

KULTURNÍ KLUB

INFORMAČNÍ ČASOPIS
ČECHŮ A SLOVÁKŮ
V RAKOUSKU

5
květen

2020
40. ročník

Fejeton Ludvíka Kavína

Herečka Městského divadla v Brně Baru Goldmannová si na facebooku postěžovala. Publikovala někdy okolo 17. dubna seznam pracovních činností, které budou moci být v příštích dnech vykonávány: budou se otevírat salóny pro psy, pracovat budou moci písmomalíři, skláři, truhláři atd. Samozřejmě se v seznamu neobjevili herci, zpěváci, hudebníci. Baru publikovala seznam jako informaci pro kamarády, ale také jako povzdech: a my nic, my máme utrum. Přesto jsem v její (Bářiňě) informaci objevil humornou stránku. A humornou se mně jevila a jeví také poznámka Bruno Maxe, vídeňského divadelníka, který – také na facebooku – publikoval poznámku o tom, že z performativních zaměstnání je zatím povoleno jen účinkování v peepshow. Trpký humor, ale humor. Tak jsme v té naší provirované společnosti dopadli: hrát drama, komedii, zpívat či hrát jak na veřejnosti, tak v sálech není povoleno, ale náhražka za sex v kabině peep show, to – za dodržení hygienických předpisů – je samozřejmě možné.

Humor má hodně komponent, humor může být veselý, trpký, tíhnout víc k tragice, nebo komedii, může se objevit v satíře či žertu, neměli bychom se humoru bránit. Humor nám často může pomoci zvládnout těžké životní situace. Cožpak nám pomůže, budeme-li si stěžovat, že písmomalíři už mohou pracovat, ale my, herci, ještě nesmíme na scénu?

Stížnosti nepomohou, ale vzhled do situací ano. Vzhled do spleti zákazů, z nichž mnohé i v této vypjaté pandemické době nemají bezpodmínečně své oprávnění, přinejmenším často oprávnění zákonné. A setkáváme-li se s něčím takovým, je třeba se ozývat. Doslova bombardovat své poslance a jiné zástupce s dotazy, zda je to či ono nezbytné, či také s požadavky, aby se spolu s námi zasadili o revizi vládních rozhodnutí. Jedním z takových rozhodnutí je de facto uzavření hranic. Z rakouské strany se přitom jedná o doporučení občanům nevyjíždět mimo region, mimo zemi. Česká strana v těchto týdnech nepouští své občany mimo hranice státu. A vládní představitelé doplňují tato svá nařízení ne příliš vtipnou komedií. Řekl bych, že se zesměšňují před vlastními občany i před cizinci, k nimž se tato komedie v překladu donese: podplukovník či plukovník Prymula (informace o jeho hodnosti se v mých pramenech liší) sdělil jednoho dne, že hranice by mohly být zavřené dva roky, a pár dní na to už meditoval o možnosti letních zájezdů mořechtivých občanů na Jadran či aspoň na Slovensko, prezident Zeman se ovšem rozšafně k této komedii přidal sdělením, že on by hranice republiky zavřel na rok, a předseda vlády, kterému se ve snaze podtrhnout jeho funkci a moc říká premiér, neboť to zní tak cize, a přitom je to naše – máme premiéra –, řekněme tedy, předseda Babiš sdělil národu, že přece kam „byste jezdili, vždyť je tu přece bezpečno a letadla nelétají“. David Smoljak tuto komedii označil jako žonglování se základními právy občanů a měl a má plnou pravdu. Ještěže žádný z těchto dnešních potentátů necitoval Gustáva Husáka, který na podzim 1969 sdělil národu, že hranice nejsou žádné korzo, a pár dní na to je na dvacet let zavřel.

Corona vir má velkou moc, ale nevěřím tomu, že by se mu podařilo okrást nás o svobody a práva, které jsme si v uplynulých desetiletích vydobyli, a věřím, že i ti, kteří na „nové pořádky“ žehrají, by se bez nich dlouhodobě neobešli. Zvyknout si na různá omezení by s sebou neslo mnoho reakčního pro naši společnost. Všimli jste si, že především ženy jsou rády, mohou-li se porodů zúčastnit jejich partneři? A všimli jste si, jak především starší muži s radostí přijali zákaz účasti otců u porodů? V České republice to přivedlo skandál, který nakonec přece jen skončil tím, že s povolením příslušné nemocnice / porodnice je zase možné, aby otcové podrželi ručky svých partnerů, svírajících se v porodních bolestech. Oba rodiče na to mají právo.

Ale je spousta jiných možností, jak ženy vrátit do jejich postavení v době před desítkami let: rovnoprávnost pohlaví je podle mě ohrožena, hrozí, že ženy budou částí společnosti redukovány na roli babiček nebo že budou redukovány na jejich tělesné funkce. Jako živitelky jsou stále ještě ve výrazné nevýhodě: vydělávají v průměru daleko méně než muži a v dobách silně zvýšené nezaměstnanosti tudíž hrozí, že budou odsouzeny k plotně, k péči o děti a hlavně také k nevýhodným povoláním na částečný úvazek. Přitom jsou to především ženy, které udržují systém sociálních a jiných nezbytných služeb v chodu.

V příští době, a zdaleka nevím, jak dlouhá ta doba bude, se nebudeme potýkat jen s virem, záluďným, nám neznámým protivníkem, ale také s tím, že budeme muset bojovat o mnohá práva, která nám dosud byla samozřejmá, ale která si budeme muset buď znovu vybojovat, nebo možná ještě intenzivněji než dosud obhajovat.

Psáno 23. dubna 2020

Na přední straně obálky:

František HUDEČEK: Nádraží s větrným mlýnem, 1941. K životu a dílu Františka Hudečka viz str. 9.

Na zadní straně obálky:

Josef ISTLER: Extáze, 1951. K životu a dílu Josefa Istlera viz str. 8.

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

vzhledem k vyhlášení bezpečnostních opatření (koronavirus) jsou pravděpodobně do června odvolány téměř všechny akce, tudíž jak akce klubové, tak i akce dalších českých spolků, divadelní představení, jsou zavřena muzea (mají být postupně otevřena v polovině května nebo začátkem června), nehraje opera a velká divadla, nepořádají se koncerty. Sokolské setkání v Oetz u bylo zrušeno, nekoná se pietní slavnost v bývalém koncentračním táboře Mauthausen. Koncem května se dozvíme, zda se odehrají Slavnostní hry v Bregenz (22. 7. – 23. 8.) nebo v Salcburku (18. 7. – 30. 8.). Nova Rock a Frequency Festival byly odvolány.

Nynější náhradou jsou virtuální online přenosy např. přes Livestream nebo podobnou techniku. Proto vás žádáme, abyste se sami u organizátora přesvědčili, zda se ohlášená akce koná, nebo nekoná, případně zda je online přenášena.

Státní opera Vídeň sice představila program na novou sezónu, WFW jsou také plánovány na září, ale v této situaci nikdo ještě neví, zda se vše uskuteční podle plánu. I my věříme, že se nám podaří v druhé polovině roku uskutečnit „májový“ koncert a literární čtení v rámci Evropského dne jazyků a že budeme pokračovat v promítání českých filmů na českém velvyslanectví.

Zatím je dočasně uzavřeno České centrum i Slovenský inštitút ve Vídni. Náhradou České centrum nabízí řadu rozhovorů pod titulem „Dienstags-Talk mit Mojmir“ na kanálu YouTube. Nosným tématem pořadu bude kultura v této době, ale také po skončení krize. Informace k sérii najdete na webu Českého centra. Slovenský inštitút nabízí online přenosy různého druhu: například koncerty či záznamy folklórního souboru SLUK nebo virtuální prohlídky hradů, výstav a představení krás Slovenska. Podrobné informace najdete rovněž na webu Slovenského inštitútu.

Děkujeme za pochopení. Zůstaňte zdraví!

Hezké posezení nad stránkami Kulturního klubu Vám za jeho redakci přeje

ing. Helena Baslerová

Obsah

Fejeton	2
Editorial – Obsah – Impressum	3
Kultura	4
Zajímavosti	32
Ekonomika	39
Věda a technika	42
Správy zo Slovenska	49
Sokol & sport	54
Úvahy a postřehy	57
Z české a slovenské Vídně a okolí	59
Informace	63
Inzerce	69
Příloha	I-VIII

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku

Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),
Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

Redakční příprava a sazba: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha

Tisk: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno

KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich

Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
(Ing. Helena Basler), Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

Verlagsort: 1030 Wien

Hersteller und Herstellungsort: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha &
Quatro print, a. s., Brno, Tschechische Republik

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung und durch MZV ČR

Dotácia: Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí

Redakce: Mohsgasse 30/9, 1030 Wien,

mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler

Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. dr. Marie Brandeis

Redakce: Mag. Pavlína Böhmová-Lössl, DI Gabriela Jakelic, Anna Křivanová

Technická redakce: Ing. Kurt Mattola, Mag. Richard Basler

Redakční kruh: Jan Brabenec, doc. dr. Martin Franc, Eva Kalinová, Michaela Kováčiková, dr. Marta Marková, Mag. Daniela Makový Nedas, Mag. Andrea Ozábalová, dr. Kweta Ozábalová, P. dr. Jiří Sindelář ČSsR, DI Tomislav Vašíček, doc. JUDr. Marián Velický, CSc., ing. Jiří Zajíček, ThLic. Petr Žaloudek

Fotografové: Mag. Richard Basler, Kurt Mattola, Mag. Eva Zemanová

Distribuce: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno

VÝTVARNÉ UMĚNÍ

U pražské magistrály se tyčí nová socha od Davida Černého

Řidiči sjíždějící z ulice 5. května do Vyskočilovy na Praze 4 nyní zahlédnou i nové dílo sochaře Davida Černého, které vytvořil pro blízké BB Centrum. Desetitunová plastika představuje automobil připomínající tvarem brouka přičnutého špendlíkem. Svými rozměry přesahuje svůj předobraz. Socha je necelých 17 metrů vysoká a 8 metrů dlouhá, skládá se z jedenácti pohyblivých částí pohybujících se pomocí hydrauliky.

„Mám rád automobily, jako každý správný mladý muž v pokročilém věku. Jako děti jsme pochopitelně milovali porsche, jediné auto, které žena pozná, je porsche. Je to podařený, pěkný design a baví mě na něm, že je to zábavně spojené s naší zemí,“ řekl Černý. Připomněl, že Ferdinand Porsche se narodil ve Vratislavicích nad Nisou (dnes Liberec).

„Porsche je duchovním otcem kultovního automobilu VW Beetle – brouk. Ne tak známé je, že se k tomuto zásadnímu typu nechal volně inspirovat jiným konstruktérem, rakouským šéfem vývoje Tatry Hansem Ledwinkou, který dlouhá léta pracoval a žil v Kopřivnici. Jeho Tatra V 570 byla dokonce po válce důvodem k soudnímu sporu mezi Tatrou a VW, je to zvláštní historie. Porsche 911, tento krásný kus automobilového designu, má samozřejmě základ v brouku. Takže je to taková česko-německá automobilová přesmyčka,“ uvedl Černý.

„Udělal jsem více prací s auty, některá jsou napíchnutá na věšáku, tohle je brouk píchlejší ve sbírce a může nabízet ambivalentní pohled na automobily a automobilismus,“ řekl.

Socha vznikla na objednávku společnosti Passerinvest Group, která je jako urbanistický developer spojována od roku 1998 hlavně s BB Centrem. (mk)

Světové galerie – mezi nimi i rakouské – nabízejí prohlídku on-line

Řada světových galerií a muzeí výtvarného umění nabízí možnost nahlédnout do sbírek on-line. Reprodukce na displeji není sice totéž jako originál, ale přinejmenším představuje atraktivní tip a ochutnávku. Některé galerie nabízejí i videoprocházku. Projít si lze třeba slavné schodiště v Guggenheimově muzeu v New Yorku.

Jádro stálé sbírky vídeňského muzea Albertina tvoří soubor zahrnující vývoj výtvarného umění od francouzského impresionismu po současnost. Kromě stálých expozic v něm bývají k vidění i velké sezónní výstavy. Galerie takto už představila díla Edvarda Muncha, Vincenta van Gogha či Albrechta Dürera.

Nahlédnout lze i do vídeňského Leopoldova muzea, v němž je k vidění především rakouské umění první poloviny 20. století, zejména obrazy a kresby Egon Schieleho a Gustava Klimta. Největší sbírka Klimta na světě je ale v Belvederu. Kromě toho jsou součástí expozice mistrovské obrazy Egon Schieleho a Oskara Kokoschky, díla francouzských impresionistů a představitelů vídeňského biedermeieru.

Bohatou nabídku má Německo. On-line lze nahlédnout do Národní galerie v Berlíně, Pergamonského muzea, Uměleckoprůmyslového muzea, do drážďanských galerií starých i nových mistrů, Zelené klenotnice, do Staré pinakotéky v Mnichově a dalších.

Podívat se lze do pařížského Musée d'Orsay, v němž jsou jádrem stálé sbírky francouzští impresionisté, do londýnských Britského muzea i Tate Gallery, do Van Goghova muzea i Rijksmuzea v Amsterdamu. V Itálii je virtuálně přístupná například slavná florentská Galerie Uffizi.

V zámoří je možné nahlédnout třeba do Muzea moderního umění v New Yorku, Metropolitního muzea umění, zmíněného Guggenheimova muzea, Národní galerie ve Washingtonu či Gettyho muzea v Los Angeles. (mk)

České galerie nabízí digitální přístup

České galerie musely zavřít kvůli pandemii koronaviru, přesto se snaží zůstat přístupné alespoň digitálně. Některé nabízejí pohled do svých sbírek na webových stránkách už dříve, ale nyní se k nim rychle přidávají další. Natáčejí se i videoprohlídky, komentované prohlídky, nabídka se rozrůstá. Galerie postupně zpřístupňuje virtuální prohlídky některých výstav. K vidění jsou jak ty, které byly kvůli koronaviru předčasně ukončeny, tak starší. Videá přibývají.

Ostravská Galerie výtvarného umění připravila loni výstavu Kateřiny Šedé *Bedřichovický poledník*.

Nové situaci se rychle přizpůsobuje i Národní galerie Praha. Soustředí se hlavně na sociální síť. Připravuje virtuální prohlídky, živé přenosy z výstav a expozic či workshopy online. Kromě sbírek ukáže krátkodobé výstavy i místa, která nemůže veřejnost běžně vidět.

První virtuální komentovanou prohlídku natočila na výstavě *Ozvěny benátského bienále: Stanislav Kolíbal*, kterou zahájila krátce před uzavřením galerií ve Veletržním paláci. „Diváky provede po jednotlivých dílech kurátorka Julia Bailey,“ uvedla mluvčí galerie Eva Sochorová. Video se právě zpracovává. Připravuje se i dokument o architektuře brutalismu, který se váže k výstavě *Nebourat! Podoba brutalismu v Praze*.

Další novinkou jsou živé přenosy, v nichž kromě současného umění bude k vidění i to staré, např. expozice *Starší mistři* ve Schwarzenberském paláci. „Všechny prohlídky zatím zůstávají archivované a dostupné prostřednictvím Facebooku Národní galerie Praha,“ upozornila Sochorová.

Virtuální prohlídky začala natáčet Galerie výtvarného umění v Ostravě. Na svých webových stránkách nabízí rovněž pohled do sbírek, aktivity směřuje i na Facebook. „Například v sekci Top 100 je k vidění sto nejvýznamnějších uměleckých děl z našich sbírek. Je to poutavý průřez tvorbou významných osobností výtvarného umění od 15. století až po současnost,“ uvedl ředitel galerie Jiří Jůza. Díla doprovází výklad kurátorů.

Digitální prostředí se snaží využít i Moravská galerie v Brně. Na internetu je k vidění více než 220 tisíc děl z jejích sbírek. Galerie plánuje využívat i sociální síť, na nichž chce vybraná díla představovat prostřednictvím krátkých příběhů, kvízů, anket nebo kurátorských komentářů.

Přístupná se snaží zůstat i Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, která nabízí online průvodce stálou expozicí, aktuální výstavy zpřístupní fotoreportážemi. I nové akce Galerie Středočeského kraje (GASK) v Kutné Hoře lze sledovat na webu, Facebooku a Instagramu. Kurátoři spouštějí online seriál prezentující vybraná díla, vznikla také videa k výstavám s komentáři odborníků. Na internetu lze zhlédnout i výstavu prací výtvarníka a světoznámého tvůrce animovaných filmů Jiřího Trnky *V zahradách imaginace*. Lektorské centrum galerie také spustilo seriál *Spolu ve stavu nouze*, v němž bude dvakrát týdně na sociálních sítích prezentovat tipy na trávení volného času s dětmi.

Na internet se zaměřila také Západočeská galerie v Plzni, která přichází jak s virtuální prohlídkou, tak s online pohledem do svých sbírek či nabídkou aktivit. Karlovarská Galerie umění na Facebooku nabízí virtuální komentovanou prohlídku expozice *100 let / 100 děl / 100 umělců / 100 osudů*.

Galerie zůstanou nepřístupné nejspíš do 11. května letošního roku.

Český malíř Hábl vydražil obraz u Sotheby's

Český malíř Patrik Hábl vydražil v aukční síni Sotheby's obraz *Blue Landscapes* za 6 875 liber (cca 213 tisíc korun).

Českým malířům se nestává často, že by jejich díla vydražila prestižní aukční síň, částka 213 tisíc korun je ovšem na britské poměry malá. Nejzajímavější díla se v dnešní době draží za stovky milionů korun.

Háblův obraz byl dražen ve společnosti umělců, jako jsou Keith Haring, David Hockney, Richard Prince, Gerhard Richter nebo Kaws. „Výsledek aukce považuji za velký úspěch, nejenom počtem příhozů i dražitelů, kteří o něj ve výsledku svedli velký boj, ale i tím, že mne Sotheby's chce znovu zařadit do Contemporary art aukce již v létě, což je pro mne největší pocta i důvěra,“ řekl Hábl.

Obraz *Blue Landscapes* je považován za Háblůvo iniciační dílo. Byl vystaven na samostatných výstavách v Miláně, v Mnichově i v Japonsku.

V loňském roce v Sotheby's vydražili Háblův diptych s názvem *Black Composition I+II* v aukci s názvem *20th Century Different Perspective*. Patrik Hábl se tak stal prvním žijícím českým malířem, jehož díla se opakovaně objevují u Sotheby's. (mk)

Jak funguje v současné době Národní galerie Praha

Něco o současné činnosti Národní galerie v Praze prozradila její ředitelka Anne-Marie Nedoma: „Snažíme se zůstat otevření aspoň virtuálně. Má to být událost sezóny, ale na dlouho očekávanou výstavu malíře Rembrandta van Rijn v pražském paláci Kinských si budeme muset počkat. Vernisáž plánovanou na 17. dubna musela Národní galerie v Praze kvůli pandemii koronaviru odložit zatím na neurčito.“

Ředitelka Anne-Marie Nedoma však doufá, že výstavu, která má končit 30. srpna, se letos podaří uskutečnit, třebaže by pak trvala kratší dobu. Kvůli nouzovému stavu a omezení pohybu je ale ohrožen i další výstavní program. Galerie tedy chystá aspoň virtuální prohlídky.

V jaké fázi jsou přípravy Rembrandtovy výstavy?

Výstava je téměř připravena, a to včetně reprezentativní publikace. Je za námi obrovský kus práce, projekt chystáme pět let a měl být jednou z největších událostí letošní výstavní sezóny Národní galerie Praha. Samostatná výstava děl Rembrandta van Rijn, navíc v takovémto rozsahu, se nikdy v českém ani československém prostředí neodehrála. Zatím nezbývá než doufat, že se situace změní včas tak, aby bylo možné později, ale přece jen výstavní sály otevřít veřejnosti. Jsme v kontaktu s našimi partnery a jednáme se zapůjčiteli děl, z nichž některá jsou stále ještě v zahraničí. Většinou se setkáváme s velkou vstřícností, ale i ta může nakonec narazit na tvrdou realitu.

Jak omezení volného pohybu kvůli koronaviru postihne další výstavní program?

V květnu jste měli otevřít ve Valdštejnském paláci výstavu malíře Mikuláše Medka... Situace je v zásadě dost podobná jako u Rembrandta. Výstava Mikuláše Medka je druhým nejrozsáhlejším projektem výstavní sezóny 2020. Počítáme s ní, s přípravou se již dávno začalo, nicméně datum zahájení bude s velkou pravděpodobností posunuto až o několik měsíců. Jakmile bude reálná naděje na znovuotevření galerie, pustíme se do práce v dostatečném předstihu tak, abychom výstavu otevřeli.

Galerie a muzea byly uzavřeny kvůli pandemii jen pár dní poté, co jste ve Veletržním paláci v Praze zahájili čtyři nové výstavy. Končit měly různě, ale všechny přibližně o prázdninách. Pokud vláda zmírní opatření třeba až v červnu, diváci by je prakticky nestihli navštívit. Uvidí je aspoň jinak? Vše nyní záleží na tom, kdy budeme moci znovu otevřít své prostory. Pokud to bude jen trochu možné, dojednáme prodloužení už zahájených výstav. Snažíme se přizpůsobit a operativně reagovat na aktuální situaci.

Zároveň se snažíme zůstat otevření našim návštěvníkům aspoň virtuálně a trochu jim zpříjemnit chvíle, kdy mají omezenou volnost pohybu. Vnímáme to i jako službu veřejnosti.

Jaký virtuální program chystáte?

Právě připravujeme naši první virtuální komentovanou prohlídku výstavy *Ozvěny benátského bienále: Stanislav Kolibal*, na níž diváky provede po jednotlivých dílech kurátorka Julia Bailey. Cílem je vytvořit pocit, jako by návštěvník skutečně procházel výstavou. Sami se na výsledek těšíme a jsme zvědaví, jaké bude mít ohlasy.

Návštěvníci se mohou těšit i na další živé komentované prohlídky, jejichž přípravy běží, a to prostřednictvím sociálních sítí, zejména Facebooku. Týká se to právě výstav ve Veletržním paláci, ale nejen jich. Skvělá je spolupráce s Novinkami.cz, v rubrice Na výletu z karantény se už prošly Anežským klášterem a unikátní výstavou *Krásné madony*. Chystáme s nimi i další společnou prohlídku, jen zatím nechci víc prozrazovat.

Přímý přenos ze Schwarzenberského paláce či z retrospektivy Kurta Gebauera jsou další v řadě našich plánů. K dispozici jsou také naše online sbírky, bohatý archiv děl Národní galerie, který průběžně doplňujeme. Spolu s tím jsme připravili také speciální edukační pořady a workshopy zaměřené především na děti.

Jak výpadek příjmů ze vstupného, prodeje a dalších aktivit ovlivní vaši činnost?

Výpadek příjmů galerie v roce 2020, a to nejen ze vstupného a prodeje publikací, ale také z dalších činností, se bude

počítat na desítky milionů. Částka se každým dnem zvyšuje a bohužel ani naděje na otevření v červnu tohoto roku už nám příliš nepomůže.

Výstavní činnost jsme de facto zredukovali na již realizované projekty. Všechny další buď odkládáme, nebo přímo rušíme. Nezbytná redukce nákladů se bohužel dotkne s výjimkou plánovaných investic i všech ostatních činností galerie, nejen té výstavní.

Spekuluje se, že opatření kvůli pandemii se možná potáhnou, pokud se nákaza vrátí v další vlně na podzim. Připravujete se i na tuto možnost?

I s touto variantou musíme počítat. Záleží, jak dlouho nás budou dusit opatření s pandemií spojovaná a jejich následky. Zatím se operativně přizpůsobujeme a měníme i dlouhodobější plány, prostě děláme maximum v daný moment. Okolnosti, které vedly k uzavření Národní galerie Praha letos, ovlivní výstavní plán i další činnost naší galerie na několik následujících let. Předpokládám ale, že to tak bude i v ostatních institucích. (mk)

JUBILEA

Martina Niubo Klouzová (* 26. 6. 1970, Praha)

Akademická sochařka a restaurátorka

Studium:

- 1984-1988 SUPŠ Praha
- 1990-1992 VŠUP Praha (ateliér prof. K. Gebauera)
- 1992-1996 AVU Praha (ateliér prof. K. Nepraše)
- 1994-1995 AVU Praha (ateliér doc. J. Davida)
- 1995 Stipendium francouzské vlády na École Nationale des Arts Décoratifs (Paříž)

Martina Niubo Klouzová: *Splněný sen (Děvčátko s balónky)*, 2008, socha, umělá pryskyřice, polystyrén, výška cca 6 m (realizace sochy pro budovu nového magistrátu v Liberci)

Z názorů Martiny Niubo Klouzové:

„V multifunkční budově, kterou projde velké množství lidí, kteří si přijdou vyřídit běžné záležitosti všedního života (zaplatit účty, udělat autoškolu atd.) jsem chtěla vytvořit něco, co bude v kontrastu k těmto potřebným, ale přizemním věcem.

Moje první myšlenka byla udělat Anděla, povzneseného nad tyto malicherné starosti. Tímto ANDĚLEM se pro mne stalo DĚVČÁTKO, které vzletlo se svými balónky. Pamatuji se, jak moc jsem chtěla jako dítě vzlétnout za svými balónky, stejně jako jsem měla spoustu jiných snů. Některé se splnily, některé dnes už pro mne nejsou důležité a některé se snad ještě splní. Jen se člověk nesmí vzdávat a jít za svým cílem. Nenechat se ubít starostmi všedního dne.

A to jsem chtěla svou sochou lidem, přicházejícím do budovy magistrátu připomenout. Snad je moje socha přiměje zamyslet se nad tím, jaké sny měli oni, když byli malí, a co udělali pro jejich splnění.“

Čestmír Janošek (* 23. 5. 1935, Praha)

Čestmír Janošek je grafik, malíř, tvůrce objektů a instalací a ilustrátor. Roku 1968 emigroval se svou ženou Evou Janoškovou do Německa a žije v Kolíně nad Rýnem.

Tak jako mnoho tehdejších mladých umělců i Čestmír Janošek na konci padesátých let usilovně hledal cestu ven ze zastaveného času stalinské éry. Studoval na Akademii výtvarných umění v letech 1956-1962, tedy v době zpočátku pevně sevřené, ale postupně se uvolňující. Nejdříve Janošek prošel jakousi školou moderního malířství: první obrazy zachycují krajinné motivy nebo pohledy do ulic malované v duchu od detailů oproštěného realismu s příměsí jisté expresivní a magické melancholie. Kolem roku 1957 prošel Janošek leklemi kubistické stylizace. Zlomovým momentem (nejen pro Janoška) byl rok 1958. Po úspěšné prezentaci Československa na Expu 58 v Bruselu se do tvorby mnohých umělců vlil nový impuls obracející pozornost k abstrakci. V té době se také Janošek pustil do různých experimentů, jako třeba do používání sazí či jiných přírodních materiálů. Tak vznikly například „sazovky“ nebo „mrazovky“ (jejichž techniku autor dodnes tají, a tak v popise se divák musí spokojit pouze s označením „kombinovaná technika“). Nemalý vliv mělo na Janoška i jeho přátelství s Vladimírem Boudníkem a též přátelské vztahy s umělci okruhu nonkonformních, neoficiálních výstav, tzv. Konfrontací (Janošek vystavoval v roce v roce 1960 na obou Konfrontacích).

Všechny tyto experimenty a výpravy do různých technik a stylů pak vedly Janoška v letech 1962-1964 k vytvoření děl, v nichž autor dospěl do vyvrátěné polohy, a jeho dílo se stalo specifickým. Od malby se posunul spíše k objektu (zprvu stále ještě závěsnému; volně stojící objekt přichází na konci tohoto období). Experimentování s technikami a používání „neuměleckých“ materiálů ale Janoška neopustilo. Janošek se nebránil ani vlivům „netranscendentálním“, jako byl například příliv pop artové estetiky. Kolem roku 1964 rozvinul Čestmír Janošek ještě jednu polohu své tvorby: asambláž. Už od konce padesátých let byl v přátelském kontaktu s umělci okruhu Šmidrů. Nepatřil sice ke kmenovým členům, ale na některých akcích se podílel (např. v roce 1958 bylo založeno Šmidří dechové těleso, jehož produkcí se Janošek zúčastnil). Po polovině šedesátých let vytvářel potom objekty esteticky spřízněné, ale

Čestmír Jánošek: *Stopy*, 1961

reálné předměty byly velmi často odlity a celý povrch díla byl kolorován do monochromních barev.

V roce 1968 Čestmír Jánošek se svou manželkou emigrovali. Zakotvili v Kolíně nad Rýnem, jehož katedrála umělce lákala a objevila se i v jeho tvorbě – v cyklu pozdějších obrazů. Nová země prodchnutá zcela jinou atmosférou byla pro umělcovo původní zakořenění vzdálená. V devadesátých letech Jánošek samozřejmě navštívil Prahu. Znovunalezení ztraceného světa zarezovalo i v tvorbě. Do Prahy se však Jánošek nevrátil. Žije dál v Kolíně nad Rýnem.

Lubomír Typlt (* 6. 6. 1975, Nová Paka)

Lubomír Typlt je výtvarník, malíř a textař. K výtvarnému umění jej přivedla matka Jana Typltová (* 1940), povoláním zdravotní sestra, která měla malování a kreslení jako svůj životní koníček. Studoval na Vysoké škole uměleckopřmyslové v Praze, obor ilustrace u prof. Jiřího Šalamouna. Školu ukončil v květnu 1997. Od prvního ročníku na vysoké škole se stal členem hudebního uskupení WWW

Neurobeat. Ve skupině hrál na trumpetu a psal texty nejprve společně s Ondřejem Anděrou, později sám. Skupina vydala několik hudebních alb, knihu všech textů a několik videoklipů. Dále studoval na Kunstakademii v Düsseldorfu jako hostující student oboru malířství. Po ukončení düseldorfské Kunstakademie žil několik let v Berlíně.

Svémi kresbami doprovodil několik knih z nakladatelství Mladá fronta. Jeho malířské dílo je příznačné svou formální syrovostí a obsahovou surovostí. Rozvíjí svůj mýtus o lidském jedinci pomocí malířských prostředků: vytříbené kresebnosti i absurdních prostorových objektů. Soustavně experimentoval s poloprůhlednou malířskou barvou.

V listopadu 2016 roku vyšla Typltova monografie s názvem *Tikající muž*. Kunsthistorik a kurátor Karel Srp v ní popsal Typltův umělecký vývoj od roku 1996. Monografie obsahuje množství reprodukcí nejdůležitějších prací do roku 2015.

Lubomír Typlt: *Urychlovat nekonečno*, 2005, brnění, trenážér chůze, výška 180 cm

Samostatné výstavy: Praha, Paříž, Brusel, Brno, Liberec, Jihlava a další města.

VZPOMÍNKA

Adolf Born (12. 6. 1930, České Velenice – 22. 5. 2016, Praha)

Adolf Born je známý český malíř, kreslíř, ilustrátor, animátor, karikaturista, scénograf, kostýmní výtvarník a byl také věřícím katolíkem a přesvědčeným monarchistou. Ve své tvorbě navazoval na rakouskou uherskou tradici a secesní módu, která se soustředila na zdůraznění kyprých ženských tvarů. Svůj monarchistický postoj zdůrazňoval Born

i zálibou v historických kloboucích. Podstatnou roli v jeho tvorbě sehrávají turecké motivy, které v habsburské říši zanechaly své stopy při dvojnásobném obléhání Vídně a válkou na Balkáně. Přesto

Adolf Born

nezapřel ryze českou povahu, která má smysl pro sarkastický humor a schopnost udělat si legraci sám ze sebe.

Studoval výtvarnou výchovu na pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. Jako ilustrátor si Adolf plnil své sny, tvrdil, že ilustrace – stejně jako text – musí žít svým vlastním příběhem. Mezi nejznámější malířovy ilustrace patří například kreslené postavy Mach a Šebestová. Ilustroval knihy Jiřího Žáčka, Julese Verna a právě Miloše Macourka – autora již zmiňované dvojice ze školních lavic Macha a Šebestové.

Born se věnoval především grafice, technice suché jehly, leptu a litografii. Jeho dílo je značně rozsáhlé, věnoval se i volné grafice, ve které se projevovala jeho cestovatelská vášně, láska ke zvířatům i jemný humor a nadsázka.

Část své tvorby věnoval také animovanému filmu, od roku 1976 spolupracoval na televizních večerníčcích *Mach a Šebestová* nebo *Žofka a její dobrodružství*. Vytvořil také scénografii k Dvořákově opeře *Čert a Káča* pro Národní divadlo v Praze.

Viera Kraicová (5. 6. 1920, Modra – 29. 4. 2012, Bratislava)

Viera Kraicová bola slovenská výtvarná umelkyňa, maliarka so spontánnou imaginatívnosťou. V rokoch 1940-1944 študovala na oddelení kreslenia a maľovania na Slovenskej vysokej škole technickej v Bratislave (prof. Ján Mudroch) a v rokoch 1945-1950 na Akadémii výtvarných umení v Prahe (prof. Ján Želibský). Po štúdiách v Prahe sa v roku 1951 vrátila späť na Slovensko, aby v rokoch 1952-1955 pôsobila ako asistentka prof. Želibského na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave. V tom čase sa stala členkou Skupiny 29. augusta, s ktorou začala vystavovať. Ďalšími členmi tejto výtvarnej skupiny boli napríklad aj Vincent Hložník, Ladislav Guderna či Rudolf Uher. Od roku 1955 pôsobila ako výtvarníčka v slobodnom povolání. Jej tvorba sa naplno začala rozvíjať od roku 1959, kedy sa podieľala na založení Skupiny 4 (Olga Bartošiková, Jarmila Čihánková a Tamara Klimová), ktorá pôsobila do roku 1966. Venovala sa monumentálnej a ilustračnej tvorbe a tiež získala množstvo ocenení.

Jej diela sú súčasťou väčšiny významných zbierok verejných či súkromných galérií na Slovensku. V zahranič-

Viera Kraicová: *Turice*, 1967

ných zbierkach sa však vyskytujú len veľmi ojedinele. Viera Kraicová mala samostatné výstavy v Slovenskej národnej galérii a vo všetkých významných oblastných galériách na Slovensku. Získala cenu Cypriána Majerníka (1968), v roku 1987 cenu Ľudovíta Fullu a o rok neskôr titul zaslúžilá umelkyňa. Zomrela v roku 2012 v Bratislave.

Josef Istler (13. 11. 1919, Praha – 19. 6. 2000, Praha)
Josef Istler byl malíř a grafik, patřil k nejvýznamnějším českých malířům hlásícím se k surrealismu. Počátkem čtyřicátých let ovlivnilo jeho tvorbu setkání s dvěma významnými osobnostmi českého surrealismu, s Karlem Teigem a Toyen, kolem kterých – a současně v polemice s nimi – se formovalo jádro druhé surrealistické generace. Z tohoto jádra se vyprofilovalo několik názorově vyhraněných skupin, z nichž nejvýrazněji se v letech bezprostředně po válce prosadila Skupina Ra. Jejím zakládajícím členem byl i Josef Istler.

Tvorba Josefa Istlera z let 1941-1945 se nese převážně v surrealistickém duchu. Druhou Istlerovou určující polohou byla jeho inklinace k abstrakci. Po roce 1945 se Josef Istler dostává do centra dění – nejen domácího, ale i zahraničního. V roce 1947 se účastnil například Mezinárodní konference Revolučního surrealismu v Bruselu. Zasluhou tohoto hnutí vzniklo umělecko-organizační vření, z něhož vzešlo v roce založení skupiny Cobra, na jejíž výstavách byl Istler zastoupen (i po roce 1948, protože několik Istlerových grafických děl zůstalo v zahraničí). Příslušnost Josefa Istlera k hnutí Cobra berou na vědomí zahraniční výstavy s touto tematikou podnes. Istler měl názorově ke sku-

pině blízko: i on experimentoval, svobodně se pohyboval mezi figurací a abstrakcí, používal spontánní malířské gesto i pevně vymezenou symboliku malířského znaku. Přesto Istler, na rozdíl od více extrovertně zaměřené Cobry, zůstával více ve světě obracejícího se do nitra.

Po roce 1948 byly všechny slibně započaté kontakty se světem zprerhány. Nebylo také možné pokračovat v aktivitách skupiny Ra. Istler se sblíží s okruhem Karla Teigeho, po jehož smrti se iniciativy ujímá Vratislav Effenberger (který se skupinou Ra již dříve spolupracoval). Istlerova tvorba se v té době stává opět více surrealistickou. Koncem padesátých let vrcholila v Evropě vlna různých forem abstraktní malby. V Československu se vynořila zejména po roce 1958.

Po roce 1960 se Istlerova tvorba opět proměňuje. V té době se umělec také distancoval od Effenbergerova okruhu. Intenzivnější vztahy jej poutaly k Vladimíru Boudníkovi a okruhu přátel, scházejících se v ateliéru Mikuláše Medka. Istlerova nová tvůrčí orientace s tímto uměleckým zaměřením souzněla. Toto umělcovo informelní tvůrčí období trvá zhruba až do konce šedesátých let.

Těžiště Istlerovy tvorby leží ve čtyřicátých, padesátých a šedesátých letech. V té době Josef Istler nepochybně patřil k výrazným osobnostem a jeho přínos pro české poválečné umění je nepřehlédnutelný.

Jaroslav Hovadík (8. 5. 1935, Zlín – 20. 5. 2011, Litoměřice)

Jaroslav Hovadík je český grafik, malíř a sochař, působil v USA, Kanadě, v Německu a dalších zemích. Studoval

Jaroslav Hovadík: *Rovnice o několika neznámých*, 1963-1965

Střední uměleckoprůmyslovou školu v Uherském Hradišti (1952-1955) a v letech 1956-1957 navštěvoval Akademii výtvarných umění v Praze. Na uměleckou scénu vstoupil jako malíř, grafik a autor objektů a asambláží. Od roku 1968 působil v Kanadě jako významný všestranný výtvarný umělec. Dále pobýval a pracoval v USA, ve Francii, v Německu a dalších zemích, vystavoval i v Austrálii, Indii či Africe. Od roku 2008 až do své smrti žil a pracoval především v Litoměřicích. Jeho poslední velkou retrospektivu připravila Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích na jaře 2009.

Jan Kodet (1. 6. 1910 – 11. 11. 1974)

Jan Kodet je český sochař. Jeho otcem byl známý malíř a sochař Emanuel Kodet. Studoval u Karla Dvořáka a Otakara Španiela. Byl členem SVU Mánes. Jeho tvorba byla ovlivněna zejména kubismem a poetismem, inspiraci ncházel v egyptském sochařství. Ztvárňoval především různě stylizované ženské postavy. Jeho nejznámější dílo je pomník hudebního skladatele Vítězslava Nováka v pražských Petřínských sadech. Synem Jana Kodeta je malíř Kristian Kodet.

František Hudeček (7. 4. 1909 – 13. 5. 1990)

František Hudeček je významný malíř, grafik, ilustrátor, je autorem řady návrhů poštovních známek. Studoval Uměleckoprůmyslovou školu u prof. Kysely. Spolupracoval se skupinami Radar a patřil k zakládajícím členům Skupiny 42, byl členem SČUG Hollar. Ve třicátých letech spolupracoval s divadlem E. F. Buriana. V jeho tvorbě z počátku čtyřicátých let se propojily rané impulzy surrealismu s novým zájmem o okolí. Hudeček se blíží tradici metafyzické malby. Podobně jako pro ostatní členy skupiny byla pro Hudečka přitažlivá především městská periferie, v jejich atributech ncházel novou inspiraci.

František Muzika (26. 6. 1900 – 1. 11. 1974)

František Muzika je český malíř, knižní grafik a scénický výtvarník. V letech 1918-1924 studoval Akademii výtvarných umění v Praze, poté odjel do Paříže, kde v letech 1924-1925 pokračoval ve studiích na Académie des beaux-arts.

František Muzika: *Rodina*, 1924, olej, plátno

V roce 1921 vstoupil do Devětsilu, ale hned následující rok přešel do SVU Mánes. Dále byl členem Nové skupiny. Od roku 1927 spolupracoval s Otakarem Štorch-Mariem a stal se uměleckým ředitelem nakladatelství Aventinum a redaktorem časopisu *Musaion*. Později pracoval pro nakladatelství Melantrich. Byl též významným scénografem, navrhl přes sto výprav, z toho v letech 1927-1947 provedl 43 výprav pro Národní divadlo v Praze. V letech 1945-1970 vedl oddělení užité grafiky na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. V roce 1958 publikoval dvoudílnou práci o historii latinského písma *Krásné písmo ve vývoji latinky*.

Ladislav Jan Kofránek (24. 6. 1880 – 20. 10. 1954)

Ladislav Jan Kofránek je český sochař a loutkář, člen Československé akademie věd a umění a SVU Mánes. Náleží k plejádě sochařů studujících u J. V. Myslbeka na pražské Akademii. V Itálii vyhrál soutěž na pomník padlých v Logu pod Margartom, který se tak stal jeho největší sochařskou realizací pro veřejný prostor. Věnoval se především monumentální tvorbě figurálních děl, alegorickým sochám pro výzdobu architektury, pomníkům a portrétům.

Jan Štursa (15. 5. 1880 – 2. 5. 1925)

Jan Štursa studoval na sochařsko-kamenické škole v Hořicích (absolvoval v roce 1898). Po škole krátce pracoval v lomu v Mittelsteinu a v kamenické dílně bratří Zeidlerů v Berlíně. Už 1899 započal studia na Akademii výtvarných umění v Praze u J. V. Myslbeka a od roku 1908 až do vypuknutí první světové války pracoval jako Myslbekův asistent. Později byl jmenován profesorem na Akademii výtvarných umění v Praze, zde zpočátku vedl medailérskou školu. V roce 1919 se stal nástupcem J. V. Myslbeka. V letech 1922-1924 byl rektorem AVU. Jeho tvorbu však náhle uzavřela osobní krize, zemřel na následky zranění, postřelil se.

Jan Štursa: *Sulamit Rahu*, 1910-1911, bronz

„In memoriam“ mu byla udělena cena Grand prix na Světové dekorativní výstavě v Paříži a v roce 1926 byla na

jeho počest uspořádána posmrtná souborná výstava jeho díla v Zrcadlové síni Klementina v Praze.

Jan Štursa byl nejen vynikajícím umělcem, ale také významným pedagogem. Na Akademii výtvarných umění v Praze odchoval celou generaci sochařů označovanou jako Štursova škola. Mezi jeho žákyně a žáky patřily Josef Jiříkovský, Václav Žalud, Karel Dvořák, Otakar Švec, Břetislav Benda, Jan Lauda, Bedřich Štefan, Marie Durasová, Marie Jirásková, Marie Wagnerová, Vincenc Makovský, Josef Wagner, Hana Wichterlová.

Dílo Jana Štursy je jedním ze základních kamenů českého moderního umění.

Herbert Masaryk (1. 5. 1880 – 15. 3. 1915)

Herbert Masaryk byl český malíř, syn prvního československého prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka a Charlotty Masarykové. Byl velmi talentovaný, zabýval se malířstvím, které studoval v Praze, ve Florencii (1900-1901) a v Antverpách (1901-1902). Přátelil se s malířem Antonínem Slavíčkem a po jeho smrti se v srpnu 1910 se oženil s vdovou Bohumilou Slavíčkovou. Ve své tvorbě byl ovlivněn impresionismem, expresionismem, secesí i tvorbou Hanuše Schwaigra. Snažil se ale o svůj vlastní styl. V jeho tvorbě převažují díla portrétní a krajinářská. Zemřel v Praze v roce 1915 na skvrnitý tyfus, kterým se nakazil od haličských uprchlíků.

Antonín Slavíček (16. 5. 1870 – 1. 2. 1910)

Antonín Slavíček byl český impresionistický malíř. Jedná se o vrcholného představitele českého umění kolem roku 1900, který vyšel z odkazu náladového realismu, ale již roku 1898 začal tvořit obrazy barevnou skvrnou, chvatnou i rozechvělou, která vyvolává dojem pohybu a víření. Byl mistrem v zachycení světla a stínu. Slavíček je považován za přední postavu českého impresionismu a krajinářství.

Slavíček měl se svou manželkou tři děti Evu (1896-1953), Jiřího (1901-1957) a Jana (1900-1970), který byl rovněž známým malířem. Jeho zetěm byl legionářský spisovatel a básník Rudolf Medek (1890-1940), jehož syny byli malíř Mikuláš Medek (1926-1974) a politik Ivan Medek (1925-2010). Po Slavíčkově smrti se jeho manželka

Antonín Slavíček: *Les*, 1904-1905, pastel, papír na plátně

prováděla za malíře a Slavičkova žáka Herberta Masaryka, syna první československého prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka, který však zemřel na tyfus v roce 1915 v uprchlickém táboře v Haliči.

Josef Mánes (12. 5. 1820 – 9. 12. 1871)

Josef Mánes byl český malíř, ilustrátor, grafik a jeden z nejvýznamnějších představitelů českého romantismu.

Josephus Mánes

Výtvarně činný otec i strýc, ředitel pražské Akademie, k malířství vychovali a vyučili jeho i jeho sourozence Quida a Amálii. Je považován za mistra české malby a krajinářství v období romantismu a realismu.

Pobýval v Mnichově, navštívil Polsko a Slezsko. Aktivně se účastnil revolučního roku 1848. Pobýval často na zámku Čechy pod Kosířem na Hané. Vedle řady dekoračních prací pro své hostitele vytvořil soubor drobných žánrů ve stylu druhého rokoka. V padesátých letech kreslil studie krojů, ilustroval lidové písně i prózu. Podílel se na založení Umělecké besedy. V šedesátých letech pracoval na oficiálních zakázkách, jako byly spolkové prapory, kalendářní deska orloje pro Staroměstskou radnici či umělecké návrhy pro nové pražské kostely. V těchto pracích vytvořil národní monumentální typ, který byl obdivován a napodobován následujícími generacemi. Od roku 1866 se začaly u Mánesa projevovat příznaky těžké duševní choroby. V portrétech a dívčích postavách vytvořil lyrický „manesovský typ“, v krajinách rozvinul ideje romantismu až na hranice osobitě viděného realismu a v drobných žánrech v barevnosti i uměleckém podání vytvořil nejlepší díla české malby 19. století.

Josef Mánes: *Josefína*, 1855

Arnošt Jan Heidelberger

(kolem 1590, Horní Sasko – kolem 1660, Praha)

Arnošt Jan Heidelberger byl vůdčí osobností pražského sochařství. Jeho virtuózní, ale dosti strnulé řezbářství stojí ještě na pomezí manýrismu. Roku 1628 byl jmenován dvorním umělcem a v katedrále sv. Víta se pak podílel na smuteční výzdobě při úmrtí Habsburků. Náleží mu mj. některé sochy světců v kostele františkánů a P. Marie Sněžné.

Arnošt Jan Heidelberger: *Anděl*, kolem 1630

Karel Škréta: *Podobizna muže s dlouhými plavými vlasy*, po 1640, olej, plátno

Karel Škréta (1610, Praha – 30. 7. 1674, Praha)

Karel Škréta se narodil se v domě U černého jelena v Týnské uličce na Starém Městě pražském. Rodina Škrétových byla evangelická a po bitvě na Bílé hoře v roce 1620 se musela vyrovnávat s pronásledováním a násilnou rekatolizací. V roce 1628 Škréta spolu se svou matkou a sourozenci emigroval do saského Freibergu, jednoho z velkých středisek českých exulantů. Zde se zdržel rok nebo dva a pak se vydal za zkušenostmi do Itálie, kde si obzvláště oblíbil Benátky a tvorbu Titiana, Veroneseho a Tintoretta. V roce 1630 Škréta konvertoval ke katolictví. V roce 1634 pobýval v Římě, kde se dostal do společnosti zaalpských malířů – Němců a Holanďanů. V Římě ho nejvíce zaujala díla Rafaela a Michelangela.

Do Prahy se Škréta vrátil v roce 1638 a brzy se stal jedním z tamních nejvyhledávanějších malířů a poté i nejvýznamnější osobností české raně barokní malby. Jeho dílna byla jednou z největších v Praze a Škréta v ní zaměstnával celou řadu učedníků a tovaryšů. Proslavil se hlavně svými vynikajícími portréty, oltářními malbami, kresbami a návrhy ilustrací, jen zřídka však maloval obrazy s mytologickými tématy. V pozdějších dílech začal používat techniku šerosvitu.

Škréta byl autorem Svatováclavského cyklu pro augustiniánský klášter na Zderaze na Novém Městě v Praze (1641) a pracoval také na řadě oltářních obrazů pro nejvýznamnější z pražských kostelů (kostel sv. Tomáše a sv. Mikuláše na Malé Straně, sv. Štěpána, Panny Marie před Týnem) a chrám Nanebevzetí Panny Marie cisterciáckého kláštera v Plasech.

Škrétovi se nakonec skrze jeho vliv po mnoha dopisech na dvorskou královskou komoru podařilo získat zpět rodinný majetek, který byl zabaven po útěku jeho příbuzných z Čech. Škréta zemřel 30. července 1674 v Praze, byl pohřben 1. srpna v kostele sv. Havla na Starém Městě.

Jan Jiří Bendl (před 1620?, Švábsko – 27. 5. 1680, Praha)
Jan Jiří Bendl byl raně barokní sochař a řezbář německého původu činný v Praze. Byl prvním významným sochařem v Praze po třicetileté válce; jeho tvorba měla podstatný význam pro základní směřování českého barokního sochařství. Bendlova práce vycházela z antických vzorů, vyznačuje se silným realismem a smyslem pro ztvárnění pohybu.

Hlavní díla (všechna v Praze): výzdoba kostela sv. Salvátora při Klementinu, bývalý mariánský sloup na Staroměstském náměstí, výzdoba kostela Panny Marie pod řetězem na konci mostu v Lázeňské ulici, socha sv. Václava u Starého probošství na III. nádvoří Pražského hradu, socha sv. Václava na viničním sloupu na Křižovnickém náměstí.

Jan Jiří Bendl: *Sv. Izidor Madrický*, 1678-1680, lipové dřevo: socha poměrně málo známého světce, který se stal mj. patronem zemědělského Slánska

Jindřich Chalupcký

19. června 1990 zemřel Jindřich Chalupcký, literární a hudební kritik, překladatel (* 12. 2. 1910).

Jindřich Chalupcký byl velice vlivný výtvarný a literární kritik, umělecký teoretik a kunsthistorik. Svůj život zasvětil povznesení úroveň domácí umělecké tvorby a zachování jejího odkazu ve světě. Do dnešního dne je vnímán jako nejvlivnější osobnost české teorie výtvarného

umění druhé poloviny 20. staletí. Po něm pojmenovaná cena je nejprestižnějším oceněním, jaké u nás vizuální umělec do 35 let může získat.

Jako syn intelektuálů neměl mladý Jindřich nikdy daleko k vědomostem. Do světa umění ho v raném dětství uvedl nevlastní otec a vášeň pro kumšt ho neopustila po zbytek života. Na gymnáziu navštěvoval umělecké přednášky a v letech 1928-1932 si zapsal několik humanitních studií. Na filozofické fakultě Univerzity Karlovy navštěvoval pedagogiku, psychologii, literární vědu, francouzštinu i dějiny umění. Nakonec všech škol zanechal a dal přednost samostudiu a autentickému kontaktu s umělci. „Jindřich Chalupcký byl člověk, který zná a glosuje umění zblízka, takřka zevnitř, opírá se však přitom, aniž by je příliš zdůrazňoval, o hluboké znalosti filozofické, historické i o širší souvislosti kulturní a vědní,“ představuje Jindřichovu osobitost Josef Hlaváček. Během života vystřídal několik různých zaměstnání. Působil jako učitel a později i jako ředitel obchodní školy a také vedoucí Ústavu bytové a oděvní kultury v Praze. Dominantou jeho života se však staly uměnovědná publikace. S prvními články debutoval již v roce 1930 v týdeníku *Samostatnost* a časopisu *Lumír*. V předválečném Československu patřil k levicovým intelektuálům, a tak se kromě politické žurnalistiky angažoval i jako teoretik Skupiny 42. V době války patřil k ilegální Výtvarnické pěťce Národního revolučního výboru inteligence a svou práci se snažil pochopit a popsat smysl domácí umělecké tvorby.

Po komunistickém převratu v roce 1948 byl označen za zastávce „úpadkového umění“ a dostal zákaz psát. Právě v tom čase se stal vedoucím Ústavu textilní tvorby, a jelikož textil nebyl předmětem ideologického dohledu, mohl cestovat na výstavy do zahraničí a potkávat se s představiteli světového soudobého umění. Navázal řadu nových přátelství s výtvarníky mladší generace, se kterými se společně vymezil vůči dogmatům socialistického realismu.

Uvolněná atmosféra poloviny šedesátých let přiměla Jindřicha ještě na chvíli odložit úvahy o zaslouženém důchodu a věnovat se převratnému dění v umělecké sféře. Byl zvolen členem předsednictva sjezdu tvůrčí skupiny SČVU (Svaz českých výtvarných umělců) a stal se součástí Association internationale des critiques d'art. Jako komisař Galerie Václava Špály se zasloužil o vůbec první výsta-

vu mnohých politicky zapovězených umělců té doby. Během pozvolnější dekády aktivně podporoval mezinárodní kulturní styky. V jeho galerii se konala i první česká výstava Marcela Duchampa či japonské skupiny Gutai.

Po okupaci v srpnu 1958 byl postupně ze všech funkcí odvolán a po publikaci nekorektního článku na adresu Moskvy měl opět zakázáno psát. Během normalizace v sedmdesátých a osmdesátých letech nesměl veřejně působit. Všechny jeho snahy o realizaci výstav byly z „technických“ nebo „údržbových“ důvodů pozastaveny. Některé jeho články vycházely alespoň v zahraničí, kdy pravidelně informoval svět o dění na české umělecké scéně a o umění Sovětského svazu. Po roce 1980 psal také pro exilové časopisy a udržoval kontakty s generací výtvarníků šedesátých let, která tvořila provizorně v soukromí bez dohledu vlády.

Po pádu režimu v roce 1989 byl Chalupcký již vážně nemocný a o rok na to po dlouhé a těžké chorobě zemřel.

Na sklonku života a po smrti se mu dostalo několika významných poct. In memoriam mu byl udělen Řád Tomáše Garrigua Masaryka za zásluhy pro rozvoj demokracie, humanity, lidská práva, jeho jméno a jméno jeho ženy nese park v Praze 10 ve Vršovicích.

Dodnes se mladým vizuálním umělcům uděluje cena, která je po něm pojmenovaná. O tomto svém ocenění Chalupcký sám věděl a souhlasil s ním. Navrhli ho jeho společníci a přátelé – akademický malíř Theodor Pištěk, dramatik, spisovatel a prezident Václav Havel a básník a výtvarný umělec Jiří Kolář. Cenu uděluje od roku 1990 Společnost Jindřicha Chalupckého. Ta společně s externími organizacemi pořádá výstavy, osvětové programy pro veřejnost, rezidence pro umělce i kurátory a další edukační a publikační projekty.

Celoživotní práce Jindřicha Chalupckého – institucionalizované povznesení úrovně současného umění, se tak naplňuje doteď, v úctě k myšlenkové památce odkazu člověka, kterému záleželo na osudu českého umění.

Myšlenka, že by mohla vzniknout cena pro začínající umělce, se zrodila za nepříliš veselých okolností, na jaře roku 1990. Jindřich Chalupcký byl po selhání ledvin dlouhodobě upoután na lůžko v pražské nemocnici Na Homolce. Malíř Theodor Pištěk na jedné návštěvě viděl, že je smutný, apatický. „Pokoj byl plný bezmoci, utrpení a rezignace. Měl jsem okamžitý pocit, že musím něco říci, co by nám oběma pomohlo zvládnout tísnivou situaci. Vybavilo se mi, že soustavně sledoval tvorbu mladých umělců, a tak mě napadlo se jej zeptat, jestli by souhlasil s tím, kdyby byla s jeho jménem spojena soutěž mladých umělců. Potěšilo ho to.“ Potom se Pištěk vydal do Lán, kde o této možnosti hovořil s Václavem Havlem, který se s Jindřichem Chalupckým dlouhé roky znal, a také zatelefonoval do Paříže Jiřímu Kolářovi, dávnému příteli Chalupckého už od času jejich působení ve Skupině 42. Pištěk, Havel a Kolář postupně projednali podrobnosti ceny, její stanovy, průběh a stali se jejími patrony.

Oficiálně byla založena 27. května. Zanedlouho, 19. června, Jindřich Chalupcký zemřel. Bylo mu osmdesát let. Prvního udílení ceny po něm pojmenované se již nedočkal, proběhlo v listopadu 1990 a získal ji Vladimír Kokolia.

29. 5. 1980 byla v Anežském klášteře Na Františku v Praze otevřena stálá expozice Národní galerie.

ARCHITEKTURA

Emil Králíček (11. 10. 1877 – 26. 3. 1930)

Architekt Emil Králíček byl původně znám jen několika teoretikům. Pracoval totiž, jak bylo na přelomu minulých století zvykem, anonymně ve velké stavitelské firmě Matěje Blechy. Jeho tvorba zůstala po desetiletí neznámá, protože v Čechách prakticky nepublikoval a nepatřil do žádné známé výtvarné skupiny. Rovněž jeho podpis většinou na plánech chybí (dříve plány signovali jen odpovědní stavitelé).

Králíčková tvorba prošla různými etapami, vždy je však svým charakterem jasně odlišitelná od prací ostatních dobových architektů. Některá jeho díla byla původně připisována jiným autorům. Například lucerna na Jungmannově náměstí Vlastislavu Hofmanovi, jiná díla byla i odborné veřejnosti neznámá.

Emil Králíček, rodák z Německého Brodu, po studiích na pražské stavební průmyslovce pracoval v ateliéru prof. Antonína Balšánka a poté, kolem roku 1901, odešel do Darmstadtu, kde působil ve studiu Josefa Marii Olbricha na projektu známé umělecké kolonie. Na přelomu roku 1903 a 1904 se vrátil do Prahy a pracoval pro různé stavitele. Zejména ve své tvorbě z let 1905-1910 uplatnil řadu principů, které znal ze svého darmstadtského pobytu. Vedle arch. Emanuela Josefa Margolda byl Králíček zřejmě jediným Čechem, který měl možnost spolupracovat s jedním z čelných představitelů evropské secese, opavským rodákem J. M. Olbrichem. Po svém návratu pracoval pro různé pražské stavitele, jimž navrhoval průčelí domů. Od roku 1904 se stal klíčovým projektantem známé stavební firmy Matěj Blecha, pro kterou pracoval do roku 1913, v posledních letech jako její šéfprojektant. Současně navrhoval stavby i pro jiné firmy.

Králíček navrhl desítky domů v Praze, Jičíně, Českém Brodě, Lysé nad Labem, Spálově, chorvatském Splitu nebo Bašce aj. Nejdříve projektoval fasády ve stylu vegetabilní secese ve spolupráci se sochařem prof. Celdou

Kloučkem (např. vlastní dům Matěje Blechy na vltavském nábřeží, domy na Senovážném náměstí ad.), poté přešel ke geometrické secesi a moderně (vily Na Zátorce, domy v Karlíně, sokolovna a kostelík v Libni, hotel Zlatá husa, Adamova lékárna, Šupichovy domy na rohu Václavského nám. a Štěpánské ulice ad.). Nejzajímavější je Králíčkov kubistické období 1912-1913. V této době projektoval např. dům v Karmelitské ulici, dům Diamant ve Spálené, kubistickou lampu na Jungmannově náměstí (dříve mylně připisovanou V. Hofmanovi), interiér husitské kaple na Žižkově, vilu v Lysé nad Labem, nebo hrobku v Mnichově Hradišti a další stavby a detaily. V počtu kubistických realizací nemá v Čechách Králíček konkurenci.

Ve dvacátých letech založil Králíček spolu s ing. R. Šolcem vlastní projekční ateliér. Projektoval pozoruhodný areál hydroelektrárny ve Spálově, školní budovu v Dušní ulici a další objekty. V roce 1930 spáchal sebevraždu. Důvodem mohly být rodinné spory, ale i ekonomické potíže.

V pražské architektuře z počátku 20. století nalezneme vedle sebe několik rozličných stylů, které se navzájem ovlivňovaly, křížily i propojovaly. Jedním z těch nejzajímavějších zůstává kubismus. Objevuje se před rokem 1910 a jeho éra není nijak dlouhá, jeho masivnějšímu šíření bohužel zabránila první světová válka. Dodnes ale pražská kubistická architektura fascinuje svými ostrými geometrickými tvary a hrou světél a stínů na fasádách. Mnoho z nich je dílem architekta Emila Králíčka, který se natrvalo zapsal jako jeden z nejvýznamnějších tvůrců pražské secese i navazující kubistické vlny.

Po Emilu Králíčkoví zůstalo nespočet unikátních staveb, jako třeba dřevěný kostel v Libni. Někdy se poštěstí, že původně provizorní stavba přetrvá mnohem déle, než bylo plánováno. Stalo se tak i v případě dřevěného kostela v Libni, který měl původně sloužit pouhých pět let. Libeň se od poloviny 19. století nebývale rozrůstala, stěhoval se sem průmysl, vyrůstaly tu nové továrny a podniky, ale místním chyběl kostel. Členové katolického spolku Bonifác dlouho nemohli najít vhodnou parcelu k zastavění, která by byla ideální a k mání ihned. Rozhodli se tedy pro provizorní řešení. Obrátili se na stavební firmu Matěje Blechy, u které byl Králíček zaměstnán, a právě on dostal tento projekt na starosti. Pro Libeň navrhl drobný dřevěný kostel v secesních formách, který byl posléze zasvěcen svatému Vojtěchovi. Kostel byl dokončen v roce 1905, i po pěti letech však sloužil svému účelu a nic se nezměnilo ani po roce 1913. Právě v tento rok totiž rada rozhodla o prodloužení provizoria svatostánku až do roku 1919 a v roce 1920 padlo definitivní rozhodnutí ustoupit od plánované demolice stavby. Zpočátku provizorní stavba už je dnes unikátní chráněnou památkou a jedním z mála dřevěných kostelů na českém území.

Když se řekne Betlémská kaple, většina z nás si představí místo, kde podle pramenů kázal mistr Jan Hus. V Praze jsou ale kaple dvě, ta druhá je nenápadně ukrytá v srdci Žižkova. Naleznete ji ve dvoře pavlačového domu v Prokopově ulici č. 4 a za její výstavbou stojí snaha místních evangelických věřících zřídit si vlastní modlitebnu. Tak začalo hledání vhodné parcely na stavbu kaple. Žižkov byl v té

Jeden z kostelů navržených Emilem Králíčkem

Emil Králíček: Lampa na Jungmannově náměstí

kdo ví, že lampa je součástí Králíčkovy většího projektu, a to budovy Adamovy lékárny zbudované v letech 1911-1913. Ta se svým geometrickým průčelím obrací na Václavské náměstí, a snad že bylo Králíčkově líto, že zadní část domu není vidět, navrhl osově do náměstíčka směrem za budovu kubisticky řešenou lampu.

Josef Svoboda (10. 5. 1920 – 8. 4. 2002)

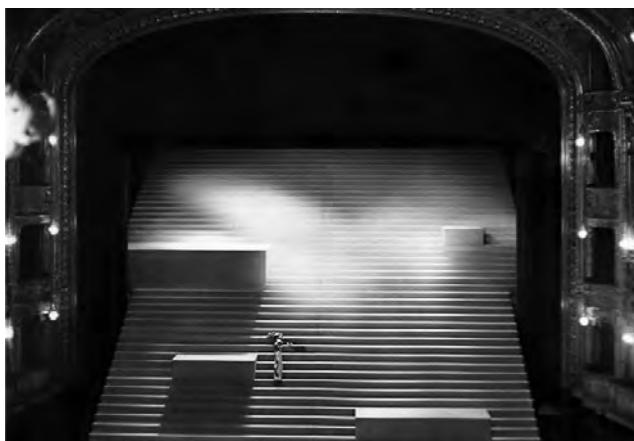

Josef Svoboda byl architekt a jevištní výtvarník. Dnes je považován za jednoho z nejvýznamnějších scénografů 20. století. Jeho jméno a pracovní postupy jsou v divadelním světě všeobecně známé, některé inscenace, na nichž se podílel, patří celosvětově k legendám.

Jako scénograf začal Svoboda působit v roce 1943. V roce 1945 nastoupil do nově vzniklého Divadla 5. května, kde se v roce 1946 stal šéfem výpravy, začal vytvářet první velké scénografie a seznámil se zde s předními českými režiséry Václavem Kašlíkem a Alfrédem Radokem. Po sloučení Divadla 5. května s Národním divadlem roku 1948 přechází Svoboda do Národního divadla, kde začal působit jako zástupce šéfa výpravy. V letech 1951-1970 byl šéfem uměleckotechnického provozu. V letech 1970-1980 zastával post šéf-výtvarníka a v letech 1980-1983 scénického výtvarníka a mezi lety 1973 a 1992 byl zároveň uměleckým šéfem Laterny magiky, scény Národního divadla. V letech 1969-1989 působil jako profesor na Vysoké škole umělecko-průmyslové, 1975-1980 byl technickým poradcem Velkého divadla v Ženevě. Ve funkci šéfa umělecko-technického provozu ND si kladl za cíl proměnit dílny ND v moderně budovanou a organizovanou laboratoř, schopnou za účasti odborných a vědeckých ústavů zvládnout i nejnáročnější technické problémy moderní scénografie. V roce 1958 se podílel na projektu a realizaci scény

době již poměrně zastavěná, a tak nakonec spolek rozhodl postavit kapli na parcele ve dvoře činžovního domu, kde se uvolnilo místo po zdemolované budově. Stavbu měla opět na starosti vyhlášená firma Matěje Blechy. Vznikla tak unikátní modlitebna s kubistickými prvky.

Z kubistické lucerny na Jungmannově náměstí se stal dnes již notoricky známý solitér. Je uvedena v turistických průvodcích i učebnicích architektury. Krásná subtilní lampa představuje zcela přirozeně, bez jakéhokoliv patosu, esenci pražské kubistické architektury. Málo-

Josef Svoboda, *Oidipus vladař*, ND Praha, 1963

Laterny magiky, vytvořené na principu polyekranu a zkonstruované při příležitosti výstavy EXPO 58 v Bruselu.

Josef Svoboda vytvořil výpravu pro více než sedm set inscenací. Svobodovou první zahraniční operní scénografií se stala v roce 1958 *Rusalka* v Teatro la Fenice v Benátkách v Kašlíkově režii, kde inscenoval také světovou premiéru opery *Intolleranza 1960*, kterou napsal italský skladatel Luigi Nono. Poté následovalo mnoho dalších inscenací po celém světě, například Metropolitan Opera v New Yorku, Teatro alla Scala v Miláně, Covent Garden v Londýně, Staatsoper ve Vídni, Volksoper ve Vídni, Staatsoper Unter den Linden v Berlíně, Deutsche Oper v Berlíně, Deutsche a Komische Oper v Berlíně, Grande Opéra v Paříži, Staatsoper v Mnichově ad. Pro zajímavost uvedme, že v zahraničí navrhl výpravu pro tři inscenace Wagnerovy tetralogie *Prsten Nibelungův*: Covent Garden v Londýně (1974-1976), Grand Théâtre v Ženevě (1975-1977), Théâtre Antique ve francouzském Orange (1988).

Jako scénograf spolupracoval s řadou významných osobností. Ze zahraničních režisérů to byli např. Sir Peter Ustinov, Sergej Rachmaninov, choreograf George Balanchine, Leonard Bernstein, Friedrich Dürrenmatt, Laurence Olivier, Giorgio Strehler, Roland Petit, Jean-Claude Riber.

Ke stému výročí Josefa Svobody se připravuje velká monografická výstava.

Pražský Máj byl před 45 lety nezvyklým úkazem obchodu

Obchodní dům Máj, který se zákazníkům otevřel 21. dubna 1975, patřil spolu s o pár měsíců starší Kotvou k vrcholům československého maloobchodu. Budova vznikla na místě novogotického Šlikova paláce podle návrhu Miroslava Masáka, Johna Eislera a Martina Rajniše z libereckého ateliéru SIAL, který v roce 1968 založil autor ještědského vysílač Karel Hubáček. Podle historika architektury Rostislava Šváchy stavba pohotově reagovala na výzvu, kterou v roce 1972 vyslal do světa projekt pařížského muzea Centre Georges Pompidou od průkopníků stylu high-tech Renza Piana a Richarda Rogerse. V tomto smyslu měl Máj ohlas i v zahraničních architektonických časopisech.

Ministerstvo kultury prohlásilo Máj za kulturní památku v říjnu 2006 jako významný doklad architektury sedmdesátých let 20. století navazující na meziválečný funkcionalismus a předznamenávající v interiéru pojetí stylu high-tech.

VÝSTAVY

Západočeská galerie virtuálně

Západočeská galerie v Plzni připravila virtuální výstavní nabídku pro časy pandemie koronaviru. Na novém webovém portálu jsou zveřejněny možnosti, které jsou v současných ztížených podmínkách k dispozici. Návštěvníci mohou vybírat ze sekcí Fotoreporty, Videá z výstav, Virtuální komentované prohlídky, Tvořivé aktivity a soutěže, Sbírký online a Představení významných děl.

Webová adresa je www.zpc-galerie.cz/online. Její obsah je průběžně doplňován. K vidění je například komentovaná prohlídka výstavy *Od práce k zábavě* nebo *Podobly volného času v umění 19. století*, která je pojata jako seriál na pokračování. Kurátor výstavu představí ve třech částech, z nichž každá bude zveřejněna po jednom týdnu.

„Koronavirová pandemie bezpochyby zasáhne i do výstavního programu Západočeské galerie v roce 2020. Výstavy, které měly být zahájeny před začátkem léta, budou odsunuty na pozdější dobu. Momentálně probíhají náročná jednání se zapůjčiteli jednotlivých uměleckých děl, protože řada exponátů pochází i ze zahraničí. Konkrétně připravujeme dva výstavní projekty, a to *BAOABC: Jak a proč vzniká kniha pro děti* a *Aviatica v české vizuální kultuře*

1783-1957,“ uvedla tisková mluvčí galerie Eva Reitspiessová. (mk)

Výstava Blanky Matragi Timeless

Spojením nezaměnitelného kouzla secesních prostor kulečnickových a karetních heren Obecního domu a exkluzivních Haute Couture modelů Blanky Matragi vznikl jedinečný koktejl opájející smysly.

Výstava nyní představuje obměněnou expozici mapující její více než pětaticetiletou kariéru módní návrhářky a designérky. Rovněž zde je možné nalézt nejnovější kolekci Elements 2017. Zde se designérka Blanka Matragi inspirovala přírodními živly, bez kterých by život na naší planetě neexistoval. Kolekce Elements je obohacena o nejnovější technologie nejen v materiálech, ale hlavně v přístupu a používání autorských inovačních nápadů v 3D efektu s iluzionistickými prvky. Dále je k vidění také sklo, porcelán, sochy, lustry, šperky či grafiky.

Výstava v Obecním domě v Praze bude otevřena až do konce roku 2020, ale v současné době je až do odvolání zavřena. (mk)

LITERATURA

Vnučka objevuje šedou eminenci**K. H. Franka**

Pravá ruka K. H. Franka. SS-Standartenführer Robert Gies v protektorátu (Epocha, 200 stran, 199 Kč), to je název knihy, k jejímuž napsání spojili síly spisovatel Emil Hruška a Jacqueline Giesová. Důvodem její účasti byla její snaha dobrat se informací o činnosti dědečka, sloužícího jako tajemník a později šéf ministerského úřadu absolutního vládců Protektorátu Čechy a Morava.

Jen tak mohla pochopit odtažitost svého otce Roberta (1936-2018) a později k němu najít niterný vztah. Giesův syn, byť se otec s matkou v roce 1941 rozvedl, trpěl vědomím, že je potomkem muže majícího na svědomí mučení a smrt tisíců českých a židovských lidí, včetně obětí z Terezína, Lidic a Ležáků.

Frank se po březnu 1939 stal státním ministrem pro Čechy a Moravu. V květnu k němu byl z Říše v hodnosti kapitána SS poslán doktor práv Robert Gies (1902-1974). Členem nacistické strany se stal v roce 1933, dva roky nato byl přijat do SS a do Prahy přišel z Heydrichovy Bezpečnostní služby říšského vůdce SS. Dotáhl to na plukovníka.

„Frank ke Giesovi choval vždy velkou, téměř absolutní důvěru. Moc této šedé eminence neobyčejně vzrostla a bude ovlivňovat prakticky celý život v protektorátu,“ říká v knize historik Jaroslav Čvančara. Gies byl například jeden ze šestnácti lidí, kteří si s Heydrichem 19. listopadu 1941 prohlédli české korunovační klenoty. Dokonce je s vládním radou Antonem Zanklem vyndával a znovu ukládal do schránky. Přitom vůči okupovaným občanům nabádal postupovat bez slitování. Když po demonstracích 28. října a 17. listopadu 1939 uvažoval Berlín o propuštění mož-

ná i dvou stovek studentů, byli to Frank a Gies, kteří doporučili propuštění zastavit slovy: „Češi si v žádném případě nezaslouží, aby jim bylo vycházeno vstříc.“

Základní teze „řešení české otázky“ sepsal tajemník SS Obersturmbanführer Robert Gies a teprve K. H. Frank je předložil Heydrichovi. Byl to tedy Gies, kdo doporučoval selekci, deportaci a vyvražďování českého národa.

V americkém zajetí strávil čas od 8. do 28. května 1945. V roce 2019 našel hledač pokladů v prostoru bývalého zajateckého tábora v Ejpovicích u Plzně jeho čestný prsten SS, který dostal 21. června 1944 od Himmlera. Už mu byl k ničemu.

Zaručeně se ví, že Gies od 1. března 1948 do roku 1950 žil ukryt v jezuitském klášteře jako domovní správce a knihovník.

Při žádosti českého státu o odpovědnost za „zřízení tábora Terezín, za stavbu tamního krematoria a za zničení obce Lidice“ napsal v roce 1959 vrchní státní zástupce země Severní Porýní-Vestfálsko interní pokyn, aby vyšetřování proti němu urychleně skončilo.

V letech 1960-1964 byly západoněmecké straně předány další žaloby. Vše bylo zamítnuto. Od roku 1951 do poloviny šedesátých let působil Frankův spolupracovník jako vedoucí domova pro mládež a později jako úředník vládního kraje Münster. Do důchodu měl údajně odejít kvůli demonstracím, které se během soudních řízení konaly před jeho úřadem.

Jeho syna však po celý život trápil pocit viny za otcovo jednání. Dceři, spoluautorce knihy, kladl na srdce: „Až tady už nebudu, musíš o tom všem vyprávět ty, aby vzpomínka na jeho zločiny byla živá.“ (mk)

Čeští spisovatelé pomohou knižnímu oboru

Mezinárodní knižní veletrh a festival Svět knihy Praha letos nebude. Jeho organizátoři se ale rozhodli zprostředkovat čtenářům literaturu v online přenosu. Formou krátkého rozhovoru a autorského čtení navštíví české domácnosti někteří čeští spisovatelé. Zároveň tak získají prostředky na podporu knižního oboru i na věnování knih pro vybrané subjekty.

Ve spolupráci s iniciativou #kulturažije budou na Mall.tv odvysílána ve třicetiminutovém formátu jejich čtení. Projekt odstartoval 8. dubna. Účast v první skupině autorů přijali Bianca Bellová, Petr Borkovec, Radka Denemarková, Pavla Horáková, Petra Hůlová, Josef Pánek, Petra Soukupová, Petr Stančík a Michal Viewegh.

„V době, kdy se smutkem sledujeme, jak se celý knižní obor ze dne na den dostal vlivem zrušených akcí, zavřených knihkupectví a dalších omezení do zcela kritické situace, prodej knih klesl na minimum a řadě nakladatelství hrozí zánik, jsme se rozhodli uspořádat sbírku na podporu knižního oboru,“ říká ředitel veletrhu Radovan Auer.

Prostřednictvím platformy Donio byla založena sbírka www.donio.cz/svetknihy, na níž mohou čtenáři přispět na své oblíbené spisovatele či nakladatele a zároveň pomoci k rozšíření knih potřebným.

„Polovina vybrané částky bude určena samotným autorům, druhá poputuje na nákup knih českých spisovatelů a knih z produkce menších nakladatelů, které současná situace ohrožuje nejvíce. Knihy budeme následně distribuovat seniorům, dětem v ústavní péči nebo například osamělým lidem v karanténě,“ vysvětlil Auer. (mk)

Svět knihy byl zrušen

Představenstvo Svazu českých knihkupců a nakladatelů rozhodlo o zrušení letošního veletrhu Svět knihy Praha. V minulých týdnech se uvažovalo o přesunu Světa knihy Praha na říjen, případně na konec srpna. „Představenstvo situaci zvážilo se vši zodpovědností a usoudilo, že vývoj je příliš nejistý a ohrožení celé knižní branže příliš vážné, než aby bylo možné uspořádat úspěšný a důstojný veletrh. V těchto týdnech a měsících bojuje náš obor doslova o přežití. Bez výrazné a rychlé pomoci státu se zhroutí maloobchodní síť a následně to bude mít dominový efekt na distribuci i nakladatele.“

Projevuje se to už nyní, kdy se finanční toky v oboru prakticky zastavily. Knižní trh dlouhodobě do státního rozpočtu výrazně přispívá, nyní však naléhavě potřebuje pomoc, aby se od příštího roku mohl stát opět aktivním příspěvatelem státního rozpočtu, ale hlavně také proto, že pestrá nabídka knih má dlouhodobý pozitivní vliv na vzdělanost, konkurenceschopnost a čtenářskou gramotnost,“ řekl za představenstvo SČKN předseda Martin Vopěnka.

„Věříme, že stát knižní trh padnout nenechá. I v případě jeho pomoci však větší část dopadů ponесou sami účastníci knižního trhu. V této chvíli proto nelze odhadnout, v jaké budou potenciální vystavovatelé na podzim kondici a jestli by výdaje spojené s veletrhem chtěli nést. Vedle toho chceme být solidární s knihkupci, kterým by veletrh vzal část tržeb v době, kdy se snad konečně začnou vzpamatovávat z útlumu. Budou potřebovat doslova každou korunu. Věříme, že veřejnost toto rozhodnutí pocho-

pí a přijde nás v o to větší míře podpořit na Svět knihy Praha konaný v květnu 2021,“ dodal. (mk)

KNIŽNÍ NOVINKY

Václav Ráž: *Koho má znát správný Čech*

V této knize se lze dozvědět mnoho informací a zajímavostí o významných lidech české země a zjistíme, co by o nich měl znát každý správný Čech, Moravan i Slezan! Máme právo být hrdi na to, co všechno naše osobnosti dokázaly. Kam díky nim naše malá země posunula vědu a techniku, jak a čím přispěla na světové výzkumy a objevy.

Grada, 144 stran, 299 Kč

Radka Červinková: *Dan Horyna – Přežil jsem sám sebe*

Vzpomínky zpěváka skupin Vitacit nebo Merlin a uznávaného existenciálního psychoterapeuta. Než z něj vyrostla rocková hvězda, patřil k talentovaným atletům. V pouhých sedmnácti letech mu křídla přistříhl komunistický žalář, kde skončil kvůli improvizovanému vystoupení na Karlově mostě, které bylo vyhodnoceno jako provokace. Po návratu z vězení byl vyhozen ze školy a ztratil veškeré jistoty. Postupně přičichl k drogám, které ho během dvanácti let několikrát dostaly na pokraj života a smrti. Patřil k první pervitinové generaci v Česku. S drogovým démonem bojoval celkem třikrát a kvůli drogám se mu rozpadla tři manželství. Východisko našel až díky pobytu v léčebně Červený Dvůr, který mu pomohl v hledání smyslu života. Dnes už přes deset let působí jako vyhledávaný terapeut, vyznává buddhismus a sám úspěšně pomáhá drogově i alkoholově závislým lidem.

Grada, 144 stran, 249 Kč

Zdeněk Kalkus: *Tajné dějiny objevování Ameriky*

Kdo předešel Kryštofa Kolumba? Amerika byla odnepaměti navštěvována příslušníky různých národů světa, mimo jiné Vikingy. Proč ale byly zprávy o těchto cestách utajovány? A kdo vlastně jako první Ameriku objevil? Kniha ukazuje, že slavný mořeplavec mohl být až poslední v řadě. Autor nás uvádí do světa zapomenutých námořních objevů a seznamuje nás se záhadami obestírajícími původ starých amerických civilizací.

Cpress, 312 stran, 399 Kč

JUBILEUM

Eva Kantůrková, rozená Sílová (* 11. 5. 1930)

Eva Kantůrková je spisovatelka a filmová scenáristka, autorka psychologických próz. Od roku 1967 se věnuje jen své literární tvorbě jako spisovatelka z povolání. Kromě literatury se věnuje i kulturní a politické činnosti. Jako signatářka Charty 77 se stala v roce 1985 její mluvčí, když před tím strávila rok bez soudu ve vyšetřovací vazbě. Eva Kantůrková patří mezi zakladatele Občanského fóra, v letech 1990-1992 byla poslankyní České národní rady, v letech 1994-1996 předsedkyní Obce spisovatelů.

Při své povaze skeptického pozorovatele měla Eva Kantůrková velké výhrady i k tomu, jakým směrem se Československo a později už jen Česko začalo ubírat v dobách obnovené demokracie. Zásadně dávala v těch letech najevo,

že nesouhlasí s neoliberalními koncepty, které tehdy v Československu v devadesátých letech převládly.

Dnešní stav hodnotí jednoznačně: jsme společnost, kterou nic nenese. Každý sleduje své zájmy, musíte mít pokud možno ostré lokty, protože jinak se neubráníte. A lidé, kteří tuhle vlastnost nebo možnost nemají, klesají na společenském žebříčku stále níž. „Vidím kolem sebe často tolik bídy, že si říkám, že si to tahle republika nezasloužila,“ říká Kantůrková.

Ale na druhé straně dodává, že je historický fatalista – je to celosvětový problém a náš převrat před bezmála třiceti lety jen vyšel vstříc tendencím, které byly obecnější. Stejně se prosadí, co se prosadit má, dodává autorka mnoha historických románů, žena, která si v každém režimu zachovala nakonec svůj názor a své vidění světa. Ne nadarmo je jeden knižní rozhovor s Evou Kantůrkovou nazván těmito slovy: „Jsem osoba vzdorovitá a neposlušná.“

VZPOMÍNKA

Jakub Arbes (12. 6. 1840 – 8. 4. 1914)

Jakub Arbes byl český spisovatel a žurnalista. Jako redaktor opozičních *Národních listů* a novinář protivládního zaměření byl Jakub Arbes nejednou vyšetřován a dokonce odsouzen k vězení. V sedmdesátých letech byl z *Národních listů* propuštěn, nějaký čas působil jako dramaturg v Prozatímním divadle. Pokoušel se založit vlastní časopis, od roku 1876 žil jako svobodný spisovatel. Často existenčně strádal. Jakub Arbes patřil k odvážným a tvrdým kritikům tehdejší společnosti. Podporoval pokroky v literární tvorbě. Jakub Arbes miloval tajemné příběhy. Byl však i velmi racionální člověk, který se zajímal o nejnovější vědecké objevy. Vytvořil nový literární žánr – romaneto. Tento název pochází od Jana Nerudy. Romaneto je románová novela menšího rozsahu, ve které se vyskytují vědecké, filozofické a sociální úvahy. Má napínavý děj s fantazijními nebo detektivními prvky. Na začátku nepochopitelná záhada je na konci vysvětlena. Příznačným rysem Arbesových romanet je jejich autobiografičnost, zdůrazněná postavou vypravěče. Děj se odehrává obvykle v Praze v autorově současnosti nebo nedávné minulosti.

Vítězslav Nezval (26. 5. 1900 – 6. 4. 1958)

Vítězslav Nezval byl básník, spisovatel a překladatel, spoluzakladatel poetismu, vůdčí osobnost českého surrealismu, člen Komunistické strany Československa. O velikosti Nezvala píše sám Jaroslav Seifert: „Vítězslav Nezval zemřel předčasně, nebyl ještě stár. Ale umíral lehce. Tak lehce, jak lehce psal své verše. Nikdo netušil, že jeho nemoc je smrtelná. Myslili jen na chřipku. Pojednou v náručí své ženy sklonil hlavu a v tom okamžiku ztratila tato země jednoho ze svých velkých básníků.“

Nezval psal libreta (například libreto k rozhlasové opeře Bohuslava Martinů *Hlas lesa* nebo *Prolog z Her o Marii*). Otextoval několik písní, skládal i melodie. Zhruba šest básní, vzniklých ve dvacátých letech, zhudebnil Jaroslav Ježek. Písně na Nezvalova slova zpívali Vlasta Burian, Hana Hegerová, Helena Vondráčková či Laďka Kozderková s Milanem Drobným. Také složil několik budovatelských písní. Některé Nezvalovy básně se dočkaly zhudebnění, převážně folkovými hudebníky, ale i skladateli vážné hudby. Nej-

významnější skladbou na Nezvalův text zůstává *Sbohem a šáteček* Vítězslavy Kaprálové. Největším projektem zůstává dílo Jana Spáleného, který ve druhé polovině sedmdesátých let 20. století zhudebnil *Edisona* (album *Edison*) a *Signál*. Jitka Molavcová nazpívala *Rue de la gaité* s melodií Emila Františka Buriana, Štěpán Rak zhudebnil Nezvalovy básně *Sloky o Praze*, *Píseň o vřesu* a *Až*. Písně natočila např. Lenka Filipová pro pořady Československé televize aj. Vítězslav Nezval přeložil několik děl tvůrce a teoretika surrealismu André Bretona).

František Branislav (16. 6. 1900, Beroun – 25. 9. 1968, Praha)

František Branislav byl básník, autor písňových textů a překladatel. Rodným jménem František Blecha, pseudonym si zvolil podle jména kovoliče Josefa Branislava Mencla (1816-1864), aktivního účastníka dění kolem roku 1848 a zakladatele knihovny a čtenářského spolku v Praze-Karlíně. Poezii publikoval od počátku dvacátých let, a to nejprve v deníku *Rudé právo* a v časopisech *Host* nebo *Proletkult*. V předválečném období poté otiskl své verše v řadě dalších periodik, mj. *Národní osvobození*, *Sever a východ*, *Pramen*, *Lidové noviny*, *Literární noviny* (od 1930), *Právo lidu* (zde též fejetony nebo črty na aktuální témata), *České slovo*, *Rozpravy Aventina*, *Panorama*, *Kritický měsíčník*, *ELK (Evropský literární klub)* ad. Od konce druhé světové války až do šedesátých let přispíval do *Literárních novin* (od 1952), *Tvorby*, *Kultury*, *Nového života*, *Hostu do domu* ad., básně uveřejňoval i v denním tisku: *Svobodném slovu*, *Lidové demokracii*, *Práci*, *Zemědělských novinách*, *Rudém právu*, *Mladé frontě* ad. Publikoval také v časopisech určených dětem a dětské literatuře (*Mateřídouška*, *Zlatý máj*).

Pro Branislavovu tvorbu měly zvláštní význam jeho předválečné i poválečné cesty do skandinávských zemí (mj. navštěvoval švédskou spisovatelku Selmu Lagerlöfovou), stejně jako poválečné cesty do Polska, Černomoří a Řecka. Překládal ze švédštiny a z bulharštiny. Je autorem rozhlasových pásem, sestavil též výběr veršů pro recitaci *Matka v české poezii*. Jeho verše byly mnohokrát zhudebněny (skladatelé E. F. Burian, Václav Kaprál, Jaromír Fiala, Karel Hába, Vítězslav Novák, Jaroslav Zich, Zdeněk Šesták, Miroslav Barvík, Petr Eben, Zdeněk Blažek, Jiří Válek, František Šauer, Otomar Kvěch, Ilja Hurník ad.).

Oldřich Mikulášek (26. 5. 1910 – 13. 7. 1985)

Přemýšlivá a krásně vroucí je Mikulášekova poezie, jež ho řadí k českým bardům, kteří nejvíc oslovili své čtenáře. Osud jej spojil s Brnem, jižní Moravou a vínem.

Oldřich Mikulášek patří k nejvýraznějším osobnostem české literatury druhé poloviny 20. století. Přes určité literární vlivy je jeho poezie vyhraněná a nezařaditelná do žádného z dobových proudů a směrů. Spočívá ve svébytné básnické filozofii dialektického světa, prožívaného naplno smysly i intelektem a zprostředkovaného výrazným lyrickým gestem.

Ludvík Vaculík (23. 7. 1926 – 6. 6. 2015)

Ludvík Vaculík byl český prozaik, fejetonista, publicista, disident, autor manifestu *Dva tisíce slov* a zakladatel samizdatové edice *Petlice* (založena 1972), signatářem *Charty 77*, moravský patriot, ve tvorbě občas používal rodné va-
lašské nářečí.

Vaculík byl brzy rozčarován z toho, jak komunistický režim zneužil idealismus svých příznivců. Jeho kritický postoj vyvrcholil v roce 1967 na IV. sjezdu spisovatelů, kde pronesl kritický projev o poválečném vývoji Československa. Mimo jiné řekl, že za dvacet let nebyla v Československu vyřešena žádná lidská otázka. Ačkoliv Vaculík patřil mezi přední poválečné české spisovatele, lidé ho znali spíše jako autora legendární výzvy 2000 slov z června 1968. Za to byl vyloučen ze strany. Jeho dílo od roku 1969 až do listopadové revoluce vycházelo jen v samizdatu. Do emigrace neodešel, založil samizdatovou edici *Petlice* a věnoval se vydávání zakázaných autorů.

Ve svém *Českém snáři* Ludvík Vaculík píše: „Touha po smíření pronásleduje mě celý život. Nevím, zač ji mám spíš považovat, vlastnost vhodná do boje to není. Měl jsem někdy i strach, aby ona mě nezradila. Ale nedovedu si představit život v nesmiřitelnosti, k nikomu, i když tak možná budu muset žít s povinností vítězit nad silnějším, což není většinou možné, takže z toho vyjde zkrivená jedovatá nenávisť mrzáků, která umí otrávit vzduch snad ještě víc než nálady nažraného pána. Mně moje stálá ochota k smíru občerstvuje síly: když tedy nechcete mír, jsem dnes znovu, svěže jako včera, proti vám.“ To napsal tehdy třiapade-

sátiletý autor 8. března 1979, jedenáct let po okupaci, deset let po normalizaci a dva roky po zveřejnění *Charty 77*, v době, kdy se začalo mezi disidenty hodně zatýkat.

Po roce 1989 psal střídavě v Praze a v Dobřichovicích u Prahy. Fejetony publikoval pravidelně v *Lidových novinách*. V roce 1996 získal Řád T. G. Masaryka a v roce 2008 dostal Státní cenu za literaturu.

Václav Hrabě (13. 6. 1940, Příbram – 5. 3. 1965, Praha) Václav Hrabě byl český básník a částečně prozaik, jeden z významných představitelů tzv. beat generation v Československu, která se jinak rozmohla především v zemi svého vzniku, v USA. Tvorba Václava Hraběte, stejně jako ostatních beatníků, úzce souvisela s jazzovou a bluesovou hudbou. Sám autor se učil hrát na několik hudebních nástrojů, mezi nimi klarinet a saxofon, a koncertoval se studentskými kapelami. Osobně se setkal s americkým básníkem Allenem Ginsbergem a napsal s ním rozhovor (v roce 1965 u příležitosti jeho vystoupení v Praze). Hrabětovy básně se za jeho života nedočkaly ani jednoho knižního vydání, všechny soubory vycházely až posmrtně, protože autor tragicky zemřel v necelých pětadvaceti letech, když se otrávil oxidem uhelnatým.

NĚKOLIK DAT

09. 05. 1945 vyšlo první číslo deníku *Mladá fronta*.

12. 05. 1945 v Praze vyšlo první číslo deníku *Lidová demokracie*, která nahradila předválečné *Lidové listy*.

DIVADLO & TELEVIZE**Pavel Kohout: Valná hromada v čase virů z netopyrů**

Dramatik Pavel Kohout přečetl nedávno z jeviště pražského Divadla na Vinohradech v rámci online programu *Hrajeme i v karanténě osobně svou novou hru Valná hromada v čase virů z netopyrů*. Ke hře, kterou napsal v době od 2. do 4. dubna, ho inspirovalo komunikační omezení v důsledku koronavirové pandemie. Rodinná hra z prostředí majitele exkluzivní papírenské firmy Tomáše Jonáše, již Kohout označil za bulvární videofrašku, je věnována vinnohradské scéně a pohrává si volně s motivy Shakespeara o *Krále Leara*.

Jednadvacátiletý dramatik ji přečetl v jednom téměř dvouhodinovém zátahu s obdivuhodnou svěžestí i koncentrací. Mezi jednotlivé části vložil osobní vzpomínky na svůj vztah k vinnohradskému divadlu i ohlédnutí za svým životem, úspěchy, omyly i poznáním.

Své vystoupení ukončil veršovaným rozloučením: „Zbaviv svůj život zlořádu, chci řádně dožít zbytek. A odejít z něj bez řádů, ale i bez výčitek.“

Česká televize přišla s novým seriálem Láska v čase korony

Navzdory tomu, že pandemie koronaviru překazila až do odvolání většinu filmových i televizních natáčení, veřejnoprávní televize už přichystala hranou novinku – komediál-

ní seriál s názvem *Láska v čase korony* se natáčel ve Vokovicích a jeho premiéra se konala 27. dubna.

Seriál odehrávající se během současné pandemie připravil stejný tým, který napsal právě odvysílaný seriál *Polodové a nemluvně*. V jeho čele opět stojí kreativní producent a scenárista Tomáš Baldýnský, autor úspěšného *Comebacku* a *Kosma*.

Plán obsahoval šest epizod a hlavními hrdiny je několik obyvatel menšího činžáku. Jsou to teenager Franta, jehož rodiče se nestihli vrátit ze zahraničí, senior Libor, jehož žena uvázne mimo město, a mladý manželský pár Petr a Anna, pro který bude karanténa velkou zkouškou jejich vztahu. O osudech postav mohou v tuto chvíli rozhodnout i sami diváci. „Máme zatím jenom jeden scénář, k prvnímu dílu, a budeme nutně potřebovat pomoc,“ uvedl Baldýnský. Tvůrci tedy vyzývají diváky, aby se s nimi podělili o své zážitky s koronavirem a především ze společné izolace. Sdílet je mohou na webové stránce pořadu www.ceskatelevize.cz/laskavcasekorony.

Vzhledem k aktuálnímu omezení volného pohybu, nutnosti nosit na veřejnosti roušky přes ústa a nos a také dodržovat odstup od ostatních však nebude možné seriál vyrábět stejným způsobem jako obvykle. Scénáře vznikají zatím na dálku, s pomocí telekonferencí, a při samotném natáčení se budou dodržovat bezpečnostní opatření. Počet členů štábů se sníží na nezbytné minimum a podle režiséra Jana Bárta s herci nebude v místnosti ani kameraman, točit se bude na odložené kamery.

Nežásadnější omezení, roušky, musí vyřešit už samotný scénář, a pomůže i způsob obsazení rolí. Aby si jimi herci nemuseli při natáčení zakrývat tvář, budou na place vždy buď skuteční životní partneři, kteří spolu ve svém civilním životě sdílejí domácnost, nebo mezi nimi bude nějaká bariéra, například dveře.

Mladé manžele Petra a Annu si zahrají Zita Morávková a Petr Vršek. „Chodím denně do divadla šít roušky a vůbec by mě nenapadlo, že bych mohla v této situaci točit. Je bezvadné, že něco takového vzniká a žije se dál,“ říká Morávková, jejíž postavě karanténa zabrání scházet se s milencem a zavře ji ve vztahu, v němž není spokojená.

Na natáčení se těší i její partner Petr Vršek. „V době, kdy mi de facto ze dne na den skončila práce v Ypsilonu i Dejvickém divadle, je komediální seriál něco, co by mohlo zachránit i mé duševní zdraví,“ říká. Dodává, že vzít si za téma sitkomu právě pandemii, to mu připadá jako zajímavý nápad: „Karanténa nabízí spoustu originálních momentů. A myslím si, že jestli se dokážeme zasmát i v této těžké době, naučíme se jí i lépe čelit.“

Veřejnoprávní televize se tak pouští do projektu, který nejen reaguje na aktuální dění, ale vzniká velmi rychle. „Bude minimum času na všechno: jeden díl bude napsán, natočen a odvysílán za jeden týden,“ říká Bártek, s nímž se o režii podělí Jakub Machala.

V seriálu budou hrát kromě zmíněné dvojice ještě Jiří Hána, Zdeněk Maryška, Milena Steinmasslová, Iva Pazderková, Jakub Nemčok, Sára Korbelová a Filip František Červenka. Vysílání začalo 27. dubna na ČT 1, od 21:10 hodin. (mk)

Johannes Kepler – Dobyvatel nebes

Psal se rok 1600, když se ocitl Johannes Kepler v Praze. Slavný německý matematik, astrolog a astronom tady působil několik let na dvoře krále Rudolfa II. Do tohoto období zavádí diváky České televize nové celovečerní koprodukční dokudrama režiséra Christiana Twenteho.

Dokudrama nazvané *Johannes Kepler – Dobyvatel nebes*, pod nímž je podepsaná scenáristka Susanne Utzt, představuje astronomovo slavné působení v Praze jako život v permanentním stavu nouze a ohrožení. Na filmu se podílely kromě České televize také francouzsko-německý kanál Arte nebo německé televize BWR a BR. Snímek kombinuje hrané scény s dokumentárními pasážemi, které umožňují hlouběji porozumět historickému kontextu Keplerových velkých objevů a jejich významu pro tehdejší společnost i pro dnešní vědu.

Příběh začíná v roce 1600, kdy osmadvacitiletý astronom přichází do Prahy jako náboženský uprchlík i se svojí rodinou, neboť se odmítl vzdát své luteránské víry a musel odejít z Rakouska. Na císařský dvůr byl tehdy pozván matematikem Tychonem de Brahe, který mu nabídl spolupráci a udělal z něj svého asistenta. Vzniklo tak velmi plodné spojení, které vedlo k položení základů moderní astronomie, šlo ale také o srážku dvou rozdílných charakterů a dramatický vztah plný soupeření a nevráživosti.

Svými objevy zákonů o pohybu vesmírných těles Johannes Kepler zcela změnil způsob lidského uvažování o vesmíru a čase a zároveň jimi položil základy moderní vědy. Jeho vědecké úspěchy však byly poznamenány četnými nepřiznáními osudu, útrapami a strádáním.

Tvůrci televizního dramatu vedle pozadí Keplerových objevů odhalují i stav a uvažování evropské společnosti na počátku 17. století. „Díky propracovaným počítačovým animacím budou Keplerovy revoluční myšlenky srozumitelné každému. Odborníci je navíc vysvětlují a překládají do formy přijatelné běžnému divákovi,“ popisuje svůj filmový počín režisér Christian Twente, který má s historickými televizními projekty letité zkušenosti. Stál například za snímky *Války proti Římu*, *Kateřina Veliká* nebo za seriály *Ženy, které tvořily historii*, *Alexandr Veliký* aj. Titulní roli ztvárnil Christoph Bach, známý divákům například ze seriálu *Boj o těžkou vodu* nebo *Charité*. Tychona de Brahe představuje taktéž německý herec Heiko Pinkowski, císaře Rudolfa II. si zahrál Michael Sideris.

V dnešní době si Johanese Keplera spojujeme především s jeho proslulými zákony o pohybu nebeských těles, ale příběh jeho revolučních objevů je dramatem téměř shakespearovských rozměrů, plným intrik a vášní. Bylo tedy jen otázkou času, kdy si jej všimnou filmaři, navíc v době, kdy soukromé i veřejnoprávní televize napříč Evropou předkládají divákům jeden historický snímek za druhým. (mk)

Spejbl slaví 100 let – bude vydána speciální edice

Výroční album *Ať žije Spejbl!* bylo vydáno 3. dubna na CD i v digitální podobě. Je složeno z archivních i nových nahrávek a z jednoho dosud neznámého objevu.

„Všichni tři historičtí interpreti slavného „taťuldy“, tedy Josef Skupa, Miloš Kirschner a Martin Klásek, jsou na tomto albu poprvé doplněni nejaktuálnějším představitelem postav Spejbla i Hurvínka Ondřejem Láznovským. Posluchači se mohou těšit na báječný Kirschnerův monolog z roku 1980 *O lásce*, který je zde poprvé k dispozici v češtině, i na tři zbrusu nové nahrávky na speciální narozeninová a slavnostní témata,“ upozornil Vladan Drvota ze Supraphonu.

Edice nabídne historii slavné postavičky a řadu fotografií. Nahrávky pro album *Ať žije Spejbl!* vybrala a sestavila současná ředitelka Divadla Spejbla a Hurvínka Denisa Kirschnerová.

„Dala jsem nejen na přání skalních fanoušků, ale volila jsem i nahrávky, které mě nejen velmi těší, ale i delší dobu nikde nezazněly. Dialog *O lásce* má navíc svou velkou premiéru a věřím, že posluchače nezklame ani na tomto albu debutující Ondra Láznovský. Mne potěšil nesmírně! Jsem ráda, že můžeme ve spolupráci se Supraphonem pana Spejbla takto obdarovat už v tuto chvíli, protože plánované oslavy jeho narozenin jsme vzhledem k okolnostem odložili až na podzim a také proběhnou ve skromnějším vydání, než jsme původně plánovali. Spejbl má však velké pochopení. Vždyť v době, kdy poprvé před 100 lety vstoupil na scénu, řádila španělská chřipka! (mk)

Eine Frau flieht vor einer Nachricht – zpracování českého režiséra Dušana Pařízka

Dušan David Pařízek realizoval v roce 2018 román izraelského spisovatele Davida Grossmanna *Kommt ein Pferd in die Bar* jako koprodukcí salcburského festivalu, divadla Burgtheater a Deutschestheater. Ve srovnání s jeho po-

slední Grossmannovou dramaturgií *Eine Frau flieht vor einer Nachricht* je nynější dílo malého formátu – komorní hra v Malersaalu v Hamburku, která je obsazena výhradně osvědčenými členy souboru.

Na první pohled se zdá, že jeviště (také navržené Pařížkem) neexistuje – podstavec, několik zpětných projektorů, holé betonové zdi, to je vše. Toto je pozadí, které připomíná zeď (postavenou v rozporu s mezinárodním právem) mezi Izraelem a Západním břehem. Postavy se mění na otevřené scéně a když se změny, nedělají to, aby sklouzly do nové role s novým oblečením – kostýmy určující charakter prostě neexistují. Nesoulad oblečení ukazuje na společnost v ustáleném krizovém režimu.

nachtkritik.de: „Wie klug das alles gebaut ist! Wie fein, wie humorvoll, wie abgründig! Und wie wenig Hoffnung einem dieses Schauspielglück lässt!“

Hamburger Abendblatt: „Pařízek [...] hat sich Grossmans 700-Seiten-Roman vorgenommen und daraus einen bewegenden Theaterabend gemacht. [...] Nachdem der lautstarke Beifall für die Schauspieler und das Regieteam verklungen ist, sitzen die meisten Zuschauer noch minutenlang auf ihren Plätzen und versuchen, das gerade Gesehene zu verarbeiten. Viele von ihnen sprachlos. Diese Überwältigung hat auch mit der Kraft und der Leidenschaft zu tun, mit der sich Ute Hannig, Paul Herwig und Markus John in ihre verschiedenen Figuren gestürzt und sie zum Leben erweckt haben.“

Hamburger Morgenpost: „Das Stück [...] schafft es, den unauf löslichen israelisch-palästinensischen Konflikt packend darzustellen.“

Hru izraelského spisovatele do němčiny přeložila Anne Birkenhauer.

Režie a scéna: Dušan David Pařízek, kostýmy: Kamila Polívková.

Délka hry: 2 hodiny a 10 min., bez přestávky

www.schauspielhaus.de

Ceny divadelní kritiky

Stávající pandemie nového koronaviru dramaticky zasáhla do chodu běžného života každého z nás. I výsledky výročních Cen divadelní kritiky musely být 16. března vyhlášeny pouze prostřednictvím kanálu YouTube. Mimořádný úspěch znamenaly pro mladou renesanční osobnost českého divadla (ač původem ze Slovenska), herce Tomáše Dianišku. Jeho hru *Transky, body, vteřiny* o úspěšné mezinárodní atletce Zdeně Koubkové, která se narodila s vývojovou vadou reprodukční soustavy, uvádí Divadlo Petra Bezruče. Jako její autor a režisér proměnil Dianiška všechny své nominace.

5 CD MP3 box Jan Werich: Suma sumárum (Supraphon 2019)

Vše, co můžeme od Jana Wericha slyšet v padesátihodinovém kompletu s přílohou nikdy nevydaných zvukových záznamů: *Osvobozené divadlo 1925-38, Osvobozené divadlo za války aneb Co vzkazovali V+W přes oceán domů, Voskovec plus minus Werich, Pět na oko, Divotvorný hrnec, Jan Werich a Miroslav Horníček: Předscény, Jaroslav Hašek: Ze světa zvířat, Anekdoty a vůbec, Fimfárum, Deodusí, O žlutém mužátku, Italské prázdniny, Forbíny vzpomí-*

nek I a II, Gramotingltangl, Táto, povídej!, Voskovec a Werich – Vídeň 1971, Co tomu říkáte, pane Werich?, Poslední forbína 1974, Lucerna 1977, Hovory H, Jan Werich neznámý, Jan Werich: Delikatesy, Jan Werich: Poklady z archivu, Rarity. Souhrn všech nahrávek s Janem Werichem z archivu Supraphonu a soukromých sběratelů (Karla Koliše, Ondřeje Suchého, Jiřího Borovičky, Jindřicha Kučery, Gabriela Gössela, Petra Prajzlera, Prokopa Voskovce ml.). Nahrávky sestavil Jakub Kamberský tak, aby komplet obsahoval vše, v čem se autorsky podílel Jan Werich. Některé již vydané tituly (*Poslední forbína 1974, Lucerna 1977*) vycházejí v dosud nevydané rozšířené verzi. Mezi rarity patří např. záznam z návštěvy Jana Wericha v rodině bratra Jiřího Voskovce, nález tří neznámých nahrávek Voskovce a Wericha z počátku třicátých let a řada dalších kuriózních a objevných zvukových pokladů. Osobnost Jana Wericha tak září ve všech jeho podobách – geniálního herce, zpěváka, autora, vypravěče, glosátora a mimořádného zjevu české kultury 20. století. Celkový čas: 50 hodin 37 minut.

Ve věku 87 let zemřela v Itálii herečka Frantová Pelikánová

V Římě zemřela ve věku sedmaosmdesáti let herečka Jitka Frantová Pelikánová. Frantová Pelikánová žila v Itálii od emigrace po roce 1968. Jejím manželem byl exilový publicista a později italský politik Jiří Pelikán. Před pěti lety jí prezident Miloš Zeman udělil medaili Za zásluhy, což vyvolalo protesty kvůli její údajné spolupráci s komunistickou Státní bezpečností (StB). Ona sama odmítla, že by spolupráci s komunistickou tajnou policií podepsala. Se svým manželem Jiřím Pelikánem, někdejší ředitelem Československé televize a v letech 1955-1963 generálním tajemníkem a předsedou Mezinárodního svazu studentstva, odešla herečka do exilu v roce 1969. Díky jazykovým schopnostem se uplatnila na divadelních scénách v Itálii, Německu i Rakousku. Jiří Pelikán získal italské občanství a v roce 1979 se stal poslancem Evropského parlamentu. Zemřel v roce 1999, jeho manželka v Itálii žila až dosud, do vlasti se pravidelně vracela a pohostinně hrála divadlo.

Zemřela scenáristka Zapomenutého světa Milena Jelínková

Ve věku pětáosmdesáti let zemřela v New Yorku na komplikace spojené s koronavirovou nákazou scenáristka a spisovatelka Milena Jelínková, profesorka na Columbijské univerzitě. Na svém twitterovém profilu o tom informoval režisér Jan Hřebejk. Milena Jelínková se stala v Česku známou zejména svým scénářem k filmu režiséra Vladimíra Michálka *Zapomenuté světlo*.

Zemřel režisér a dramatik Zdeněk Kaloč

26. března 2020 zemřel režisér a dramatik Zdeněk Kaloč, po desítky let spjatý zejména s činohrou Národního divadla Brno, jedna z nejvýznamnějších osobností Mahenovy činohry posledního půlstoletí. Bylo mu jednaosmdesát let, patřil k držitelům Ceny města Brna.

Zdeněk Kaloč se narodil 10. prosince 1938 v Ostravě. Svá dětská a mladická léta prožil ve Frýdku-Místku. Po maturitě na gymnáziu vystudoval obor režie na pražské

DAMU. V roce 1961 nastoupil do svého prvního angažmá v tehdejší Divadle Julia Fučíka na brněnském výstavišti. V polovině šedesátých let zakotvil v Mahenově činohře, která je dnes součástí Národního divadla Brno.

Kaloč často inscenoval ruské autory, třeba Čechova, Gogola a Dostojevského. Věnoval se i českému klasickému repertoáru, například dílu Gabriely Preissové, a soudobým hrám. Teatrologové připomínají také jeho inscenace her Williama Shakespeara, například *Hamleta*.

Kromě domovské scény v Brně režíroval Kaloč také v Praze, třeba v Divadle na Vinohradech, Ostravě, Plzni, ale i v zahraničí. Hru bratří Čapků *Ze života hmyzu* inscenoval v Oslu, Haškova Švejka ve Voroněži. Působil také jako operní režisér, známé jsou jeho inscenace oper Leoše Janáčka. Pracoval i pro televizi.

Jeho poslední režii byl podle databáze Divadelního ústavu *Garderobiér* v Plzni s premiérou v roce 2013. V brněnském Národním divadle naposledy režíroval v roce 2011 představení *Kouzelná noc a Letní den*, složené ze dvou textů Slawomira Mrożka. Syn Zdeňka Kaloče David je herec, dlouholetý člen souboru Národního divadla Brno.

Zemřel režisér Artemio Benki

Po delší nemoci ve věku třiapadesáti let zemřel v Paříži francouzský režisér, dokumentarista a producent Artemio Benki, který od počátku devadesátých let žil a pracoval v Praze. Benkiho celovečerní dokument *Sólo* o osudech argentinského hudebníka, který se potýká s duševní nemocí, byl loni vyhlášen nejlepším českým dokumentem na Mezinárodním festivalu dokumentárních filmů v Jihlavě. a byl nedávno promítán i ve Vídni.

Benki se narodil 21. dubna 1966 v Paříži, kde už ve třinácti letech začal pracovat pro rozhlas jako novinář. V osmnácti letech nastoupil do redakce časopisu *L'Autre Journal*, kde spolupracoval například se spisovatelkou, dramatičkou a režisérkou Marguerite Durasovou nebo spisovatelem a fotografem Hervém Guibertem.

V roce 1989 přijel poprvé do Prahy, aby pracoval na svém krátkém filmu o romských uprchlících. V roce 1992 se v Praze usadil a o dva roky později tu založil produkční společnost Sirena Film. Jako režisér natočil několik krátkých filmů, například *My Land* či *Ostrov na střeše*, podílel se na povídkových filmech *Měsíční údolí* a *Praha očima...* Jako producent pracoval na řadě zahraničních filmů natáčených v Česku, například *Královská aféra*, *Marguerite* či *Personal Shopper*. Založil také distribuční společnost Artcam, přinášející do českých kin nezávislou zahraniční i českou produkci. Jako herec si zahrál ve filmu *Knoflíkáři* režiséra Petra Zelenky.

JUBILEA

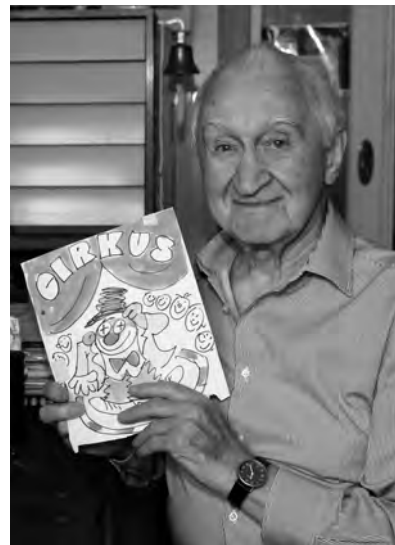
Karel Weinlich

Režisér rozhlasových pohádek a her pro mládež Karel Weinlich oslavil 6. dubna 2020 své 90. narozeniny. Český rozhlas připravil u příležitosti životního jubilea „pohádkáře českého“, jak se i sám hrdě označuje, pro posluchače několik pořadů, jejichž prostřednictvím chce připomenout jednu z nejvýraznějších osobností Československého a později Českého rozhlasu. „Karel Weinlich za více než půl století

práce pro Československý a poté Český rozhlas režíroval několik stovek pořadů. Hlavně pohádek a pořadů pro děti a mládež a i jeho život je nesmírně bohatý a barvitý. Prostřednictvím jeho pořadů a pořadů věnovaných jeho osobě bychom posluchačům rádi umožnili, aby s ním oslavili jeho krásné životní jubileum,“ říká generální ředitel Českého rozhlasu René Zavoral.

Rádio Retro Zlatý fond spustilo osmihodinový blok *Pocta Karlu Weinlichovi*, který se skládá nejen z pohádek, ale také čerstvých vzpomínek Karla Weinlicha natočených u příležitosti životního jubilea redaktorem Tomášem Černým.

Miloš Nesvadba

Herec a výtvarník Miloš Nesvadba se dožívá pětadevadesáti let (* 17. dubna 1925). Byl dlouholetým členem činohry Národního divadla v Praze, proslavil se také svými kresbickami a malůvkami pro děti, působil jako komiksový kreslíř, karikaturista, divadelní a televizní scénograf. Na filmovém plátně se objevil ve více než třiceti filmech, většinou v drobných ro-

lích. Vedle herectví od mládí projevoval výtvarné nadání. Kreslil do novin a časopisů, jako výtvarník stál i u zrodu časopisu *Dikobraz*. Jeho jméno je rovněž spjato se dvěma dětskými časopisy – *Mateřídouškou* a *Sluníčkem*.

Se svou ženou, kostýmní výtvarnicí Jaroslavou, má dva syny. Starší Michal je herec a mim, mladší Martin je vydavatelem a provozuje malou cestovní kancelář.

Oldřich Kaiser

Herec, mystifikátor, komik s neuvěřitelnou mimikou – tím vším je Oldřich Kaiser, narozený 16. května 1955 v Liberci. Vystudoval brněnskou konzervatoř a po absolutoriu na DAMU nastoupil do Divadla Na Vinohradech. Své komediální druhé já, totiž Jiřího Lábusa, ale potkal v liberecké Ypsilonce a společně se pustili cestou recesistických skečů (*Ruská ruleta*), rozhlasových improvizací (*Tluchořovi* a *Rodinka*) a estrádních pořadů (*Možná přijde i kouzelník*).

Velkou součástí Kaiserova herectví je také filmová, televizní a rozhlasová tvorba (např. filmy *Láska*, *Setkání v červenci*, *Putování Jana Amose*, *Komediant*, *Velká filmová loupež*, *Já nejsem já*, *Tmavomodrý svět*, *Žralok v hlavě*, *Obsluhoval jsem anglického krále* aj.).

Proslul také rolemi v televizních seriálech jako *30 případů majora Zemana* či *Nemocnice na kraji města*. Oldřich Kaiser je podle mínění mnoha hereckých kolegů i režisérů (např. Jiřího Menzela) jeden z nejlepších českých herců dnešní doby, který bohužel ještě donedávna topil svůj talent v alkoholu. Naštěstí však na vlastní žádost podstoupil protialkoholní léčbu.

VZPOMÍNKA

Jiřina Skupová, rozená Schwarzová (2. 2. 1895 – 11. 6. 1970)

Jiřina Skupová byla česká loutkoherečka, manželka Josefa Skupy a v letech 1957-1962 ředitelka Divadla Spejbla a Hurvínka v Praze. Skupova žena se stala členkou amatérského Loutkového divadla feriálních osad v Plzni, kde působil i její manžel, a poté, co Skupa z divadla odešel a založil v Plzni vlastní profesionální scénu, tak ho i sem věrně doprovázela. Zde například pomáhala s přípravou scény a dokonce napsala několik loutkových her (*Hurvínkovy zimní radovánky*, *Jak se čerti ženili*).

Nejznámější je ovšem její působení v roli loutkoherečky, zejména vodičky již tehdy oblíbené loutky Hurvínka (kterému hlas propůjčoval její manžel). Po roce 1945 přesídlila (tak jako celé Skupovo divadlo) do Prahy. Ke konci života se Skupa potýkal se zdravotními problémy a začalo se přemýšlet o dalším osudu divadla. Jiřina Skupová soudila, že po manželově smrti by i divadlo – coby jeho výtvor – mělo skončit, ale Miloš Kirschner (Skupův alternant v dvojroli Spejbla a Hurvínka) a ostatní mladí herci chtěli v činnosti pokračovat. Spor nakonec rozhodl sám Josef Skupa, když krátce před smrtí oficiálně jmenoval Kirschnera svým nástupcem a manželovo rozhodnutí akceptovala, ač nerada, i Skupova žena. Dokonce po manželově smrti působila v letech 1957-1962 jako ředitelka divadla.

Růžena Nasková (28. 11. 1884 – 17. 6. 1960)

Růžena Nasková byla legendární herečkou Národního divadla. V roce 1948 spoluredigovala vzpomínkový sborník *Jeden život*, věnovaný její starší sestře Heleně Malířové (1877-1940). Již od mládí Nasková toužila po divadle, ale otec si to nepřál. Až po jeho smrti začal studovat zpěv a učila se herectví u Otýlie Sklenářové-Malé. Své zkušenosti sbírala u ochotníků, u kterých pohostinsky hrála až do roku

1944. V letech 1904-1907 vystupovala ve slovinském Národním divadle v Lublani, přičemž o divadelních prázdninách účinkovala v pražských okrajových divadlech a literárních kabaretech (U medvídků, karnevaly na Žofině). Od roku 1907 byla dlouholetou členkou činohry Národního divadla. Kvůli onemocnění v roce 1948 musela hraní zanechat a na odpočinek odešla 31. srpna 1955.

Ve filmu se poprvé objevila v roce 1915 v grotesce *Ahasver*, do které byla obsazena již jako slavná a oblíbená herečka. V roce 1939 ji Otakar Vávra obsadil do postavy Vi-

lemíny Balvínové v dramatu *Kouzelný dům* (1939), která se stala životní rolí Růženy Naskové. Ve filmu často vytvářela postavy babiček, matinek, tetiček a starších žen, které neztrácejí ve svém věku nic ze své moudrosti, rozšafnosti, vtipu a sebeironie.

Další významnou hereckou kapitolu v jejím životě tvořil rozhlas. V rozhlase přednášela národní klasiky (například román Boženy Němcové *Babička*) a četla pohádky. V jejím podání se tato vystoupení měnila v oslavu krásy české řeči a působila na posluchače velice jímavě. Milovala děti a ráda jim na různých sezeních, v rozhlase a na gramofonových deskách předčítala pohádky a říkanky. V roce 1941 vydala vzpomínkovou knížku *Jak šel život* a v roce 1947 knížku *Malá kronika*. Napsala řadu šansonů (třeba *Svatební cesta*) a do časopisů několik divadelních statí.

Emanuel (Eman) Fiala (15. 4. 1899 – 24. 6. 1970)

Eman Fiala byl herec a hudební skladatel. Vlivem rodinné tradice se věnoval studiu hudby (kompozice a dirigování). Hrál již v němých filmech, později skládal také filmovou hudbu, psal filmové náměty a hrál hlavně větší i menší komické role. I když hrát začal později, objevil se v téměř dvou stech filmech. Jeho bratry byli komik Ferenc Futurista a hudební skladatel Jiří Julius Fiala.

Po roce 1918 byl krátce angažován v kabaretu Červená sedma, který měl sídlo v sálu hotelu Central v Hyberské ulici. Zde hrál na klavír a začínal s herectvím. V roce 1920 hrál v kabaretu Bum a v Revoluční scéně Emila Artura Longena, která sídlila v sálu hotelu Adria na Václavském náměstí, a od roku 1923 působil v divadelku Rokoko, kam po zániku Revoluční scény přešli dočasně i další umělci, včetně E. A. Longena, Xeny Longenové a Vlasty Buriana.

Ferenc Futurista, Jára Kohout a Eman Fiala, *Lucerna* (1938)

Ilja Racek (24. 6. 1930 – 2. 8. 2018)

Byl dlouholetým členem souboru Divadla na Vinohradech. Ztvárnil mnoho rolí ve filmu, v seriálech a hlavně v divadle. Po válce vystudoval pražskou konzervatoř, z níž se stala DAMU, a nepřetržitě hrál v divadle, ve filmech a v seriálech. Působil mimo jiné v olomouckém divadle, v šedesátých letech v Divadle E. F. Buriana a pak v Divadle na

Vinohradech. Racek jako jediný člen souboru divadla nepodepsal Antichartu.

Jeho filmová kariéra je rovněž rozsáhlá. Například v roce 1954 si zahrál ve *Stříbrném větru* podle literární předlohy Fráni Šrámka a v roce 1961 hrál komunistu Julia Fučíka v kontroverzně vnímaném filmu *Reportáž psaná na oprátce*. Později se objevil ve filmech *Kdo chce zabít Jessii?*, *Hrabě Drakula*, *Vrchní, prchni, Netopýr*, *Pytláci* či *Bandité*. Naposledy si ve filmu zahrál v roce 2014, šlo o drama *Poslední cyklista*.

V televizních seriálech se objevoval od šedesátých let pravidelně, šlo mimo jiné o série *Hříšní lidé města pražského*, *Slavné historky zbojnické*, *Zlá krev*, *Dobrodružství kriminalistiky*, *Náhrdelník*, *Arabela*, *Konec velkých prázdnin*, *Četnické humoresky*, *Strážce duší*, *Nadměrné maličkosti*, *Náves* nebo *Sanitka 2*.

Eduard Vojan (5. 5. 1853 – 31. 5. 1920)

Eduard Vojan byl největším českým hercem na přelomu 19. a 20. století srovnatelným s předními světovými herci své doby (to konstatovala i zahraniční kritika).

Jako dvanáctiletý začal chodit do Prozatímního divadla v Praze, kde obdivoval zejména výkony Josefa Jiřího Kolára a Františka Kolára. Sám začínal hrát tajně roku 1868 v malostranském ochotnickém spolku Thalia. Jako šestnáctiletý utíká z domova a nastupuje roku 1869 dráhu kočovného herce. 1. června a 15. června 1888 hostuje v Národním divadle v Praze a 11. července získává angažmá. Zde se však prosazoval vedle představitelů tzv. deklamační školy zprvu jen těžce – ostrý, trochu zastřený hlas ho vedl k důrazu na mimiku a hru celého těla. Sňatek s Růženou Štěpánkovou mu poskytl bezpečné zázemí – manželka pak nechyběla na žádné jeho premiéře, byla jeho prvním divákem i rádkyní. Jejich druhá dcera, Olga Vojanová (1896-1922), se stala z nutnosti německou herečkou, žačkou školy režiséra Maxe Reinhardta.

Eduard Vojan

Vojan byl právem pokládán za vůdčího představitele psychologického realismu, ale jeho hra nepostrádala vnitřní pathos (podle Evy Vrchlické jeho heslem bylo „Všechno ven!“ a „Raději přehrát, než nedohrát!“). Proto též Vojan sympatizoval s Hilarovými expresionistickými výboji v Městském divadle na Královských Vinohradech a Hilaru už počátkem 20. století věnoval nadšené kritiky v časopise *Divadlo*. Vojan dokázal tvořit i v duchu jiných moderních směrů. Podstata jeho metody spočívala v tom, že na zkouškách jen markýroval a s Kvapilem připravovali roli při debatách jinde. Naplno ukázal vše až o představení a tím nutil partnery být stále ve střehu, vnášel do hry potřebné napětí, nedovoľoval ji zcela fixovat ani zmechaničtět. Uměl tak šeptat, že ho bylo slyšet až na druhé galerii, ale nutno připomenout, že Kvapil např. v inscenacích Ibsena užíval stropů jako rezonanční desky, která bránila unikání zvuku do provaziště a umožňovala relativní ztišení řeči. V cizině hostoval triumfálně jen jednou – v roce 1910 v Záhřebu a Bělehradě. Nabídky k hostování v Německu z jazykových i národnostních důvodů odmítal.

Eduard Vojan, osobnost, která svým herectvím spolupřispívá k moderní české divadlo, umírá 31. května roku 1920 v Praze.

Blanka Waleská (19. 5. 1910 – 6. 7. 1986)

Herečka Blanka Waleská patřila ve 20. století k významným osobnostem Národního divadla a českého herectví vůbec. Zvláštní typ lyrické herečky, jakou Waleská byla, český film neměl, ale bohužel také nepotřeboval. Čím více Waleská dozrávala, tím méně se o ní film zajímal a tak její stěžejní práci byla práce divadelní a rozhlasová.

Jako většina herců zřejmě i Waleská čekala na svoji životní filmovou roli. Ta přišla v roce 1949, ale už se nikdy neopakovala. Bylo to v dramatu významného divadelního režiséra Alfréda Radoka *Daleká cesta*. Po čtyřleté přestávce ve filmu přicházely už jen vedlejší, někdy i epizodní role, ve kterých však Waleská přesto dokázala strhnout pozornost na své herectví. V televizi se pro Waleskou našla pouze jedna životní role. Spolu s Karlem Högerem se hrála herecký koncert v televizním filmu Františka Filipa *Lístek do památníku*.

V letech 1948-1976 působila jakožto významná a výrazná členka činoherního souboru Národního divadla v Praze.

Jan Pivec (19. 5. 1907 – 10. 5. 1980)

Jan Pivec byl vynikajícím českým hercem. Vždycky rád říkával, že se stal hercem, protože se nikdy nenaučil deskriptivní geometrii. Jeho studium bylo opředeno neúspěchy, a tudíž se rozhodl přidat ke kočovné divadelní skupině. Stal se tedy divadelním hercem a posléze i hercem filmovým.

Po vystřídání několika divadelních scén zakotvil v Národním divadle, ve kterém setrval bezmála čtyřicet let. Vrcholem Pivcova divadelního herectví byla role Falstafa v Shakespearových *Veselých paničkách windsorských*.

Jan Pivec a Jiřina Šejbalová, *Láska jako trám*, 1967

Herecká generace Jana Pivce se stávala z aktérů jako Ladislav Pešek, Jiřina Steimarová, Jiřina Štěpničková anebo Stanislav Neumann. Po druhé světové válce přišla i nová vlna v kultuře, a tak nebyl Jan Pivec příliš žádán zejména v divadle, ve kterém se navíc stále střídalo vedení. Svě štěstí zkusil tudíž ve filmu, zahrál si například v *Janu Husovi* (1954), *Janu Žižkovi* (1955) nebo *Lásce jako trám* (1967). Herectví se musel vzdát, protože trpěl srdečním astmatem a ucpáváním cév. V soukromí doma si rád četl a maloval.

Jindřich Vodák (8. 11. 1867, Lysá nad Labem – 10. 4. 1940, Praha)

Jindřich Vodák byl divadelním a literárním kritikem, esejistou a teoretikem. Byl členem kritické generace devadesátých let, stoupencem masarykovského realismu; zprvu literárním kritikem, od roku 1899 po následujících čtyřicet let pravidelným divadelním referentem a teoretikem. Divadelní kritiku považoval za svébytný umělecký žánr. Analytický přístup a schopnost plastického popisu z něj učinily nejvýznamnějšího kritika českého divadla 20. století. Spolu s Václavem Tillem byl faktickým zakladatelem české divadelní vědy.

Po vzniku republiky byl podobně jako Jaroslav Kvapil vyzván ministrem školství Gustavem Habrmanem k budování a řízení kulturní politiky. Od ledna 1920 byl na Ministerstvu školství a národní osvěty odborovým, později ministerským radou pro oblast divadla a literatury, dal podnět k založení dramatického oddělení pro školení slova a mimiky při pražské konzervatoři. Z pozice ministerské-

Jindřich Vodák při slavnostním projevu

ho rady zasahoval do podoby vyučovacího plánu a obsazování učitelských míst. Od roku 1926 byl předsedou znaleckého sboru pro posudky ve věcech autorského práva k literárním dílům. Po formálním odchodu do penze v únoru 1928 nadále zůstal ministerským referentem, členem poroty pro udílení státních cen v oblasti herecké, dramatické a režisérské.

Od 1928 v rozhlasě přednášel o divadelní historii, dramatických autorech, referoval o aktuálním divadelním dění, snažil se přístupnou formou získávat posluchače pro návštěvu divadla. Od počátku třicátých let věnoval kritickou pozornost i rozhlasovým hrám jakožto novému svébytnému literárně-dramatickému útvaru, hodnotil dramaturgii, způsob interpretace, herecký přednes.

V roce 1929 získal čestný doktorát Komenského univerzity v Bratislavě. Svě divadelní kronikářství využil jako zasvěcený řečník při slavnostních příležitostech a veřejných projevech v Mánesu i v Národním divadle, při odhalování bust (E. Vojan, F. A. Šubert). Roku 1936 získal státní cenu za literaturu za studii o K. H. Máchovi, jediné své vydané literárněvědné dílo. V roce 1937 byla k jeho poctě 70. narozenin uspořádána v Praze konference o jeho životě a díle, jíž se zúčastnili E. Beneš, A. Pražák nebo E. F. Burian.

Na počátku dvacátých let se vyslovil pro příchod K. H. Hilara do Národního divadla a ve třicátých letech dopomohl ke společenskému uznání avantgardního divadla. Čtitel Havlíčka, Nerudy a Masaryka dokázal v úsporném prostoru novinového článku syntetizovat epigramatickou břitkost, realistickou pichlavost i vědeckou střizlivost. Byl posledním tuzemským žurnalistou programově zasazujícím divadelní kritiku do tradic českého sekulárního humanismu; v metodické přesnosti, analytické hloubce a stylistické virtuozitě nemá v dějinách české divadelní kritiky srovnání. V rozsahu, soustavnosti a délce sledování divadelního života byla Vodákova činnost jedinečná a sěžejní pro utváření novodobé divadelní kritiky v jejím formativním období. Svými referáty spoluutvářel Kvapilovu éru v Národním divadle, provázel k hereckému mistrovství Eduarda Vojana či Marii Hübnerovou, poskytoval zpětnou vazbu několika generacím divadelních tvůrců i herců.

Po vzniku protektorátu se ve shodě s převažující částí českých žurnalistů uchýlil k civilismu, bezčasovosti a novému ohledávání tradic české kultury. Zemřel na zápal plic. Psal až do posledního dne svého života, v den úmrtí vyšel v *Českém slově* jeho poslední článek.

NĚKOLIK DAT

16. 05. 1850 byla založena společnost pro postavení Národního divadla.

10. 05. 1925 premiérou Molièrovoy hry *Cirkus Dandin* začala v Masarykově síni na Žižkově působit scéna, která se v roce 1925 přejmenovala na Osvobozené divadlo.

17. 06. 1945 představením Jiráskovy hry *Lucerna* zahájilo provoz Stavovské divadlo.

19. 06. 1945 bylo otevřeno Divadlo 5. května, dříve Nové německé divadlo, roku 1949 přejmenováno na Smetanovo.

01. 05. 1960 v Parku kultury a oddechu Julia Fučíka (dnes Výstaviště) bylo otevřeno kruhové kino jako třetí na světě svého druhu.

09. 05. 1970 bylo zahájeno vysílání druhého programu Československé televize.

KINEMATOGRAFIE

Film Havel

Scenáristu a režiséra Slávka Horáka, který před pěti lety debutoval dramatem *Domácí péče*, zastihla pandemie koronaviru při finálních pracích na jeho novém filmu *Havel*. Snímek, který Horák napsal s Rudolfem Suchánkem, je inspirovaný disidentskými lety Václava Havla mezi roky 1968 a 1989. Film *Havel* měl do kin nastoupit 16. července.

„Pandemie u nás nastoupila v momentě, kdy už jsme měli naštěstí všechno natočeno a sestříháno, takže se nás současná situace nijak nedotkla,“ vysvětluje Slávek Horák. „Všechna opatření přišla v době, kdy se film připravuje na mix zvuku – což je jeden zvukař zavřený sám ve studiu – a kdy se skládá hudba – což je jeden hudební skladatel zavřený zase v jiném studiu. Oba mi čas od času pošlou link s pokračující prací, já napíšu připomínky a normálně fungujeme dle plánu.“ „Stejně jako všichni ostatní čekáme, kdy se otevřou kina – a také kdy bude festival v Karlových Varech, kde bychom moc rádi měli premiéru.“

„A já doufám, že rozvolnění v distribuci filmů přijde včas, ruku v ruce s obnovením všech festivalů a světové distribuce. Doufám taky v to, že se s premiérou *Havla* i se zahraničními prodejci trefíme do nové vlny zájmu o silné filmy v kinech. Havlův příběh má potenciál oslovit diváky po celém světě jak díky známému jménu, tak díky svému univerzálnímu poselství. Teprve spojením známého jména s atraktivním, archetypálním příběhem vzniká film, který může rezonovat napříč kulturami skutečně globálně.“

České filmy na třicet dní zadarmo

Filmoví distributoři Bioscop a Magic Box nabízejí na YouTube kanálu Filmy česky a zadarmo další snímky, které mohou diváci vidět vždy třicet dní. Jsou to na Oscara nominované *Želary* s Aňou Geislerovou v hlavní roli, za kterou získala Českého lva. Dále si filmoví fanoušci mohou užít *Kvarteto* s Bárou Polákovou a Jaroslavem Pleslem pod režijním vedením Miroslava Krobota. Komedijní drama *Občanský průkaz* režiséra Ondřeje Trojana bude k dispozici jako další v pořadí a týdenní nabídku zakončí čtrnáct let starý film Jana Hřebejka *Musíme si pomáhat* s Bolkem Polívkou v hlavní roli. Kromě pěti Českých lvů byl i tento snímek nominován na Oscara.

Kanál Filmy česky a zadarmo má v současné době 340 000 tisíc odběratelů a diváci na něm najdou i mnoho dalších snímků, od známých komedií, přes dramata, akční či romantické filmy až po filmy pro děti. (mk)

Nejlepším filmem festivalu Jeden svět je investigativní Kolektiv

Festival dokumentárních filmů o lidských právech Jeden svět byl sice přerušen, ale své ceny nakonec rozdál. Cenu za nejlepší film získal rumunský snímek *Kolektiv* režiséra Alexandra Nanaua. Odhalil rozsáhlou korupci v rumunském zdravotnictví, kvůli které mimo jiné zemřely desítky lidí po požáru v klubu *Kolektiv*. „Jedná se o unikátní pohled na vytrvalou a odvážnou práci investigativních novinářů z malého vydavatelství a její reálné dopady. Příběh nové-

ho ministra, který se pokouší napravit narušený systém zevnitř, upozorňuje na důležitost boje proti zkorumpovaným vládám a strukturální nespravedlnosti,“ uvedla porota.

Diváci mohou některé filmy po přerušení festivalu najít na internetu. *Kolektiv* nabízí HBO GO, další filmy jsou na DAFilms.cz a celý rok běží platforma Promítej i ty!, díky které je možné promítat festivalové filmy širokému publiku.

Cenu za nejlepší režii porota udělila Thomasi Balměsovi, režisérovi snímku *Zazpívej mi*. Ukazuje snahu mladého mnicha z Bhútánu udržovat blízké osobní vztahy ve věku, kdy moderní technologie zasahují do všech koutů světa. „Režisérovi se podařilo natočit intimní snímek zachycující protagonisty i v těch nejzranitelnějších chvílích, za což mu patří náš obdiv,“ uvedla porota.

Porota Václava Havla vybírala z dokumentů, uváděných v kategorii Máte právo vědět, a ocenila film, který výjimečným způsobem přispívá k ochraně lidských práv. Cenu dostal dokument *Vítejte v Čečensku* o diskriminaci homosexuálů v postsovětské zemi. Zvláštní cenu poroty Václava Havla si virtuálně odnáší režiséři Jonas Schreijäg a Nadia Kailouli a dokument *Lod' Sea-Watch*. Hlavní hrdinkou je kapitánka lodi Carola, která zachránila asi čtyřicet uprchlíků, ale nikdo je nechtěl přijmout.

Nejlepším českým dokumentem byl zvolen film *V síti* režisérů Barbory Chalupové a Víta Klusáka o sexuálních predátorech na internetu. (mk)

Zemřel americký režisér a producent animovaných filmů Gene Deitch

Ve věku pětadevadesáti let v Praze zemřel americký režisér a producent animovaných filmů Gene Deitch. Informoval o tom Petr Himel, majitel nakladatelství Garamond, kde v roce 2018 vyšel překlad Deitchovy knihy *Z lásky k Praze*. Deitch byl manželem české producentky Zdenky Najmanové a přes půl století žil v Praze. Deitch v československé koprodukcí natočil protiválečný film *Munro*, který v roce 1961 získal Oscara za animaci. Ve spolupráci se studiem Bratři v triku natočil také dvanáct dílů seriálu *Tom a Jerry*.

V knize *Z lásky k Praze* je řeč o Jiřím Trnkovi, Jiřím Brečkovi či o promarněné šanci natočit v Praze animovaného Tolkienova *Hobita* s Trnkovými postavami.

Do bývalého Československa přijel Deitch z Hollywoodu v roce 1959. „Vymínil jsem si, že tu nezůstanu více než deset dní, ale osudové setkání s producentkou studia Bratři v triku Zdenkou Najmanovou protáhlo můj pobyt v Praze až do dneška. Od našeho seznámení uplyne devětadesát let, letos oslavíme 54. výročí svatby. Vztít jsme se totiž mohli poté, co jsme se oba rozvedli,“ řekl před dvěma lety Deitch.

Gene Deitch, celým jménem Eugene Merrill Deitch, se narodil 8. srpna 1924 v Chicagu. Jako animátor získal na přelomu čtyřicátých a padesátých let dvakrát zlatou medaili New York Art Directors Club za nejlepší televizní reklamu, tyto jeho práce se jako vůbec první dostaly do Muzea moderního umění v New Yorku. Od roku 1955 pracoval pro studio Terrytoons spadající pod společnost 20th Cen-

tury Fox. V období mezi lety 1968-1993 pracoval jako animátor pro produkční společnost Weston Woods.

České úřady prý nikdy do jeho práce nezasahovaly. Jeho film *Obří* z roku 1969 byl však na dvacet let v Československu zakázán za kritiku sovětské invaze.

„Jsem rád v Praze, miluju ji a jsem tu šťastný. Natočil jsem přes sedmdesát animovaných filmů a sedm televizních seriálů. V roce 2004 jsem dostal Annie Winsor McCay Award, které si vážím více než Oscara. Je totiž za celoživotní přínos animaci,“ sdělil ve starším rozhovoru Deitch.

VZPOMÍNKA

Václav Vorlíček (3. 6. 1930 – 5. 2. 2019)

Režisér a scenárista, vystudoval režii na FAMU v letech 1951-1956. Jeho absolventským filmem byl film *Direktiva*. Následně nastoupil jako asistent režie do Filmového studia Barrandov. Jeho nejčastějším spolupracovníkem byl spisovatel a scenárista Miloš Macourek.

V českém prostředí se proslavil velmi neobvyklou parodií na komiks *Kdo chce zabít Jessii?*, kde si zahrála tehdejší kráska Olga Schoberová. Film bodoval u československých diváků i na festivalech v Terstu nebo v Locarnu. Na crazy humor vsadil i u filmů *Konec agenta W4C prostřednictvím psa pana Foustky* nebo *Pane, vy jste vdova*. Velmi dobře byla přijata i komedie s pohádkovými prvky *Dívka na koštěti* se zpěvačkou Petrou Černockou.

Slavná pohádka *Tři oříšky pro Popelku* se stala v sedmdesátých letech mezinárodním hitem a je uváděna dodnes v mnoha evropských televizích, velmi populární je třeba v Německu a ve Skandinávii. Natočil řadu komedií a seriálů, mj. *Arabelu*.

Václav Vorlíček patřil k nejvýraznějším československým filmařům s mezinárodním potenciálem a ke klasikům české komedie.

Své profesní vzpomínky v roce 2017 zpracoval s publicistou Petrem Mackem do biografické knihy *Pane, vy jste režisér*.

FOTOGRAFIE

Božena Sudková – Josef Sudek: Krajina dětství

Galerie Josefa Sudka, která je umístěna ve skromných prostorech bývalého bytu slavného českého fotografa, expozice nazvanou *Božena Sudková/Josef Sudek Krajina dětství* upozorňuje na často opomíjenou osobnost, která Sudkovi většinu života velkou oporou a spolupracovnicí. Jen o rok mladší fotografova sestra Božena Sudková (1897-1990) se vyučila fotografkou a retušérkou v Kolíně a po první světové válce, ve které Josef přišel o ruku, přispěla zajisté i k jeho rozhodnutí věnovat se fotografické profesi. Ze sourozenecké náklonnosti a společných zájmů se jim podařilo vytvořit jednotku, která fungovala zároveň jako rodina i úspěšná firma. Protože Božena byla bratrovi velmi oddaná a neměla vlastní ambice, mohla se naplno věnovat jeho podpoře. Kromě vedení společné domácnosti spravovala firemní agendu, retušovala a všemožně se podílela na chodu společné firmy.

Snímky Josefa Sudka z Nových Dvorů u Kolína, nedaletkého zámku Kačina nebo Kutné Hory výstava připomíná krajinu společného dětství sourozenců. Rodinné fotografie nebo záběry s přáteli ukazují momenty z jejich mládí. Drobné studie, krajiny nebo kolorované portréty jsou ukázkami Boženiny fotografické tvorby. Božena se také představuje jako model na Sudkových propagačních záběrech kosmetiky a léčebných prostředků. Okruh vystavených snímků rozšiřuje malá virtuální prezentace. Přestože spolupráce sourozenců byla velmi úspěšná a mohli si dopřát slušný životní standard, oba žili velmi skromně. Sepřaný ručník a bavlněná noční košile dokreslují způsob života, který spolu vedli.

Na zahájení výstavy dne 19. února 2020 promluvil kurátor výstavy Jan Mlčoch a také dlouholetý přítel, asistent a lékař Josefa Sudka pan Petr Halbich. Jan Mlčoch vyzdvihl velkou zásluhu paní Boženy, která po smrti svého bratra dodržela jeho přání a nezištně věnovala rozsáhlou fotografickou pozůstalost i umělecké předměty, které Josef Sudek

sbíral, českým kulturním institucím. Dnes devadesátiletý pamětník Petr Halbich osobní vzpomínkou na oba sourozence přiblížil některé okamžiky, které s nimi prožil. Výstava v Galerii Josefa Sudka přináší některé dosud nevystavované fotografie a dokumenty a je zaslouženou poctou nenápadné, a přesto velmi významné osobnosti dějin české fotografie.

Výstava v Galerii Josefa Sudka, Úvoz 24, Praha 1 bude umístěna do 17. května 2020. Vzhledem k současné situaci není zatím možné ji však navštívit. (mk)

JUBILEUM

Jan Saudek (* 13. 5. 1935)

Jan Saudek patří mezi nejvýznamnější české umělecké fotografy. Jeho práce ovlivnila celosvětovou fotografii. Jedním z příkladů je jeho originální nápad vyfotit torzo nahého muže, který svírá v náručí novorozeně. Tato kompozice je dnes reprodukována asi stejně běžně jako fotky školních tříd. Jeho původně zavrhaný svět, komunisty dokonce nazývaný pornografií, dnes vstupuje do života běžných lidí, kteří jeho kompozice spontánně fotografují znovu a znovu. Umělecké vyjádření Jana Saudeka „zlidovělo“.

Dlouhou dobu žil Jan Saudek v jediné přízemní místnosti, která mu také sloužila jako ateliér, kde u oprýskané zdi, s oknem vedoucím do dvora, nafotil nesčíslný počet modelů a modelek všech věkových a váhových kategorií, společenských postavení a osudů. Uznání se mu ve vlasti, komunistickém Československu, nedostalo, zato byl hojně vystavován a publikován v zahraničí. V době komunistického režimu byl Jan Saudek za svojí vizi režimem perzekvován a stíhán. Roku 1990 získal francouzský umělecký Řád umění a literatury. Francouzský režisér Jerome de Missolz o něm natočil film *Jan Saudek – český fotograf*. Jeho práce jsou vystavovány na všech pěti kontinentech. Většinu svých prací Jan Saudek ručně koloruje.

HUDBA

Pražské jaro bude jen na internetu

Nejnámější český mezinárodní festival klasické hudby Pražské jaro letos poprvé za 75 let nemůže realizovat běžné koncerty. Část programu se bude vysílat na internetu. „Je obtížné předvídat, která restriktivní opatření budou nadále platná v termínu letošního Pražského jara, a závazné stanovisko nelze z pochopitelných důvodů od příslušných orgánů státní správy očekávat. Pražské jaro se proto rozhodlo najít alternativní podobu, aby i v této obtížné situaci hudba přinášela naději,“ uvedl ředitel festivalu Roman Bělor.

Deset koncertů bude zdarma přenášeno přes internetové stránky Pražského jara a některé nabídnou Česká televize a také Český rozhlas, který festival provází od jeho založení v roce 1946. S Českou televizí se jedná hlavně o zařazení nejslavnějšího díla festivalu (Smetanova *Má vlast*), které nemůže 12. května zaznít naživo. Závěrečná Beethovenova *Devátá symfonie* nezazní, ale připravuje se alternativa. Zatím je potvrzen Adam Plachetka, který uvede *Zimní cestu* Franze Schuberta.

„Pražské jaro připravuje celou řadu dalších streamovaných koncertů – důležitou roli sehrají mladí čeští umělci a přední čeští komorní hráči. Usilujeme, aby byl v programu zachován koncert Brno Contemporary Orchestra se světovou premiérou díla Jana Ryanta Dřízala objednaného festivalem. Jsme v jednání se zahraničními umělci ohledně možnosti streamovat pro české publikum zamýšlené recitály ze zahraničí. Jak s Českou filharmonií, tak s Pražskými symfonikou FOK, Symfonickým orchestrem Českého rozhlasu, PKF – Prague Philharmonia či Collegiem 1704 usilovně hledáme náhradní program jejich koncertů,“ dodal Bělor.

Všem držitelům vstupenek bude vstupné vráceno v plné výši. „Stejně jako jiné kulturní subjekty závislé na prodeji vstupenek necháme na zvážení posluchačů možnost darovat část vráceného vstupného Pražskému jaru – jako podporu realizace alternativního programu, který bude dostupný zdarma, a na festivalové projekty budoucí,“ uzavřel Bělor. (mk)

Zpěvačka, skladatelka a textařka Lenka Nová vydala album *Dopisy*

Učinila tak přes mimořádnou situaci způsobenou pandemií koronaviru, neboť je přesvědčena, že hudba může ve složité době lidem pomoci. Album bylo inspirováno skutečnými dopisy, které tři roky sbírala od svých fanoušků. S textaři Tomášem Belkem, Lukášem Pavláskem, Vladem Krauszem a Petrem Linhartem některé přetavili do podoby písňových textů. Většinu z nich zhudebnila s kytaristou Josefem Štěpánkem.

Situace kolem koncertů je stále nepřehledná, protože není jasné, kdy přesně se s nimi zase začne. Nicméně vystoupení, která jsou naplánovaná na podzim a měla by se týkat alba *Dopisy*, stále platí. Jde o koncerty 12. listopadu v pražském Foru Karlín, 18. listopadu v brněnském Sono Centru a 25. ledna v plzeňské Měšťanské Besedě. Jakmile se začne situace vyjasňovat, budeme zveřejňovat další koncerty turné.

Bylo rovněž zrušeno několik koncertů z turné Ve dvou, které jsme absolvovali s Petrem Maláskem. Budeme se ještě dohadovat s pořadateli, který typ programu v případných náhradních termínech představíme. Chtěli bychom už zařadit písničky z alba *Dopisy*, určitě ale nezapomeneme na oblíbené starší skladby.

Kultura do domu

V rámci projektu Kultura do domu zahraje pro všechny zdravotníky v první linii, dobrovolníky, ale i všechny ostatní, kteří v čase karantény tráví čas doma, česká avantgardní rocková skupina Už jsme doma. Hudba kapely, která letos slaví již pětatřicet let, je punkově divoká, naléhavá, zároveň kompozičně náročná, do detailu propracovaná s nadčasovými texty. Typický je zvuk trubky, sbory, neuvěřitelné tempo a živá vystoupení, jež oplývají silnou energií.

Ač se pro neznalce může zdát jejich hudba chaotická, náhodně poskládaná či improvizovaná, opak je pravdou. Záleží na každém tónu, detailu, kázni kapely a podobně jako v symfonickém orchestru tu hrají muzikanti podle partitury. Nedílným rukopisem kapely je vizuální stránka, kterou obstarává výtvarník a nehrající člen Martin Velíšek. Kapelu i klub můžete podpořit zde: <http://www.kulturadodomu.cz/ujd>.

Hudební festivaly v době koronaviru

Šéfové čtyř velkých českých a jednoho slovenského letního hudebního festivalu se sešli na platformě Meltingpot, spadající pod Colours of Ostrava, aby seznámili veřejnost se současným stavem festivalové scény. Debata, kterou moderoval na Facebooku publicista Petr Vizina, nesla název Hudební festivaly v době koronaviru.

Dva z pěti festivalů, které se debaty zúčastnily, už mají ve své letošní budoucnosti jasno. Trenčínskou Pohodu, zastupovanou Michalem Kaščákem, pořadatelé před několika dny zrušili a upnuli se k přípravám příštího ročníku v roce 2021. „Konzultovali jsme se dvěma významnými slovenskými epidemioložkami. Ty nám řekly, že pravděpodobnost uskutečnění našeho festivalu letos je nulová. Nedaly nám ani jedno procento šance.“

Pražský Metronome, který reprezentoval v debatě David Gaydečka, přesunul z původně plánovaného konce června svoje datum konání na 17.-19. září. „Pro nás bylo signálem zrušení kalifornského festivalu Coachella, což bylo ještě před vyhlášením nouzového stavu u nás. Tehdy ale ještě v oblasti konání Coachelly byl registrován pouze jeden jediný nakažený člověk. To pro nás bylo varovné znamení a začali jsme pracovat na přesunutí termínu.“

Další tři české festivaly zatím oficiálně o svém letošním ročníku nerozhodly. Přehlídka taneční hudby Let It Roll je naplánována na 30. července až 1. srpna a zatím se připravuje „jako by se nechumelilo“. Provozovatel tohoto festivalu Zdeněk Souček ve videodebatě prohlásil: „Jsme připraveni bojovat do poslední chvíle. Zůstávám optimistou.“

Poprvé v historii vyprodáný Rock for People, který (by) se měl v Hradci Králové konat 18.-20. června, si stanovil

lhůtu k rozhodnutí na 30. dubna. Tehdy by se také měla sejít vláda a rozhodnout o případném prodloužení nouzového stavu a dalších krocích. Pořadatelé Rock for People čekají jasné slovo ohledně možnosti pořádání své akce. „Naše vyhlídky nejsou růžové, nedoufám v zázrak,“ řekl šéf festivalu Michal Thomes.

Také Colours of Ostrava s plánovaným termínem 15.-18. července čekají na rozhodnutí vlády. „Rádi bychom to věděli co nejdřív, tlak čekání je hrozný. Potřebujeme direktivu, která to rozhodne za nás,“ uvedla ředitelka festivalu Zlata Holušová.

A posteskla si: „Je to zvláštní situace. Poprvé v životě si vlastně přeje, aby nám někdo oficiálně zakázal festival. To je dokonale absurdní. Vždyť já pamatuji dobu, kdy se festivaly běžně zakazovaly, dva dny před zahájením byl v osmdesátých letech zakázán i vůbec první festival, který jsem v životě pořádala. Nikdy bych nečekala, že se dožiju chvíle, kdy si podobný zákaz budu sama přát. To je dokonalý sarkasmus této doby.“

Nutnost rozhodnutí o existenci či neexistenci letošního ročníku kteréhokoli z velkých festivalů „shora“ netkví v nerozhodnosti pořadatelů nebo snad neochotě nést odpovědnost za nepopulární krok zrušení. Hlavním důvodem je, že v případě de facto zákazu akce z důvodu „zásahu vyšší moci“, což je v tomto případě pandemie koronaviru, se bude pořadatelům festivalů lépe jednat s partnery a agenturami umělců, kteří měli vystoupit v jejich programu. A to buď z hlediska přesunu vystoupení na jiný termín, nebo vrácení již složené finanční zálohy (ty jsou v případě světových hvězd vyčísleny v miliónech korun).

Michal Kaščák za Pohodu už zkušenost s těmito jednáními má a zatím si nestěžuje, tvrdí, že s partnery i umělci je skvělá spolupráce a setkal se na všech stranách s pochopením. Velký problém všichni zúčastnění vidí ale v tom, že v letošní festivalové sezóně přijdou o výdělek zástupci mnoha dalších profesí, které jsou na hudební festivaly navázány – od technických oborů, jako jsou zvukaři, osvětlovači nebo stavěči pódíí, přes prodejce občerstvení, pro které je letní sezóna zásadní pro celoroční živobytí, až po provozovatele ubytování. „Teď hrajeme o budoucnost všech festivalů, záchranu celého odvětví. Tisíců lidí, kterým festivaly dávají živobytí,“ řekl Michal Thomes.

Pořadatelé momentálně stojí před dvěma zásadními problémy. Jedním je možnost případného přesunutí letošního programu na příští rok. Zlata Holušová vidí naději v tom, že se ruší i další evropské festivaly, tím pádem hudební interpreti zruší svoje letošní festivalová turné a bude-li zájem ze strany pořadatelů, přesunou je na příští rok.

Jsou ale i specifika, jako třeba plánovaná hlavní hvězda letošního Rock for People, americká kapela Green Day. „Letos nejeli turné po festivalech, my jsme byli jedni z mála, kde měli vystoupit. Takže není jisté, jaká bude situace napřesrok. Ale mají slušnou a ochotnou agentku, a tak věříme, že se nám toto jméno podaří i v roce 2021 na programu zachovat,“ doufá Michal Thomes.

Druhým zásadním bodem pro budoucnost festivalů je solidarita ze strany fanoušků, resp. v tomto případě majitelů již zakoupených vstupenek, a partnerů či sponzorů. „Naše ztráta za zrušený ročník může být třicet miliónů, ale i padesát miliónů, to zatím není vůbec jasné. Hodně záleží na tom, jak se zachovají fanoušci. Partneri se nás snaží podpořit,“ řekla Zlata Holušová.

Problematiku vrácení vstupného upřesnil Zdeněk Souček z Let It Roll: „Solidarita je letos základ udržení festivalové scény. Pokud by byl požadavek stoprocentní refundace, znamená to pro všechny festivaly konec. Už proto, že peníze za vstupenky už jsme všichni z velké části utratili za průběžné náklady, třeba za zálohy interpretům. Ale věřím, že nás fanoušci pochopí a zůstanou s námi.“

Zkušenost Michala Kaščáka po zrušení Pohody je zatím velmi dobrá: „Dáváme našim fanouškům najevo, že se nezlobíme na nikoho, kdo zažádá o navrácení peněz. Chápeme, že sto eur mohou být pro někoho, zvlášť v současné době, velké peníze. Žadatelů o refundaci však zatím registrujeme velmi málo, drtivá většina lidí si lístky nechává na 2021. Po zrušení letošního ročníku jsme dokonce už prodali asi padesát vstupenek na ten příští.“

Ve věku 82 let náhle zemřel zpěvák a kontrabasista skupiny Spirituál kvintet Dušan Vančura

16. dubna 2020 měl Spirituál kvintet hrát v pražské Lucerně jeden z dlouhé řady jubilejních a zároveň rozlučkových koncertů, spolu vystupovat měl i Dušan Vančura. Ovšem koncerty musely být přeloženy na září, ale jich se už nezúčastní jeden z pilířů Spirituál kvintetu, zpěvák, kontrabasista, konferenciér, skvělý textař a aranžér, nezapomenutelný kamarád a vzácný člověk Dušan Vančura.

Narodil se 9. prosince 1937 v Užhorodě, dětství prožil v Dačicích a Pelhřimově. Tam se začal učit hrát na klavír. Jako gymnazista v Pelhřimově také složil své první písničky a oblíbil si symfonickou hudbu. Pětadvacet let pracoval ve výzkumu počítačů. V letech 1955-1982 byl členem Vysokoskolského uměleckého souboru. Ve studiu hry na klavír pokračoval soukromě u profesora pražské konzervatoře Oldřicha Kredby. Od roku 1964 spolupracoval se skupinou Spirituál kvintet. Stálým členem se stal v roce 1969. Krátce působil i ve skupině Brontosauři. Se ženou Zuzanou, Magdalenou Jungwirthovou a Štěpánem Štruplem obnovil před časem vokální soubor Antikvartet.

Na otázku, zda byl vždy ve Spirituál kvintetu šťastný, odpověděl: „Byly chvíle, kdy jsem byl velice šťastný, byly i chvíle, kdy jsem se sám sebe ptal, jestli jsem ještě pořád šťastný. Tak je to ale v každém uskupení, s postupem času se občas nahromadí problémy, které je třeba řešit. Vždycky to ale dopadlo tak, že má odpověď zní – ano, pořád to stojí za to.“

Spirituál kvintet je jedna z prvních českých folkových skupin, byla založena v roce 1960.

Zemřel Jan Talich starší, zakladatel Talichova kvarteta

Ve věku čtyřiasedmdesáti let zemřel 16. dubna houslista a violista Jan Talich, zakládající člen Talichova kvarteta a synovec slavného dirigenta Václava Talicha. Ke kondolencím se na sociálních sítích přidali například houslista Pavel Šporcl nebo klavírista Ivo Kahánek.

Jan Talich starší ještě během studií roku 1964 založil Talichovo kvarteto, ve kterém působil nejprve jako první houslista, poté jako violista. Absolvoval s ním koncerty téměř po celém světě. Vedle toho byl zaměstnán v Hudebním studiu ministerstva kultury. Byl členem Česká

filharmonie a sdružení komorních souborů Ardo. Věnoval se také sólové koncertní činnosti a vyučoval na mistrovských kurzech v Evropě, USA, Japonsku a v Austrálii.

JUBILEA

Václav Hybš (* 3. 6. 1935)

Václav Hybš je český hudebník, trumpetista, dirigent, hudební aranžér, kapelník tanečního Orchestru Václava Hybše. S hudbou začínal v dětském věku v kapele svého otce. Později se učil hrát na trumpetu. Se svým tanečním orchestrem doprovázel řadu českých hvězd pop music, například Waldemara Matušku.

Václav Hybš absolvoval Státní konzervatoř v Praze v roce 1955. Začínal jako hráč na trubku v orchestru Zdeňka Bartáka, hrál i v orchestru Ladislava Bezubky, v cirkusu Praga, v Poděbradském lázeňském orchestru nebo ve Varieté Alhambra. Byl zakládajícím členem Tanečního orchestru Československého rozhlasu, kde hrál pod vedením Karla Krautgartnera s řadou dalších skvělých jazzových hudebníků, jako byli např. Kamil Hála, Luděk Hulan, Ivan Dominák nebo Pavel Vitoch. Již od padesátých let aranžoval pro různé orchestry, postupně začal budovat vlastní těleso a v průběhu let 1962-1964 vznikl v divadle Rokoko samostatný Orchestr Václava Hybše.

Od té doby aranžuje Václav Hybš všechny skladby pro svůj orchestr i pro zpěváky, které doprovází. Orchestr vystupuje na scéně populární hudby přes padesát let, stálou spoluprací navázal s televizí i rozhlasem. Natočil řadu nahrávek vydaných na LP a CD, spolupracoval s řadou českých populárních zpěváků a zpěvaček.

Jitka Zelenková (* 5. 6. 1950)

Jitka Zelenková je česká pop music zpěvačka. V jejím repertoáru jsou především balady, swingové a jazzové písně a šansony. Spolupracuje s předními českými textaři. Téměř čtrnáct let vystupovala jako vokalistka a sólistka ve skupině Ladislava Štáidla spolu s Karlem Gottem.

Zpěvačka se sametovým hlasem přišla na svět v ryze hudební rodině – maminka byla zpěvačka a otec dirigent symfonického orchestru. V sedmnácti letech vyhrála celostátní soutěž Talent 67. Pak už se začínající zpěvačka zúčastnila festivalu v polských Sopotech, zazářila v Děčínské kotvě (1976 – stříbrná, 1977 – bronzová, 1978 a 1980 – zlatá) a úspěchy sklízela i v Bratislavské lyře. Coby čerstvá maturantka hostovala v divadlech Apollo a Rokoko, několika epizodními rolemi prošla světem filmu – *Bylo čtvrt a bude půl* (1968), *Upír z Feratu* (1981), *Bylo nás šest* (1985), *Vlčí bouda* (1987). V roce 1973 dostala nabídku vystupovat po boku Karla Gotta. Dlouhých čtrnáct let tvořily Jitka Zelenková, Jarmila Gerlová a Vlasta Kahovcová „něžné křovi“ našemu Zlatému Slavíkovi, v roce 1987 se Jitka s vervou vrhla na sólovou dráhu a rázem se stala díky hitům jako *Ty mě smíš i lhát*, *Bez lásky láska není*, *Mít svůj kout* nebo *Když se narodíme* – známější i populárnější. Následovala spolupráce s Orchestrem Gustava Broma.

Zelenková se vedle balad našla i ve swingu, který jejímu zajímavě zabarvenému hlasu sedí dodnes. Jejím dvorním textařem se stal Eduard Pergner a skladatelem Rudolf Rokl, bohužel na oba dnes už jen vzpomíná, stejně jako na svou celoživotní kamarádku a oporu Dagmar Orliko-

vou, která před několika lety podlehla zhoubné rakovině. Během své více než čtyřicetileté pěvecké kariéry vydala Jitka Zelenková dvacet alb a v roce 1993 získala Zlatou desku Supraphonu za milión prodaných desek, více než sedmáct let je tváří kosmetické firmy Oriflame (pravidelně se zúčastňuje charitativních akcí). Současné texty pro ni píše Eduard Krečmar, Pavel Vrba a Lukáš Hrabal, vavříny v podobě vyprodaných koncertních sálů sklízí komorními recitály s klavíristou Lvem Rybalkinem.

A jako každý podzim se chystá na úspěšné vánoční turné, kde vedle ní účinkuje i řada dětských pěveckých souborů. Koncert Jitka Zelenková 70 je naplánován na 22. listopadu 2020 19:00 (Velký sál Lucerna, Praha).

VZPOMÍNKA

Přemysl Otakar Špidlen (18. 6. 1920, Praha – 6. 1. 2010, Praha)

Přemysl Otakar Špidlen byl český světově uznávaný mistr houslař, třetí pokračovatel známého houslařského rodu Špidlenů. V mládí se také věnoval lyžování, ve kterém po druhé světové válce reprezentoval někdejší Československo. Již během studií a sportovních klání se ale zajímal o houslařinu. Sledoval dlouhé diskuse otce s Jindřichem Vitáčkem, ruským houslařem českého původu (Otakarovým bratrančem) o houslařských tématech, chodíval k houslaři Karlu Josefovi Dvořákovi. Po maturitě se vyučil u otce a již při tovaryšské zkoušce v roce 1940 byl zřejmý jeho talent.

Je znám telegram z roku 1946, který mu do Alp poslal otec Otakar: „Nechci syna lyžaře, ale houslaře. Okamžitě se vrať. Kup v Salcburku kalafunu basovou.“ Přemysl v roce 1948 odjel na olympijské hry do Svatého Mořice. Později vzpomínal: „Předtím jsme ale měli několik závodů ve Svatém Antonu, já utrpěl těžký pád, a tak jsem v Mořici nezávodil.“

V roce 1948 si vzal Janu Truhlářovou a měl s ní dvě dcery, Kateřinu a Kristinu. Obě ale s matkou v roce 1968 emigrovaly do Švýcarska. Později si vzal o devatenáct let mladší kajakářku Veroniku Skalovou, s níž má syna Jana.

Od čtyřicátých let se věnoval téměř výhradně stavbě nových houslí a dosáhl mnoha úspěchů v houslařských soutěžích: 1947 Haag – nejlepší umístění ze všech českých houslařů, 1960 a 1963 Liège – zlatá medaile za kvartet, 1962 Poznaň 1. a 3. cena za housle, 1967 Poznaň 2. cena (1. cena nebyla udělena). Později se účastnil světových soutěží jako porotce, byl zván k účasti na mezinárodních výstavách a obohatil houslařský svět i nejednou odbornou přednáškou. Stal se členem některých světových houslařských asociací, především Entente Internationale des Maîtres Luthiers et Archetiers d'Art.

V roce 1958, krátce po smrti svého otce, se stal zakládajícím členem Kruhu umělců houslařů, který sdružuje významné houslaře dodnes. Byl dlouholetým expertem státní sbírky hudebních nástrojů a renomovaným znalcem. Jeho atesty jsou uznávané po celém světě. Za svůj život vyrobil na tři stovky houslí. K jeho zákazníkům a přátelům patřili mnozí světoví virtuosoři a osobnosti. „Špidlenky“ si oblíbili mistři jako Josef Suk, Ivan Ženatý či Yehudi Menuhin.

Ke 100 výročí narození Přemysla Otakara Špidlena byly vydány exkluzivní plakáty s fotografiemi čtyř jeho význač-

Přemysl Otakar Špidlen, model A. Stradivari 1715 „Emperor“, 1952

ných houslí. Rozměry: A1, papír: lesk, cena 300 Kč, celá kolekce (4 kusy) 1 000Kč.

<https://spidlen.com/cz-en/index.php>

Z rodinné historie Špidlenů

Ke známým českým houslařským rodům patří vedle královéhradeckých Pilařů zejména rod Špidlenů, kteří působí od návratu zakladatele podniku Františka Špidlena z carského Ruska do Čech více než jedno století v Praze. Po předčasné smrti Františka Špidlena před sto lety, 16. února 1916, převzal firmu jeho nejstarší, tehdy teprve devatenáctiletý syn Otakar, poté jeho syn Přemysl a dnes ji vede zakladatelův pravnuk Jan.

František Špidlen (1867-1916)

Zakladatel rodové tradice František se na přelomu 18. a 19. století vyšvihl mezi špičku oboru díky svému pozorovacímu talentu. Traduje se, že měl za pobytu v Rusku možnost obkreslit si guarnerky z roku 1740, na něž v Moskvě koncertoval „král houslí“, belgický houslista Eugene Ysaye. Podle výkresů zhotovil nástroj, který prodal koncertnímu mistrovi z tamní filharmonie. S tímto tělesem pak v Moskvě hostoval mladý Jan Kubelík, kterému na jeho stradivárkách praskla při vystoupení struna. Chtěl však koncert bez přerušení dohrát, a proto sáhl pro nejbližší housle, pro Špidlenovu kopii guarnerek. A ty ho uchvátily.

Syn rolníka ze Sklenařic (část Vysokého nad Jizerou) v Podkrkonoší se narodil 31. března 1867 a vyučil se houslařem. V devatenácti letech se mu naskytla příležitost jít pracovat do Kyjeva. Tam své houslařské umění zdokonalil natolik, že jako třicetiletý vyhrál konkurz na místo houslaře carské konzervatoře v Moskvě. Tam prožil svá nejlepší a nejplodnější léta, ovšem místní podnebí jeho nemocným

průduškám nesvědčilo, a proto se v roce 1907 na radu lékařů vrátil do Čech.

Intermezzo prožil v Pokraticích na Litoměřicku, kde koupil domek, načež se přestěhoval do Prahy. V roce 1910 otevřel dílnu a obchod s hudebninami u konzervatoře v Křižovnické ulici a brzy se těšil té nejlepší pověsti. V roce 1912 zemřela manželka Anna, František se znovu oženil se sklenařickou rodačkou Marií Slavíkovou, v roce 1916 ale v devětačtyřiceti letech zemřel.

Otakar František Špidlen (1896-1958)

Jeho pokračovatel, syn Otakar Špidlen, zůstal v devatenácti letech na všechno sám. Na tři mladší sourozence, dílnu i obchod. Byl ale podnikavý a doba mu navíc přála. Jak napsala později jeho životní partnerka Marie, dřel dvacet hodin denně: v noci opravoval staré nástroje, ve dne stavěl nové a v obchodě byl stále. V roce 1926 rodinné dílo přestěhoval do Jungmannovy ulice, firma prosperovala. Stálými zákazníky byli housloví virtuosové Jan Kubelík, Váša Příhoda nebo David Oistrach. Jedny housle zhotovil Otakar Špidlen i pro prezidenta T. G. Masaryka.

Po komunistickém puči v únoru 1948 se stal z renomovaného houslaře a podnikatele „třídní nepřítel“ a dům i obchod byl rodině zkonfiskován. Otakar Špidlen dal podnět k založení Kruhu umělců houslařů ve snaze uznat houslařství jako svobodný umělecký obor. To se mu povedlo, vzniku Kruhu se ale nedožil. Zemřel 24. května 1958. Jedním ze zakládajících členů Kruhu se tedy stal v té době osmatřicetiletý Přemysl Špidlen.

Jan Baptista Špidlen (* 1967)

Syn Přemysla Špidlena Jan Baptista první housle postavil ještě před dokončením Střední uměleckoprůmyslové školy v Praze (ty zakoupil Josef Suk). Studoval houslařskou školu v německém Mittenwaldu, byl na stáži u londýnské firmy J. & A. Beare. Má také řadu významných ocenění a objednávky ze zahraničí na léta dopředu.

Již od počátku své kariéry se Jan úspěšně účastnil mnoha mezinárodních houslařských soutěží. Asi největšího úspěchu dosáhl v říjnu 2003, kdy se se dvěma houslemi zúčastnil jubilejního 10. ročníku mezinárodní soutěže Triennale v italské Cremoně. Získal jak první, tak i druhou cenu.

Jan postavil mnoho slavných nástrojů. Třeba modré housle pro Pavla Šporcla, ale i nástroje pro Ivana Ženatého či Jaroslava Svěceného. Kromě stavby viol a houslí se aktivně věnuje i sportu, na počátku osmdesátých let závodil ve windsurfingu, později se věnoval i snowboardingu. V roce 1993 se oženil a má dvě děti.

„Bylo možné, abych v rodinné tradici nepokračoval, ale nic lepšího jsem v té době nenašel. Za komunismu nebylo možností tolik jako dnes a mě bavilo pracovat rukama, kreslit a dělat hudbu, tedy všechny věci, které mají k profesi houslaře nějaký vztah. Rodiče mě vedli k houslařině, já se nebránil, tak to nějak logicky vyplynulo,“ svěřil se čtvrtý člen pokolení Špidlenů. *Zdroj: spidlen.com*

NĚKOLIK DAT:

25. 06. 1795 se v Praze konal první veřejný koncert Ludwiga van Beethovena.

13. 05. 1945 Národní divadlo v Praze zahájilo Smetanovou *Prodanou nevěstou* svou poválečnou činností.

Lidové zvyky v době koronaviru

Morava se pro rok 2020 s malým zpožděním stane centrem světového vinařství

Brno by mělo v roce 2020 hostit nejprestižnější mezinárodní soutěž vín Concours Mondial de Bruxelles. Do Brna se tak sjede na 350 hodnotitelů z celého světa, aby posoudili přes 9 000 špičkových světových vín. Česká republika se tak zařadila mezi významné vinařské země, které tuto putovní soutěž měly čest hostit v minulosti.

V souladu s tradicí soutěže starosta Aiglé, pan Frédéric Borloz, slavnostně předal vinný pohár JUDr. Bohumilu Šimkovi, hejtmanovi Jihomoravského kraje, který poznamenal: „V našem regionu se nachází více než 90 procent vinic a vinohradů České republiky a vinný hrozen je i ve znaku našeho kraje. Pěstování vinné révy má na jižní Moravě tradici dlouhou téměř dva tisíce let. Na této prestižní soutěži se pravidelně setkávají zástupci mnoha vinařských regionů z celého světa. Přestože réva vinná roste v rozdílných klimatických podmínkách a na rozdílných půdách, spojuje je láska a pozitivní vztah k vínu. U nás na jižní Moravě je tento vztah velmi intenzivní a já pevně věřím, že v květnu 2020 (akce byla odložena na pozdější termín) se o tom osobně přesvědčí účastníci Concours Mondial a že mi dají za pravdu, že Jihomoravský kraj je správná volba.“

Co do počtu hodnocených vín patří Concours Mondial de Bruxelles k největším soutěžím vín na světě a co do počtu degustátorů, kterých každý rok bývá na 350, je pak úplně největší. Zkušené hodnotitelé z celého světa degustují více než 9 000 vín a jejich hlavním úkolem je vybrat vína bezvadné kvality, bez ohledu na jejich etiketu či prestiž apelace. Pořádání soutěže přidává na dobrému jménu také České republice, která garantuje podmínky pro hodnocení na nejvyšší mezinárodní úrovni. Vína oceněná medailí Concours Mondial de Bruxelles jsou vína špičkové světové úrovně, a jejich kvalita je potvrzována kontrolními analýzami.

Mezinárodní soutěž vín Concours Mondial de Bruxelles se poprvé konala v roce 1994. V prvních letech hodnocení probíhalo v Bruselu, v roce 2006 začalo být místo hodnocení putovní mezi významnými vinařskými regiony Ev-

ropy. Uskutečnilo se např. v Plovdivu (Bulharsko), v Jesolu (Itálie), Guimares (Portugalsko), Lucemburku (Lucembursko), Bratislavě (Slovensko) a dalších. Česká republika se účastní soutěže od samého počátku v roce 1994.

Více na: www.cmb-brno2020.cz.

www.vinarskecentrum.cz

Praha slavnostně zahájila opravu spodní části Václavského náměstí

Představitelé hlavního města poklepáním základního kamene slavnostně zahájili opravu spodní části Václavského náměstí. Samotné rekonstrukční práce začaly 20. dubna. Rozšířen bude prostor pro pěší na úkor automobilů a přibýt mají například zeleň. Rekonstrukce bude kompletně dokončena bude do prosince 2021, řekl novinářům pražský primátor Zdeněk Hřib (Piráti). V budoucnu se promění i vzhled horní části náměstí, na kterou se podle plánů vedení města mají vrátit tramvaje.

„Uprostřed budou jakési rekreační prostory včetně fontány. Náměstí bude převážně pro pěší. Praha získá nazpátek své nejvýznamnější náměstí,“ řekl náměstek primátora Petr Hlaváček (TOP 09). Na náměstí nebudou původně plánované rampy pro podzemní garáže, proti kterým protestovali obyvatelé a které se nelíbily ani magistrátu. K současnému stromořadí v budoucnu přibudou ještě další. Na náměstí budou pouze lípy malolisté. Poklepání kamene přitom přerušila policie, a to kvůli nedovolenému shromažďování v rámci opatření proti koronaviru. Politici i novináři se následně museli na výzvu policie rozestoupit a stát dále od sebe. Žádný další incident policie na místě neřešila.

Prodávat vzduch

„Prodávat vzduch“ obvykle značí nabízet lidem něco, co neexistuje. Kupující je v takovém případě chápán jako naivní hlupák, který se nechá šidit. A ještě za to drazé platí. Přesto je dnes pro mnoho Češek a Čechů kupování „vzduchu“ symbolem nikoli hlouposti, ale vyspělosti, uvědomělosti a solidarity.

V době, kdy je společnost ochromena vládními opatřeními namířenými proti šíření koronaviru, čím dál více z nich kupuje virtuální vstupenky na představení, která se nikdy nebudou hrát. Prostě proto, aby svými penězi pomohli divadelníkům, hudebníkům nebo svým oblíbeným sportovním klubům.

Na podporu svých věrných sází například pražský Palác Akropolis. Známé dějiště hudebních akcí muselo jako řada jiných přerušit svou činnost. Aby získalo aspoň nějaké finance na překlenutí těžké doby, začalo před časem prodávat vstupenky na Koncert o ničem. Koupit je lze od pouhé dvacetikoruny za virtuální „přístavek“ až po VIP lístek v ceně pěti tisíc. Z názvu to možná není úplně jasné, ale o žádný skutečný koncert nepůjde. Fanoušci žižkovského prostoru mají pouze šanci tímto poměrně originálním způsobem podpořit populární hudební klub.

Neexistující koncert Paláce Akropolis je jen jednou z „aktivit“, na něž si lidé mohou koupit vstupenku v rámci festivalu Nic 2020. Zapojena jsou divadla, galerie i hudební sály. Můžete tak „navštívit“ třeba i fiktivní taneční vystoupení.

Lidé podporují své oblíbené scény i jinak. Ačkoli se nehraje – a kdoví, jestli se do začátku tradičních divadelních prázdnin vůbec opět začne –, v Brně už si abonenti Městského divadla obnovují ve velkém předplatně na příští sezónu. Diváci navíc nijak netlačí na vrácení peněz za dosud zrušená či na neurčito odsunutá představení. „Trpělivě vyčkávají na zveřejnění náhradních termínů.“

Národní divadlo v Praze bylo nuceno stornovat okolo třiceti tisíc vstupenek. Za zrušená představení všech svých souborů vrátilo víc než dvacet miliónů korun. I tady ovšem platí, že množství fandů divadla chce nejnámější české scéně v těžkých časech pomoci. „Desítky diváků nás kontaktují s tím, že vstupné za zrušená představení od nás vracet nechtějí. Podpořit divadlo lze prostřednictvím sbírkového účtu Národního divadla. Finanční ztráty budou obrovské, říká k uzavření Národního divadla ředitel Burian.“

Milióny ze vstupného bude vracet také festival klasické hudby Pražské jaro. Lidem ovšem dává možnost, aby sami rozhodli o tom, jestli mu část zaplacené částky přece jen neponechají. Peníze by šly jak na financování příštího ročníku, tak na letošní alternativní program. Některé koncerty totiž hudebníci i tak odehrají. Ovšem bez diváků v sálech – ti budou jejich představení moci sledovat na internetu, případně prostřednictvím rozhlasu a televize.

Ve svém obvyklém jarním termínu se neuskuteční ani Svět knihy. Pořadatelé veletrhu tak aspoň pořádají sérii autorských čtení českých autorů, budou přenášena prostřednictvím internetu. Akce má zároveň pomoci získat peníze pro spisovatele a také na nákup knih pro seniory či osamělé lidi v karanténě.

Taktéž sportovní kluby „uspořádaly“ fiktivní utkání. Vstupenky se prodávaly třeba na podještědské derby mezi fotbalovým Jabloncem a Libercem. FK Teplice zase po víc než dvaceti letech prodejem virtuálních lístků vzpomínají na tehdejší souboj proti Borussia Dortmund, v němž šlo o postup do Ligy mistrů.

Koronavirová pandemie ovlivnila i českou slovní zásobu

„Pokud se nakazím, budu mít kovídek a zůstanu doma v karošce.“ „Roušku od roušičky si vyzvednu v rouškomaťu a budu doufat, že si ji nezapomenu nasadit, aby mě nenapadlo rouškomando.“ „Snad bude koronahnus rychle pryč.“ „Kdepak, nemám koronáč, ani jsem se nezbláznila.“ V souvislosti s koronavirem se začala objevovat nová slova...

Koronakrize, koronténa, koronáč. To jsou jen některá z nových slov, která se v češtině objevila v reakci na aktuální koronavirovou pandemii. Podle Michaely Liškové, která se v Ústavu pro jazyk český Akademie věd ČR zabývá výzkumem jazykových novotvarů, jsou nových slov souvisejících s koronavirem v češtině už stovky. Ústav je zaznamenává v databázi Neomat nových výrazů, která je přístupná online. Často vznikají ve snaze pobavit ostatní lidi. Většina z nich ale zřejmě po odeznění nárůstu zase časem zapadne. Pravděpodobně už dnes asi nikoho nepřekvapí výrazy jako koronákaza, koronaepidemie, koronakrize, koronadeprese, koronapanika, koronténa (karanténa kvůli koronaviru) či koronáč (koronavirus). Na aktuální dění ale reagují i slovní spojení, která neobsahují první část „korona“, řekla. Jako příklad uvedla sousloví „škola v pyžamu“, které ozna-

čuje způsob výuky na dálku v době, kdy jsou školy kvůli šíření koronaviru zavřené.

Roušková přísloví

Tak dlouho se chodí s rouškou, až se tkanička utrhne.
S rouškou nejdál dojdeš.
Vlk se nažral a rouška zůstala celá.
Každý své roušky strůjcem.
Host do domu, roušku na hubu.
Rouška kvapná, málo platná.
Nechval roušky před večerem.
Kde se rouška vaří, tam se dobře daří.
Co na roušce, to na jazyku.
Kouká, jakoby mu ulítly roušky.
Kolik roušek máš, tolikrát jsi člověkem.
Škoda každé roušky, která padne vedle.
Bez roušky do obchodu nelez.
Pozdě roušku honiti.
Rouška – půl zdraví.
Na každou roušku se někde vaří voda.
Lepší rouška v hrsti, než respirátor na střeše.
Kdo chce roušku šít, nit si vždycky najde.
Koho chleba jíš, tomu roušku ušij.
Březen – za roušku vlezem, duben – ještě tam budem.

Kvůli koronaviru zrušena jarní výstava květin Flora Olomouc

Kvůli pandemii koronaviru byla poprvé za šedesát let existence zrušena jarní etapa největší a nejstarší tuzemské květinové výstavy Flora Olomouc, která měla být na stejnojmenném výstavišti uspořádána v závěru dubna. Příprava letní a podzimní Flory zatím pokračuje. Do odvolání Výstaviště Flora uzavřelo sbírkové skleníky, botanickou zahradu a rozárium.

Zpravodajská stanice CNN Prima News vysílá v Česku od 3. května

Nová zpravodajská stanice CNN Prima News začala v Česku celoplošně vysílat 3. května. Stanice nabízí skoro třicet pořadů, začíná v 6 hodin ráno. Televize vysílá ze studií v novém sídle společnosti na pražské Vinici. V redakci by mělo pracovat zhruba sto novinářů. O záměru spustit čistě zpravodajskou televizní stanici informovala Prima loni v dubnu.

Filmaři využili prázdnou Prahu k natáčení dokumentu o zvířatech

Zřejmě jediné filmové natáčení, které se nyní koná v Česku zasaženém vládními opatřeními proti šíření koronaviru, má jako hlavní hrdiny zvířata. Ta nemusí mít roušky a doplňuje je pouze minimální štáb filmařů, kteří v liduprázdné metropoli natáčejí dokument *Planeta Praha*. Přírodu české metropole natáčí od dubna štáb pod vedením režisérů Mariána Poláka a Jana Hoška. Žánrově bude *Planeta Praha* takzvaným wildlife dokumentem, který odkryje rozmanité způsoby adaptace živočichů a rostlin na městské prostředí. To vše na konkrétních a známých místech Prahy, jako jsou například Petřínské sady, Valdštejnská zahrada,

Olšanské hřbitovy, areál Thomayerovy nemocnice v Krči nebo zoologická zahrada v Troji. Aktéry jsou špačci, kosi, sokoli, vodní ptáci, nutrie, brouci roháči, hrobařiči, motýli, netopýři, křečci nebo mufloni a mnoho dalších druhů. „Zavedená omezení volného pohybu osob nám paradoxně pomohla k naprosto unikátním záběrům prázdných ulic, které využijeme jako podklady k trikovým záběrům zástavby mizející v divoké vegetaci. Příroda nám virovou epidemií pomáhá víc, než bychom si přáli,“ uvedl producent Radim Procházka.

Natáčení potrvá do konce příštího roku a premiéru plánuje distribuční společnost Aerofilms na jaro 2022.

Muzeum v Semilech odložilo výstavu ke konci války na červenec

Výstavu ke tři čtvrtě století od konce druhé světové války připravuje muzeum v Semilech. Pojednávat bude především o málo známé kapitole místních dějin, která je spojená s válečnou výrobou v továrně s krycím jménem Zittwerke. Výstava měla původně začít 7. května, kvůli opatřením spojených s koronavirem je ale nyní muzeum zavřené a znovu v provozu bude zřejmě moci být až od konce května. Zahájení výstavy tak muzeum odložilo až na polovinu července. Na výstavě bude množství fotografií, originální dokumentace, virtuální 3D model barákového tábora pro 1 200 lidí U Čtrnácti pomocníků nebo tajné plány semilské výroby.

100 let české vlajky

Bílo-červená s modrým klínem. Taková je podoba české vlajky. 30. března 1920 ji schválili českoslovenští zákonodárci. A po rozpadu federace vlajku převzala samostatná Česká republika.

Jedná se o kolektivní dílo Jaroslava Kursy, Antonína Valšíka a Františka Kysely. Jaroslav Kursy byl archivář ministerstva vnitra, který uměl malovat a zároveň se zajímal o heraldiku, Antonín Valšík z ministerstva národní obrany měl zkušenosti s používáním vlajek na moři a známý výtvarník František Kysela se zasloužil o to, že modrý klín sahá do poloviny vlajky, a nikoliv do třetiny, jak se původně navrhovalo. Při navrhování československé státní vlajky se například uvažovalo o umístění pěti hvězd. Měly představovat Česko, Slovensko, Moravu, Slezsko a Podkarpatskou Rus. Klín na vlajce byl ve své době neobvyklý.

Jedním z důvodů, proč je vlajka jen s modrým klínem bez jakýchkoliv složitějších symbolů, je názor autora vlajky Jaroslava Kursy, který tvrdil, že vlajku by mělo být schopné namalovat i malé dítě. Barvy na vlajce nepředstavují krevprolití, čistotu a oblohu, jak se často mylně lidé domnívají. Jsou to slovanské barvy, takové barvy mají třeba Rusové nebo Slovinci. Bílá a červená jsou barvy českého království. Vlály například v době, když se pokládal základní kámen Národního divadla. Bílou a červenou navíc použilo Rakousko i Polsko. Znaková komise po určité době dospěla k závěru, že by bylo dobré přidat třetí barvu a přidala barvu modrou, protože je slovanskou barvou.

Víte, jak správně zavěsit vlajku? U horizontálně zavěšené vlajky je bílá nahoře. U visle pověšené vlajky má být bílá vlevo. A trikolóra má správně být složena v abecedním pořadí barev: bílá, červená, modrá.

Redakční pozn.: Před lety se výboru KLUBU přihodila nepřijemná nehoda. Nevšimli jsme si obráceně umístěné stuhly – trikolóry u věnce pro Karla Hašlera. Protože byla trikolóra popsaná, nedalo se již nic dělat. Na tento malér přišla při pietní slavnosti v Mauthausenu pouze jedna osoba, která nám za naši nepozornost notně vynadala.

Olomoucký kraj vydal knihu o velikonočních tradicích

Knihu zaměřenou na tradiční lidové zvyky spjaté s Velikonočními vydal Olomoucký kraj. Velikonoční tradice se v některých místech kraje díky místním nadšencům stále udržují. Nová publikace popisuje velikonoční slavnosti v podobě, jak je místní znali už před více než sto lety. Například tradiční velikonoční průvod maticek a procesí s drožkami se organizuje v posledních několika obcích na Olomoucku. V Bělkovicích se od roku 1848 dvě děvčata každoročně o Velikonočních obléknou do hanáckých krojů a poté se zástupem lidí a muzikantů přináší sošku Ježíše Krista do kostela svatého Matouše v sousedních Dolanech. Lidé tímto způsobem vítají jaro a uctívají Kristovo vzkříšení.

Nová publikace navazuje na titul *Jízda králů na Hané*, který byl vydán v loňském roce. Oba zvyky, Jízda králů i velikonoční slavnosti, jsou zapsány na Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury Olomouckého kraje.

Jízda kolem osení je tradice stará 400 let

Václav David z Lukavce na Novojičínsku zachránil 400 let starou tradici Jízdy kolem osení. V době koronavirové epidemie vyjel na koních žehnat polím a sousedům jen se svým synem. Běžně skupina čítá i dvě desítky jezdců. V posledních dnech přitom s ohledem na platná nařízení David zvažoval, že se akce vůbec neuskuteční. Bylo by to poprvé, co by se za 400 let nekonala. O její ukončení se přitom v minulosti neúspěšně snažili nacisté i komunistický režim.

Jízda kolem osení se stala součástí krajského kulturního dědictví. Podle kronik se zvyk dodržuje v Lukavci minimálně od roku 1620. Tehdy jezdci odrazili hordu vojáků rozprášených ve stejném roce u bitvy na Bílé hoře. Tím si rozloučili zápis v kronice a vznikla tak první zmínka o letos minimálně 400 let trvající tradici.

Plzeň poslala veteránům roušky s logem města

Plzeň musela kvůli šíření koronavirové nákazy zrušit letošní velkolepé Slavnosti svobody, které každoročně na začátku května připomínají osvobození města americkou armádou v roce 1945. I když americkým a belgickým veteránům, kteří stále každý rok do Plzně na slavnosti jezdí, je to líto, vyjádřili městu podporu. Protože i Spojené státy i Belgie bojují s nákazou, Plzeň poslala veteránům jako symbol poděkování a ochrany ručně šité látkové roušky s logem města a pozvala je alespoň ke sledování živého vysílání.

Město připravuje na neděli 3. května online vysílání s rozhovory, dokumenty z minulých let a s živou hudbou Pilsner Jazz Bandu. Od amerických veteránů a jejich rodin přišly podle Baxy do Plzně povzbuzující dopisy a vzkazy plné naděje a slibů, že se pokusí přijet na oslavy v roce 2021. Město počítá s tím, že atraktivní program, který byl připravený na letošek, se přesune na příští rok.

Samoobslužná pivní budka

Vlastnoručně načepovaným pivem či limonádou se mohou v době zavřených restaurací osvěžit výletníci a obyvatelé v malé obci Ptenský Dvorek na Prostějovsku. Na jejím okraji nadšenci v čele s místním hospodským zprovoznilo samoobslužnou pivní budku. Zájem o lahodný mok předčil očekávání konstruktérů dřevěné budky s výčepem. Její tvůrci nyní dohlížejí na to, aby provoz netradičního občerstvení byl v souladu s preventivními opatřeními a kolem pípy se neshlukovali lidé.

Dřevěná budka je vybavena výčepním zařízením, dávkovačem plastových kelímků, dezinfekcí i gumovými rukavicemi. Za načepované pivo a limonádu lidé platí stanovenou částku do instalované kasičky.

Výbor dobré vůle za 30 let přerozdělil 791,8 miliónu korun

Na pomoc lidem se zdravotním či sociálním znevýhodněním za třicet let své existence přerozdělil Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové 791,8 miliónu korun. Olga Havlová založila Výbor dobré vůle 12. dubna 1990, o dva roky později dostal přidružený název Nadace Olgy Havlové. Součástí činnosti nadace je také Cena Olgy Havlové udělovaná osobnostem, které se i přes svůj zdravotní handicap aktivně angažují v pomoci ostatním znevýhodněným. Nadace Olgy Havlové například 25. března rozhodla, že zaplatí ze svého Fondu podpory seniorů, který otevřela v reakci na nouzový stav, jedenácti neziskovým organizacím dohromady přes 380 000 korun. Cílem grantového řízení je podpořit terénní sociální služby určené zejména pro seniory, aby nezůstali doma v izolaci bez přísunu potravin, léků či zdravotní pomoci. Fond podpory seniorů bude omezen na období mimořádných opatření vlády.

AKTUÁLNĚ

Průzkum: Z regionů v ČR bude nejvíce zasažen cestovní ruch v Praze

Propad cestovního ruchu kvůli koronaviru z tuzemských regionů nejvíce zasáhne Prahu. Spotřeba tu může klesnout o téměř 42 miliard korun a ohroženo je přes 36 600 pracovních míst. Hned po hlavním městě současná situace nejvíce postihne Karlovarský a Jihomoravský kraj. V obou regionech je ohroženo bezmála 14 000 pracovních pozic. Vyplývá to z průzkumu, který pro státní agenturu Czech-Tourism, zpracovala společnost Economic Impact.

Státní památky se otevrou 8. června, ztráty budou asi 150 mil. Kč

Národní památkový ústav (NPÚ) otevře všech sto svých hradů, zámků a dalších objektů 8. června. ČTK to řekla mluvčí ústavu Jana Hartmanová. Hlavní sezóna měla původně začít 1. dubna, zbrzdila ji ale vládní opatření proti šíření koronaviru. K 8. červnu připravuje NPÚ také spuštění testovacího režimu online prodeje vstupenek ve všech objektech ve své správě. Prohlídky objektů se budou konat za dodržení přísných hygienických pravidel. Správce

státních památek odhaduje ztrátu způsobenou opatřeními proti šíření koronaviru do konce května na 150 miliónů korun. NPÚ má přibližně miliardovou roční státní dotaci, z velké části je ale díky vysoké návštěvnosti a oblíbě pronajímání svých objektů soběstačný.

Česko-německý fond budoucnosti dá 10 miliónů na pomoc postiženým epidemií

Česko-německý fond budoucnosti poskytne deset miliónů korun na pomoc lidem a institucím, kteří jsou ohroženi epidemií koronaviru. Peníze získají například organizace pečující o oběti nacismu nebo lidé, kteří kulturními aktivitami pomáhali ke zlepšování česko-německých vztahů a nyní kvůli restrikcím museli svou činnost omezit nebo zastavit.

Česko-německý fond budoucnosti vznikl na základě česko-německé deklarace z roku 1997. Jeho účelem je podpora kulturní výměny a občanského dialogu mezi Čechy a Němci. Za dobu své existence podpořil přes 10 000 projektů, které pomáhají rozvoji vztahů mezi oběma státy.

Společnost Člověk v tísní vyhlásila kvůli koronaviru sbírku SOS Česko

Nevládní organizace Člověk v tísní vyhlásila sbírku SOS Česko na pomoc nejohroženějším skupinám, které se kvůli koronavirové epidemii ocitly v tíživé ekonomické situaci. Pracovníci a dobrovolníci společnosti chtějí pomoci například živnostníkům, samoživitelkám, sociálně slabým, lidem v insolvenční nebo těm, kteří přijdou o práci. Uvedla to organizace v tiskové zprávě. Člověk v tísní posiluje tým svých dluhových expertů a posílil telefonickou linku pomoci pro lidi v těžké situaci. Za důležité považuje také podpořit při vzdělávání doma ty rodiče a žáky, kteří nemají potřebné technické vybavení či přístup k internetu. „Osobně pevně věřím, že je česká společnost silná a současnou krizi překonáme. I tak budou mezi námi lidé, kteří se ocitnou v nouzi a budou urgentně potřebovat pomoc. Proto jsme dnes vyhlásili sbírku SOS Česko na pomoc obětem koronavirové krize,“ uvedl ředitel Člověka v tísní Šimon Pánek.

Sbírka pro umělce na volné noze překonala už hranici 800 tisíc korun

Špičkový hráč na lesní roh a dirigent Radek Baborák ve své sbírce pro umělce na volné noze nashromáždil už více než 800 tisíc korun. Nedávno rozdělil mezi hudebníky-samoživitele a ty, kteří se starají o rodinu, 440 tisíc korun. Další 360 tisíc teď dostalo 34 žadatelů. Baborák chce o finanční pomoc požádat také větší subjekty. Do sbírky přispěli významné světové kulturní instituce i osobnosti.

Asi 6 000 lidí podepsalo petici za dobrovolný návrat dětí do škol

Odpůrci požadavku uzavření škol až do konce školního roku vyzývají v petici ministra zdravotnictví Adama Vojtěcha (za ANO), aby umožnil dobrovolný návrat dětí do škol. Děti podle nich mají právo na kvalitní vzdělávání a setkávání s vrstevníky. Mnozí rodiče podle autorů petice nezládají svým dětem s učením doma pomoci. Petici podepsalo

dosud kolem 6 000 lidí. K jiné petici za zavření škol do prázdnin se připojilo zhruba 91 000 lidí.

Podle autorů podpisové akce pro návrat do škol se v dětském kolektivu vyskytuje rozličné množství nemocí, kterými se děti od narození musí nakazit. Covid-19 tu podle nich může být i na podzim a školy zavřené napořád zůstat nemohou. Škola podle signatářů představuje i důležité místo pro budování vztahů mezi dětmi. Těm se podle nich stýská po kamarádech a obvyklých aktivitách. „Samotná izolace s rodiči navíc pro mnoho z nich představuje velkou stresovou zátěž, stejně tak pro rodiče,“ stojí v petici. Podle ní se někteří rodiče nyní nestíhají dětem plně věnovat, protože musí pracovat z domova. „Ve velkých městech jsou děti navíc celý den zavřené v bytech a pro mnoho rodin se tak aktuální situace stává neúnosnou,“ stojí v petici.

Misi EU v Mali povede od června český generál Ridzák

Vojenskou misi Evropské unie v Mali povede od 12. června půl roku český brigádní generál František Ridzák. Do čela západoafrické mise se 600 unijními vojáky jej jmenovala Rada EU. Triapadesátiletý generál dosud působil jako ředitel Agentury komunikačních a informačních systémů. Čeští vojáci v Mali budou sloužit v rámci mandátu schváleného vládou i parlamentem. Česká armáda by na jeho základě mohla do země vyslat až 120 vojáků. V současné době v zemi působí jednotka, která se stará o ochranu velitelství i výcvikového kempu v Koulikoru asi 60 kilometrů od hlavního města Bamako. Hlavním úkolem mise je pomoc při budování a výcviku malijské armády, která bojuje proti islámským radikálům.

Lavrova pohoršilo odstranění Koněvovy sochy

Za pobuřující a cynické označil šéf ruské diplomacie Sergej Lavrov počínání úřadů v Praze, které nechaly odstranit sochu sovětského maršála Ivana Koněva. Tento čin představuje porušení bilaterální smlouvy, řekl Lavrov podle agentury TASS ruským a zahraničním novinářům.

Česká strana ujišťuje, že Koněvova socha byla majetkem Prahy 6, ale podle Lavrova tomu tak nebylo a socha byla v republikovém registru jako památný objekt.

Sochu maršála Ivana Koněva, který se podílel na osvobození Prahy od nacistů, ale i na krvavém potlačení protikomunistického povstání v Maďarsku v roce 1956, odstranila radnice Prahy 6 začátkem dubna. Podle Prahy 6 by socha měla být umístěna v připravovaném Muzeu paměti 20. století.

Starosta městské části Ondřej Kolář uvedl, že radnice k tomu využila nynější nouzový stav vyhlášený kvůli pandemií. Proti tomuto postupu protestovali čeští komunisté, Rusko prostřednictvím svého pražského velvyslanectví i prezident Miloš Zeman. TASS připomněl, že ruský prezident Vladimir Putin 7. dubna podepsal zákon, umožňující trestní postih za ničení či poškozování pomníků zvětňujících památku padlých při obraně vlasti. České ministerstvo zahraničí označilo stíhání české samosprávy ruskými úřady za nepřijatelné a upozornilo, že příslušné ruské zákony nejsou v Česku vymahatelné. Ministerstvo rovněž odmítlo zásahy ruských státních orgánů do vnitřních záležitostí

České republiky. Ministerstvo také připomnělo, že se Česká republika na základě dohod s Ruskem na svém území řádně stará o čtyři tisícovky válečných hrobů, památníků či pomníků. V Rusku přitom podle úřadu nebyly dodnes navzdory dlouholetým jednáním obnoveny válečné pomníky padlých československých legionářů.

Z HISTORIE

Tábor slaví 600 založení

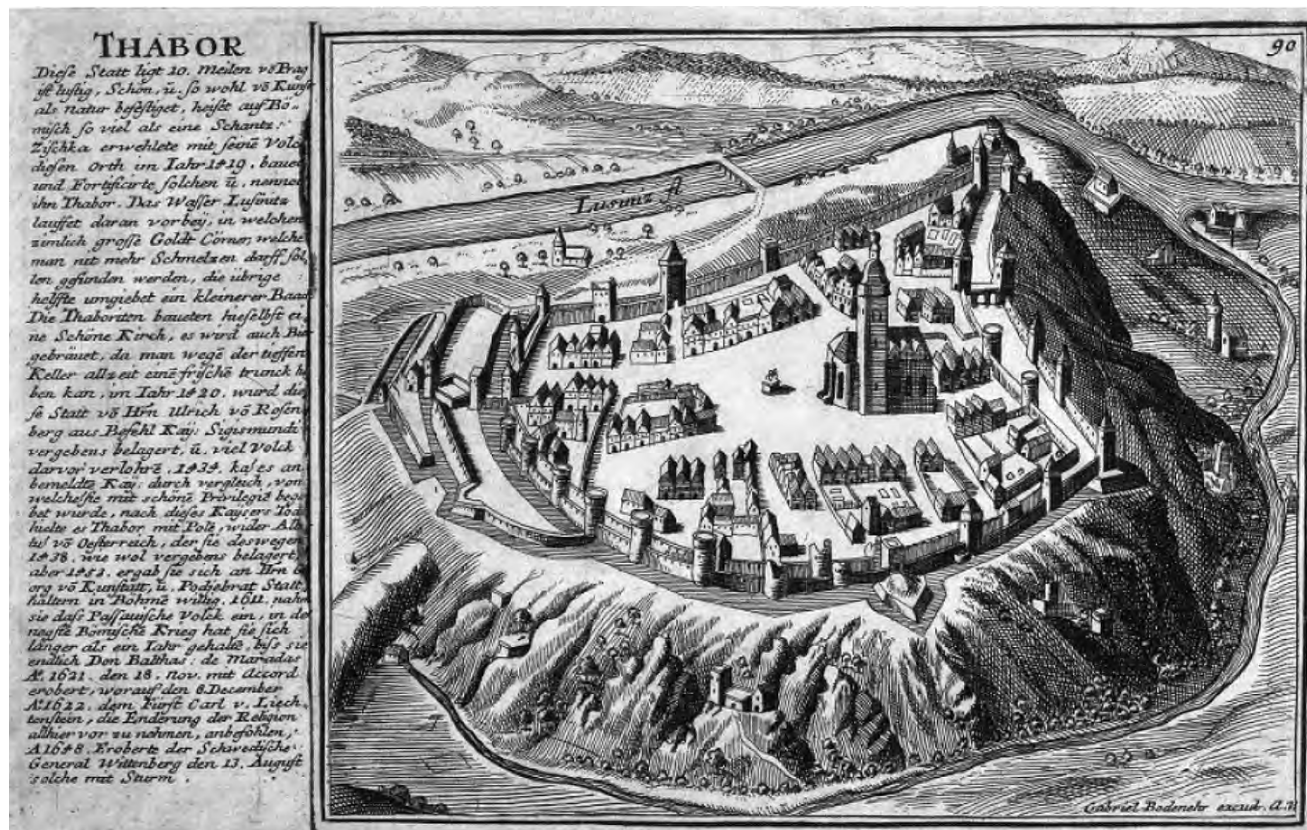
Tábor, známý jako město husitů, slaví od svého založení 600 let. I když náměstí dominuje socha slavného husitského vojevůdce Jana Žižky z Trocnova, nebyl to on, kdo město založil. Přičinila se o to skupina kazatelů, Žižka byl v té době zřejmě ještě v Plzni. Bylo to však období hodně dramatické a plné bojů.

Už rok před založením Tábora se husitská obec utvářela v nedalekém Ústí nad Lužnicí (dnes Sezimovo Ústí). Poté, co byli husité z města vyhnáni, se však rozhodli zaútočit. Na Popeleční středu bylo město přepadeno, dobyté a obsazeno husity. Kdo se k nim nepřidal, ten byl vyhnán. Poté dobyli nedaleké Hradiště, kde stával hrad, hradní posádku vyhnali, hrad obsadili a začali tu budovat město. Takhle vznikl dramatický Tábor v předjaří a na jaře roku 1420. Husité to místo nazvali Hradiště hory Tábor.

Pojmenování Tábor, se objevuje už v Bibli. Je to hora, která se nachází v Izraeli, v oblasti zvané Galilea. Už v několika předchozích letech svolávali radikální kazatelé po českém venkově shromáždění na kopcích, návrších a horách. Ty byly potom velmi často nazývány také hora Tábor. Nebylo to jen geografické jméno, ale pojmenování celého reformního hnutí, které věří v brzký konec světa a v to, že se mají shromáždit a po boku Kristově vytvořit armádu proti zlu, proti antikristovi a vyhrát ten konečný boj. Proto nazvali místo, na kterém se usídlili, Hora Tábor, ale protože se původně jmenovalo Hradiště, tak jméno tohoto města bylo až hluboko do 19. století Hradiště Hory Tábor.

Důležité je, že to město bylo založeno už podruhé. Již dávno před husity, asi 100 let před nimi, bylo za dramatických okolností zakládáno a budováno mocným rodem Vítkovců. Ti tam založili hradiště, ale bez povolení krále Přemysla Otakara II. Ten je z místa vyhnal a vybudoval ho sám. Vybudoval i hrad, který nese jméno Hradiště. Po jeho smrti ho opět získali Vítkovci, ale město už se neobnovilo.

Co se domů týče, už v raném středověku se budovaly tzv. zemnice a polozemnice, tedy zahluobené objekty, které byly zastřešené nějakou slámovou doškovou střechou. Takže husité přišli a vyčistili staré zemnice a polozemnice, což často dokládají archeologové. Tím do jisté míry zachovali uliční síť někdejšího přemyslovského města. Začali opevňovat a dobudovávat hradby. Domy tehdy vypadaly nuzně, bez vyšších pater. Byly ze dřeva, slámy. Kámen se používal jen na základovou zídku a stejně tak vypada-

Tábor na začátku 17. století

la radnice. Byla to nějaká dřevěná vícepatrová rychta. Vypadal tak i kostel, který byl založen a velmi rychle postaven ve formě nějaké dřevostavby, o které později Aeneas Silvius Piccolomini (rod vlastnil v Čechách Náchod a Ratibořice) říkal, že je to dřevěná stodola. Není známo, jak ten kostel skutečně vypadal.

Husitské vojsko provádělo úspěšné výpady do okolí Tábora. Dobylo a vyplnilo kláštery v Milevsku, Louňovicích a Zlaté Koruně. S nepřáteli zacházeli husité stejně nelítostně jako katolická vojska s nimi. Město se poměrně rychle rozrůstalo a dosáhlo až 3 000 obyvatel. Po bitvě u Lipan se představitelé města dokázali smířit se Zikmundem Lucemburským, který na oplátku udělil husitské obci listinou z roku 1437 městská práva, po vzoru Starého Města pražského. Tábor se tak stal plnoprávným královským městem, se znakem, v němž se nad hradbami vznáší říšský orel s lucemburským orlem na prsou. Lucemburský orel byl později nahrazen českým lvem.

Akce K

V noci z 13. na 14. dubna 1950 došlo k násilnému obsazení klášterů po celém Československu. Tato násilná likvidace klášterů dostala název Akce K. Řeholníci si mohli vzít jen nejnnutnější věci a byli odvezeni do internačních klášterů, uvedl historik Jaroslav Šebek.

V noci na 14. dubna byly přepadeny největší kláštery nejdůležitějších řádů. Když všichni řeholníci spali, vnikly do areálů klášterů oddíly SNB a Lidových milicí. V brzkých ranních hodinách probudily všechny řeholníky a odvážely je na předem stanovená internační místa. Jednalo se o několik set řeholníků. Další fáze přišla o čtrnáct dní pozdě-

ji, kdy byly obsazeny i zbylé kláštery. Od jara do léta 1950 pak byly likvidovány i ženské kláštery.

Řeholníci byli svázeni především do internačního tábora Želiv (byvalý klášter) a do Hejnic, což byl františkánský klášter v severních Čechách. Řeholnice byly svázeny do Broumova.

Během Akce K bylo v Československu zlikvidováno 219 řeholních domů a internováno 2 376 řeholníků. Fakticky byl zabaven movitý i nemovitý majetek řeholí.

Akci předcházelo zatčení kněze Toufara, který na následky mučení zemřel, a proces s představiteli řádů, pro který se vžil název proces Machalka a spol. Byli vybíráni podle toho, jak důležitou funkci v rámci řádu měli. Byly tam zastoupeny řády v té době největší – jezuité, františkáni, dominikáni, premonstráti. Redemptorista Machalka dostal nejvyšší trest doživotí. Byl řecko-katolík, čímž se ukázaly další souvislosti, které chtěla komunistická propaganda využít. Například, že řecko-katolíci podporovali banderovce, že ukřývali bandity a v jejich klášterech se schovávaly zbraně apod.

Důsledkem akce K byly mimo jiné i obrovské škody na kulturním dědictví národa. Mnohé kláštery byly unikátní architektonické památky. Zmizela řada vzácných tisků, byl rozkraden cenný majetek, jako například starobylý nábytek a podobně.

Krátce po Akci K následovala podobně koncipovaná, ale mnohem pozvolnější Akce Ř, která byla namířena proti ženským řádům. Akce B, která měla vést k formální likvidaci všech řádů, se už z větší části neuskutečnila.

Internace duchovních probíhala do roku 1953, kdy se začíná opouštět největší stalinismus.

Výročí návštěvy papeže v Československu

Jan Pavel II. po přeletu na Ruzyni, 21. 4. 1990

Před třiceti lety, 21. dubna 1990, přiletěl papež Jan Pavel II. na svou první návštěvu Československa. Byla to tehdy první cesta papeže od příchodu křesťanství. Přijel krátce po pádu komunistického režimu. Místo roků

příprav přijel papež za čtyři měsíce od pozvání. Takové návštěvy se běžně připravují i dva roky. Papež přijel pouhé čtyři měsíce poté, co ho k návštěvě pozval na konci roku 1989 prezident Václav Havel a kardinál František Tomášek.

Václav Havel po přiletu papeže řekl, že je účastníkem zázraku: „Člověk, který byl ještě před šesti měsíci zatýkán jako nepřítel svého státu, vítá dnes jako jeho prezident prvního papeže v dějinách katolické církve, který stanul na půdě, kde tento stát leží.“

„Věřící z Čech, Moravy a Slovenska mají v Římě pastýře, který rozumí jejich řeči. Rozumí i jejich mlčení. V době, kdy byla církev této země umlčena, považoval jsem za součást svého poslání být jejich ústy. Nyní je mým hlavním posláním vůči místní církvi to, co Ježíš svěřil Petrovi, posilovat své bratry,“ pozdravil papež Jan Pavel II. před třiceti lety věřící po přiletu do Prahy.

První den sloužil papež mši na Letenské pláni, kam přišlo zhruba půl miliónu lidí. Další den sloužil papež mši na Velehradě, kam přijelo přes 350 tisíc poutníků, i z okolních zemí.

Návštěvu Československa zakončil papež Jan Pavel II. v Bratislavě. Do Česka se vrátil o pět let později, v květnu 1995. Důvodem byla kanonizace dvou světců – Jana Sarkandra a Zdislavy z Lemberka. Při příležitosti výročí tisíce let od smrti svatého Vojtěcha přicestoval ještě v dubnu 1997.

Několik dat

Červenec 1300 – měnová reforma Václava II. zahájení ražby tzv. pražských grošů.

27. 06. 1555 rakouský arcivévoda a místodržitel v Čechách Ferdinand Tyrolský položil základní kámen k letohrádku Hvězda. Ferdinand Tyrolský (14. 6. 1529, Linec – 24. 1. 1595, Innsbruck) byl druhorozeným synem císaře a krále Ferdinanda I. a Anny Jagellonské. V roce 1547 mu byl otcem svěřen úřad místodržitele v Čechách.

09. 06. 1815 byl ukončen Vídeňský kongres a následně podepsána Svatá aliance.

29. 06. 1875 v Praze zemřel Ferdinand I. Dobrotivý (Ferdinand V. zvaný Dobrotivý), bývalý rakouský císař, uherský král a poslední korunovaný český král (vládl v letech 1835-1848, narozen 19. 4. 1793 ve Vídni). Byl synem císaře a krále Františka II. (I.) a Marie Terezie Neapolsko-Sicilské, od narození trpěl epilepsií. Měl hudební nadání, zabýval se botanikou, zajímal se o vývoj techniky, hovořil pěti

jazyky. Na druhou stranu není možno popřít jeho flegmaticnost, jistou prostoduchost a omezení vyplývající z jeho zdravotních potíží. Oslabené zdraví mu neumožnilo zasahovat do osudu své vlasti, vládl za něj jiní. Dvorní kamari-la v čele s arcivévodkyní Žofií usilovala o abdikaci „slabého“ panovníka, Ferdinand I. se 2. února 1848 zřekl trůnu ve prospěch synovce Františka Josefa I., jemuž na rozloučenou řekl: „Bud' hodný, rádo se stalo.“ Po své abdikaci žil Ferdinand na Pražském hradě, věnoval se hudbě, heraldice, podporoval různé vědní disciplíny. Je pohřben v kapucínské kryptě ve Vídni.

01. 05. 1890 se v Praze a v Čechách poprvé konaly prvomájové oslavy Svátku práce. Svátek práce (První máj) se slaví 1. května od roku 1890 na počest stávký amerických dělníků v Chicagu 1. května 1886, která vyústila v následné krvavé střety s policií a soudní proces s hrdelními rozsudky. V roce 1889 jej přijala II. internacionála na návrh francouzských socialistů jako oficiální svátek všech pracujících. V zemích tzv. reálného socialismu patřil v druhé polovině 20. století 1. máj k svátkům nejvýznamnějším, nejoslavovanějším a ideologicky nejvíce zneužívaným. Po roce 1898 jeho význam v Československu značně poklesl (zůstal státním svátkem).

30. 03. 1920 byla schválena podoba československé (dnes české) vlajky.

27. 05. 1920 byl T. G. Masaryk podruhé zvolen prezidentem Československa.

05. 05. 1945 vypuklo v Praze povstání proti nacistickým okupantům.

08. 05. 1945 – konec druhé světové války – německé velení podepsalo s Českou národní radou kapitulaci svých branných sil a začal odsun německých jednotek.

09. 05. 1945 vojska I. ukrajinského frontu dorazila do Prahy.

12. 05. 1945 ukončila svou činnost Česká národní rada a předala své moci československé vládě.

15. 05. 1945 se ve Strakově akademii v Praze konalo první zasedání československé vlády po jejím přiletu z Košic.

19. 05. 1945 prezident Edvard Beneš vydal v Praze dekret o národní správě majetku Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů.

13.-14. 04. 1950 – v noci z 13. na 14. dubna došlo k násilnému obsazení klášterů po celém Československu – Akce K.

31. 05. 1950 začal zinscenovaný proces s političkou Miladou Horákovou a s dalšími dvanácti osobami (skončil 8. 6. 1950).

27. 06. 1950 byla popravena Milada Horáková (* 25. 12. 1901). Milada Horáková, rozená Králová, byla česká právnička, politička, bojovnice za práva žen, oběť justiční vraždy během komunistických politických procesů v padesátých letech minulého století za vykonstruované spiknutí a velezradu. Byla jedinou ženou popravenou v rámci těchto soudních řízení.

21. 04. 1990 přiletěl papež Jan Pavel II. na svou první návštěvu Československa.

02. 05. 1990 Federální shromáždění ČSFR zrušilo trest smrti.

26. 05. 1995 při požáru hotelu Olympik v Praze 8 zahynulo šest osob a třicet šest jich bylo zraněno.

21. 05. 2000 premiéři Slovenska a Česka podepsali v Praze prohlášení k vyřešení česko-slovenských majetkových vztahů

Schillerová chce letošní schodek rozpočtu navýšit ze 40 na 300 mld. Kč

Ministryně financí Alena Schillerová (za ANO) navrhla na jednání vlády kvůli dopadům šíření koronaviru další zvýšení schodku státního rozpočtu pro letošní rok na 300 miliard korun. Řekla to v pořadu České televize *Otázky Václava Moravce*. Na konci března sněmovna kvůli pandemii schválila zvýšení letošního schodku na 200 miliard korun z původně plánovaných 40 miliard korun.

Nejvyšší deficit doposud měl rozpočet za rok 2009 kvůli dopadům světové hospodářské krize, a to přes 192 miliard korun.

Schillerová dále uvedla, že Česko je v ekonomické recesi. „A čím bude delší, tím bude i hlubší,“ uvedla. Proto by jako ministryně financí přivítala rychlejší uvolňování opatření proti šíření koronaviru. „Ale musí to jít ruku v ruce s vyjádřením epidemiologů. Stojím si za tím, že zdraví musí být na prvním místě,“ dodala.

Ministerstvo financí zaznamenalo výrazný zájem o státní dluhopisy

Ministerstvo financí ve třech aukcích prodalo státní dluhopisy za 53,4 miliardy, což je několikanásobně více, než původně plánovalo. Vyplyvá to z informací na internetových stránkách České národní banky. Podle původních plánů MF chystalo prodat v třech aukcích dluhopisy za maximálně 12 miliard korun. „Dnešní aukcí tak pokrylo ministerstvo zhruba třetinu svých výpůjčních potřeb, pokud počítáme s deficitem státního rozpočtu ve výši 200 miliard korun. Za vysokým zájmem investorů stálo nedávné zlevnění státních dluhopisů a aktuální oznámení možných nákupů státních dluhopisů centrální bankou. Už jen to, že ČNB k takovému kroku může přistoupit, uklidnilo investory a naopak zesílilo poptávku po českých státních dluhopisech,“ uvedl ekonom Komerční banky František Táborský. Největší zájem měli investoři o dluhopis se splatností v roce 2023, kterého nakoupily za 36,06 miliardy korun, plán počítal s maximálně pěti miliardami korun.

Senát schválil pozastavení EET na stav nouze a tři další měsíce

Podnikatelé nebudou muset po dobu nouzového stavu a následujících tří měsíců dodržovat elektronickou evidenci tržeb (EET). Ani úřady nebudou kontrolovat její dodržování. Vládní návrh schválil senát. Tento krok souvisí s vládními opatřeními proti šíření nového typu koronaviru. Schválený zákon znamená, že daňoví poplatníci, jichž se to týká, tedy hlavně podnikatelé, nebudou muset po dobu nouzového stavu a dalších tří měsíců evidovat své tržby, jak jim ukládá zákon. Úředníci navíc nebudou tuto povinnost kontrolovat. Krok souvisí s vládními opatřeními proti šíření nového typu koronaviru. Hlasovalo pro něj všech přítomných 47 senátorů.

MMF: Česká ekonomika letos kvůli koronaviru klesne o 6,5 procenta

Česká ekonomika letos kvůli dopadům koronaviru klesne o 6,5 procenta, zatímco loni o 2,6 procenta vzrostla. V jar-

ním výhledu světové ekonomiky to uvedl Mezinárodní měnový fond (MMF). Pokud se prognóza naplní, bude to znamenat zdaleka nejhorší výsledek v novodobé historii zemí. Tak výrazný pokles česká ekonomika nezaznamenala ani za globální finanční krize v roce 2009. Na příští rok už ale fond očekává citelné oživení, růst hrubého domácího produktu (HDP) by měl v Česku dosáhnout 7,5 procenta.

V regionu střední, východní a jižní Evropy letos čeká masivní hospodářský propad zejména Chorvatsko, pro které je důležitý turistický sektor. Právě na ten pandemii doléhá obzvlášť tvrdě. Hlubokému propadu se zřejmě nevyhnou ani pobaltské státy. Eurozóna podle MMF letos vykáže propad o 7,5 procenta, nejdramatičtější vývoj ekonomové fondu čekají v Itálii, kde předpovídají propad o 9,1 procenta. V Německu čekají hospodářský propad o 7 procent, ve Francii o 7,2 procenta. Spojené státy, tedy největší ekonomika světa, podle měnového fondu letos vykážou propad o 5,9 procenta. Po něm by ale měl příští rok přijít vzestup o 4,7 procenta. Z velkých ekonomik by se propadu měla vyhnout Indie i Čína, i tyto země ale zaznamenají prudké zpomalení tempa růstu.

Inflace bude podle analytiků dále klesat

Meziroční inflace se bude kvůli zlevňování ropy i postupnému poklesu ekonomiky snižovat i v dalších měsících, uvedli analytici oslovení ČTK. Spotřebitelské ceny v březnu zpomalily meziroční růst na 3,4 procenta z únorových 3,7 procenta. Důvodem je hlavně výrazné zlevnění pohonných hmot. Zmírnilo se rovněž zdražování elektřiny, tepla a teplé vody. Více se naopak platilo za potraviny a nealkoholické nápoje.

„V červnu už může být inflace hluboko pod trojkou, v závěru roku dokonce pod dvěma procenty. Otázkou je, jak rychle se do ní začne promítat nižší nájemné v Praze, ceny zájezdů, které se nemusí vůbec realizovat, nebo například ceny v obchodech a dalších službách, které mají pozastavenou činnost,“ uvedl analytik ČSOB Petr Dufek. „Měnová politika nyní musí reagovat především na prudký pokles ekonomické aktivity. Proto úrokové sazby klesly a budou nejspíše dále klesat. S inflací se nyní ČNB nemusí trápit,“ uvedl hlavní ekonom Deloitte David Marek

Průzkum: Potíže se zakázkami má 80 procent českých exportérů

Problémy se zahraničními zakázkami má kvůli opatřením proti šíření nového typu koronaviru 80 procent českých exportérů. Všechny stávající zakázky z nich ztratila téměř pětina, 61 procent podniků se potýká s úbytkem objednávek. Naopak více než pětina firem zahraniční klienti nezrušili žádnou zakázku. Vyplyvá to z aktuálního průzkumu Svazu průmyslu a dopravy ČR (SP ČR) mezi 111 českými vývozci. Kromě úbytku zakázek české podniky trápí také problémy s logistikou. Podle ředitele Sekce mezinárodních vztahů SP Lukáše Martina jim práci komplikuje byrokracie, kontroly a dlouhé fronty na hranicích. Značným problémem je podle něj také omezení přeshraničního pohybu osob, protože podnikům chybějí zahraniční specialisté na servis výrobních zařízení, řekl dále. Průzkum také ukázal, že velká část firem nemá dostatečné informace o státní podpoře, kterou by mohly čerpat.

Automobilka Hyundai obnovila výrobu, TPCA prodloužila odstávku

Automobilka Hyundai v Nošovicích na Frýdecko-Místecku po třítydenní odstávce zapříčiněné pandemií nového typu koronaviru jako první velký podnik v Česku obnovila výrobu. Zpočátku se v továrně i kvůli hladkému náběhu výroby bude místo obvyklých tří pracovat jen na dvě směny. Zaměstnanci, na které v daném týdnu vyjde noční směna, zůstanou doma a dostanou náhradu mzdy ve výši 70 procent průměrného výdělku. V souvislosti s aktuální situací firma přijala opatření pro zajištění bezpečnosti zaměstnanců. Několikrát denně se bude dezinfikovat areál závodu, k dezinfekci se bude využívat i čas noční směny.

Naopak automobilka Toyota Peugeot Citroën Automobile (TPCA) prodloužila odstávku výroby kvůli pandemii koronaviru. Výrobní linky by se měly v Kolíně rozjet v pondělí 4. května, řekl ČTK mluvčí TPCA Tomáš Paroubek. Výroba v kolínské automobilce se zastavila 18. března před půlnocí. S odstávkou kvůli koronaviru se spojila také plánovaná technologická odstávka. Zaměstnanci automobilky budou po dobu odstávky výroby kompenzováni kombinací 85 procent platu a přesunutím směn na dobu po odstávce. V TPCA pracuje v současnosti zhruba 2 500 lidí a firma představuje jednoho z největších exportérů v České republice a zároveň největšího zaměstnavatele na Kolínsku.

PwC: Čtyři z pěti českých firem očekávají pokles příjmů či zisků

Téměř čtyři pětiny českých firem očekávají kvůli pandemii nemoci covid-19 pokles příjmů nebo zisků. Více než polovina firem ale zároveň věří, že kdyby mimořádná opatření nyní skončila, vrátil by se do tří měsíců jejich byznys do normálu. Vyplývá to z průzkumu společnosti PwC, ve kterém odpovídali finanční ředitelé firem z jednadvaceti zemí. Celkem 80 procent světových finančních ředitelů uvádí, že covid-19 způsobí pokles jejich příjmů nebo zisků. V Česku je toto číslo velmi podobné celosvětovému průměru, činí 79 procent.

„Dopad na firmy je obrovský a bezprecedentní. Továrny největších výrobců se zastavily, narušily se dodavatelské řetězce, zamrzla poptávka,“ komentoval čísla partner PwC ČR Petr Smutný. Rozdíl mezi zeměmi vidí v jejich připravenosti. „V Německu je jasný plán a tamní podnikatelé mají důvěru ve státní instituce, které se chovají předvídatelně a transparentně,“ podotkl. Nejčastější obava českých finančních ředitelů pramení z toho, že světová ekonomika upadne do recese (79 procent), následuje obava z finančních dopadů, jako je třeba nedostatek likvidity a kapitálových zdrojů (47 procent), a na třetím místě je obava z poklesu nálady spotřebitelů a s tím spojeného poklesu poptávky (41 procent). Tato trojice největších obav kopíruje i globální pořadí.

ČEZ se stal majoritním vlastníkem firmy Geomet s právy na využití ložiska lithia

Valná hromada australské společnosti European Metals Holdings (EMH) schválila prodej majoritního podílu v české firmě Geomet společnosti Severočeské doly ze skupiny ČEZ. Geomet je držitelem přednostních práv na průzkum

a využití ložiska lithia u Cínovce v Krušných horách. Akcionáři EMH podle něj schválili úpravy smlouvy navržené ČEZ a nedávno podepsané oběma společnostmi. Zopakoval, že v další fázi projektu, zhruba do roku 2023, se uskuteční nejrůznější testy horniny a postupu výroby. Budou provedeny mimo lokalitu, těžba zatím nezačne. „Rozhodnutí valné hromady EMH je tečkou za dlouhým a náročným vyjednáváním, které jsme vedli. Teď už se můžeme plně soustředit na další kroky jako ověřování konkrétních způsobů získávání lithia z horniny a vypracování finální ekonomické a technologické studie proveditelnosti,“ uvedl generální ředitel ČEZ Daniel Beneš.

V ČR jsou podle odhadů asi tři procenta světových zdrojů lithia – naprostá většina na Cínovci a malé množství ve Slavkovském lese. Ložisko u Cínovce je největší v Evropě. ČEZ uvedl, že odbytíštěm pro krušnohorské lithium by mohly být baterie do elektromobilů či baterie systémů pro ukládání elektřiny.

Průzkum: Pandemie koronaviru komplikuje život třem pětinám Čechů

Dopady koronavirové pandemie a souvisejících opatření pociťují téměř tři pětiny Čechů. Pět procent z nich přišlo o práci, u 63 procent má aktuální situace vliv na domácí rozpočet. Vyplývá to z průzkumu srovnávacího portálu Ušetřeno.cz mezi 1 837 respondenty. Kvůli karanténě teď podle průzkumu 26 procent Čechů pracuje z domova na home office. Mnozí zaměstnavatelé museli omezit chod firmy, a tak 22 procent nyní vykonává práci na zkrácený úvazek. Pětina respondentů uvádí, že jako OSVČ nebo drobný podnikatel přichází o zakázky. Desetina oslovených v důsledku uzavření škol a školek zůstává doma s dětmi. Řada firem byla nucena zastavit provoz, jejich zaměstnanci tak mají neplacené volno (9 procent), nebo čerpají dovolenou (8 procent). „Vedle práce mají vládní opatření proti šíření nákazy vliv také na naše hospodaření s penězi, což potvrdily téměř dvě třetiny účastníků našeho průzkumu. Zatímco třetina z nich popisuje zatím jen mírné dopady, u druhé třetiny zasáhla opatření do domácího rozpočtu velmi citelně,“ uvedl finanční analytik portálu Ušetřeno.cz Daniel Gorol.

CRIF: V březnu zbankrotovalo nejvíce firem od listopadu

V březnu bylo v Česku vyhlášeno 62 bankrotů obchodních společností, což bylo o deset více než v únoru. Počet byl nejvyšší od listopadu 2019. Rovněž bylo vyhlášeno 655 bankrotů podnikatelů, o sto méně než v předchozím měsíci a zároveň nejméně od června 2019, tedy od začátku účinnosti novely insolvenčního zákona. Počet návrhů na bankrot obchodních společností se zvýšil o šest na 90 a dosáhl tak nejvyššího počtu od října 2019. Počet návrhů na bankrot se meziměsíčně snížil o dvanáct na 817.

Prodej aut v březnu klesl o 36 procent na 13 685 vozů

Prodej nových osobních aut v Česku se v březnu propadl o 36,3 procenta na 13 685 vozů. Za čtvrtletí trh klesl o 15,8 procenta na 50 194 prodaných aut. Oznámil to Svaz

dovozců automobilů. Trh zásadně ovlivnilo uzavření prodeje aut v polovině března kvůli boji proti šíření koronaviru. Prodeje se přesunuly na internet, kde se prodávají jen desítky aut denně. Nejprodávanější byla v prvním čtvrtletí značka Škoda Auto s 20 038 registrovanými osobními vozy, což znamená dvoupětinový podíl na trhu. Následuje Volkswagen se 4 467 prodanými auty a Hyundai, která prodala o 59 vozů méně.

Češi přes crowdfunding poslali na pomoc proti koronaviru desítky miliónů

Desítky miliónů korun poslali Češi na crowdfundingové projekty (skupinové financování) pomoci kvůli šíření koronaviru. Financují tak výrobu plicních ventilátorů či roušek, mohou i podpořit živnostníky zasažené opatřeními vlády, která preventivně uzavřela část obchodů a provozoven. Vyplývá to z informací crowdfundingových serverů. Takzvaný crowdfunding slouží k financování projektů nebo třeba nákupů prostřednictvím menších příspěvků veřejnosti vesměs na online portálech. Třeba na výrobu a dodávku 500 plicních ventilátorů pro nemocnice dalo na portálu Donio zhruba 7 500 lidí přes 14 miliónů korun. Cílové částky projektu, která činila deset miliónů, dárci dosáhli v řádu hodin. S iniciativou výroby ventilátorů CoroVent přišly technologické firmy sdružené ve skupině COVID19CZ a výrobu bude mít na starosti třebešická firma Dawell CZ. Přes Donio už také podle tiskové zprávy portálu darovaly tisíce lidí přes šest miliónů korun na výrobu a bezplatnou distribuci masek zdravotníkům. Za tímto projektem také stojí platforma COVID19CZ, která už takto podle Donia dodala do desítek zdravotnických zařízení skoro 3 000 celoobličejových masek. Na projektech masek i ventilátorů firmy spolupracují s Českým vysokým učením technickým (ČVUT). Na Doniu také lidé vybrali zatím tři milióny korun na nákup energetických balíčků pro zdravotníky. Lidé také mohou na některých crowdfundingových portálech podpořit živnostníky, kteří v březnu často přišli o veškeré příjmy po vládních omezeních a zákazech kvůli koronaviru.

Podle odborů už jsou firmy, které zvažují hromadné propouštění

Odbory už zaznamenaly případy firem, které zvažují hromadné propouštění. Výpovědi dostávají i jednotliví zaměstnanci. Dopady omezení kvůli koronavirové epidemii se projevují třeba v lázeňství či hotelnictví. ČTK to řekl předák Českomoravské konfederace odborových svazů (ČMKOS) Josef Středula. Někteří zaměstnavatelé svůj záměr hromadně propouštět už oznámili úřadu práce. Ten má podle své mluvčí Kateřiny Beránkové povinnost mlčenlivosti a podniky nemůže zveřejnit. Podle Středuly je možné, že pokud firmy budou mít jistotu podpory, výpovědi stáhnou.

Odklad splátek chce využít podle průzkumu třetina lidí

Třetina lidí s hypotékou nebo spotřebitelským úvěrem chce využít možnosti odložit splátky na tři měsíce. Vyplývá to z průzkumu, které pro Komerční banku zpracovala agen-

tura IPSOS. Z průzkumu také vyplynulo, že dostatek financí pro nečekaný výpadek příjmů má 51 procent dotázaných. Ministerstvo financí chce vládě navrhnout moratorium na splácení hypoték a úvěrů na půl roku. Nejvíce lidí plánuje o odklad žádat v Karlovarském kraji (47 procent), nejméně v Libereckém (16 procent). V Praze chce o odložení splátek požádat 42 procent dlužníků. Dostatečnou finanční rezervu mají zejména lidé v Olomouckém kraji (62,7 procenta).

Sklárna v Květné přerušila výrobu

Sklárna v Květné na Uherskohradištsku přerušila výrobu. Kvůli pandemii nového typu koronaviru a omezením na hranicích nemůže vyvázet své výrobky do velkoskladů v zahraničí, které jsou nyní zavřené. Export tvoří drtivou většinu tržeb podniku. ČTK to řekl ředitel sklárny Marek Mikláš. „Až 99 procent naší výroby jde na vývoz. Dodáváme zboží do velkoskladů, které jsou nyní kvůli koronaviru po celém světě zavřené. Zakázky máme, ale nemáme kam zboží vozit,“ uvedl Mikláš. Mezi země, do nichž sklárna exportuje, podle něj patří mimo jiné Rakousko, Německo, Itálie nebo Španělsko, které jsou pandemií zasaženy více než Česká republika.

Kvůli uzavřeným hranicím navíc sklárna dočasně přišla o čtyři skláře, kteří do podniku dojíždějí ze Slovenska. „Nemůžou překročit hranice. Pokud by to udělali, okamžitě skončí v karanténě,“ řekl Mikláš. Přerušení výroby podle něj nejspíše potrvá minimálně dva měsíce. „Čekáme na podporu státu, sami to nemůžeme utáhnout,“ uvedl ředitel. Sklárna zaměstnává přes 100 lidí.

České léčebné lázně žádají vládu i zdravotní pojišťovnu o pomoc

Tvrdí, že jim kvůli opatřením proti šíření koronaviru hrozí zánik. Žádají o zálohové platby i vyšší platby za ošetřovací den po opětovném rozjezdu. Lázně by také chtěly od státu podporu pro zaměstnance, kteří jsou nyní doma. V dopise pro VZP to uvedl prezident Svazu léčebných lázní ČR Eduard Bláha. Podle Bláhy jsou tuzemské lázně jediným zdravotnickým sektorem, který byl vládními usneseními postupně celý uzavřen a přišel zcela o tržby. Vláda už dřív v rámci opatření proti šíření nového koronaviru zakázala lázeňským zařízením přijímat do péče nové klienty.

Kvůli mimořádným opatřením může cestovní ruch přijít o 142 miliard

Současná vládní omezení mohou připravit cestovní ruch o 142 miliard korun. Dojde k tomu, pokud potrvají do konce dubna a uzavření hranic do konce května. Vyplývá to z modelových studií Asociace hotelů a restaurací ČR. Podle ní bude taky ohroženo víc než 170 tisíc zaměstnanců. Stát by měl proto poskytnout živnostníkům i firmám úlevy na daních, příspěvky na mzdy, daňové prázdniny pro rozjezd cestovního ruchu a úhrady mezd a odvodů na zaměstnance. „Nejde pouze o překonání období platnosti současných krizových opatření, ale i o následné období, kdy budou podnikatelé začínat od nuly a mnohdy i se ztrátami,“ uvedl prezident AHR Václav Stárek.

ČNB snížila úrokovou sazbu na jedno procento, čeká silnou recesi

Bankovní rada České národní banky rozhodla o snížení základní úrokové sazby na jedno procento. Toto opatření má zmírnit dopady na ekonomiku způsobené epidemií koronaviru a ulehčit tak českým firmám, podnikatelům a domácnostem. Další opatření ke stabilizaci domácí ekonomiky budou následovat.

Viceguvernér ČNB Tomáš Nidetzký a člen bankovní rady Tomáš Holub po jednání rady uvedli, že ČNB očekává kvůli dopadům pandemie koronaviru silnou recesi, ve které česká ekonomika setrvá po zbytek letošního roku. Vývoj tak podle bankovní rady celkově vede k potřebě dalšího významného snížení sazeb v letošním roce. Mělo by to podpořit zotavování ekonomiky. Všechna případná opatření měnové politiky mohou být podle bankovní rady přijata, kdykoliv to bude potřeba, a to i na mimořádném měnovém zasedání bankovní rady. Zároveň se bankovní rada rozhodla snížit od letošního 1. dubna rezervu na ochranu úvěrového trhu na jedno procento z 1,75 procenta. V důsledku pandemie totiž podle ČNB nastane útlum ekonomické aktivity, který se s vysokou pravděpodobností nepříznivě promítne do kvality úvěrových portfolií bank.

Mero ČR spouští krizový plán

Státní podnik Mero ČR spouští krizový plán a izoluje dispečink, z něhož pracovníci řídí provoz ropovodů Družba a IKL a tankoviště ropy. Společnost tak chce chránit zaměstnance před onemocněním COVID-19. Operátoři a dispečeri jsou zcela izolováni od ostatních zaměstnanců a na týden i od svých rodin, sdělila ČTK tajemnice společnosti Radomíra Doležalová. „Ropovody a dispečink patří mezi prvky kritické infrastruktury státu a zajištění přepravy ropy je jedním z klíčových posláních naší společnosti. Neradi bychom, aby řízení ropovodů bylo případnou náka-

zou ochromeno, proto jsme přistoupili k tomuto opatření,“ uvedl předseda představenstva Mero ČR Jaroslav Kocián.

Sedm dní budou zaměstnanci přebývat v improvizovaných ložnicích v budově dispečinku na centrálním tankovišti ropy v Nelahozevsi a střídát se ve dvanáctihodinových směnách. Dvakrát denně si musejí měřit teplotu. Následovat bude důkladná dezinfekce prostor a poté na směnu nastoupí další tým.

Česká opatření bavorským firmám způsobují velké problémy

Velké problémy řadě bavorských firem způsobují česká opatření pro takzvané pendlery, kteří za prací do Německa dojíždějí z Česka. Některé společnosti musely dočasně zavřít nebo přinejmenším zčásti omezit svou činnost poté, co česká vláda znovu zpřísnila podmínky dojíždění za prací přes hranice. ČTK to v telefonickém rozhovoru řekla Rita Röhrlová, zemská radní v bavorském okrese Regen, který leží bezprostředně u českých hranic poblíž Železné Rudy. „Máme u nás 1 100 zaměstnanců z Česka v nejrůznějších podnicích a většina z nich se vrátila domů,“ konstatovala představitelka bavorského okresu, v němž Češi tvoří nezanedbatelnou část ze zhruba 30 000 pracujících. Podle ní je ovšem počínání pendlerů lidsky pochopitelné v okamžiku, kdy by při návratu do Čech tito lidé museli být dva týdny v karanténě. Pro německé firmy, ať už jde o ty stavební, řemeslné nebo jiné, ale česká opatření znamenají velké komplikace.

NĚKOLIK DAT

- 01. 05. 1875** začala v Praze působit Městská spořitelna.
- 01. 06. 1950** byl v Praze v ulici Na Příkopě otevřen Dětský dům.
- 01. 06. 1955** byla v Husitské ulici v Praze na Žižkově otevřena první samoobslužná prodejna.

Spolupráce českých vědců s Američany

V libečkovském Ústavu živočišné fyziologie a genetiky AV ČR spojují síly ve prospěch vědy badatelé doslova z celého světa. V místních laboratořích probíhá výzkum degenerativních onemocnění očí, Huntingtonovy choroby a také amyotrofické laterální sklerózy, a právě tato část výzkumu se vyvíjí velmi nadějně. Na místních miniprasatech byla odzkoušena nová průlomová metoda aplikace terapeutické látky. Úspěch českého vědeckého pracoviště, spolupracujícího na tomto projektu s americkou univerzitou v San Diegu, zaznamenal i prestižní časopis *Nature Medicine*.

Libečkovský tým je skutečně mezinárodní. Kromě Čechů a Slováků se na výzkumu podílejí Ukrajinci, Bulhaři, Vietnamci, Egypťané, Jordánci, Indové, Japonci a vědci mnoha dalších zemí. Ústav velmi těsně spolupracuje také se zmíněnou kalifornskou univerzitou. „Pochopitelně, nová metoda by se dala vyzkoušet i v USA. Je tam ale mnohem zdoluhavější administrativní proces, v Čechách probíhá schvalování rychleji. Navíc vědecké zázemí, kde se dá dělat preklinický výzkum na prasatech, se musí v USA rezervovat dlouho dopředu. My jsme k dispozici pořád. Také je

to i otázka financí, u nás to vyjde trochu levněji. Pro nás je zase obrovská výhoda, že se takto dostaneme k perfektním publikacím, k perfektnímu vědeckému týmu, je to taková výměna informací. Prospěch z toho mají obě strany, je to perfektní symbióza.“

Hlavní jsou ale výsledky. Naděje, která díky skvělým výsledkům výzkumu svítla nejen samotným pacientům s ALS, ale i jejich rodinám. A to přesto, že zatím může objev vědců potenciálně pomoci jen některým z nich.

V současné době totiž tito pacienti většinou umírají při plném duševním zdraví na následky ochrnutí dýchacích a polykacích svalů a komplikací, aniž by se dožili seniorského věku.

Vědci z AV vyvíjejí biosenzor pro zjištění koronaviru

Biosenzor, který má odhalit koronavirus v tekutinách i na površích, vyvíjejí vědci z Fyzikálního ústavu Akademie věd (AV). Hotový by mohl být do několika měsíců. Podle AV by odhalil virus dříve, než se u lidí začnou tvořit protilátky. Podle vedoucího týmu Hany Lísalové má být biosenzor vysou-

ce citlivý, přenosný a má odhalit virus nejen v tělních tekutinách, ale i ve stěrech z obleků či v obyčejné vodě. Základ biosenzoru jsou výměnné polymerní biočipy.

Rychlejší přípravě pomáhá to, že se navrhovaný postup odvíjí z procesu, který už vědci předtím řešili. Pracovali totiž na vývoji biodetekčního systému pro rychlé odhalení patogenů v potravinách. Na akademických pracovištích podle AV mohou vzniknout stovky biočipů, pro rozsáhlejší výrobu by pak bylo nutné navázat spolupráci s firmami.

Ministr zdravotnictví: V Česku je k dispozici japonský lék na covid-19

Pro pacienty s covid-19 je v Česku dostupný japonský lék proti chřipce favipiravir. Oznamil to ministr zdravotnictví Adam Vojtěch (za ANO). Česko podle něj získá část léku v tabletách z Japonska zdarma, část bude muset stát zaplatit. Jako první lék dostanou pacienti Všeobecné fakultní nemocnice v Praze, pak by měl být k dispozici v dalších nemocnicích, kde se léčí pacienti s koronavirem. Česko je tak mezi dvaceti zeměmi, pro které Japonsko lék povolilo dodat.

„Léčivý přípravek Avigan je určen pro hospitalizované pacienty v České republice, kteří mají potvrzenou infekci covid-19, a to na základě jejich informovaného souhlasu,“ uvádí dokument. Do Česka bude lék distribuovat rakouská firma Astro Pharma, uložen bude ve Všeobecné fakultní nemocnici (VFN), která ho bude dodávat českým nemocnicím, kde bude třeba. Podle lékařů VFN je vhodný zejména pro středně závažné případy a v prvních fázích onemocnění.

V českých nemocnicích už byly podány i další experimentální léky na covid-19. Americká firma Gilead schválila pro jednoho nemocného nasazení léku remdesivir. Firma teď rozhoduje o tom, kolik dávek dodá do střední a východní Evropy. Česká pobočka Gileadu po tomto rozhodnutí podá žádost o schválení léku. Státní ústav pro kontrolu léčiv (SÚKL) obratem dodá stanovisko ministerstvu, které ho schválí. Podle SÚKLu bude pak mezi prvními dostupný v ČR. Používat by se měl kromě VFN ve FN v Motole nebo v Brně. Na vývoji léku se zásadně podílel český biochemik a virolog Tomáš Cihlák.

V Ústřední vojenské nemocnici byl několika pacientům podáván hydroxychlorochin. VFN dává pacientům také léky s hydroxychlorochinem, který účinkuje proti malárii. I tato látka brání šíření viru v těle. Lékaři také podporují imunitu pacientů a zkoušejí i některá antibiotika.

Podle ministra nejsou léky, protože jsou experimentální, hrazeny z veřejného zdravotního pojištění.

Připravuje se použití krevní plazmy s protilátkami od již vyléčených pacientů.

Data k respirátoru z ČVUT se šíří po celém světě

Více než šedesát organizací a firem z pětadvaceti zemí si stáhly data k tisku ochranné polomasky CIIRC RP95-3D, kterou v březnu vyvinuli výzkumníci na ČVUT. ČVUT o tom informovala v tiskové zprávě. V Česku se opakovaně používaná ochranná polomaska, kterou lze připravit pomocí 3D tiskáren, vyrábí několik týdnů. Podle projektové specialistiky Evy Doležalové data k masce nejvíce stahovali zájemci

z Německa, Spojených států, Portugalska, Nizozemska, ale i z Mexika, Nového Zélandu a Spojených arabských emirátů. Dostali i instrukce, jak respirátor, který se skládá z několika součástí, sestavit. Zatímco na 3D tiskárně se vyrábí tělo polomasky, nástavec se závitem pro připevnění filtru a několik dalších komponentů, silikonové těsnění a membrána do výdechového ventilu vzniká litím silikonu do formy. Institut robotiky, informatiky a kybernetiky, který je součástí ČVUT v Praze (CIIRC ČVUT) a kde masku vyvinuli, poskytl návod pro výrobu této formy i doporučení ohledně filtru. Institut rovněž poskytl volnou licenci pro nekomerční využití respirátoru na jeden měsíc. Očekává se, že platnost licence bude prodloužena po dobu trvání současného stavu způsobeného pandemií COVID-19.

Vyjádření WHO o rouškách má bránit jejich nedostatku

Vyjádření Světové zdravotnické organizace (WHO) o neshlednosti celoplošného nošení roušek má podle náměstka ministra zdravotnictví Romana Prymuly vést k tomu, aby nebyl jejich nedostatek pro zdravotníky. V Česku tomu tak ale díky užívání látkových roušek není, řekl novinářům. Podle WHO je mají nosit jen nemocní a je riziko nákazy při jejich snímání. Prymula ale řekl, že před vypuknutím příznaků nelze zjistit, kdo nemocný je a kdo ne.

Nošením roušky podle Prymuly člověk nechrání sebe, ale ostatní. „Bariéra snižuje výskyt aerosolu minimálně o 80 procent. Když je budeme nosit všichni, tak padá argument WHO, že budou kontaminované a bude možné se nakazit při jejich snímání,“ řekl náměstek. Přesto ale doporučuje po sundání roušky mytí nebo dezinfekci rukou. S argumentem WHO, že roušku by měli nosit zejména nemocní, Prymula souhlasí. „My ale nevíme, kdo nemocný je. Bezpříznakových může být 30 až 40 procent lidí. Nebo ještě nemají příznaky v inkubační době, virus šíří už 2,5 dne a maximum infekčnosti je 15 hodin před nástupem příznaků,“ uvedl.

V Ostravě je nový přístroj na testování koronaviru za 12 miliónů

Laboratoř AGELLAB v areálu Vítkovické nemocnice v Ostravě získala přístroj na testování nového typu koronaviru. Náklady na jeho pořízení byly 12 miliónů korun a laboratoři umožní denně udělat téměř čtyřnásobně více testů, mohla by tak vyhodnocovat až 900 testů denně. ČTK to řekla mluvčí společnosti Agel Radka Miloševská. Podle ní jde o nejvýkonnější přístroj pro testování nového koronaviru v Moravskoslezském kraji a teprve druhý svého druhu v České republice. „Přístroj v naší laboratoři nainstalují servisní technici a aplikační specialisté. Po instalaci bude následovat zaškolení celého personálu,“ uvedla Hana Bílková Fránková, vedoucí oddělení klinické mikrobiologie AGELLAB.

Přístroj díky plně automatizované přípravě vzorků podle ní zkrátí celý diagnostický proces. „Významným prvkem je rovněž bezpečnost při zpracování klinického materiálu – stroj pracuje v podstatě bezobslužně. Kapacitu navýší i možnost pracovat v průběhu noci,“ vysvětlila Bílková Fránková.

Začíná test chytré karantény, mohla by nahradit plošná opatření

Na jižní Moravě začíná testování takzvané chytré karantény, která má pomoci v boji proti nemoci COVID-19. K vyhledání a izolaci lidí nakažených novým koronavirem poslouží hygienikům údaje od mobilních operátorů a bank. Do akce se zapojí také armáda. Vytvoří mobilní týmy odebírající vzorky od lidí, kteří se dostali do kontaktu s nakaženým. Pokud se projekt osvědčí v praxi, mohla by chytřá karanténa v Česku nahradit plošná restriktivní omezení komplikující každodenní život a dopadající na ekonomiku.

Základem chytré karantény je zmapování pohybu infikovaného člověka za posledních pět dní, a to podle údajů z mobilního telefonu a platební karty. Data, jejichž získání je podmíněno souhlasem nakaženého, poslouží k sestavení mapy jeho pohybu. Hygienici pak nad ní s nemocným proberou, s kým se na různých místech potkal. Lidem, se kterými byl nakažen v osobním kontaktu, bude nařízena krátkodobá karanténa. „Máme limit, který je dán třemi dny. To znamená, každý člověk by měl být v tomto systému ošetřen do tří dnů,“ uvedl náměstek ministra zdravotnictví a předseda Ústředního krizového štábu Roman Prymula.

Studenti z Česka navrhli areál pro vodní sport v Kambodži

Podpora turismu v Kambodži je cílem wakeboardingového centra, které pomáhali navrhnout studenti Zahradnické fakulty Mendelovy univerzity. Centrum za přibližně 1,3 miliónu dolarů (32,3 miliónu korun) vyrůstá v provincii Siem Reap známé například chrámovým komplexem Angkor Vat, oznámil ČTK mluvčí univerzity Filip Vrána. Wakeboarding je vodní sport. „Je velmi podobný vodnímu lyžování s tím, že lyže nahrazuje wakeboard a tažení po hladině probíhá díky kabelovému systému po obvodu vodní nádrže. Na trase mezi jednotlivými sloupy jsou pak rozmístěny prvky, které oživují samotnou jízdu,“ popsala Ivetta Kopřivová z Ústavu zahradní a krajinářské architektury, která studentský tým vedla. Zadání bylo podle Kopřivové poměrně komplikované. „Zadavatel neposkytl žádné podrobné podklady, veškeré přístupné mapové portály byly zastaralé a s nízkým rozlišením. Proto jsme na místě zvolili technologii leteckého snímkování pomocí dronu,“ uvedla Kopřivová.

Zemřel historik a disident Jan Křen

Ve věku devětaosmdesáti let zemřel historik, disident a vysokoškolský pedagog prof. Jan Křen. Zemřel 8. dubna v Praze v nemocnici Na Bulovce na komplikace spojené s koronavirem.

Profesor Jan Křen se specializoval na česko-německé vztahy, byl mimo jiné autorem knihy *Konfliktní společenství o vztazích Čechů a Němců*.

Jan Křen vystudoval historii na Fakultě společenských věd Vysoké školy politické ÚV KSČ (1953). V letech 1946-1969 byl členem KSČ. Do roku 1970 působil jako vedoucí katedry historie na VŠP a na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Věnoval se studiu dějin první republiky, KSČ a československého odboje za druhé světové války. Z jeho rozsáhlého díla o čs. emigraci na Západě za druhé světo-

vé války mohly ovšem vyjít jen první dva svazky. Pro nesouhlas s okupací byl vyloučen ze strany, v roce 1970 musel opustit své pracoviště a až do roku 1989 pracoval jako dělník-čerpač u podniku Vodní zdroje.

Stal se jedním ze zakládajících signatářů Charty 77, publikoval v samizdatu a významně se podílel na přípravě bytových seminářů podzemní univerzity.

Po revoluci se stal jedním ze zakladatelů Institutu mezinárodních studií nově založené Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy a jeho prvním ředitelem. Byl rovněž jedním z iniciátorů založení Česko-německé komise historiků, jejímž cílem je prostřednictvím zkoumání společných dějin Čechů a Němců přispět k vzájemnému porozumění a pochopení minulosti a jejíž české sekci deset let předsedal. Angažoval se rovněž v Česko-německém fondu budoucnosti. Jeho kniha *Konfliktní společenství o vztazích Čechů a Němců* se dočkala několika vydání v obou zemích.

Jako hostující profesor působil na univerzitách v Brémách (1983-1984), Berlíně (1990-1991) a Marburgu (1998). Za svoji knihu *Dvě století střední Evropy* byl v roce 2006 oceněn cenou Magnesia Litera v kategorii naučné literatury a v roce 2007 polskou Cenou Wacława Felczaka a Henryka Wereszyckého, udělovanou za díla v oblasti historie. V roce 2000 obdržel Velký kříž za zásluhy od německého prezidenta a od roku 2002 se stal nositelem Medaile Za zásluhy. (mk)

Zemřela historička umění Jiřina Medková, bylo jí 98 let

Začátkem dubna zemřela brněnská historička umění Jiřina Medková, bylo jí osmadvadesát let. Patřila k předním znalcům českého skla v užitém i volném umění. Za rok 2009 získala Cenu města Brna. O jejím úmrtí informoval syn Ivo Medek, prorektor Janáčkovy akademie múzických umění.

Medková se narodila v roce 1921 v Brně. Vystudovala dějiny umění na brněnské filozofické fakultě. Jejím hlavním profesním zájmem se stalo historické i současné sklo. Působila jako ředitelka Uměleckoprůmyslového muzea v Brně, kde byla také kurátorkou sbírky skla. V šedesátých letech, po vzniku Moravské galerie, byla pověřena vedením Ústavu užitého umění a stala se zástupkyní ředitele.

Jako kurátorka připravila řadu výstav i větších akcí. Iniciovala trienále řezaného a rytého skla i přehlídky *Meta-morfózy skla a Skleněná plastika*. Bohatá byla také její publikační a přednášková činnost. Je autorkou knih *Povídání o českém skle a Řeč věcí*. (mk)

Z HISTORIE

Pavel Josef Šafařík (13. 5. 1795 – 26. 6. 1861)

Pavel Josef Šafařík byl historik a jazykovědec, významný představitel slavistiky, básník. Narodil se jako syn evangelického faráře v Kobeliarově na východním Slovensku. V roce 1815 odešel na teologická studia do Jeny. Věnoval se však nejvíce jazykozpytu, dějepisu, filozofii a estetice. Po dvou letech se vrátil do Bratislavy, kde se stal vychovatelem v šlechtické rodině, s níž pobýval i v Pešti.

V Bratislavě vzniklo přátelství Šafaříka s Františkem Pačákem, tehdy rovněž vychovatelem. Prvním výsledkem je-

jich spolupráce byl spis z roku 1818 *Počátkové českého básnictví, obzvláště prozodie*. Na podzim roku 1819 nastoupil Šafařík na místo profesora na pravoslavném gymnáziu v Novém Sadu, později se stal jeho ředitelem. V roce 1825 byl pro své náboženské přesvědčení propuštěn, čímž mu byla téměř znemožněna existence.

V roce 1833 byly získány ze soukromé sbírky pořádané Františkem Palackým prostředky, aby se mohl Šafařík odstěhovat s rodinou do Prahy a začít vědeckou práci. Existenční zajištění našel jako redaktor *Světozoru* a v letech 1837-1847 v nevděčném úřadu cenzora beletrie. Přitom byl v letech 1838-1843 redaktorem *Muzejníku* a zároveň kustodem v Univerzitní knihovně.

V roce 1848 byl Pavel Josef Šafařík spolu s Františkem Palackým předsedou Slovanského sjezdu a stoupencem austroslavistického programu.

Šafařík se věnoval v padesátých letech 19. století své vědecké práci. Byl ve styku se všemi tehdejšími evropskými slavisty a historiky Slovanstva. V mnohých otázkách byl uznávanou autoritou.

08. 06. 1600 – první pitva lidského těla v Čechách

Dne 8. června 1600 provedl v Rečkově koleji na Starém Městě pražském Ján Jesenský (Jessenius) první pitvu lidského těla v Čechách

Ján Jesenský (27. 12. 1566 – 21. 6. 1624, Praha), známý také jako Jan Jessenius, byl významný slovenský lékař, politik a filozof. Po bitvě na Bílé hoře byl odsouzen za účast na protihabsburském povstání a roku 1621 popraven na Staroměstském náměstí.

Narodil se v prosinci 1566 ve Vratislavi do rodiny evangelíků, kteří patřili ke šlechtě. V rodném městě vystudoval

Alžbětino gymnázium. V roce 1583 se zapsal na německé univerzitě ve Wittenberku, kde studoval medicínu a filozofii. O dva roky později začal studovat v Lipsku. Roku 1587 obhájil disertaci. V roce 1588 odešel do Padovy, kde studoval na prestižní filozoficko-lékařské fakultě. Roku 1591 na veřejné disputaci obhájil doktorskou práci z medicíny *O onemocnění žluči při tří denní zimnici* a filozofickou práci *O nároku lidu na odpor proti tyranům*, v níž prezentoval postoj, že pokud panovník poruší své povinnosti, poddaní k němu již žádné závazky nemají a mohou ho svrhnout i násilím. V témže roce vydal pojednání *O božské a lidské filozofii*, v níž psal o rozdílu mezi metafyzikou a fyzikou.

V roce 1600 se v Praze zúčastnil první veřejné pitvy, jejíž popis věnoval králi Rudolfovi II. a českým stavům. Na žádost panovníka se přesunul do Prahy a věnoval se lékařské praxi a navazoval styky s předními členy stavovské společnosti.

V roce 1601 vydal několik dalších odborných spisů. Od roku 1609 působil Jesenský ve Vídni jako lékař a historioграф panovníka. O pět let později vydal *Řeč k Matyášovi*,

Pitva jako divadlo pro veřejnost

králi uherskému a českému, která byla oslavou korunovace Matyáše českým králem. Odklonil se tak od Rudolfa II. a podporoval jeho bratra. Roku 1613 byl jmenován rektorem pražské karolinské akademie a roku 1618 získal na této protestantské univerzitě profesuru z historie, kterou na škole také přednášel. Věnoval se i politickému životu a později se přiklonil k protihabsburské straně, což se mu stalo osudným. V květnu 1618 došlo k pražské defenestraci a v létě téhož roku dostal jakožto vyslanec direktorské vlády za úkol, aby odjel do Bratislavy, kde měl uherským stavům připomenout spojenectví s českými stavy. Byl však zatčen a odvezen do vězení ve Vídni, později byl vyměněn za dva jiné rukojmí.

Po smrti Matyáše se stal panovníkem Fridrich Falcký, a to v roce 1619. Na jeho korunovací pronesl Jesenský slavnostní řeč. Po bitvě na Bílé hoře v listopadu 1620, kdy se nová vláda zhroutila, byl obviněn z urážky majestátu a zatčen. Na Staroměstském náměstí byl 21. června 1621 společně s dalšími šestadvaceti muži, kteří podpořili stavovské povstání, sťat. Jeho hlava byla pro výstrahu umístěna na Staroměstskou věž. Po deseti letech byla tajně pohřbena v Týnském kostele.

Po Jáně Jesenském je pojmenován vlak EuroCity (EC 174/175 Jan Jessenius) na trase Hamburk – Berlín – Praha – Bratislava – Budapešť a zpět.

NĚKOLIK DAT

01. 06. 1850 byl otevřen Negrelliho železniční most v Praze.

03. 05. 1875 se v Praze začala stavět trať koňské tramvajové dráhy.

15. 05. 1895 začala v Praze Národopisná výstava československá, která pozvedla zájem o historii, památky a národopis, navštívilo ji přes dva milióny lidí.

12. 05. 1905 se uskutečnila poslední jízda pražské koňky přes Karlův most.

21. 06. 1925 byl zahájen provoz autobusové linky A z Vršovic do Záběhlic vedené středem města přes Můstek a Staroměstské náměstí.

05. 05. 1965 byla uvedena do provozu Ústřední čistírna odpadních vod v Troji.

07. 06. 1965 byl pro rozsáhlý sesuv půdy na Petříně přerušena provoz lanové dráhy.

15. 07. 1985 byl v Praze na Petříně obnoven provoz lanové dráhy (přerušeny 7. 6. 1965 v důsledku sesuvu půdy).

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

ČEZ požádal o povolení umístit nový jaderný zdroj v Dukovanech

Energetická firma ČEZ předala Státnímu úřadu pro jadernou bezpečnost (SÚJB) žádost o povolení umístit stavbu nového jaderného zdroje u Dukovan. Žádost se týká dvou bloků s reaktory o elektrickém výkonu do 1200 megawattů. Firma tak ukončila pětileté přípravné práce a je připravena na licenční proces podle atomového zákona. Ministr průmyslu Karel Havlíček (za ANO) při únorové návštěvě Jaderné elektrárny Dukovany novinářům řekl, že by do konce roku 2022 měl být vybrán dodavatel nového dukovanského bloku. Stavební povolení by na tento blok mělo být vydáno do roku 2029 a pak zahájena stavba. Fungovat by blok mohl začít v roce 2036.

V chráněné krajinné oblasti Brdy upraví kvůli velkému provozu turistické trasy

Nejmladší chráněnou krajinou oblastí v Brdech povedou nové a upravené turistické trasy. Vojenské lesy a statky se na tom dohodly s Agenturou ochrany přírody a krajiny a Klubem českých turistů. Na základě dohody budou v přírodní lokalitě upraveny cesty a jejich značení. Některé dosavadní stezky totiž byly příliš frekventované a zatěžovaly přírodní památky. Podle Vojenských lesů a statků je taky třeba respektovat, že Brdy přes osmdesát let sloužily jako výcvikový prostor armád. V chráněné oblasti totiž dál pokračuje pyrotechnická očista území. Nové trasy budou v provozu dva až tři roky. Klub českých turistů pak vyhodnotí provoz a rozhodne o jejich další podobě.

Strážci KRNAP a policisté dopadli jezdce na skútrech

Strážci Krkonošského národního parku ve spolupráci s policií zadrželi čtyři jezdce na terénních motocyklech a jednoho na sněžném skútru. Na svých strojích se pohybovali téměř po celých Krkonoších a rozjezdili nejceněnější lokality, ohrožovali mimo jiné i hnízdiště sokola stěhovavého a zimoviště tetřívka obecného.

Přestože platí po celé ČR kvůli šíření nákazy koronavirem nouzový stav, v Krkonoších se pohybuje nezvykle hodně lidí. Někteří nerespektují vládní nařízení a navíc porušují návštěvníkovo řád KRNAP. Správa NP letos řešila několik nelegálních vjezdů aut do nejpřísněji chráněné první zóny KRNAP a pohyb lidí tam, kde nemají co dělat.

Studie: Využití vodíku sníží emise CO₂ za 30 let o třetinu

Využití vodíkových technologií a zeleného vodíku z obnovitelných zdrojů může do roku 2050 snížit světové emise CO₂ o jednu třetinu. Náklady na výrobu vodíku elektrolýzou vody v posledních pěti letech klesly o 40 procent a s dalším technologickým rozvojem a rozšiřováním výroby budou dále klesat. Prvním státem, který vypracoval národní vodíkový program, v němž tento plyn figuruje jako strategický nosič energie, bylo Japonsko. Česko připravu-

je využití vodíku v autech a chystá otevření prvních čerpacích stanic. Vyplývá to ze zprávy Hydrogen Economy Outlook, vypracované analytiky z Bloomberg NEF.

České ministerstvo dopravy v rámci dosavadních tří dotačních výzev podpoří výstavbu osmi čerpacích stanic na vodík. První by měla vzniknout již letos v rámci sítě Benzina společnosti Unipetrol. V Česku zatím žádné vozy na vodík nejezdí. Zástupci automobilky Toyota v lednu uvedli, že letos po otevření prvních čerpadel dovezou několik vodíkových vozů Mirai první generace. Do roku 2030 by v zemi podle ministerstva průmyslu mohlo jezdit 60 000 až 90 000 aut na vodíkové články.

Uhynul jeden z pěti nosorožců převezeneých ze Dvora Králové do Rwandy

V národním parku Akagera ve středoafričské Rwandě 10. 2. uhynul jeden z pěti vzácných nosorožců černých, kteří tam byli loni v červnu převezeni ze zoologické zahrady ve Dvoře Králové nad Labem. Důvodem úhynu by mohla být porucha trávicího ústrojí. ČTK to řekl vedoucí mezinárodních projektů dvorské ZOO Jan Stejskal. Ve Rwandě mají zvířata podpořit populaci nosorožců vyhynulou v minulosti a přinést do ní genetickou pestrost. Uhynulým je samec Manny, který se narodil v září 2011 ve Dvoře Králové. Stejskal dodal, že ostatní čtyři nosorožci jsou nadále monitorováni a podle odborníků v parku jsou v pořádku.

Jarní mrazy zničily úrodu ovoce v ČR, budou se opakovat každé dva roky

Letošní úrodu ovoce v Česku výrazně zdecimovalo několik vln jarních mrazů. Podle bioklimatologa Zdeňka Žaluda z vědeckého týmu projektu InterSucho modely vývoje klimatu předpokládají, že okolo poloviny tohoto století bude běžné, že mrazy poškodí přírodu na jaře každý druhý rok. Letos v březnu a v dubnu přišlo více mrazových vln, které poškodily již kvetoucí stromy. Nejvíce letos mráz zasáhl meruňky, zasažené je ale i další ovoce včetně nejběžnějších jablek. „Výskyt jarních mrazíků není výjimečný. Výjimečná je letos právě četnost. Vegetace také zahájila svůj růst a vývoj o zhruba dva týdny dříve než loni,“ uvedl Žalud.

Zavřená pražská ZOO natáčí videa se zvířaty

Pražská zoologická zahrada je sice pro návštěvníky kvůli epidemii koronaviru zavřená, život v areálu se ale nezastavil. V zahradě podle jejího ředitele Miroslava Bobka dál pracují hlavně ti, kdo mají na starost zvířata a nejnужnější provoz – kurátoři, chovatelé, veterináři, krmiváři či údržbáři. Zahrada se snaží, aby případná karanténa chovatelů neohrozila péči o nejnáročnější zvířata, například o slony, uvedl Bobek.

Život v ZOO mohou nyní lidé sledovat alespoň na krátkých videích, která natáčejí chovatelé. Na speciálním kanále lze pozorovat například snídani sobů karelských nebo vidět, co dělá gorilí rodina.

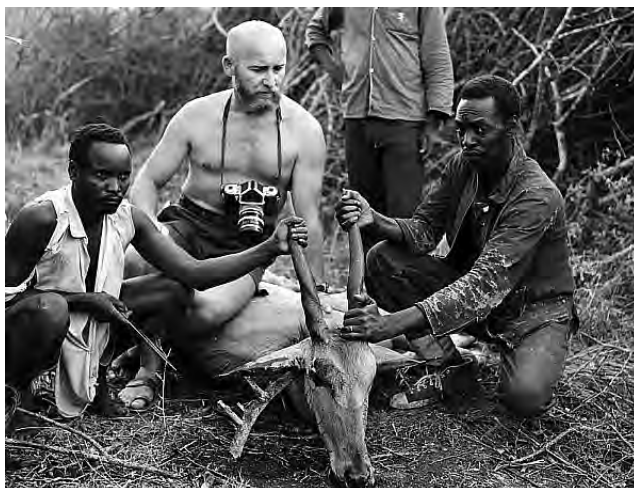
VZPOMÍNKA

Josef Vágner (26. 5. 1928 – 6. 5. 2000)

Josef Vágner byl český lesník, přírodovědec, cestovatel, lovec a spisovatel, dlouholetý ředitel ZOO ve Dvoře Králové nad Labem a zakladatel tamního safari. Jeho životní krédo bylo: „Nikdy nesplatíme zvířatům to, co jim jsme dlužni.“

Podnikl několik velkých expedic do Afriky, kde zorganizoval odchvy a přesuny více než 2 000 zvířat do Evropy, kam se osmkrát v letech 1967-1976 vypravil, aby zde získal zvířata pro svou ZOO. K jeho nejznámějším výpravám patří šestá cesta na černý kontinent.

Josef Vágner při jedné ze svých výprav do Afriky

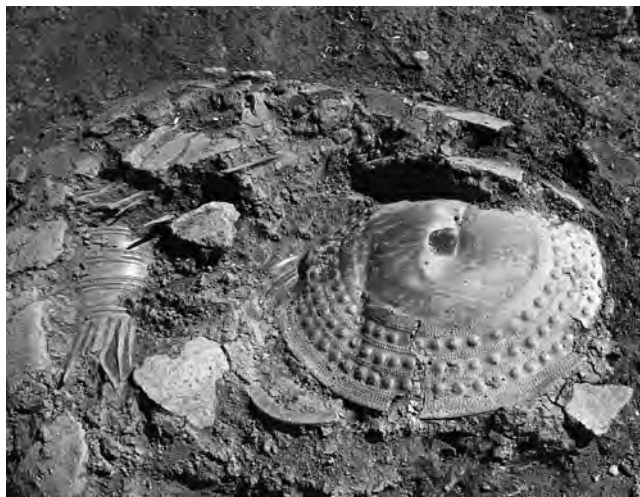
ARCHEOLOGIE

Muž kopal na Pardubicku septik a našel mince ze 17. století

Při vykopávání septiku našel Ladislav Frémuth z Bělečka na Pardubicku poklad z doby vlády Leopolda I. Nález téměř dvou stovek stříbrných mincí z konce 17. století oznámil archeologům, uvedlo Východočeské muzeum v Pardubicích. „Archeologové místo prohledali, zdokumentovali nález a pomocí detektoru kovů dohledali ještě další stříbrné mince. Celkem jsme jich napočítali 189. Mince nyní posoudí numismatik,“ řekl ředitel muzea Tomáš Libánek. Podle prvotního ohledání soubor tvoří krejčary ražené v druhé polovině 17. století, většinou mezi lety 1670-1700.

Archeologové objevili na poli na Přerovsku bronzový poklad

Archeologové odkryli na Přerovsku keramickou nádobu s 3 000 let starými bronzovými předměty. Zakopaná byla na poli. Jde například o kruhové šperky zdobené rytou výzdobou, části spon a zejména kruhový předmět, takzvanou faléru z bronzového plechu s bohatě tepanou výzdobou. Soubor bronzových předmětů z pozdní doby bronzové se řadí k nejvýznamnějším archeologickým objevům v Olomouckém kraji v posledních desetiletích. Nález bu-

dou nyní odborníci zkoumat v laboratoři Muzea Komenského v Přerově. Místo objevil na jednom z polí na Přerovsku Tomáš Melich a upozornil na něj okamžitě archeology, kterým se podařilo lokalizovat za pomoci detektoru kovů jádro bronzového depotu. Archeologové ocenili včasné ohlášení nálezce, neboť jim umožnilo odborné odkrytí i dokumentaci okolí. Uložení keramické nádoby s bronzovými předměty do země mělo podle archeologů nejspíše kulturní význam spojený s některým z rituálů, které tehdejší obyvatelé praktikovali.

Archeologové se vydají do Súdánu

Pětiletý výzkum v lokalitě Šakadúd má v roce 2021 zahájit mezinárodní tým pod vedením českého archeologa a egyptologa Ladislava Varadzina z Archeologického ústavu Akademie věd. Cílem výzkumu je zjistit, jak lidé dokázali přežít v nehostinné lokalitě a možná odhalit první zemědělce. Podle předběžných průzkumů jde o archeologicky velmi bohatou lokalitu. Česká expedice, se kterou Ladislav Varadzin spolupracuje, je tam už od roku 2009. Teď se archeologové chtějí dostat mimo řeku Nil.

Díky dobré spolupráci, kterou tam mají se súdánskými orgány památkové péče, se jim podařilo získat povolení k návštěvě nové lokality Šakadúd, která byla osídlena od začátku 6. tisíciletí před Kristem až do roku 2 000 let před Kristem. Ukazuje se, že lidé, kteří tam žili, měli úplně jiný ekonomický systém, který nebyl založen na rybářích nebo na lovu velkých zvířat, které se stahovaly k těm jezerům, loužím nebo řekám.

„V Africe v té době proběhla největší klimatická změna, i poušť Sahara byla kdysi zelenou a vodnatou částí světa,“ dodal Ladislav Varadzin. Lokalita Šakadúd se nachází asi 60 kilometrů východně od Nilu uprostřed suché savany. Přesto tam lidé dokázali žít zhruba 4 000 let a klimatickou změnu zvládnout.

Tým Ladislava Varadzina nebude první, který se do zkoumání lokality pustí. Už počátkem osmdesátých let tam pracovala americko-súdánská expedice, výzkum byl však z neznámých důvodů přerušeno. Součástí zhruba třicetičlenného týmu budou vedle archeologů i další odborníci.

VZPOMÍNKA

PhDr. Jaroslav Černý (22. 8. 1898, Plzeň – 29. 5. 1970, Oxford, Velká Británie)

Jaroslav Černý byl významný český egyptolog. V roce 1930 se účastnil francouzských vykopávek ve starověké vesnici v Dér el-Medíně v oblasti někdejšího Vesetu. Když skončila druhá světová válka, odešel Jaroslav Černý do Velké Británie. Tam působil jako profesor na univerzitě v Londýně a na University of Oxford. Ve své době patřil k největším znalcům egyptského jazyka a hieratického písma období Nové říše.

I když je dnes v mnoha ohledech překonaná, jeho práce o náboženství starověkého Egypta byla ve své době velmi významná. Jeho knihovna byla největší soukromou egyptologickou knihovnou. Dnes pod jménem Knihovna Jaroslava Černého patří Českému egyptologickému ústavu, s jehož původní knihovnou byla spojena.

Na jeho počest vydalo Národní muzeum v Praze v roce 2019 brožovnou celobarevnou obrazovou česko-anglickou publikaci s názvem *V zahradě Sennedžemově: Jaroslav Černý. Egyptolog / In the Garden of Sennedjem: Ja-*

Jaroslav Černý (1967)

roslav Černý. Egyptologist (ed. Pavel Onderka, ISBN 978-80-7036-604-2). Vedle řady vyobrazení a fotografií památek starého Egypta spjatých s Jaroslavem Černým je součástí obrazového doprovodu i přetisk mnoha jeho osobních dokumentů, zápisků a fotografií.

DOPRAVA

Pražský dopravní podnik dezinfikuje vozy metra látkou, která je ochrání na dva roky

Pražský dopravní podnik (DPP) začal čistit soupravy metra na trase B speciální látkou. Ta zlikviduje téměř všechny viry, bakterie, houby a plísňe. Účinek je až dva roky. Postupně budou dezinfikovány také soupravy na trase A a C. Všech 146 souprav metra bude hotovo do poloviny dubna. ČTK to sdělila mluvčí DPP Aneta Řehková. Ke změně technologie čištění přistoupil podnik kvůli delší účinnosti, než mají klasické prostředky. Účinnost bude DPP ověřovat vždy po šesti měsících v náhodně vybraných deseti tramvajích a stejném počtu autobusů a vozů metra. „Pokud dodavatel nedostojí svým deklaracím o účinnosti, budeme požadovat opakovanou dezinfekci vozů na jeho náklady,“ uvedl generální ředitel DPP Petr Witowski.

Dezinfekční přípravek je aerosol nanášený na stropy, bočnice, skla, dveře, sedačky, madla a podlahu. Ošetřit vnitřek jedné stometrové soupravy metra o pěti vozech zabere minimálně hodinu. Souprava musí být před užitím nové technologie vyčištěna běžným způsobem a musí být odstraněny graffiti. Po dezinfekci musí vozy minimálně dvě hodiny stát a odvětrávat

Kamiónovým dopravcům ubývají zakázky, pětina propouští

Nákladní dopravě na silnici hrozí podle firem zhroucení, což může ovlivnit i zásobování země. Současná koronavirová krize dostává do velkých problémů kamiónové dopravce. Některé firmy zaznamenaly pokles počtu zakázek až o 50 procent, problémy jsou také s platbami od zákazníků. Některé podniky proto začaly odstavovat část vozidel, pětina firem začala propouštět. ČTK to řekl mluvčí sdružení dopravců Česmad Bohemia Martin Felix. Podle něj bude propad dále pokračovat, většina firem bude schopná financovat provoz bez pomoci státu už pouze pár týdnů. „Podle naší ankety zaznamenali pokles zakázek všichni dopravci, více než polovina z nich zaznamenala pokles v rozmezí 11 až 50 procent. Je opodstatněný předpoklad i obecné očekávání mezi dopravci, že toto číslo se bude dále zvyšovat,“ uvedl Felix. Největší část rušených zakázek je z automobilového průmyslu, což je způsobeno zastavením výroby velkých automobilek v ČR. Nákladní dopravci jsou klíčovým přepravcem dílů a příslušenství pro všechny tuzemské značky.

V súvislosti s koronavírusom Slovensko vyhlásilo krízovú situáciu

Na základe vyhlásenia pandémie ochorenia COVID-19 generálnym riaditeľom Svetovej zdravotníckej organizácie zo dňa 11. marca rozhodla dnes už bývalá vláda o uvalení reštriktívnych opatrení kvôli ohrozeniu verejného zdravia II. stupňa, a to s platnosťou od 12. marca 6:00. Návrh na vyhlásenie mimoriadnej situácie v súvislosti s ohrozením verejného zdravia II. stupňa z dôvodu ochorenia COVID-19 spôsobeným koronavírusom na území Slovenskej republiky predložili na rokovanie vlády jej predseda Peter Pellegrini a ministerka vnútra Denisa Saková. Cieľom vyhlásenia mimoriadnej situácie bolo vytvoriť podmienky na prijatie nevyhnutných opatrení na zamedzenie a zmiernenie následkov mimoriadnej udalosti ohrozenia verejného zdravia. Kabinet okrem iného uložil členom vlády a predsedom ostatných ústredných orgánov štátnej správy prijímať opatrenia civilnej ochrany obyvateľstva a robiť opatrenia na riešenie krízovej situácie zamerané na zamedzenie ohrozenia života, zdravia, majetku, zmiernenie následkov mimoriadnej udalosti a minimalizáciu škôd. Rovnako splnomocnil predsedu vlády a ministerku vnútra na riadenie záchranných prác, na vydávanie príkazov na tieto práce a vykonávanie opatrení na riešenie krízových situácií. „Od pondelka 16. marca 2020 sú uzatvorené všetky školské a predškolské zariadenia, vrátane univerzít. Rovnako voľnočasové združenia,“ povedal predseda vlády SR Peter Pellegrini.

Od piatku 13. marca 2020 počnúc 7:00 hod. sa zatvorili akvaparky a lyžiarske strediská. Boli zatvorené všetky zábavné podniky, detské kútiky, došlo aj k uzatvoreniu nákupných centier s výnimkou drogerií, lekární a potravín. Reštaurácie k 15. aprílu zostávajú otvorené, no funguje iba osobný odber zabalených jedál so sebou, prípadne donáška.

Úrad verejného zdravotníctva SR vydal pokyny pre osoby prichádzajúce na Slovensko zo zahraničia, ktoré sa týkajú povinnej izolácie a povinnej komunikácie s lekármi. Niektoré kategórie zamestnancov majú výnimky z tohto opatrenia, napríklad pracovníci v medzinárodnej doprave, ošetrovatelia, zdravotníci či občania SR s trvalým či prechodným pobytom v prihraničných oblastiach v pásme do 30 km od štátnej hranice SR dochádzajúci za prácou na Slovensko. Po rokovaní krízového štábu došlo k úpravám v opatreniach dočasného uzatvorenia pre obchodné prevádzky a poskytovateľov služieb. Po novom rozhodnutí môžu byť otvorené práčovne a čistiarne, takisto budú môcť fungovať autoservisy, pneuservisy, ale i odťahové služby. „Takisto budú môcť fungovať taxislužby, no nie na prevoz osôb, ale na prevoz tovaru, donáškovú službu,“ doplnil premiér Peter Pellegrini.

Dorazila pomoc z Číny

Milión jednorazových rúšok a vyše 100 tisíc rýchlotestov na zisťovanie ochorenia COVID-19 doviezla vo štvrtok 19. marca 2020 z Číny posádka Leteckého útvaru MV SR na bratislavské Letisko M. R. Štefánika. Ako uviedol predseda vlády Peter Pellegrini, šlo o dodávku mimo kontraktu štátnych hmotných rezerv. Ministerka vnútra Denisa Saková uviedla, že dodávka sa uskutočnila aj vďaka Českej republike, ktorá pomohla Slovensku zohnať kontakty v Číne.

Posádka letky strávila v lietadle – narýchlo prerobenom na nákladné – nepretržite takmer dva dni. Náklad putoval do skladu v Slovenskej Lupči, prerozdelenie rúšok a testerov zrealizovali ministerstvá vnútra a zdravotníctva. 25. marca dorazil ďalší náklad so zdravotníckym materiálom, a to z Turecka, a doviezol 100 000 kusov respirátorov FFP3, ktoré objednalo Ministerstvo vnútra SR. Na Slovensku už niekoľko týždňov platí povinnosť nosenia rúška alebo šálu pri akomkoľvek opustení domácnosti. Vstup bez rúška nie je možný ani do prostriedkov verejnej dopravy či obchodov, ktoré sú naďalej v prevádzke.

Nastúpila nová vláda

Prezidentka SR Zuzana Čaputová v sobotu 20. marca v Prezidentskom paláci vymenovala vládu Igora Matoviča (OLaNO), ktorí efektívne nahradil predsedu vládu Petra Pellegriniho (Smer-SD). Vládnu koalíciu tvoria štyri strany a hnutia, a to OLaNO, Sme rodina, SaS a Za ľudí. V Národnej rade SR získali ústavnú väčšinu. Slovensko podľa prezidentky potrebuje zodpovednú a slušnú vládu, hodnotovo silných lídrov a štátnikov. „Doba a situácia je natoľko vážna, že dnes si inú vládu ako ústavne konajúcu, poctivú, pracovitú, obetavú, odvážnu, rozhodnú a zodpovednú dovoliť nemôžeme. To, že svoje povinnosti budete plniť v záujme občanov, je vašou svätou povinnosťou, lebo práve od vás do značnej miery závisí, ako prejde Slovenská republika svojou ťažkou skúškou,“ povedala prezidentka. Hlava štátu zdôraznila, že členovia novej vlády preberajú zodpovednosť. Každé zlyhanie podľa jej slov môže ohroziť „to základné, čo nám všetkým dáva šancu, aby sme situáciu zvládli“.

Za nevyhnutné považuje aj to, aby vláda konala ako organizované, súdržné a súciteľné spoločenstvo, v ktorom budú všetci chcieť prispieť k spoločnému úspechu. „V čase, ktorý je pred nami, bude dôležité líderstvo. Naša krajina potrebuje silných a hodnotovo pevných lídrov spomedzi štátnikov, ale aj spomedzi všetkých profesií, ktoré môžu byť teraz nápomocné. S plným vedomím zodpovednosti musíme krajinu previesť týmto ťažkým obdobím,“ podotkla prezidentka. Poukázala tiež na potrebnú dôveru občanov voči štátnym organizáciám, ktoré majú konať v ich záujme, ako aj dôveru vlády voči ľuďom, že prijímajú jej opatrenia.

Igor Matovič

„Vzájomnú dôveru si preto musíme budovať, pestovať a chrániť každý deň znovu a znovu.“

Prezidentka poukázala na to, že vláda získala vo voľbách veľkú dôveru občanov, aby mohla vykonať dôležité zmeny. Podotkla, že ešte predtým však bude musieť splniť dôležitejšiu úlohu, „a to ochrániť čo najviac ľudských životov v súboji s neviditeľným nebezpečenstvom“. „Dôverujem tomu, že budete vláda múdra, vláda zjednocujúca, okolo ktorej sa všetci zomkneme,“ uviedla hlava štátu. Dala, že bude vláde nápomocná, aby urobila pre Slovensko historicky významnú službu. Premiér sľúbil prezidentke, že jeho kabinet bude vládnuť otvorene, neodtrhne sa od života ľudí a že to bude kabinet, ktorý bude vládnuť s ľuďmi a pre ľudí. „Spoločne sa zaväzujeme vám, pani prezidentka, a rovnako všetkým občanom SR, že budeme vládnuť otvorene a budeme ľuďom vždy hovoriť úplnú pravdu. Zaväzujeme sa, že budeme vláda, ktorá sa neodtrhne od života obyčajných ľudí. Budeme vláda, ktorá bude ľuďom načúvať, vláda, ktorá bude vládnuť s ľuďmi a pre ľudí,“ uviedol Matovič. Premiér skonštatoval, že nová vláda bude chcieť prispieť k tomu, aby na Slovensku platila rovnosť pred zákonom aj rovnosť šancí a aby sa ani problematika národnostných menšín neodsúvala. Podporovať chce podľa jeho slov zdravú kultúru, dopravu či kvalitné slovenské potraviny. V zahraničnej politike má byť Slovensko podľa jeho slov dôveryhodným partnerom.

Obmedzenie pohybu počas veľkonočných sviatkov

Voľný pohyb osôb bol od 8. apríla 2020 do 13. apríla 2020 obmedzený. V rámci návrhu na rozšírenie opatrení núdzového stavu o tom nová vláda rozhodla v pondelok 6. apríla 2020. Dôvodom bolo zabrániť masovému cestovaniu a návštevám počas sviatkov Veľkej noci, čo mohlo negatívne ovplyvniť vývoj situácie s nákazou novým koronavírusom v SR. Súčasťou obmedzenia bol aj zákaz práva pokojne sa zhromažďovať s výnimkou osôb žijúcich v spoločnej domácnosti. Vládne opatrenie sa nevzťahovalo na cestu do zamestnania či za účelom nákupu potravín, liekov, a pod., cestu k lekárovi, cestu na pohreb a podobne. K 9. aprílu na Slovensku evidovali 701 nakazených, dve úmrtia a 23 vyliečených pacientov.

Pripomínáme si 100 rokov od prvých slobodných volieb

Výstava *100 rokov od prvých slobodných volieb*, ktorú pripravil Slovenský národný archív, prezentuje výsledky demokratických volieb z rokov 1920, 1925, 1929 a 1935 a volieb do autonómneho snemu v roku 1938. Informuje aj o voľbách v máji roku 1946, v ktorých sa volili zástupcovia do Ústavodarného národného zhromaždenia a na Slovensku aj do Slovenskej národnej rady. Mapuje aj voľby do Národného zhromaždenia, Federálneho zhromaždenia a Slovenskej národnej rady v rokoch 1948 až 1989 a v závere informuje o prvých všeobecných, rovných a demokratických voľbách v Čechách a na Slovensku v roku 1990 a končí poslednými voľbami v spoločnej federatívnej republike v roku 1992. Výstava *100 rokov od prvých slobodných volieb* ponúka zaujímavý výber archívnych dokumentov z fondov Slovenského národného archívu, prehľad

kandidátskych listín, volebných plagátov, verejných oznámení a mnoho iného. (DMN)

Čítanie pre na voľné chvíle

Robert Bryndza: *Smrtiace tajnosti* (2020, Grada)
Dokonalá vražda potrebuje dokonalé krytie. Jedného zimného rána nájde matka po prebudení svoju dcéru zmrznutú v krvavej mláke v malej predzáhradke. Kto mohol vykonať takú vec – zavraždiť dievča na prahu vlastného domu, navyše počas vianočných sviatkov? Po poslednom, veľmi bolestivom prípade sa detektív šéfinšpektor Erika Fosterová cíti zraniteľná, ale nakoniec sa rozhodne, že sa ujme aj tohto vyšetovania. V okamihu, keď začne pracovať so svojím tímom na vražde krásnej tanečnice burlesky, nájdu súvislosti s útokmi v tej istej, doteraz pokojnej štvrti Londýna. Všetky spája jediný detail – obeť boli napadnuté postavou oblečenou v čiernom s nasadenou plynovou maskou. Iba toto napadnutie sa však skončilo smrťou.

Peter Debnár: *Desper* (2020, inspira publishing)
Pokojný, no osamelý život Tomáša Horca, už kapitána na dôchodku, naruší stretnutie so ženou z mladosti. Po štyridsiatich rokoch sa dozvedá, že má nemanželské dieťa. Matka ho však dala na adopciu, a tak je jeho identita neznáma. Keď sa ho bývalý policajt pokúša vyhľadať, zisťuje, že jeho syn je už dvadsaťtri rokov nezvestný. Horec sa púšťa do pátrania na vlastnú päsť. Z nejasných a zamotaných udalostí postupne skladá čriepky jeho minulosti a nachádza odpovede. No zatiaľ čo on pátra po zmiznutom synovi, novinárka Klára Suchá zas po informáciách o drevenom kríži so záhadným znakom, ktorý objavila pri rieke. Nezávisle od seba sa dostávajú k rovnakej stope – tetovaniu s motívom DESPER. Práve to spája jeho syna s členmi istej rockovej kapely. A niektorí z nich celý ten čas žijú s desivým tajomstvom, o ktorom sa nemal nikdy nikto dozvedieť... Čo sa v skutočnosti stalo v osudný deň pred dvadsiatimi tromi rokmi?

Ján Kalina: *Tisíc a jeden vtíp po 50 rokoch* (2020, Slovart)

Tretie prepracované a doplnené vydanie legendárnej knihy vtípor, ktorá keď v roku 1969 prvýkrát vyšla, vtedajšiu politickú garnitúru rozzúrila tak, že jej autora poslali do väzenia. Kniha *Tisíc a jeden vtíp* (s podtitulom *Učebnica vtípológie a žartizmu*) Jána L. Kalinu sa na dvadsať rokov stala najžiadanejšou medzi zakázanými knihami a dodnes patrí medzi najlepšie knihy o humore, aké na Slovensku vznikli. Devätnásť kapitol knihy sa venuje rôznym podobám vtípor – od antiky až po súčasnosť, anekdotám zo sveta i zo Slovenska, erotickým aj politickým vtípom či čiernemu a absurdnému humoru. Nové vydanie je doplnené o kapitolu s protikomunistickými vtípmi z čias normalizácie, ktoré autor publikoval v roku 1980 v nemeckom exile. Príbeh vzniku knihy a následnú perzekúciu jej autora komunistickým režimom približuje obsiahly doslov. Text dopĺňajú pôvodné karikatúry publikované v slovenskej tlači v 60. rokoch a na začiatku 70. rokov.

Rastislav Kubis: *Gambler* (2020, Ikar)
Hovorí sa, že neprikrášený životný príbeh obyčajného smrteľníka je aj v najnápaditejšie skonštruovanom literár-

nom diele žalostne nudný. Ale skúste si predstaviť nesmelého introvertného chlapčeka, geniálneho počtára, ktorý sa premení na excentrického zabávača a hedonistu. Poslušného synáčka, čo zrazu bez mihnutia oka okráda rodičov aj kamarátov. Romantického vyznávača vernej lásky, striedajúceho dievčatá ako ponožky. Poondeného bojka, čo počas Nežnej lepí po meste plagáty a huláka na esenpéčku. Zodpovedného suchára, z ktorého sa vykuklí gambler, potenciálny kriminálnik, dokonca až...

Anna Vodičková: *Trezor srdca* (2020, Enribook)

„Ktosi mi dovolil bratať sa s duchovnom, aby som svetlo zrela, kde nič nezrú mnohí, aby som piesňou znela, skládala z veršov slohy,“ vyznáva sa z náklonnosti k poézii a tvorbe sama autorka Anna Vodičková. Jej debutová básnická zbierka je výberom celoživotného diela a plná emotívnych, nádhernými metaforami ladených obrazov, v ktorých približuje radostné, boľavé i krásne vnímanie života okolo nej i v nej samej. Pretože vždy žila život v obrazoch mysle ako človek, ktorý nie je sýty len z chleba, ale stoluje spoločne s duchom Boha a počíta s ním svoje dni – temné i slnečné. Autorka prenecháva knihu svojich básní čitateľovi s vierou, že ju prečíta rozumom i srdcom.

Jillian Cantorová: *V inom čase* (2020, fortuna Libri)

Nemecko, rok 1931. Majiteľ kníhkupectva Max Beissinger stretáva talentovanú huslistku Hannu Ginsbergovú. Zaľúbia sa do seba spriadajú plány do budúcnosti. Ibaže atmosféra v Nemecku sa mení a k moci sa dostáva Adolf Hitler. Mladý pár je konfrontovaný s novou realitou a s predzvesťou vojny, pričom Hanna je židovka. Max však má tajomstvo, o ktorom je presvedčený, že mu pomôže zachrániť Hannu, keď sa Nemecko stane pre ňu nebezpečnou krajinou. Píše sa rok 1946 a Hanna Ginsbergová sa preberie na lúke neďaleko Berlína. Nespomína si na posledných desať rokov svojho života a netuší, čo sa stalo s Maxom. Úplne sa oddá hudbe, ktorá je balzomom na jej zranené srdce. Hoci dni, mesiace a roky plynú, z Londýna odchádza do Paríža, odtiaľ do Viedne a napokon do Ameriky, všade ju prenasleduje zabudnutá minulosť a osud jediného muža, ktorého kedy milovala.

Nela Nezábudková: *Dievčatko z kláštora* (2020, Elist)

Život človeka je pospájaný spleťou vzťahov s rôznymi osudovými ľuďmi. S jedným osudovým človekom prežijeme možno celý život, s iným len jeho časť. Keď však takého človeka stretneš a tvoj život sa dostane do zrýchlených, možno až kritických obrátok, vždy si kladieš otázku: Prečo som ho stretol? Priniesol mi nejaké posolstvo, odkaz? Prečo to osud zariadil tak, aby bol v danom čase na danom mieste? Hľadáme odpovede. Tie časom určite prídu, ibaže my musíme konať a prijímať rozhodnutia skôr, ako to ukáže čas. V jednej osôbke stále žijú tri dievčatá – jedno vždy mladé a šantivé, druhé verné a oddané Pánu Bohu a tretie žijúce reálne, zápasiace s nepochopením okolia možno len preto, lebo jeho plet je o niečo tmavšia a zúbky o trochu belšie ako u ostatných – a to stále niekomu prekáža. Aké je to žiť na Slovensku v bludnom kruhu generáčnej chudoby a so stigmu Rómka? Unikátny autobiografický román *Dievčatko z kláštora* otvorene hovorí o tých stránkach života, ktoré majoritná spoločnosť neraz nevidí a nechce vidieť. Hovorí o neprekonateľnom rasizme, xenofóbii a anti-

ciganizme, ktoré zapustili v našej spoločnosti hlboké a osudové korene nenávisťi. Vybojuje hlavná hrdinka svoj boj so svetom, Bohom a samou sebou? Odpoveď nájdete v tomto mimoriadnom literárnom debute Nely Nezábudkovej.

Mary Kubica: *Ked' zhasnú svetlá* (2020, Slovenský spisovateľ)

Insomnia jej vzala spánok. Teraz jej chce vziať aj rozum. Jessie Sloanová je unavená. Po smrti svojej matky celé noci nespí. Tabletky nezaberajú, jediný raz, čo vďaka nim zaspa, zmeškala mamine posledné chvíle. Zopár predbežných nocí čoskoro prerastie do ťažkej insomnie, ktorá si postupne vyberá svoju daň: krvou podliate oči, zábudlivosť, záchvaty smiechu a čo je oveľa horšie, Jessie začína vidieť veci, ktoré neexistujú. Jedna vec je však až príliš skutočná – podľa sociálky Jessie Sloanová nejestvuje. Je to iba nejaká administratívna chyba, alebo sa deje niečo oveľa zlovestnejšie? Podarí sa Jessie prísť na to, kto v skutočnosti je, kým nebude neskoro?

Madeline Vadkerty: *Slovutný pán prezident* (2020, Absynt)

Zúfalí ľudia píšu prezidentovi Tisovi. Žiadajú ho o pomoc. O záchranu života. A čo na to on? Američanka Madeline Vadkerty vypátrala v slovenských archívoch stovky osobných listov adresovaných prezidentovi, ktoré nám ponúkajú neznámy obraz holokaustu na Slovensku. Holokaust sa neodohral len v dobytých vagónoch a plynových komorách táborov smrti. Prvé dejstvá prebiehali v tichej beznáději za zatvorenými dverami bytov, tam, kde nešťastní a poníženi ľudia písali svoje zúfale prosby prezidentovi Tisovi. Očakávali od neho záchranu, milosť a pomoc v ťažkých chvíľach, do ktorých sa dostali po vydaní rozsiahlych protižidovských zákonov. Madeline Vadkerty pátrala aj po ďalších osudoch pisateľov týchto listov. A boli to zväčša tragické osudy. V knihe *Slovutný pán prezident* nám ponúka trinásť silných dokumentárnych poviedok, ktoré otvárajú málo známe kapitoly holokaustu na Slovensku. Ukazuje nám, ako protižidovská politika vojnového Slovenského štátu ničila životy obyčajných ľudí, z ktorých spravila občanov druhej kategórie len preto, že boli Židia. Všetky kroky, ktoré štát podnikal totiž mali jediný cieľ – raz a navždy sa ich zbaviť. Madeline Vadkerty nás sprevádza aj svojím výskumom, a tak sa celkom prirodzene stávame svedkami otvárania nezahojených bolestivých rán našej nedávnej histórie. Knihu *Slovutný pán prezident* napísala v spolupráci s Jánom Púčekom a v Absynte vychádza mimo edície.

Lubomír Longauer: *Úžitková grafika na Slovensku po roku 1918 – 3. časť* (2020, Slovart)

Tretí diel cyklu *Úžitková grafika na Slovensku po roku 1918*. Mierny pokrok sa zaoberá profesionalizáciou úžitkovej grafiky na Slovensku v 30. rokoch minulého storočia až po vznik slovenského štátu. Ruka v ruke s ňou sa na slovenskej výtvarnej scéne presadzovala aj moderna. Jej širitelia boli najmä učители Školy umeleckých remesiel (ŠUR) v Bratislave, ako aj jej absolventi združení okolo časopisu *Slovenský typograf* a pracujúci pre „stredoeurópsku reklamnú agentúru“ Redopa (Vladimír Bahna, Juraj Stanko, Ľudovít Kudlák). Táto agentúra zamestnávala aj talentovaného absolventa umeleckopriemyselnej školy v Budapešti Ladislava Csádera. Väčšinu svojho života prežil síce v Bratislave

a širšej verejnosti je jeho meno skôr neznáme, no vďaka svojim prácam ho právom možno považovať za grafika, typografa a fotografa európskeho formátu. Práve jeho tvorbe je venovaná aj najväčšia časť dvojjazyčnej, bohato ilustrovanej publikácie so stovkami dobových prác, z ktorých väčšina nebola doteraz publikovaná. Kniha vychádza v spolupráci so Slovenským centrom dizajnu a VŠVU.

Aurel Hrabušický – Silvia Ilečková: Karol Ondreička (2020, Slovart)

Hoci meno Karola Ondreičku staršieho rezonuje v povedomí kultúrnej verejnosti, s výnimkou výtvarného diela sa veľa dokladov o účinkovaní tohto umelca nezachovalo. Ondreičkovou tvorbou sa síce zaoberá každá štúdia alebo publikácia z dejín moderného umenia na Slovensku, ale vždy je to len niekoľko málo tých istých diel z jedného obdobia tvorby. Kurátori Aurel Hrabušický a Silvia Ilečková sa rozhodli predstaviť život a dielo maliara a grafika Karola Ondreičku podrobnejšie a odhaliť tak polohy, v akých tohto predstaviteľa slovenskej moderny nepoznáme.

Dorota Vlachová: Michal Mráz (2020, Slovart)

Publikácia predstavuje prierez tvorbou talentovaného výtvarníka Michala Mráza a mapuje jeho maliarsky prejav od roku 2013 až po súčasnosť, keď vystavuje najmä v Dánsku (Kirk Gallery), USA (Robert Fontaine Gallery), vo Francúzsku (Galerie ALB) a na rôznych svetových artfairloch. Kunsthistorik Vladimír Beskid vo svojom texte bližšie analyzuje témy, techniku a štýl Michalovej maľby. Ide o prvé monografické spracovanie jeho diela a zaradenie maliara do širšieho vizuálneho kontextu. Kniha vychádza v spolupráci s galériou Čin Čin.

Ivan Truchlík: História majstrovstiev Európy vo futbale (2020, Ikar)

Fanúšikovia očakávajú jeden z dvoch najväčších futbalových sviatkov – majstrovstvá Európy. Podobne ako pred dvoma rokmi pred svetovým šampionátom, aj tentoraz vám ponúkame bohatú publikáciu s cieľom navodiť správnú atmosféru pred týmto podujatím. Nájdete v nej prehľad doterajších 15 európskych šampionátov so všetkými podstatnými informáciami o ich priebehu. Striedavo sme do obsahu zaradili aj kapitoly, ktoré ponúkajú detailný pohľad na hlavných aktérov – brankárov, strelcov, trénerov či rozhodcov v histórii majstrovstiev Európy. Čitatelia majú možnosť pripomenúť si škandály, prekvapenia či zvraty v zápasoch a preštudovať si bohatý a originálny štatistický materiál. V čase uzávierky tejto knihy čakala slovenskú reprezentáciu dodatočná kvalifikácia o postup na záverečný turnaj. Naši futbalisti sa mohli inšpirovať úspechmi svojich predchodcov, veď tí najlepší mali leví podiel na historickom triumfe Československa – titule majstra Európy v roku 1976.

Richard Kozohorský: Martin Škrtel – Odhodlaný bojovník (2020, Lindeni)

Martin Škrtel je právom považovaný za jedného z najlepších slovenských futbalistov posledných dekád. Kde sa vzal tento prirodzený talent a kto ho viedol od jeho začiatkov až po úspešné roky v FC Liverpool? Aké mal zázemie a ako ho na ceste za úspechom formovala jeho rodina, priatelia, tréneri a spoluhráči? Skúsený športový novinár Richard Kozohorský sa vybral po stopách Martina Škrtela z jeho rod-

ného Ráztočna cez futbalové začiatky v Prievidzi a Trenčíne, až do ruského Petrohradu a anglického Liverpoolu, kde sa z neho stala hviezda svetového formátu. Prostredníctvom spomienok jeho otca, Dušana Škrtela, ďalších členov rodiny, priateľov a známych z detstva, spoluhráčov a trénerov, vytvára mozaiku života tohto na prvý pohľad tvrdého obrancu a vykresľuje čitateľom obraz muža pevných zásad, pracovitého športovca, dobrého syna a starostlivého manžela i otca rodiny.

Juraj Šebo: Kaviarne, krčmy a vinárne v Bratislave 1960-1989 (2020, Marenčin PT)

Autorovo rozprávanie o kaviarňach, krčmách a viechach, tak ako ich zažil v mladosti – v šesťdesiatych rokoch minulého storočia.

Martin Kasarda: Kúpele (2020, Dajama)

Kniha je sprievodcom dnešnými kúpeľnými miestami Slovenska. Nielen samotnými kúpeľmi, liečbou či rehabilitačnými programami, ale aj kúpeľmi ako zaujímavými turistickými lokalitami cestovného ruchu. Pretože Slovensko je krajinou, kde je živá voda.

Robert Elger: Permakultúra pre začiatočníkov – Malý praktický manuál (2020, Ikar)

Pri permakultúrnom spôsobe záhradkárčenia sa používajú všetky dostupné prírodné zdroje tak, aby podporovali rozvoj autonómnych a udržateľných ekosystémov. Jednoducho povedané, minimálna investícia s maximálnym ziskom. Recyklácia odpadu a vody, používanie solárnej energie, dôsledné nastielanie, pestovanie vo vyvýšených či v štvorcových záhonoch, vrstvenie. Táto kniha vám vysvetlí základy permakultúry tak, aby ste ich mohli okamžite uviesť do praxe. Zoznámte sa s podmienkami pestovania a vlastnosťami viac než 80 druhov zeleniny, ovocia, bylín a jedlých kvetov a založte si trvalo udržateľnú, úrodnú a výživnú záhradu bez hnojenia a pri úplnom rešpektovaní životného prostredia.

Stanislav Peleška – Böhmig Franz: 2000 rád pre záhradkárov (2020, Ottovo nakladateľstvo)

Najmodernejšia a najrozsiahljšia záhradkárka príručka, neoceniteľné nápady a inšpirujúce rady, všetko o zeleninovej, ovocnej i okrasnej záhrade, presné návody čo a kedy treba urobiť, starostlivosť o izbové rastliny, prehľadné tabuľky s viac než 700 ilustráciami.

Kolektív autorov: Ako zatíčiť klinec – Prebudte v sebe domáceho majstra! (2020, Ikar)

Prebudte v sebe domáceho majstra! Nebaví vás pre každú maličkosť volať elektrikára a netušíte, ako urobiť drobné opravy? Už sa vám nechce platiť nehorázne sumy inštalatérom za niečo, čo mal hotové za päť minút? Túžite skončiť s pocitom, že máte obe ruky ľavé? Táto kniha je pre vás ako stvorená! Podrobne a zrozumiteľne vám poradí, ako zvládnuť bežnú údržbu a opravy v domácnosti: výmenu vypínača, opravu splachovania, vymaľovanie miestnosti, upevnenie políc. Túto príručku drobných opráv v domácnosti musíte mať! Viac ako 40 tém s radami a dobrými nápadi, informácie o potrebnom náradí a čase na jednotlivé úkony a ilustrované inštrukcie krok za krokom, aby ste to ľahšie zvládli.

Hana Lasicová – Katarína Mikulíková: Oteckovia (2020, Ikar, 2. doplnené vydanie)

Druhé doplnené vydanie televízneho fenoménu *Oteckovia* prichádza s fantastickou knihou, bez ktorej sa nemôže zaobiť žiaden fanúšik tohto najobľúbenejšieho slovenského seriálu. Čakajú vás podrobné opisy všetkých vašich obľúbených postáv, strany plné rozhovorov s vašimi milovanými hercami, všetky informácie, ktoré ste vždy chceli vedieť a ktoré sme doteraz držali v tajnosti, a hlavne ... množstvo fotiek zo zákulisia seriálu, ktoré nemáte šancu nikde inde uvidieť!

Kolektív autorov: Krížovky zábavný mix (2020, Bookmedia)

Máte radi všemožné druhy lúštenia? Potom je táto kniha určená práve vám. Na 256 stranách nájdete švédske krížovky, osemsmernovky a dokonca aj sudoku – skutočne zábavný mix. Popri lúštení sa dozviete mnoho zaujímavostí zo sveta prírody, odhalíte rekordy z oblasti techniky, ako aj známe i neznáme fakty o slovenských pamätihodnostiach, a v neposlednom rade sa pobavíte na vtipných aforizmoch.

Ludmila Héňková: Ako sa stavali divy sveta (2020, Albatros)

Každý bol jedinečný, jeho krásu a veľkoleposť ospevovali najväčší básnici a spisovatelia svojej doby. Všetci túžili uvidieť na vlastné oči divy sveta. Rodoský kolos, majestátna pyramída v Gíze, Alexandrijský maják, ktorý odolával zemetraseniam a vetrom, uhrančivá Diova socha v Olympii, dych vyrážajúci Artemidin chrám v Efeze. Mauzóleum v Halikarnasse, ale aj mýtami a legendami opradené visuté záhrady v Babylone. Do dnešnej doby prežil jeden jediný. S nami sa môžete vrátiť v čase a nahliadnuť pod pokrievku tvorcov dávnych architektonických skvostov! Veď každý z nich pozostáva z toľkých maličkostí, drobných úkonov, každodennej námahy a predovšetkým vytrvalého úsilia či už s pomocou strojov, alebo bez nich.

Michal Červený: Príhody psíka Huga (2020, Ikar)

Poznáte psíka Huga? Býva so svojim pánom Šimonom na sídlisku a je s ním veselo. Keď si práve nenaháňa chvoští, rozmýšľa, na akých maškrtách by si pochutnal. Vo svojom psom živote už všeličo vyparatil, lebo je neúnavný zvedavec a výmyselník, no nakoniec vždy urobil správnu vec. Hugo rád vymýšľa pre ostatné psíky na dvore rôzne hry a vo svorke, ktorej šéfuje, ho pokladajú za vtipného. Snaží sa byť ku každému milý, ale keď treba, vždy nájde spôsob, ako si poradiť s jazvečíkom Dodom, ktorý sa nevie zmestiť do svojho kožuška. Hugo má veľa kamarátov. Jeho najvernejšia kamarátka však nemá štyri labky ani chvoští. Len čo ju uvidí, neexistuje pre neho nič iné. Nie je hladný ani smädný. Najradšej by sa s ňou hral celý deň! Pre deti od 5 rokov.

Martin Widmark – Emilia Dziubaková: Dlhé putovanie (2020, Ikar)

Na protiahlych brehoch jazera žijú dievčatko a chlapec so svojimi najlepšími priateľmi – s mačkou Murkou a so psom Rufusom. Psík je už starý, a keď vydýchne naposledy, chlapec sa ponorí do seba a prestane komunikovať s okolím. Na opačnej strane jazera sa v rovnakom čase vydáva na strastiplné putovanie dievčatko s Murkou. Podarí sa im do-

raziť k chlapcovi, skôr než bude neskoro? Obrázková kniha pre mladších čitateľov, v ktorej sa spája výnimočné spisovateľské umenie Martina Widmarka s výtvarným majstrovstvom Emilie Dziubakovej. Pre deti od 5 rokov.

Monika Nováková: Princezná Kleofínka (2020, Fortuna Libri)

Prastarý machom a malinovými kríkmi obrastený strom ukrýva kráľovstvo víl. Princezná Kleofínka chce pomôcť staručkému kráľovi, a tak potajomky ukradne Zvitok kráľovských povinností, ale už pri plnení prvej úlohy zlyhá. Našťastie sa zoznámí so škriatkom Teom a s jeho zelenou húsenicou Chlpáčikom, ktorým nechýba odvaha a majú skvelé nápady, ako možno úlohy splniť. Spolu sa vydajú na cestu plnú dobrodružstva. Podarí sa im zachrániť listy brezám? Dovolí im lienky namaľovať bodky alebo skončia uvarení v gulášoch? Kde nájdu strúhadlo, aby mohli zaostriť ježkom pichliače? Ako to nakoniec všetko dopadne?

Mária Štefánková: Hádanky z lúky (2020, Vakát)

Aký vták to tamto letí? Že vraj nosí malé deti! Uvidím chybu voľáku: má len žabu v zobáku. Kto je to? Veselé rozkladacie leporelo Márie Štefánkovej zoznámí najmenšie deti so zvieracími obyvateľmi lúky. Kniha je vhodná pre deti od troch rokov.

Jana Bezegová: Zajko Rátajko (2020, Taktik)

Pracovný zošit je určený na podporu osvojovania si matematických zručností prvákov. Zošit môže slúžiť ako doplnkový materiál pri výučbe v škole, ako zošit domácich úloh či zošit na kontrolné práce. Môžu ho využiť aj rodičia pri domácej výučbe alebo pri opakovaní učiva s deťmi. Úlohy sú koncipované tak, aby deti zapisovali čísla do pripravených okienok, vďaka čomu si rýchlejšie osvoja potrebné návyky. Pri každej úlohe je uvedené odporúčanie pre učiteľa alebo rodiča na prácu s danou úlohou. Jednotlivé úlohy umožňujú aj variabilné možnosti využitia a je len na tvorivosti učiteľa či rodiča, ako danú úlohu uchopí.

Kolektív autorov: Učíme sa slušne správať: Doma a v spoločnosti (2020, Ikar)

Prostredníctvom bežných scénok z každodenného života sa deti poučia a zároveň pochopia, čo sa v istých situáciách smie a čo sa nesmie. Pre deti do 3 rokov.

Dana Olšovská: Pes baskervillský/The Hound of The Baskerville – A1/A2 (2020, Lindeni)

Sherlock Holmes a doktor Watson riešia tajomné úmrtia v temnej oblasti mokradí a vresovísk v Devonshire v juhozápadnom Anglicku. Podarí sa im odhaliť páchatela? Knižka je určená pre vás – začiatočníkov učiacich sa angličtinu, či už tínedžerov alebo dospelých. Jazyk je veľmi zjednodušený. Slovenský zrkadlový preklad vám umožní obratom skontrolovať, či ste pôvodnému textu porozumeli správne. Na konci knihy objavíte zábavné sudoku, puzzle a kontrolné otázky. Detektívku napísal anglicko-škótsky spisovateľ Arthur Conan Doyle. Román vyšiel na pokračovanie v magazíne *Strand*, ktorý sa preslávil práve vydávaním poviedok a románov detektíva z Baker Street 221B v rokoch 1901-1902.

(DMN)

Milé sestry, milí bratři,

sokolská činnost byla přerušena 11. března 2020 až do dalšího oznámení. Župní administrativní agendy probíhají v současné době písemně nebo telefonicky.

Setkání v Ötzu bylo po jednání s místními úřady letošního rok zrušeno.

V Sokole byla zřízena pohotovostní služba. Týká se zejména ohrožených osob v našich jednotách. Naše služby zahrnují nakupování a pochůzky každodenní potřeby.

Prosím, dbejte o své zdraví!

Nazdar,

župní starosta

Zemřela sestra Irena Floriánová

Ses. I. Florianová – dlouholetá župní náčelnice – zemřela dne 12. března 2020 po těžké nemoci. Pohřeb se konal v rodinném kruhu. Rozloučení s členstvem Sokola a českou komunitou ve Vídni se uskuteční ve vhodný čas.

NEKROLOG:**Sestra Irča marně bojovala**

Narodila se 4. ledna 1944 ve Vídni jako druhorozená dcera manželů Soukupových. Její starší sestra Helena je o sedm let starší. Od dětství se ráda pohybovala a chodila cvičit do Sokola. Nejprve v jednotě XVI, později přešla do jednoty XII/XV, jejíž členem byl její manžel Pavel Florian. A nejen cvičila, ale pomalu vrůstala do sokolského dění a získávala zkušenosti. Již od čtrnácti let byla schopna vést družstvo malých dětí. Absolvovala mnohé kurzy pro cvičitele jak ve Vídni, tak i později v Praze. Vlastně věnovala činnosti v Sokole všechnu svůj volný čas. Dlouhá léta byla činná jako náčelnice Sokolské župy Rakouské, později předala tuto funkci mladší sestře Danuše Frey-Maternové a zůstala nadále místonáčelnicí ve své jednotě.

Nacvičovala na sloty. Skladby se učila sama doma a v tělocvičně je učila ostatní. Uměla číst popisy skladeb a měla dobrý organizační talent.

Zúčastnila se dětských letních sokolských táborů jako vedoucí a spolu s Rodičovskou radou české školy, ve které též byla činná, i zimních pobytů s dětmi. S manželem se pravidelně účastnili setkání sokolů v tyrolském Ötzu. I tam byli oba aktivní, hráli volejbal a pomáhali při hrách s dětmi.

Mnozí z nás vděčíme Irče Floriánové za to, že nás naučila společenský tanec Česká beseda. Mnohdy před Šibřinkami nebo Moravskými hody byla ochotna Besedu naučit všechny zájemce anebo zopakovat některé části.

Byla obdařena praktickým talentem a měla šikovné ruce. Vyučila se švadlenou, a tak byla nejen v zaměstnání, ale i v rodině žádaná pro svou šikovnost, preciznost a rychlost, měla osobitý vkus a dobré nápady.

Byla stále někde činná, ať už v zaměstnání, v rodinném obchodě, nebo v Sokole, a přitom všem vychovávala dvě děti, Toníka a Soňu. Spolu s manželem je vedli též v sokolském duchu.

Byla tělem i duší sokolka, obětavá, angažovaná, příkladná. Již dlouho jsme ji obdivovali, s jakou odvahou a vytrvalostí přemáhala svou zákeřnou nemoc a přes všechny zdravotní potíže věnovala veškeré síly své rodině a sokolské činnosti. Všichni si ceníme jejích jedinečných zásluh

To, co nesete hluboko ve svém srdci,
nelze ztratit smrtí.
Johann Wolfgang von Goethe

Irča FLORIÁNOVÁ
rozená Soukupová
*4.1.1944 – † 12.3.2020

Bojovala, doufala a přesto prohrála.
Jsme nekonečně smutný, vám oznámit,
že naše milovaná
maminka, babička, zef sestra, teta
po dlouhé, těžké nemoci

12.3.2020
zemřela.

Pohřeb se koná
v nejmenším, rodinném kruhu
v pondělí, 24.3.2020.

Den Termin für eine
gemeinsame Verabschiedung
werden wir,
nach Beendigung
der Coronakrise,
bekanntgeben.

V nekonečné lásce:
Soňa, Toník, Christine, Hansjörg
Kateřina, Lukáš, Patrik

v Sokole jako zkušené cvičitelky, kterou budeme bohužel v budoucnu velmi postrádat.

V našich vzpomínkách bude žít dále, nikdy na ni nezapomeneme.

Čest její památce!

Tyršův Oetz nám bude letos chybět

Tradičně jsme v minulých letech připomínali sokolské setkání v tyrolském Oetzu a zvali jak sokoly, tak i zájemce o sokolské dění do tohoto půvabného místa, kde se každoročně konává na památku zakladatele dr. Miroslava Tyrše sraz sokolů žijících ve vlasti a v zahraničí. Zde jsme vždy prožívali o svatodušních svátcích tři dny v přátelské pohodě a v sokolském duchu. Tentokrát se chystala naše Sokolská župa Rakouská na organizaci letošního jubilejního setkání. Během nynější krize díky koronaviru, kdy byly všechny naše aktivity v Sokole odvolány, jsme doufali, že se situace natolik zlepší a my se budeme moci rozjet do oblíbeného Oetzu. Avšak naše naděje se nesplnily. Podle nařízení ministerstva muselo být i letošní setkání sokolů odřeknuto. S politováním jsme toto rozhodnutí vzali na vědomí a museli se smířit s tím, že se tentokrát, a to právě po padesáti letech, setkání se známými sokolskými přáteli poprvé neuskuteční.

Všichni se celý rok těšíme na tuto velkolepou sokolskou akci, kterou budeme v tomto roce všichni velmi postrádat. Ale hlavu vzhůru! Doufáme, že všichni tuto krizi ve zdraví přečkáme a že se opět budeme scházet v tělocvičnách a na sokolských akcích.

Víme, že jsme v obci Oetzu vždy vítanými hosty a že i oni naši neúčast velmi pocítí. Že se naše setkání těší

Miroslav Tyrš

Wer verbirgt sich hinter dem Gedenkstein bei der Wellerbrücke?

Die Person des Miroslav Tyrš wird bis heute in Tschechien als eine führende Persönlichkeit des tschechischen Nationalerwachens im 19. Jahrhundert gesehen. Viel mehr noch, fand sein Wirken dauerhaft Eingang ins tägliche Leben der heutigen Gesellschaft. Miroslav Tyrš wurde am 17. September 1832 in Dětín, einer nordböhmischen Kleinstadt, geboren. Seine Gymnasialzeit verbrachte er in Prag, wo er 1850 als einer der Ersten die Matura in tschechischer Sprache ablegte. Da er oft krank war, besuchte er seit 1844 eine Turnanstalt. So erwachte sein Interesse am Turnen ebenso wie sein national tschechisches Gefühl, das vom Revolutionsjahr 1848 beeinflusst war. Während seiner Studienzeit auf der philosophischen Fakultät in Prag entdeckte Tyrš seine Vorliebe für die Kunst der Antike. Alsbald fand diese Begeisterung ihren Niederschlag auch in seinem Turnen, das athletische Körperbewusstsein wurde in den Vordergrund gestellt. Ergänzend besuchte Tyrš auch medizinische und physiologische Vorlesungen. Im Jahre 1860 promovierte er zum Doktor der Philosophie. Neben dem Studium turnte Tyrš in einer Prager Turnanstalt, wo er ab 1856 als Vorturner fungierte. Es ist sehr wahrscheinlich, dass er sich bereits damals mit der Turnsystematik auseinandersetzte und dass er hier spätere Gründungsmitglieder des Sokol kennenlernte. Im Jahre 1862 gründete er in Prag den ersten tschechisch-sprachigen Turnverein Sokol. Das Wort „Sokol“ bedeutet im Tschechischen „Falke“. Man findet den Falken stets im Wappen, der historischen Sokol-Fahnen und eine Falkenfeder zierte die Kappe der historischen Sokol-Uniform. Dort wurde Tyrš zum Turnwart des Vereins gewählt. Der Sokol gewann rasch an Mitgliedern. Binnen weniger Jahre breiteten sich die Sokolvereine über Europa bis nach Amerika aus. Tyrš erkannte die Notwendigkeit einer einheitlichen Turnsystematik und einer fachgerechten Ausbildung von Vorturnern. Hier liegt seine besondere

Leistung. Aufgrund seines Wissens über die menschliche Anatomie entwickelte er eine tschechische Terminologie für seine Turnsystematik. Im Rahmen seiner redaktionellen Tätigkeit wurden die „Grundlagen des Turnens“ kapitelweise in einer eigenen Sokol-Zeitschrift publiziert. Diese Terminologie verbreitete sich in alle slawischen Länder und repräsentiert bis heute die fachliche Grundlage für das sportwissenschaftliche und sportpädagogische Studium an der Universität und höheren Fachschule. Neben seiner Sokolätigkeit bemühte sich Tyrš um eine Dozentur auf der Prager Karlsuniversität. Sein wahrscheinlich größter Wunsch war es als Professor an der Philosophischen Fakultät durch Forschung und Vorträge Wissen an jüngere Generationen weiterzugeben. Im Jahre 1881 wurde nach mehreren erfolglosen Versuchen seine Habilitation von der technischen Universität im Bereich Kunstgeschichte anerkannt. Ungefähr 2 Jahre später ging sein Lebenswunsch in Erfüllung und er er-

hielt den Titel eines außerordentlichen Professors. Das Ernennungsdekret wurde im Dezember 1883 ausgestellt. Zu diesem Zeitpunkt befand sich Tyrš zum wiederholten Mal in einem schlechten Gesundheitszustand. Er selbst nahm das Dekret erst im Februar 1884 entgegen. Diese Ernennung war aber mit der Auflage verbunden, seine Tätigkeit im Sokol aufzugeben. Daraufhin legte er im Juni 1884 offiziell seine Funktionen im Sokol nieder, sowohl in der Redaktion als auch im Turnbetrieb. Diese Entscheidung dürfte Tyrš sehr schwer gefallen sein und belastete ihn auch sichtlich. Auf Anraten seines Arztes Dr. Erpek wurde ihm ein Aufenthalt an der frischen Bergluft in einer ihm unbekanntem Region empfohlen. Tyrš sollte dabei möglichst wenig schriftliche Korrespondenz betreiben und viel in den Bergen wandern. Dieses Umfeld sollte ihn von der Prager Gesellschaft abschirmen, um ihn nicht unnötig Stress auszusetzen. Tyrš hatte in Prag vor allem aufgrund seiner Tätigkeit im Sokol einen hohen Bekanntheitsgrad und mit seiner publik gemachten Entscheidung stieß er auch auf Unverständnis. Tyrš wählte Oetz in Tirol als Erholungsort, vielleicht weil er sich dort Abgeschiedenheit erhoffte. Der Tourismus war noch in den Kinderschuhen. Die Bahnstrecke zwischen Innsbruck und Landeck wurde im September 1883 für den öffentlichen Verkehr freigegeben. Im Sommer 1884 erlebte das Dorf Oetz mit 329 Einwohnern den ersten Ansturm des Fremdenverkehrs. Es gab 3 Gasthäuser mit Fremdenzimmern. Tyrš kam am 18. Juli 1884 in Oetz an. Er quartierte sich im Gasthaus „Zum Kassl“ bei Johann Tobias Haid ein, allerdings in der Dachstube eines Nebenhauses, wahrscheinlich aus Kostengründen. Er bekam dort den Spitznamen „Prager Mandl“. Dieser ist auf seine schwächliche Körperstatur und auf seine Agilität zurückzuführen, denn Tyrš nutzte seinen Aufenthalt äußerst aktiv. Er unternahm lange Spaziergänge entlang der Ache, er besuchte die Badeanstalt am Piburger See und unternahm ausgedehnte Wanderungen in andere Täler. Sein Gesundheitszustand verschlechterte sich dennoch. Möglicherweise haderte er mit seinen kürzlich getroffenen Entscheidungen. Am 8. August 1884 verschwand er spurlos. Tagelang blieben Suchakti-

onen erfolglos, bis am 21. August 1884 ein Fischer die Leiche von Tyrš in der Ache entdeckte. Seine Leiche wurde im November 1884 nach Prag überführt. Am Olsánský Friedhof fand er seine letzte Ruhestätte und wurde am 9. November 1884 mit einem feierlichen Begräbnis bestattet. Neben den unzähligen Menschenmassen umfasste der Trauérzug 72 Sokol-Fahnen und 120 Lorbeerkränze. Die Bedeutung von Miroslav Tyrš ist unschätzbar, ebenso sein Beitrag zum Turnen. Seine Vereinsprinzipien haben dem Sokol jene Grundlagen gegeben, die nach mehr als 150 Jahren noch immer Bestand haben.

Leserbrief

Sehr geehrte Bürgerinnen und Bürger der Gemeinde Oetz!
Jedes Jahr zur Pfingstzeit kommen die Sokoln aus verschiedenen Regionen Europas nach Oetz, um gemeinsam Zeit miteinander zu verbringen und um unseren Vereinsgründer Miroslav Tyrš zu gedenken. Wir betreiben Sport, unternehmen Wanderungen und singen abends fröhliche Lieder bei einem gemütlichen Lagerfeuer. Wir schätzen hier sehr die Gastfreundschaft und Hilfe bei unseren Vorhaben, die uns jedes Jahr von Ihrer Seite entgegenkommt. Ohne diese Unterstützung könnten wir unsere Pfingsttreffen bei Weitem nicht so gestalten. Dies führt auch dazu, dass unsere Mitglieder gerne außerhalb der Pfingstaison hierher kommen, sei es zum Schifahren oder zur Sommerfrische. An dieser Stelle möchte ich mich im Namen aller Sokoln recht herzlich für Ihre Gastfreundschaft bedanken, die ich keineswegs als selbstverständlich erachte und die ich im Laufe der Zeit sehr zu schätzen lernte. Ich wünsche Ihnen Allen ein gesegnetes Weihnachtsfest und freue mich auf ein Wiedersehen, spätestens wieder zu Pfingsten.

*Dr. Thomas Frey-Materna
Obm. der österr. Sokolvereine*

oblíbě místních občanů a úřadů, svědčí jejich žádost, s kterou se obrátili na starostu Sokolské župy Rakouské Dr. Tomáše Frey-Maternu, aby pro místní časopis vydávaný turistickým svazem napsal pojednání o každoročních setkáních a jejich původu. Proto rádi uveřejňujeme tento článek v původním znění v německém jazyce. Právě v jubilejním roce je dobré, aby obyvatelům Oetzu byla tímto přiblížena jedna z největších sokolských osobností – br. Tyrš. Aby pochopili jeho význam i pro místní obec, v které se rekreoval v tehdejší době jako jeden z prvních turistů v Oetzu. Jistě po přečtení tohoto článku budou místní občané lépe chápat smysl našich pravidelných sokolských setkání, která se již stala součástí každoročního kulturního dění v Oetzu.

O letošních svatodušních svátcích budeme vzpomínat na krásné chvíle v Oetzu. A již nyní se budeme těšit na sokolské setkání v Tyršově Oetzu v příštím roce.

Nazdar!

Mb

Pražský maratón 3. května nebude, hledá se termín na podzim

Pražský maratón se 3. května nepoběží. Pořadatelé hledají nový termín pro jediný maratón ve svém seriálu RunCzech. Měl by být na podzim. Vzhledem k aktuálnímu omezení volného pohybu osob a povinnosti nosit venku ochranu nosu a úst je i sama příprava na maratón komplikovaná. Elitní závod navíc do Prahy láká tisíce běžců ze zahraničí, což by rovněž nyní nebylo možné, a je otázkou, jak se opatření budou uvolňovat.

MultiSport: Sportoviště v ČR mají rezervu v průměru na dva měsíce

Tuzemská sportoviště a relaxační centra mají finanční rezervu v průměru na dva měsíce. Některá však bez příjmů nepřežijí déle než třicet dní. Kvůli vládním opatřením proti šíření koronaviru jsou všechna sportoviště od 13. března do odvolání uzavřena. Odhadované ztráty sektoru jsou minimálně pět milionů korun denně, mohou ale dosahovat až 20 milionů korun za den. Zhruba 10 procent oslovených provozovatelů uvažuje o bezúročné půjčce kryté státem, podle některých je však administrativa k jejímu získání komplikovaná a malé podnikatele odrazuje. V rozhovoru pro ČTK to řekl Marián Škripecký, jednatel společnosti MultiSport Benefit, která spolupracuje s téměř 2 000 sportovními a relaxačními zařízeními v ČR.

Sektor podle Škripeckého stojí na malých a středních podnikatelích. „Typickým provozovatelem fitness, wellness, tenisového centra či bazénu je firma do deseti zaměstnanců. Hodiny aerobiku, pilates nebo třeba tai-chi pak většinou provozují jednotlivci na živnostenský list. Nejvíce jsou logicky ohroženi ti nejmenší, kteří nedokážou dlouhodobě kumulovat zisk, který by jim nyní poskytl potřebný finanční polštář,“ řekl. Problém ale podle něj mohou mít všichni, zvláště pokud budou bez příjmů dva a více měsíců. Současný zákaz činnosti některých malých podnikatelé museli řešit propuštěním zaměstnanců. Nejčastěji se však provozovatelé sportovišť snaží personálu najít náhradní práci při údržbě zařízení, někteří vyřizují administrativu z domova, jiní dostali neplacené volno nebo jim byla snížena mzda na 60 procent, uvedl Škripecký.

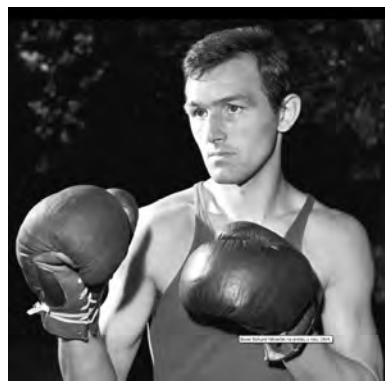
VZPOMÍNKA

František Janda-Suk (25. 3. 1878, Postřizín – 23. 6. 1955, Praha)

První český olympijský medailista, první český atlet, který vytvořil světový rekord, jako první na světě použil při hodu diskem otočky. Kromě sprintu se věnoval především hodu diskem, hodu kladivem a vrhu koulí.

Nejlepšího osobního výkonu 42,36 m dosáhl v šestatřiceti letech dva roky po olympijských hrách ve Stockholmu (na Sports-reference.com uvádějí rok 1909 a výkon 42,45 m). Několik let také držel český rekord v hodu kladivem. Atletice zůstal věrný i po skončení závodní kariéry, což bylo na prahu padesátky, kdy na středočeských přeborech obsadil druhé místo. Stále docházel na Slavii a občas radil svým nástupcům. Zemřel na plicní embolii a je pohřben v Černovičkách. Na náhrobní desce najdeme jen prostý nápis: František Janda-Suk.

Bohumil Němeček (2. 1. 1938, Tábor – 2. 5. 2010, Ústí nad Labem)

Bohumil Němeček byl boxer v kategorii lehký welter. Na olympijské hry v roce 1960 v Římě odjížděl tehdy dvaadvacetiletý Němeček jako nezkušený a neznámý boxer. V lehkém welteru ale vybojoval všech pět soupeřů a domů se vrátil se zlatou medailí. Finále s Ghaňanem Quarteyem přitom málem propásl, neboť uvízl v dopravní zácpě a do haly přiběhl až na poslední chvíli.

O tři roky později na mistrovství Evropy v Moskvě získal Němeček už ve welterové váze bronz, následující rok pod pěti kruhy v Tokiu ho ve druhém kole vyřadilo rozržené obočí. Na ME 1967, jež se konalo v Římě, se stal ve velmi silné konkurenci mistrem Evropy. Zúčastnil se ještě OH 1968 v Mexiku, ale již v úvodním utkání byl diskvalifikován.

Rodák z Tábora hrál jako dorostenec lední hokej, v rámci letní přípravy zkoušel také boxovat a mezi čtyřmi provazy našel zalíbení. Ještě v roce 1972 byl pětinasobný mistr republiky vyhlášen nejtechničtějším boxerem turnaje v Ústí nad Labem. Tam také po ukončení kariéry působil jako trenér, pracoval i jako řidič a po roce 1989 si otevřel hospodu U Zlaté medaile. Zemřel v květnu 2010 ve věku dvaasedmdesáti let.

Rodák z Tábora hrál jako dorostenec lední hokej, v rámci letní přípravy zkoušel také boxovat a mezi čtyřmi provazy našel zalíbení. Ještě v roce 1972 byl pětinasobný mistr republiky vyhlášen nejtechničtějším boxerem turnaje v Ústí nad Labem. Tam také po ukončení kariéry působil jako trenér, pracoval i jako řidič a po roce 1989 si otevřel hospodu U Zlaté medaile. Zemřel v květnu 2010 ve věku dvaasedmdesáti let.

NĚKOLIK DAT

24. 05. 1925 byl na Malé Straně otevřen Tyršův dům jako sídlo České obce sokolské.

28. 06. 1965 byl pro veřejnost otevřen plavecký stadión v Praze-Podolí.

24. 06. 1965 podolský plavecký stadión byl otevřen mezinárodními plaveckými spartakiádními závody.

04. 06. 1995 se konal první ročník Pražského mezinárodního maratónu.

Velikonoce 2020

Mám ráda lidi, jejich společenství a ráda chodím do kostela. Nejraději mám ale kostel opuštěný, sama pro sebe, jen já a Pán Bůh. To se mi splnilo letos o Velikonocích.

Velikonoce, jako nejpřednější církevní svátek, bývají opředeny mnoha mýty a tajemstvím. Při bohoslužbě se čte o triumfálním vjezdu Ježíše do Jeruzaléma, který se připomíná na Květnou neděli. Následují obřady v týdnu – Poslední večeře, zrada a ukřižování, kterému pak v Neděli velikonoční kraluje Ježíšovo vzkříšení. Křesťanský svět právě z něho čerpá sílu a naději. Každým rokem se konají velkolepé ceremonie a papež uděluje celému světu požehnání *Urbi et Orbi*.

Letos je však díky koronaviru všechno jinak. Žádné veřejné pobožnosti a přeplněné kostely, zůstala pouze možnost virtuálního sledování díky televizi, rádiu a internetu. Pro mě však tahle varianta není. Ráda chodívám do našeho venkovského kostelíka a ráda si podávám při obřadu ruce i s neznámými lidmi, s kterými si přejeme navzájem pokoj a mír. Sedávám vedle staříka Antona, s kterým po mši chodíváme na skleničku vína. Povídáme si přitom, co nám zrovna přijde na mysl, a neděle tím dostává zvláštní punc. O letošních Velikonocích nám to bylo odepřeno. Protože jsem se ale dočetla, že kostely v době koronavirové zůstávají přes svátky pro věřící otevřené, vydala jsem se tam v Neděli velikonoční sama a v pravé poledne. Opatrně jsem vešla do prázdného kostela, kterým se linula tlumená hudba, a uviděla nazdobený oltář. Šla jsem tedy dopředu, poklekla a ponořila se do slavnostní atmosféry, která mě obklopovala. Bylo to přesně to, co miluji – jen Pán Bůh a já. Letmo jsem ocenila, že si dal někdo s výzdobou oltáře hodně práce, aby se nahodilý návštěvník v kostelíku cítil vítaným hostem. Najednou zazněla z kazatelny, kde byl umístěn reproduktor, píseň skupiny Pentatonix „Hallelujah“...

V tu chvíli jsem tam už nebyla sama. Byly tam se mnou radost, láska a naděje. aVa

Oltář v Chorherrn (foto: aVa)

Uctívání svatých...

Říká se: Jiný kraj, jiný mrav. Platí to nejen, co se týká zvyků, kultury či způsobu života, platí to zřejmě i ve světě náboženství a nábožnosti. Jedním z důvodů, proč se křesťanství ve středověku rozdělilo na římskokatolické a protestantské, byly také odlišné teorie ohledně tradice. Jedni chtěli ctít nejenom Ježíšovo poselství sdělené v evangeliích, ale také tradiční formy, které se v průběhu let a věků přidávaly, mj. uctíváním svatých a někdy dokonce přisuzováním božské moci. Protestantství naopak chtělo Ježíšovo poselství očistit od různých forem nánosů, vzniklých v průběhu let, a ponechat jen to pravé, čisté, ježíšovské, a toto Ježíšovo poselství transplantovat do nové, moderní doby. Jak známo, protestantství uctívá jen obrazy Ježíše Krista, pouze zřídkakdy také jeho matky Marie.

Ať už tomu bylo tak či onak, dnes máme v křesťanském světě katolicismus silně orientovaný na Ježíše, tradice a uctívání svatých, zatímco evangelicko-protestantské náboženství se orientuje především na Ježíšův život. Oba tyto křesťanské směry mají svůj význam a hodnotu, pokud si z nich jejich přívrženci vezmou to, co tvoří jejich podstatu: totiž že všichni jsme děti jednoho Boha, a tedy vlastně sourozenci, Bůh nás stvořil z lásky. Celý náš život by měl směřovat k naplnění lásky k sobě samým, ke všem tvorům, světu a v konečném důsledku k lásce k Bohu. Pomáhá-li uctívání svatých lidem na jejich cestě k dozrání k lásce, má toto uctívání samozřejmě svůj smysl a význam. Ostatně, jak to řekl i nedávno ve Vídni zesnulý Adolf Holl, každé náboženství k tomu, aby přežilo, aby bylo náboženstvím, a nikoli pouhým filozofickým či myšlenkovým směrem, potřebuje přesah, tajemno, skryté posvátno. A jedním z takových „magických“ aktů je v katolicismu právě uctívání svatých.

Toto si vždy velice silně uvědomuji, když pobývám na Havajských ostrovech, jak je tomu právě teď. Obyvatelstvo těchto ostrovů je namíchané z různých národností, především Filipínců, Číňanů, lidí ze Samoy a vůbec z Mikronésie, Japonců a samozřejmě Euroameričanů. Při návštěvě zdejších kostelů vnímám úkony nábožnosti, na jaké v Evropě (už) nejsem zvyklý. Věřící líbají sochy svatých, a když se k nim nemohou dostat, políbí alespoň svou ruku a tu pak na sochu položí. Je-li socha příliš vysoko, tak políbí třeba deštník či nějakou jinou větší věc a tímto předmětem se pak sochy dotknou. Nikde jinde jsem v kostelech tolik soch neviděl. V nejstarším kostele na Havaji z roku 1837, v katedrále Our Lady of Peace (Naší Paní Královny pokoje) v Honolulu, jsem napočítal po obou stranách hlavní lodi třicet malých soch svatých a kromě nich je v kostele ještě množství jiných velkých soch a obrazů. Některé se samozřejmě v různých obměnách opakují. Přitom by z teologicko-liturgických důvodů stačila jen jedna jediná...

Při nedělní bohoslužbě 9. února 2020 v kostele Our Lady of Good Counsel (Naší Paní, Královny dobré rady) v Pearl City v Honolulu jsem spatřil sochu, kterou jsem doposud nikdy neviděl – sochu muže, u jehož nohou stojí bílá slepice či snad kohout. Hned po mši jsem se zeptal, o jakého svatého se jedná. Kněz, původem Američan, vzácný a výjimečný člověk, Otec Bill, ve věku kolem osmdesáti let, se přiznal, že ani on sám takovou sochu doposud nikde neviděl, a to působil pětadvacet let v Indii jako kněz, který neustále všude po světě doprovázel (dnes již svatou)

Matku Terezu. Prý se jedná o sochu sv. Petra Apoštola, který se všude po světě znázorňuje s klíči v ruce, symbolizujícími Ježíšem mu uložený úkol vedení království Božího na Zemi. Důvod, proč autor této sochy přišel na zcela jinou myšlenku, znázorňující Petrovo selhání („Než kohout zakokrhá, třikrát mne zapřeš“), tkví právě ve slabosti apoštola Petra. Ve slabosti, která jej na druhé straně učinila sympatickým pro všechny ty lidi, kteří svou vinou ve slabé chvíli selhávají, pak ale svého selhání upřímně litují a snaží se být lepšími.

Příznávám, že po tomto vysvětlení odvozeném z Písma svatého jsem musel uznat, že je to opravdu dobrý argument pro tento způsob uctívání svatého Petra. Byl to člověk zapálený pro Ježíše, který jako jeden z prvních pochopil, že je Ježíš nejenom skvělým řečníkem a léčitelem, ale že je opravdu syn Boží. V horlivosti neváhal za Ježíše vytsitit meč, bít se za něho, všechno pro něho obětovat. Ale i Petr byl jen člověk. Ve chvíli strachu o vlastní život, v okamžiku zbabělosti Ježíše zapřel. Kohout zakokrhá, Petr vzpomněl na Ježíšova slova, hořce a z celého srdce se rozplakal...

V kostele jsem objevil ještě další sochy světců, jaké z Evropy neznám. Znázorňují většinou ty, kteří byli za svaté prohlášeni teprve nedávno. Každý z nás má v životě svou vlastní cestu, každý má své zdroje, momenty či události, skrze které čerpá inspiraci k tomu, aby se stal lepším člověkem. Můj letošní pobyt na Havaji mi znovu ukázal, jak důležité je brát druhého člověka se vším všudy, i s jeho projevy nábožnosti. Co je dobré pro něho, nemusí být vždy dobré pro mne. A naopak, moje myšlení, představy a také má zbožnost nemusí být cestou pro toho druhého. Důležité je, abychom nebyli malicherní, nelpěli za každou cenu „na svém“, abychom měli otevřeného a svobodného ducha, díky kterému se pak jednou všichni potkáme na cestě správným směrem – na cestě k lepšímu a dokonalejšímu člověku – na cestě k Bohu.

Peter Žaloudek, Kalaupapa, 16. února 2020

Koronavirus a křesťanství....

Když jsem měl to štěstí a mohl připravovat knihu o P. Damianovi a jeho nezištné službě malomocným, při jejímž průběhu se sám nemocí nakazil a následně na ni i zemřel, narazil jsem v knize *Holy Man* australského historika Gavana Dawse, profesora historiografie na univerzitě v Honolulu, na tuto formulaci: „Oběť P. Damiana a dalších evropských misionářů ve službě malomocným na Havaji patří mezi hvězdná období křesťanství, která si díky tomuto věrohodnému aktu obětavé a nezištné služby těm nejobožejším získalo nescetné zástupy nových křesťanů.“ Na pomníku, který byl po smrti P. Damiana v roce 1889 postaven na místě jeho působení v Kalaupapě na ostrově Molokai, stojí citát z Evangelia sv. Jana (*Jan 15,13*): „Nikdo neprokáže více lásky než ten, kdo za své přátele položí život.“

Malomocenství je, jak známo, choroba, na kterou až do objevení léku v roce 1946 zemřely milióny lidí. Stigmatizaci získalo onemocnění tím, že šlo o infekci, při níž museli postižení zůstat izolovaní od zdravých lidí. Izolace byla krutá nejenom proto, že tehdy ještě neexistovala zdravotní péče, na jakou jsme dnes ve vyspělých zemích euro-americké zóny zvyklí, ale také proto, že postižení zůstali odkázáni sami na sebe v nepředstavitelné mizérii. Už je ani nepovažovali za lidi. Bývali vystaveni krutému poni-

žování. V izolaci se ovšem k sobě mnozí chovali jako zdivočelá zvířata. Tzv. zdravá společnost je vesměs považovala za podřadnou rasu, za hříšné ubožáky, které Bůh trestá za jejich neřesti. Velikost P. Damiana a dalších misionářů té doby byla právě v tom, že v těchto nemocných viděli lidi sobě rovné. Inspirováni Ježíšovým Evangelium je pokládali za spolubratry a spolusestry, za něž z lásky obětovali i to nejcennější, své vlastní životy. Tento fenomén nezištné péče o infekčně postižené se táhne celými dějinami křesťanství jako zlatá nit, jako tzv. hvězdné období křesťanství.

Dal jsem si tu námahu a ve Vídni, kde žiji, jsem listoval v objemné a obsáhlé knize zesnulých řeholníků kapucínské provincie Rakouska a jižního Tyrolska. Tato v Čechách i na Slovensku populární řehole vznikla v 16. století. Kromě jiného udržuje i velice vzácnou a záslužnou tradici vedení tzv. Totenbuch, knihy na způsob kroniky... Od samého začátku své existence se takováto kniha nachází v každém klášteře, a vždy při úmrtí člena řehole se do ní zapíše jméno, datum, místo působení a někdy i krátký komentář k životu zesnulého. Mottem ke vzniku této knihy je citát z Bible, z knihy Sírachovcovy (*Sír 7,33*): „Dej každému živému tvoru dar a neopomeň lásku ani zesnulým.“

Dovolím si z ní zacitovat těchto několik informací:

- 27. dubna 1695 v Grazu P. Hilarion z Bad Reichenhallu v Bavorsku ve 42. roce řeholního života. Zemřel jako oběť lásky ve službě morem postiženým.
- 27. dubna 1762 v Klausenu v jižním Tyrolsku P. Eustach ze Sprinzenbergu u Brixenu ve 32. roce řeholního a 58. roce svého života. Byl horlivý ve službě nemocným zvláště v době nakažlivé nemoci.
- 19. dubna 1637 v Innsbrucku Fr. Blasius Schroff z Rottweilu v Baden-Württembergu ve 35. roce řeholního života a 59. roce svého života. Obětavě sloužil postiženým morem až do své smrti.
- 23. dubna 1643 v Staubigu v Bavorsku P. Thomas Bajazoli z Livinallongo del Col di Lana v jižním Tyrolsku ve 33. roce řeholního života a 52. roce svého života. Byl vzorným sakristánem. Až do své smrti sloužil s velkou laskavostí morem postiženým.
- 24. dubna 1713 v Tullnu u Vídne P. Januarius z Mistelbachu v 15. roce řeholního života jako oběť lásky v dobrovolné službě morem postiženým.
- 1. června 1607 v Augsburgu v Bavorsku P. Johann Schlosser z Babenhausenu v Bavorsku v 6. roce řeholního života a 27. roce svého života. Obětoval se ve službě lidem postiženým morem.
- 17. srpna 1713 ve Vídni P. Lazarus z Korutan v 7. roce řeholního života, student teologie. Zemřel jako oběť lásky k bližním postiženým morem.
- 22. srpna 1713 ve Vídni P. Kaspar z Bazileje ve Švýcarsku, ve 21. roce řeholního života. Zemřel ve službě postiženým morem.
- 7. září 1713 ve Vídni P. Bruno z Landsbergu v Bavorsku, v 15. roce řeholního života. Zemřel po pouhých 8 dnech služby postiženým morem.
- 3. října 1713 ve Vídni bratr Lorenz z Ischlu v Bavorsku, v 16. roce řeholního života. Byl to zbožný bratr, kterého v mladém věku vyrvala smrt ze služby postiženým morem.

(V českých zemích je znám případ jezuity Bedřicha Bridele, misionáře, spisovatele a básníka, který v roce 1680 zemřel v Kutné Hoře rovněž při pomoci morem postiženým.)

Mohl bych tak dále z knihy zesnulých pokračovat. V některé dny, v době, kdy právě zuřil mor, a to se dělo v minulosti hodně často (za obět mu padly desetitisíce lidí), zemřeli v jednom klášteře až tři členové řádu denně. To, co bych chtěl touto stručnou citací z knihy zesnulých zdůraznit, je právě ono tzv. hvězdné období křesťanství, kdy se členové církve ve službě infekčně postiženým nezištně obětovali. Hodně jich tehdy v této službě zemřelo. Na druhé straně byla řehole a křesťanství všeobecně „nebesky odměňeny“ – kompenzovány jednak tím, že si získaly sympatie a lid rád navštěvoval kostely a bohoslužby, a na druhé straně do řádů vstupovalo mnoho nových a mladých kandidátů a řehole tak nikdy netrpěly nedostatkem členů, jako je tomu dnes.

Ano, z dnešního pohledu by se mohlo polemizovat o tom, jestli náboženství nesehrávalo tehdy i jistou „zavádějící“ roli, poplatnou tehdejšímu teologickému myšlení, a to tím, že příliš zdůrazňovalo tzv. posmrtný život. Znamenalo to přijmout utrpení všedního dne a smířit se s ním jako s přípravou na věčný život, kdy už trpět nebudeme, ba právě naopak, kdy budeme odměněni za to, že jsme zde na zemi trpěli. Ale takové a podobné tendence zkreslující a deformující význam náboženství tu byly a budou vždy. Dnes např. v souvislosti s fanatickými sebevražednými útoky mnohých muslimů či vyznavačů jiných náboženství se náboženství dostává do palby kritiky všech svých odpůrců, kteří říkají, že by náboženství nejraději zakázali, protože jen zavádí a fanatizuje lidi. Koneckonců tomu nebylo jinak ani v době Ježíšově. Mnozí jej milovali a následovali, a jiní ho kritizovali za údajné pokrytectví a vysmívali se mu, že stoluje s hříšníky a prostitutkami a boří prastarou židovskou tradice.

To, co mne vždy fascinuje nejen na P. Damianovi, ale i na oněch kapucínech a mnoha a mnoha jiných křesťanech, kteří ve službě nemocným, infikovaným a postiženým nasazovali a obětovali vlastní životy, byla jejich obrovská a hluboká víra v Boha! Víra, že tento svět, všechna stvoření, lidé dobří i nedobří, zdraví i nemocní, zkrátka my všichni jsme synové a dcery, děti jednoho, milujícího Boha. Možná měli to štěstí, že vyrůstali v dobrých rodinách, kde vládla harmonie a láska. Možná odpozorovali od rodičů, že milují všechny svoje děti stejnou láskou, bez ohledu na to, jestli je některé dítě chytřejší než jiné, že milují i ty své děti, které se dopustily něčeho velice zlého, za co třeba musely až do žaláře, a rodiče je přesto nepřestali milovat.

Asi je to veliké tajemství, kterému mnozí nerozumějí, totiž že jsou mezi námi takoví, kteří navzdory krutostem a utrpení v mnoha zemích světa věří, že Bůh je láska a že jsme byli stvořeni z lásky a k obrazu Božímu. Tyto myšlenky mne napadají teď, kdy se epicentrem nákazy koronavirem stala Evropa. Dnes nepotřebujeme mít P. Damiany či obětující se bratry kapucíny, protože soudržnost zemí světa, vzájemná spolupráce a hlavně moderní medicína brzy ukončí vražedné působení viru anebo alespoň radikálně omezí jeho působení. Ale Damiany či bratry kapucíny a jiné radostné a Bohu oddané křesťany nadále potřebujeme k tomu, abychom si uvědomili, že tato země nám nepatří. Jsme zde jen hosty, tak jako jsou zde hosty všechna jiná stvoření. A potřebujeme je i k tomu, abychom se v důvěře obrátili na Boha a byli schopni přiznat a uvěřit, že je naším otcem. Naším milujícím otcem, který, ať se děje, co se děje, chce jen naše dobro. A jestli budeme toho schopni, tak to bude ten největší zázrak. Mnohem větší, než jen překonání viru jménem corona...

Peter Žaloudek, Vídeň, 15. březen 2020

Zrušené akce české farnosti ve Vídni

Česká farnost oznamuje, že z důvodu pandemické situace s koronavirem a na základě rozhodnutí Rakouské biskupské konference se mění nebo ruší následující program, a to až do 5. 7. 2020.

Pro českou farnost to znamená následující:

- První svaté přijímání, které mělo proběhnout 20. června 2020, se uskuteční na přelomu září a října. Datum bude upřesněno.
- Biřmování, které se mělo uskutečnit dne 7. června 2020, se posouvá na pozdější termín. Datum bude upřesněno.
- 9. 5. – den české farnosti, večerní koncert, se uskuteční na přelomu září a října. Datum bude upřesněno.
- 17. 5. – mše sv. na Rennwegu od 10:00 s biskupem Václavem Malým. Účast otce biskupa je v současné době nejistá. Záleží na průběhu rozvolňování karanténních opatření v ČR a Rakousku. Sledujte stránky České farnosti.
- 21. 5. – pouť do Šaštína spojená s návštěvou Kroměříže se odkládá na příští rok.
- 13. 6. – přednáška o mariánských zjeveních v Dehticích, SK, se odkládá na podzimní termín.
- Modlitba růžence, biblická hodina, promítání filmu pro děti a farní káva se uskuteční dle svolení či za podmínek vyhlášených rakouskou vládou a biskupskou konferencí.
- Mše svatě s účastí veřejnosti budou opět možné od 15. 5. 2020.

Aktuální podmínky pro účast věřících budou vyvěšeny na webových stránkách České farnosti: <https://www.erzdioezese-wien.at/pages/inst/14425183/me>.

P. Václav Sládek, O.Cr.

Zrušené krajské akce ve Vídni

Co vše se nekonalo vzhledem k vyhlášení bezpečnostních opatření (koronavirus) a nebude se zatím konat, např.:

- 28. 03. byl zrušen Turnaj ve stolním tenise.
 - 01. 04. 18:00 Adam Plachetka – Franz Schubert: Zimní cesta – křest a prezentace nového CD ve Slovanské besedě
 - 18. 04. hra Jana Brabence: Radecký v české škole – přeloženo na pozdější dobu
 - 08. 05. 19:00 jarní koncert Lumíru ve Slovanské besedě
 - 10. 05. 75 let od konce druhé světové války – koncentrační tábor Mauthausen – vzpomínková akce
- V neděli 10. května 2020 se jako každý rok měla konat v bývalém koncentračním táboře Mauthausen mezinárodní vzpomínková akce, která měla připomenout 75. výročí osvobození tohoto tábora americkou armádou, v tomto roce v duchu hesla „Menschlichkeit ohne Grenzen“ / „Lidskost bez hranic“.
- 15. 05. 19:00 literární večer: Milada Horáková

- 28. 05. 18:30 tradiční májový koncert Kulturního klubu, tento rok pod mottem „Česká pocta Beethovenovi“ z děl Ludwiga van Beethovena, Václava Jana Křtitele Tomáška, Jana Václava (Huga) Voříška, (Matěje) Josefa Rejchy a dalších.
- 15. 05. – 21. 06. Wiener Festwochen – přeloženo na podzim.
- Do konce června je zastaveno pondělní promítání filmů Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku ve spolupráci s Českým centrem a Velvyslanectvím ČR. Přehled není úplný. *redakce Kulturního klubu*

Milí priatelia,

keď sme začali s prípravou prvého tohoročného vydania Pohľadov, netušili sme, čo nám prinesú nasledujúce týždne. Svet sa zastavil, naše každodenné činnosti sa prevrátili naruby, mnohé obľúbené aktivity si nateraz musíme odpustiť. Súčasná situácia ovplyvnila aj Pohľady. Nie len že sa nebude môcť v máji uskutočniť avizovaný literárny večer, na ktorý vás v časopise pozývame, ale časopis vám momentálne ani nemôžeme doručiť do vašich poštových schránok. Veríme však, že si Pohľady prelistujete aspoň online. Sľubujeme, že ako náhle to zase bude možné, vytlačený časopis poputuje za vami.

Ďakujeme za porozumenie.

Zostaňte doma a zostaňte zdraví!

Ingrid Žalneva a redakčný tím Pohľadov

170. výročí narodení TGM ve Vídni

Jak je vždy u kulatých výročí TGM zvykem, i tentokrát uspořádal výbor Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakous-

Část výboru Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku u pamětní desky TGM ve Vídni: zleva Mag. Dr. Marie Brandeis, Mag. Eva Zeman, ing. Helena Basler, Mag. Richard Basler

ku vzpomínkovou akci u pamětní desky prvního prezidenta Československé republiky T. G. Masaryka. Akce proběhla krátce před vyhlášením bezpečnostních opatření (koronavirus), když nebyly ještě doporučeny metrové rozestupy, nicméně z bezpečnostních důvodů se sešla jen „odvážná“ část předsednictva KLUBU.

Bohužel výbor Klubu již nemohl uctít památku T. G. Masaryka u busty na nádvoří vídeňské univerzity, ta byla krátce před akcí uzavřena.

Tomáš Garrigue Masaryk se narodil 7. března 1850.

O paní Náladě Dobré, moderních frajerech a Čaji o páté v době temna

Dovolte mi, abych vám představila naši omladinářskou divadelní patronku, paní Náladu Dobrou. Není to žádná dáma, ale pořádná rošťanda, která láká od října do března diváky, tanečníky a kamarády na zábavu, tanec, pokláboseň. Miluje výborné chlebičky, dýňovou polévku anebo dobře vychlazenou skleničku aperolu. Omladináři si ji zabydleli na Čajích o páté, kde se už patnáct let každou druhou neděli v měsíci pěkně rozparádí. Rozpustile tančí na „Oktoberfest“, pomáhá strašit na Halloweenu, mlsá sladkosti od Mikuláše, převléká se za maškaru a v březnu tancuje s Demizónem a Marjánkou. Ve velké klubovně školy Komenský alespoň na čtyři hodiny vykouzlí pohodu a úsměvy na tvářích návštěvníků. Nevlastní sestra Nálada Špatná má zakázaný vstup, a proto zůstává stát před železnými vraty na dvorku, kde ji nechávají bez povšimnutí i postávající kuřáci.

Paní Náladu Dobrou by ovšem ještě při karnevalovém hýření v únoru ani ve snu nenapadlo, že se právě do Evropy stěhuje nebezpečný a zákeřný pan Virus Korona, který se sice pod mikroskopem tváří jako sluníčko, ale je to pěkný zmetek. Velice rád putuje mezi lidmi, ale nekamarádí se s nimi, spíše naopak. Nemá je ani trošku rád! Do svého týmu si na posílněnou přivzal takové nesympatáky, jako je

Virtuální Čaj o páté

paní Nemoc, často doprovázená panem Strachem a nejlepším kamarádem je jim staříček Smrtáček. To je ten nejhorší! A právě tento tým se postaral, že se najednou na celé naší matičce Zemi zastavil čas... A nastala doba temna na dobu neurčitou.

Naše patronka paní Nálada Dobrá, která byla těsně před březnovým Čajem o páté násilně z velké klubovny vystěhovávána, je ale kreativní bojovnice! Přišla se skvělým nápadem, kam se přestěhovat! Zašla k nám úplně náhodou jednou v neděli na konci března, jak jinak než o páté hodině, spustila počítače, laptopy anebo mobilní telefony, poprosila komunikativní frajery Skype a Zoom o pomoc tak, abychom se my z Omladiny zase mohli vidět, setkat se a poklábosit. Každý ve svém obýváku, u skleničky vína a i nějaká ta dobrota se objevila na hladové obrazovce. Na první setkání nás přišlo deset plus jeden pes, zato teď v neděli už patnáct, každý spořádaně ve svém rámečku na obrazovce. Na našem provizorním internetovém Čaji o páté je povoleno i cestování, bez hraničních kontrol či cestovních pasů. A tak nás navštívili i Jurka z Brna a Jirka z Prahy. K nim se přidala Dana ze Znojma a tentokrátě nám zamá-

vala i její staříčká maminka! O pěvecké zpestření se vždy stará náš charismatický Vlastík a jeho kytara.

Frajeři Skype a Zoom sice nenahradí přátelské objetí, blízkost, osobní intimitu hovoru či prosté ťuknutí skleničkou sektu, ale umožňují nám alespoň na pár hodin být spolu, protože se máme rádi! Paní Náladě Dobré jsme na dočasnou dobu poskytli přechodné bydliště a ona nám za odměnu stále připomíná: „Není nutno, není nutno, aby bylo příliš veselo. Hlavně nesmí být smutno, natož aby se brečelo...“

Martina Pfeffer za Vlasteneckou omladinu

Reprezentační a maturitní ples vídeňských Čechů a Slováků (29. února 2020)

I letos byly místem konání plesu krásné prostory Parkhotelu Schönbrunn. Sál se brzy naplnil budoucími maturanty, našimi absolventy, jejich rodiči, učiteli, přáteli škol spolku Komenský a v neposlední řadě čestnými hosty, kterými byli v tomto roce opět velvyslanci jak České, tak Slovenské republiky. Svou přítomností nás poctili velvyslankyně České republiky dr. Ivana Červenková a velvyslanec Slovenské republiky Peter Mišík. Dále ples navštívili předseda Československého ústavu zahraničního Jaromír Šlápta, předseda Poradního sboru pro slovenskou národnostní skupinu při Spolkovém kancléřství DI Vlado Mlynár, předsedkyně Československého ústavu zahraničního Bratislava Ing. Henrieta Crkoňová, členka správního výboru Československého ústavu zahraničního Hana Hlaváčková a v neposlední řadě kancléřka Českého vysokého učení technického Ing. Lucie Orgoníková.

Velikonoční pozdravy VOmladinářů na síti

Již potřetí plesem vysoce profesionálně provázela naše půvabná absolventka z roku 2005 Kateřina Andrejsová, která po zdařilé polonéze maturantů zahájila ples přivítáním hostů a předala slovo starostovi Školského spolku Komenský a předsedovi Poradního sboru při Spolkovém kancelářství ing. Karlu Hanzlovi a předsedovi Menšinové rady a místostarostovi spolku Komenský Mag. Pavlu Rodtovi, kteří popřáli akci a maturantům hodně zdaru a přítomným dobrou zábavu.

Letošní maturanty představila publiku ředitelka gymnázia Mag. Helena Huberová, která spolu s třídní učitelkou Mag. Veronikou Macek studenty ošerpovala.

K maturantům a hostům plesu promluvili paní velvyslankyně dr. I. Červenková a pan velvyslanec P. Mišík a popřáli jim hodně zdaru do budoucích měsíců a při zkoušce dospělosti, všem přítomným pak příjemnou zábavu.

Ještě před tzv. bílou polonézou v provedení taneční školy Rueff si všichni na pódiu připili na zdar slavnostního večera a budoucích zkoušek.

V hlavním sále hrály až do třetí hodiny ranní skupiny Nota Bene z Brna a Caroline Band z Prahy. V sousedícím baru bylo možno tančit na diskotéce našeho absolventa DJ Sergia Verose, který vyhrával až do konce plesu.

Přítomní měli po celý večer očividně výbornou náladu, parket byl stále naplněný náruživými tanečnicemi všech věkových kategorií, a to až do konce plesu.

Maturanti předvedli spolu se svou třídní učitelkou nápadité vystoupení a ukázali, že mají dobrý smysl pro humor a úkoly, které na ně čekají, berou nejen vážně, ale i se špetkou humoru.

O půlnoci se parket naplnil šesti kroužky tanečních párů, aby již tradičně předvedli Českou besedu. Na tvářích tanečníků bylo možno vidět radost a spokojenost.

I letos prodávali maturanti na plese *Maturitní noviny*, ve kterých čtenářům představili svou třídu a své profesory a podali vše s humorným nadhledem. Pro ostatní čtenáře to bylo velice zajímavé, pro maturanty samotné krás-

ná vzpomínka. Výtěžek z této tiskoviny je příspěvkem na společnou maturitní cestu. Soutěž o nejpočetněji zastoupenou maturitní třídu let 2004-2020 vyhrála na letošním plese třída roku 2018 Mag. Evy Zauchner.

A teď zůstanou už jen vzpomínky na uplynulý ples, který se vydařil, a těšíme se na další 27. 2. 2021.

Školský spolek Komenský

Druhá republika

75. výročí konce druhé světové války

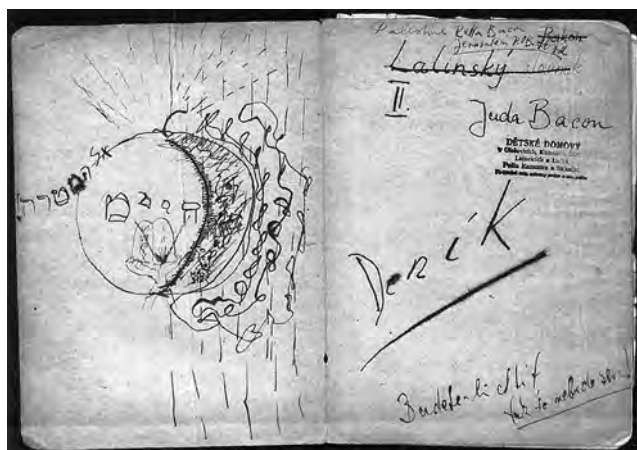
V roce 2019 začal natáčet Friedemann Derschmidt rozhovor s izraelským umělcem Yehudou Baconem žijícím v Jeruzalémě o minulosti, kterou zažil. Yehuda Bacon byl jako dítě v koncentračním táboře v Terezíně, dále v Osvětimi, odtud v pochodu smrti přišel do Mauthausenu a Gurskirchen, kde se konečně dočkal osvobození. Bacon byl svědkem procesu s Eichmannem a v osvětimských procesech. Friedemann Derschmidt pracoval v tomto projektu podle své umělecké metody, kterou nazývá synoptický portrét. Při ní filmuje rozhovor jedné osoby s odlišnými partnery v různých jazycích, ve kterých tato osoba žije/žila, a tím ukazuje, jak silnou roli hraje kontext a chování posluchačů

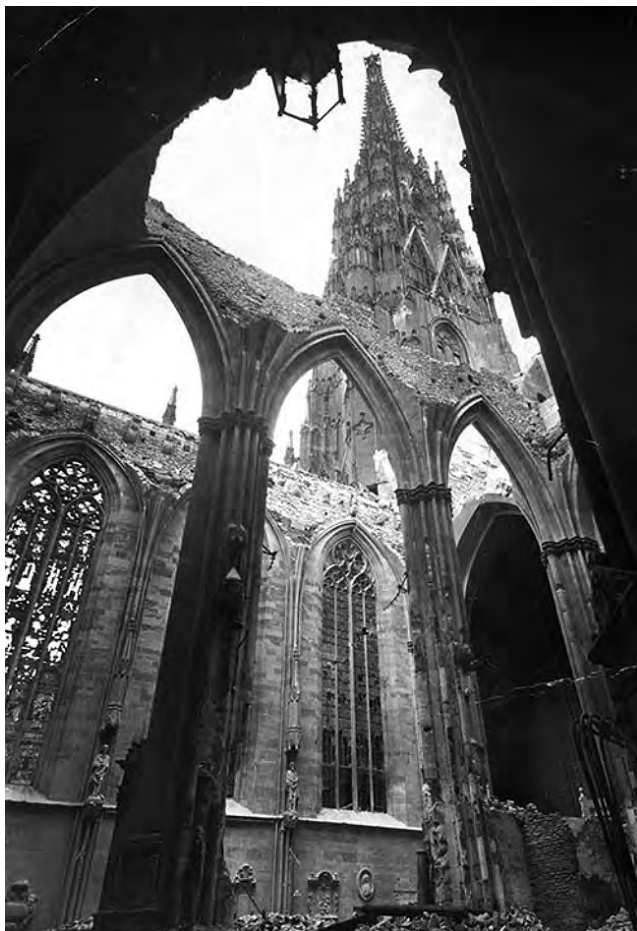
při vyprávění svědků doby a přitom je „nemožné“ se jako posluchač/ka z toho dění vyjmout.

Autor filmu *Synoptisches Portrait Yehuda Bacon* F. Derschmidt natočil s umělcem šest interview, dvě v němčině, dvě v češtině a dvě v hebrejštině, a to vždy jednou s ženou a jedním mužem. První interview v hebrejštině vedl s Yochi Fischer, dcerou jednoho z přeživších koncentračního tábora, a umělcem Haim Ben Shitrit. Německy mluvil Yehuda Bacon s dcerou autora projektu/filmu, která byla stejně stará – šestnáct let –, jako byl Yehuda Bacon při osvobození, a s umělcem Thomasem Freiler (58 let). S nežidovským umělcem Abbé Libanským a židovskou filmačkou Natashou Dudinski hovořil Bacon česky. Skutečnost, že partneři rozhovoru byli umělci, hrálo pro Yehudu Bacona velkou roli. Rovněž hovor o shoa je jiný v němčině, v hebrejštině a češtině. Partneři rozhovoru si mohli zvolit, o čem chtějí mluvit. Celkem vznikl osmihodinový filmový materiál.

Umělec Yehuda Bacon byl pětatřicet let profesorem grafiky na Bezalel Art Academy Jerusalem. Dokončený filmový projekt by měl být prezentován na podzim 2020 v Niederösterreichische Landesgalerie.

Friedemann Derschmidt (* 1967, Salzburg, Rakousko) – dokumentarista, multimediální umělec. mb

Katedrála sv. Štěpána ve Vídni

Stephansdom, symbol Vídně a nejvýznamnější rakouská gotická stavba, nebyla během celé druhé světové války i přes bombardování v blízkém okolí dómu významněji poškozena. To se změnilo v posledních dnech války, přesněji mezi 11. a 13. dubnem 1945, kdy při spojeneckých útocích bud jiskrou z okolních hořících domů, nebo následkem rabování vnitřního města došlo k požáru. Při něm shořel celý krov, klenba nad chórem se zřítily, byla zničena císařská empora a varhany. Obrovský zvon zvaný Pummerin se z jižní věže utřhl a spadl hluboko do věžní haly. Vypadalo to, že dóm je zcela zničený, přesto bylo vzápětí započato s jeho intenzivní obnovou a 23. dubna 1952 byl opět slavnostně otevřen.

Volby do třetiny Senátu

Volby do třetiny Senátu a do zastupitelstev krajů se budou konat v pátek a sobotu 2. a 3. října. Termín vyhlásil prezident Miloš Zeman. Jeho rozhodnutí ještě musí podepsat premiér Andrej Babiš z hnutí ANO. Podzimní volby může zkomplikovat situace kolem epidemie nového koronaviru.

V krajských volbách se volí každé čtyři roky, a to ve třinácti krajích. Prahy se krajské volby netýkají, své zástupce do zastupitelstva hlavního města občané vybírají při volbách do obcí. V senátních volbách bude na podzim, stejně jako každé dva roky, obměněna třetina horní komory Parlamentu.

Česká republika prohrála spor s Evropskou komisí o tzv. uprchlické kvóty

Podle rozsudku Evropského soudního dvora Česko spolu s Maďarskem a Polskem nesplnily své povinnosti plynoucí z práva Evropské unie. Podle Soudního dvora EU se trojice zemí nemohla dovolávat toho, že odmítáním migrantů chrání svou vnitřní bezpečnost. Soud odmítl i argument, že systém zavedený v roce 2015 byl údajně nefunkční. Premiér Andrej Babiš (ANO) považuje za důležité, že Česko nebude přijímat žádné migranty a že kvóty v mezichase skončily. Není podle něj podstatné, že ČR spor prohrála.

Trojici visehradských zemí u soudu v Lucemburku zažalovala Evropská komise s cílem domoci se dodržování unijního práva. Unijní státy jednorázový program migračních kvót zavedly – proti vůli některých členů EU z centrální a východní části bloku – v roce 2015 s cílem odlehčit Řecko a Itálii, kam v době vrcholící migrační vlny proudily desetitisíce žadatelů o azyl. Česko spolu s Maďarskem a Polskem se však nechtěly k systému připojit mimo jiné s tvrzením, že rozhodovat o záležitostech týkajících se vnitřní bezpečnosti států je výlučně v jejich kompetenci.

Právníci dotčených států tvrdí, že verdikt nebude mít praktický význam, neboť přerozdělování uprchlíků podle povinných kvót již skončilo, a rozsudek tedy nemůže zajistit nápravu.

Aktivity Českých škol bez hranic

Vyšlo jarní číslo newsletteru *Českých škol bez hranic*, které najdete na webu: <http://csbh.cz/novinky/newsletter-ceskych-skol-bez-hranic-jaro-2020>.

Opatření související s rozšířením nákazy koronaviru se dotklo všech českých škol ve světě, které jsou nyní uzavřené a výuku zajišťují na dálku. V tomto vydání se však dočtete o aktivitách, které školy realizovaly ještě před nástupem epidemie.

Z obsahu vybíráme:

Spolek ČSBH vyhlásil 2. ročník Olympiády v českém jazyce pro žáky zahraničních škol. – ČSBH Brusel přináší rozhovor s vyučující Martinou aneb „Jak nás vidí stážisté?“ – ČSBH Curych pořádala masopustní karneval. – ČSBH Drážďany vzpomíná na oslavy 30. výročí sametové revoluce. – ČSBH Londýn pátrá po stopách slavných Čechoslováků v Londýně. – ČSBH Mnichov vyzdvihuje spolupráci s rodiči svých žáků. – ČSBH Paříž oslavila Mezinárodní den žen speciálním workshopem. – ČSBH Rhein-Main vyhlásila 2. ročník výtvarně-literární soutěže „Tož to je hezký!“ Mít

kde žít. – ČŠBH Ženeva vyzpovídala tři své bývalé žáky, kteří se vrátili do Čech, jak vzpomínají na Švýcarsko a českou školu. – Představujeme naše partnerské školy: Česká škola Amsterdam, Česká škola na Islandu, Česká škola Neapol, Česká škola v Řezně a Česká škola ve Varšavě.

Česká škola bez hranic, spolek Na Břevnovské pláni 9, 169 00 Praha 6

Tel.: +420 721 779 984, web: www.csbh.cz

Facebook: Ceska skola bez hranic, z. s.

Web: www.ceskadiaspora.cz

Facebook: Ceska diaspora / Czech Diaspora

Muzeum hlavního města Prahy připravilo nové online virtuální prohlídky výstav

Muzeum města Prahy muselo uzavřít brány svých expozic a výstav. Zůstává ale na síti a nabízí lidem v této nelehké době online aktivity muzea, které stále rozšiřuje.

Návštěvníkům nabízí jednak soubor webových výstav, které byly vytvořeny primárně pro online prezentaci, zároveň ale i virtuální prohlídky výstav, které již proběhly v prostorách muzea a následně byly zpracovány do virtuální podoby. Nově jsou zařazeny výstavy, které by za normálních okolností byly nyní k vidění v hlavní budově muzea na Florenci a v Domě U Zlatého prstenu. Jedná se o výstavu *Lisťopad 1989 v pražských ulicích a Muzeum města Prahy na Těšnově* v hlavní budově a výstavu *Pro kamna ke Špačkově* v Domě U Zlatého prstenu.

Nové virtuální prohlídky:

- muzeum-mesta-prahy-na-tesnove.muzeumprahy.cz
- pro-kamna-ke-spackovi.muzeumprahy.cz
- listopad-1989-v-prazskych-ulicich.muzeumprahy.cz

Pro děti prvního stupně základních škol jsou ke stažení pracovní listy a pro děti z věkové skupiny 11-13 let jsou připraveny historické kvízy s odkazy, které podkryjí další zajímavosti z historie Prahy. Každý týden jsou tyto materiály aktualizovány a doplňovány.

<http://muzeumprahy.cz/pro-deti-na-doma/>

Další virtuální výstavy:

Konzervovaná minulost

- <http://muzeumprahy.cz/5279-konzervovana-minulost/>
- <http://konzervovana-minulost.muzeumprahy.cz/>

Od nitě ke košili / Textil a móda středověkých Pražanů

- <http://muzeumprahy.cz/2664-od-nite-ke-kosili-textil-a-moda-stredovekych-prazanu/>
- <http://od-nite-ke-kosili.muzeumprahy.cz/>

Strašnice ... zahrada Prahy, brána armád...

- <http://muzeumprahy.cz/2560-strasnice-zahrada-prahy-brana-armad/>
- <http://strasnice.muzeumprahy.cz/>

Historie povodní v Praze

- <http://muzeumprahy.cz/2213-historie-povodni-v-praze/>
- <http://historie-povodni-v-praze.muzeumprahy.cz/>

www.muzeumprahy.cz

Hudební dokument MAKANNA online

Vzhledem k současné situaci jsme se rozhodli zveřejnit filmový hudební dokument *MAKANNA* ke zhlédnutí zdarma – v online premiéře! Jedná se o záznam z koncertu *MAKANNA* na motivy stejnojmenného románu židovského spisovatele Jiřího Weila s hudbou české skladatelky Ire-

ny Kosíkové pro recitaci (Jan Židlický), violoncello (František Brikcius) a orchestr (Jan Talich – dirigent, Talichův komorní orchestr). Koncert se konal v klášteře sv. Anežky České ve spolupráci s Židovským muzeem v Praze a pod záštitou Sira Toma Stopparda a Václava Havla.

Filmová premiéra se uskutečnila v Knihovně Václava Havla v Praze u příležitosti 115. výročí narození židovského spisovatele Jiřího Weila (1900-1959) a v rámci Daniel Pearl World Music Days. Film byl uveden v Pekingu (The 9th European Union Film Festival in China), v Lisabonu (MUVI – International Music Film Festival in Portugal), Mexiku (FIC AUTOR – Author's International Film Festival) a Londýně (Waltham Forest Cello Fest 2019 – „London Borough of Culture Meets Classical Music“).

Román *Makanna – Otec divů* vypravuje o vzestupu a pádu historické osoby lžiproroka ze 7. století. „Vytěžen z dávné minulosti cizího orientálního světa je román živým, barvitým obrazem historickým, jímž pronikají zážitky nedávné tyranie.“ Román byl napsán roku 1940, zadán nakladatelství roku 1941 pod krycím jménem, jehož nositel byl umučen v Mauthausenu.

Více informací na <http://www.csfed.cz/film/423712-makanna/galerie/> <https://filmfreeway.com/MAKANNA> a <http://www.imdb.com/title/tt5346634>.

Filmový hudební dokument *MAKANNA* (online premiéra, k dispozici české, anglické, španělské, portugalské a čínské titulky):

<https://www.youtube.com/watch?v=KL5HNB2Y-Ug>
<https://www.supraphonline.cz/album/5152-makanna>
<https://open.spotify.com/album/5HeR8R6Nxmu2A2NU1UORGz>

Prosím, podpořte naši tvorbu via PayPal:

<https://www.paypal.me/Brikcius>, nebo třeba zakoupením kávy zde: <https://ko-fi.com/cellist>.

Děkujeme za Vaši podporu v těchto náročných časech!

František Brikcius

Aktuální příspěvek česko-německého E*fora

Novým příspěvkem je recenze Václava Maidla k *Menší knížce o německých spisovatelích z Čech a Moravy* Pavla Kosatíka, která v roce 2017 vyšla již ve druhém vydání: <http://www.ipsl.cz/index.php?id=1684&menu=e-forum&sub=e-forum&str=text.php>

In Zeiten der geschlossenen Bibliotheken

weist das Historische Institut der Tschechischen Akademie der Wissenschaften auf die in elektronischer Form zugänglichen Zeitschriften und Publikationen im Verlag des Historischen Instituts hin.

Zur Übersicht:

<http://www.hiu.cas.cz/cs/nakladatelstvi/publikace-v-elektronicke-podobe.ep/>

ORF über Covid-19 im Tschechischen

Die Volksgruppen-Redaktion des ORF aktualisiert regelmäßig ihre Website zu Informationen über Covid-19. Darüber hinaus bietet die Stadt Wien an, Anfragen zu Covid-19 in tschechischer Sprache zu stellen.

Ministerstvo zahraničních věcí
České republiky

Oddělení zvláštního zmocněnce pro krajské záležitosti
Loretánská ul. 6, 118 00 Praha 1
tel.: +420 224 183 245, e-mail: zkz@mzv.cz
www.mzv.cz/krajane

Jiří KRÁTKÝ
Zvláštní zmocněnec
pro krajské záležitosti

V Praze dne 7. dubna 2020

Vážený přítel, milí krajané,

dovoluji si Vás pozdravit tentokrát mimořádně na začátku dubna, čtvrtého měsíce roku 2020, v době nelehké pro většinu zemí světa, a popřát Vám, v tomto čase více než jindy, především pevné zdraví.

Jak určitě sami víte z médií, ani Česká republika se nevyhnula zasažení nákazou koronavirem COVID-19 a naše země vstoupila již do čtvrtého týdne v režimu nouzového stavu z důvodu boje s touto pandemií. Tři předchozí týdny změnilo zásadním způsobem život v Česku. Stát i jeho hospodářství musely ze dne na den přejít na omezený rozsah fungování s cílem zpomalit šíření viru mezi lidmi, minimalizovat ztráty na lidských životech a zabránit přetížení zdravotního systému. MZV ČR se v tomto období soustředilo především na repatriace Čechů uvízlých v zahraničí, kterých využila i řada krajanů. Prioritou je zajistit české společnosti ochranu veřejného zdraví a co nejrychlejší návrat k normálnímu fungování celého státu.

Důvodem mého dopisu je poskytnout Vám informace o aktuální situaci v krajské agendě i o výhledech na nejbližší budoucnost. Přistupuji k jeho sepsání po třech týdnech trvání nouzového stavu a celostátní karantény, tj. již s určitým odstupem od prvotního šoku a současně se zkušeností, jak za mimořádných podmínek funguje život i činnost státních institucí. Tento dopis proto píše i s vědomím potřeby racionálního zvážení vlivu situace na program akcí, o kterých jsem Vám psal přesně před třemi měsíci, na začátku letošního roku, kdy ještě nikdo netušil, jaké zkoušky nás v nejbližším období čekají.

Ze všeho nejdříve bych však chtěl na tomto místě poděkovat Vám všem, kteří jste mne nepřestali pravidelně informovat o dění ve své zemi, za Vaše otázky i nabídky pomoci, kterými dokazujete našemu státu, jak důležité je mít ve světě krajany, na něž je možné se spolehnout. Lidi se silným pocitem národní sounáležitosti, kteří jsou v těžké době připraveni podat pomocnou ruku českému státu, ale i Čechům, kteří se v cizině ocitli v nouzi ve chvíli, kdy se doslova zastavil běh světa. Nepíší proto jen o českých vědcích v amerických laboratořích, kteří se podílejí na vývoji antivirové vakcíny nebo účinných léků proti koronaviru COVID-19, ale hovořím teď i o Vás, kteří jste např. nabídli nezištnou pomoc Čechům na vzdáleném Novém Zélandu, v Jižní Africe nebo Jižní Americe, o Vás, kteří jste v Bruselu zřídili okamžitou informační platformu sdílené pomoci všem Čechům ve světě na sociálních sítích. Hovořím také o Vás, krajanech, kteří v době krize vystupujete postupně z anonymity a prostřednictvím sociálních sítí se snažíte sdílet s ostatními Čechy příklady dobrých i špatných postupů a Vaše osobní zkušenosti s fungováním opatření, která přijímají vlády v jednotlivých zemích. Možná ani netušíte, jak moc tímto způsobem pomáháte nám všem, abychom toto období přestáli co nejlépe. A ani nevíte jak velkou radost mi dělá, když vidím toto obrovské solidární semknutí Čechů po celém světě v tomto nelehkém období.

Chtěl bych na tomto místě také poděkovat za iniciativy českých občanů doma v Čechách, kteří nabízejí poskytnutí roušek krajanům do zahraničí, případně zaslání snadných návodů na jejich okamžitou výrobu přímo v místě. I toto je důležité vyjádření zájmu české společnosti o Vás. Pokud takovou konkrétní potřebu máte již nyní, napište nám a my příslušné kontakty zprostředkujeme.

Za poslední tři týdny jste se mě obraceli s řadou praktických otázek. Většina z nich se týkala bezprostředních možností návratu do ČR, případně zajištění pomoci v místě. V této věci očekávám, že naše komunikace bude pokračovat. Můj email jiri_kratky@mzv.cz a email krajského oddělení zkz@mzv.cz je Vám stále k dispozici. Některé technické informace jsme podávali také prostřednictvím krajské komunikační facebookové stránky: Češi v zahraničí / czechs abroad - communication platform 2019. Sledujte prosím rovněž webové stránky oddělení zvláštního zmocněnce pro krajanů www.mzv.cz/krajane a ve věci vývoje obecné situace pak zejména hlavní stránku MZV www.mzv.cz.

Ve vašich dotazech se také často objevují praktické otázky na fungování programů podpory krajských komunit v letošním roce. Z Vašich dotazů je zřejmá obava o realizaci řady projektů a pravidelných akcí, ať již v zahraničí nebo v ČR (týká se především letních jazykových kurzů a semestrálních studijních pobytů). Na základě konzultace s kolegy z MŠMT ČR bych Vás rád ubezpečil, že ke zrušení akcí v gesci tohoto ministerstva ještě nedošlo a zatím se stále počítá s jejich uskutečněním. Současně však musím upozornit, že v tomto momentu není možné sdělit definitivní rozhodnutí. To bude záviset na dalším vývoji epidemiologické situace v ČR i v okolních státech. O veškerých změnách budete bezodkladně informováni. Sledujte proto stránky příslušných institucí: <http://ujop.cuni.cz>, www.dzs.cz, www.studyin.cz, www.csbh.cz. Pro obecné informace o dění v ČR využijte tradiční informační kanál Radio Prague International www.radio.cz i webovou stránku www.rozhlas.cz/krajane.

Vzhledem k aktuální situaci sledujeme další vývoj v prioritách vlády ČR pro nejbližší období, a to i v souvislosti se schvalováním **Programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí na léta 2021 – 2025**, který jsme i s pomocí Vašich připomínek a námětů společně s MŠMT sestavili. Co se týče příspěvků k financování krajské činnosti v roce 2020, rozhodnutí o přidělených peněžních darech již byla z MZV odeslána a postupně Vám budou distribuována skrze naše zastupitelské úřady. Mějte nicméně trpělivost vzhledem k aktuálním prioritám a omezením v činnosti našich úřadů, pokud se k Vám ještě nedostala. V návaznosti na Vámi zasílané informace o rušení některých akcí, připravovaných již na období jara 2020, bychom Vás chtěli ujistit, že jsme si na krajském oddělení vědomi objektivních překážek a obtíží při naplňování Vašich plánů a budeme maximálně vstřícní k požadavkům na změny, k nimž Vás donutí koronavirová pandemie.

Závěrem bych Vám všem chtěl ještě jednou poděkovat za výbornou práci, kterou odvádíte v zahraničí v těchto těžkých časech a již dokazujete význam české krajské komunity v zahraničí pro českou společnost doma i samotný český stát. Držte se!

S uctivým pozdravem

Zprávy ze zastupitelského úřadu ČR

Konání veřejných akcí není možné do konce června 2020. Toto omezení se týká také akcí (spolu)pořádaných Velvyslanectvím České republiky ve Vídni.

Konzulární a vízové oddělení velvyslanectví je v důsledku pandemie stále do odvolání uzavřeno – pro aktuální informace sledujte prosím naše webové stránky:

- www.mzv.cz/vienna.

27. 4. vstoupily v platnost změny, které se týkají možnosti vycestovat z ČR / přicestovat do ČR. Podrobné informace pro cestování z Rakouska do České republiky naleznete na stránkách Českého velvyslanectví ve Vídni:

- <https://tinyurl.com/y9rbcsw6>.

Nejdůležitější změnou je možnost při cestě do ČR **namísto nastoupení čtrnáctidenní karantény předložit potvrzení o negativním PCR testu na COVID 19 ne starším než 4 dny** (provedeným na vlastní náklady).

Vstup do ČR je stále povolen občanům ČR a občanům EU/cizincům s přechodným nebo trvalým pobytem v ČR. Podrobný seznam a výklad výjimek najdete pod následujícími odkazy na stránkách Ministerstva vnitra ČR:

- <https://tinyurl.com/y9kdfdd8> (česky)
- <https://tinyurl.com/ydbvfxnw> (anglicky)
- <https://www.mzv.cz/vienna/cz/koronavirus/index.html>.

Podrobné informace najdete na stránkách Ministerstva vnitra ČR v sekci koronavirus: <https://www.mvcr.cz/clanek/coronavirus-informace-mv.aspx>.

Nová pravidla pro pendlery platná od 14. dubna 2020 naleznete ve Sdělení Ministerstva vnitra, kterým se stanovují podmínky a náležitosti vyžadované pro překročení státní hranice České republiky.

Po dobu trvání nouzového stavu v ČR (od 12. 3. 2020 až do odvolání) bude Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ) akceptovat **potvrzení o žití i bez úředního ověření vlastnoručního podpisu důchodce**. Znamená to, že osoby pobírající důchod z ČR nenavštěvují konzulární oddělení českého velvyslanectví za účelem ověření podpisu na formuláři „Potvrzení o žití“, viz: <https://eportal.cssz.cz/web/portal/tiskopisy-pro-pozivatele- Duchodu>. Potvrzení o žití příjemce důchodu vyplní, vlastnoručně podepíše (podpis netřeba ověřovat), opatří datem a zašle poštou na adresu: **ČSSZ, Křížová 25, 225 08 Praha 5**. Příjemci důchodu mohou takto vyplněná a podepsaná potvrzení o žití též naskenovat a zaslat ČSSZ mailem na adresu **posta@cssz.cz**. Tento postup je možný jen po dobu nouzového stavu.

Pravidla pro vstup na území ČR a karanténní opatření – viz PDF soubory ke stažení na stránce velvyslanectví.

Další informace k hraničním přechodům najdete na stránce velvyslanectví a také na webu MV ČR: Botschaft der Tschechischen Republik in Wien Abteilung für Politik und Wirtschaft Penzingerstrasse 11-13, 1140 Wien, Österreich Tel.: + 43 (0) 1 899 581 28 E-mail: marketa_zahradnickova@mzv.cz www.mzv.cz/vienna

Slovenské velvyslanectvo:

V prípade, že sa nachádzate v Rakúsku a máte príznaky a súčasne ste boli v posledných 2 týždňoch v rizikových oblastiach, volajte na číslo: **1450** alebo **+43 1 1450**.

V prípade núdze môžu občania Slovenskej republiky kontaktovať Velvyslanectvo Slovenskej republiky vo Viedni na telefónnych číslach: **+43 1 3189055200** a **+43 664 3401861**.

Viac informácií nájde verejnosť aj na webovej stránke: **www.korona.gov.sk**. K dispozícii sú infolinka a e-mailová adresa, kde im odborníci odpovedajú na otázky: **novykoronavirus@uvzs.sk**.

INFOLINKA:

0800 221 234, <https://www.mzv.sk/web/vieden>

https://www.mzv.cz/vienna/cz/koronavirus/cestovani_a_doprava/rakouske_kontroly_na_hranicich_s_cr_co.html

S okamžitou platnosťou až do odvolania je tiež pozastavené prijímanie žiadostí o víza a vydávanie víz.

Rakúsko – podmienky prechodu hraníc, cestovania a karantény, komerčná doprava: Do odvolania sú prerušené letecké, vlakové a autobusové spojenia s Čínou, Južnou Kóreou, Iránom, Talianskom, Španielskom, Švajčiarskom, Francúzskom. Zároveň do Rakúska neprilietajú lietadlá z Veľkej Británie, Ruska, Ukrajiny a Peru. Letecké spoločnosti Austrian Airlines, Laudamotion a Wizzair zrušili všetky svoje komerčné letecké linky až do odvolania. Vzhľadom na výraznú redukciu leteckých liniek jednotlivými leteckými spoločnosťami, ktoré ešte v súčasnosti prilietajú do Viedne, odporúčame občanom sledovať si informácie svojej leteckej spoločnosti.

Korona-aplikácia rakúskeho Červeného kríža bude aj naďalej fungovať na báze dobrovolnosti.

S cieľom korektného informovania a nešírenia dezinformácií je v Rakúsku k dispozícii linka: 0800 555 621.

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Příhlášky k členství/odběru časopisu zasílejte na adresu: **Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich Mohsgasse 30/9 A-1030 Wien** tel./fax/zápisník (od 10:00): **++43-1-79 88 454** e-mail: **info@kulturklub.at, www.kulturklub.at**

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na zápisník, určitě se ozveme. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vázení členové v Rakousku, příspěvek na rok 2020 činí **35,- €** (členský příspěvek 17 € + předplatné 18 €).

Členství zahrnuje: zasílání časopisu, možnost inzerce na homepage Klubu, možnost inzerce s 20 % slevou v časopise *Kulturní klub* aj.

Vázení čtenáři v Rakousku, abo-příspěvek na rok 2020 činí **37,- €**. Prosíme, uveďte na složenice zkratku ABO.

Bankovní spojení: Bank Austria
IBAN: **AT 03 1200000 683035901**
SWIFT: **BKAUATWW**

POKYNY A CENÍK PRO INZERENTY

(platí od 1. 1. 2017, viz též: www.kulturklub.at)

e-mail: **inzerce@kulturklub.at**

Karlsknaben suchen Nachwuchs

Hast du Freude am Singen? Dann bist du bei uns genau richtig!

Nach einem kurzen Kennenlernen mit unserem Team, wirst Du gleich bei den Karlsknaben angemeldet.

Unsere Anforderungen: • Mindestalter: 9 Jahre • Höchstalter: 14 Jahre bzw. bis zum Stimmbruch • Sängerrische und chorische Erfahrung sowie Notenlesekenntnisse wären wünschenswert aber nicht zwingend vorausgesetzt.	Unsere Leistungen: • Vollkommen gratis • 2x wöchentliche Proben nur nachmittags • Regelmäßige Auftritte • Professionelle musikalische Ausbildung (auch in der Theorie) durch einen Volksschulkapellmeister der Wiener Sängerknaben • Musizieren auf hohem Niveau mit großen Werken alter Meister

Anmeldung jederzeit möglich

Kreuzherrenmusikschule Wien
Kreuzherrngasse 1 / 1040 Wien
(hinter der Karlskirche)

Telefon: +43 664 621 68 84
+43 1 504 61 87

E-Mail: info@khms.at

Web: www.khms.at

 Kreuzherrenmusikschule-Wien

Suchen Sie professionellen
& bezahlbaren Musikunterricht im attraktiven
Ambiente für Ihre Kinder oder sich selbst?

Möchte Ihr Sohn im Knabenchor bei der Karlskirche
singen?

Die Kreuzherrenmusikschule Wien bei der Karlskirche hat freie Plätze
für das Schuljahr 2019/2020 in den Fächern:

- Elementares Musizieren
- Klavier, Orgel, Akkordeon
- Violine, Viola, Violoncello, Kontrabass
- Blockflöte, Querflöte, Klarinette, Saxophon, Oboe, Fagott, Trompete, Horn, Posaune, Bariton, Tuba
- Gitarre, Harfe
- Sologesang, Chorgesang ("Karlsknaben")
- Schlagzeug

Sie sind herzlich zum Besuch und einer kostenlosen Schnupperstunde
eingeladen. Wir sind offen für alle!

 Kreuzherrenmusikschule Wien
Kreuzherrngasse 1 / 1040 Wien
(hinter der Karlskirche)

Telefon: +43 1 504 61 87
+43 664 621 68 84

E-Mail: info@khms.at

Web: www.khms.at

 Kreuzherrenmusikschule-Wien

TSCHJECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

Herrengasse 17, 1010 Wien

Tel.: +43-1-53 52 360

www.czechcentres.cz/vienna

e-mail: ccwien@czech.cz

www.facebook.com/TschechischesZentrumWien

Po, St, Čt 10:00-17:00

Út 10:00-18:00, Pá 10:00-16:00
(Polední přestávka 12:00-12:30)

**Každou první sobotu v měsíci
otevřeno pro veřejnost
od 10:00 do 15:00 hodin!**

Galerie auf der Pawlatsche
Institut für Slawistik
Universitätscampus,
1090 Wien, Spitalgasse 2-4 / Hof 3
www.univie.ac.at/pawlatsche

Obchodní právo a nemovitosti

Adresa právníka / právničky
v redakci

tel., fax a záznamník:
01 79 88 454 (od 11:00)

VESELÁ ŠKOLA s celodenní péčí

MŠ / Česká škola / doučování

7:00-17:00 hodin, 0-15 let

Barichgasse 21/4, 1030 Wien

Tel.: 0650 33 23 579

**Slowakisches Institut
SLOVENSKÝ INŠTITÚT**

Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien

Po – Štv 09:00-12:30, 13:00-17:00

Pia 09:00-12:30, 13:00-15:00

tel./fax: ++43-1 53 54 057

www.mzv.sk/sivieden,

si.wien@gmx.at

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK

Sekretariát: út 9:00-10:30,
čt 18:00-19:30

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

tel. +43-1-596 13 15

fax +43-1-595 57 99

rsks@slovaci.at

www.slovaci.at

ST. KARL

Kreuzherrngasse 1, 1040 Wien

Heilige Messe

Montag bis Freitag 18:00 Uhr

Samstag Vorabendmesse 18:00 Uhr

Sonn- und Feiertage 9:30 und 11:00 Uhr

Rosenkranz täglich um 17:30 Uhr

in der Kapelle

Beichtgelegenheit eine halbe Stunde vor Beginn
der Messen und nach Vereinbarung

Svatá zpověď také v českém jazyce!

Die Kirche ist geöffnet:

Mo-Fr 7:30-19:00 Uhr

Sa 8:30-19:00 Uhr,

So 9:00-19:00 Uhr

Kanzleistunden:

Mo-Fr 8:30-11:30 Uhr

Tel.: 504 61 87, Fax: DW 13

E-Mail: st.karl.wien@aon.at

Haus- und Krankenbesuche und Beichte
mit Kommunionempfang nach Vereinbarung
mit der Pfarrkanzlei

Otevřeno vždy od 15. března do 31. října

BIERGARTEN · RESTAURANT

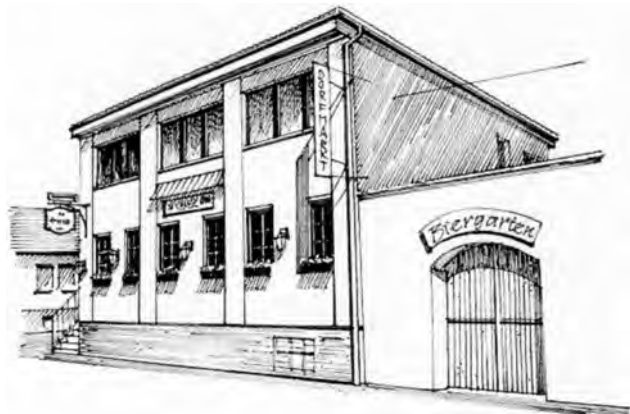
Schweizerhaus

Familie Karl Kolařík

seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

BÖHMISCHER HOF

Restaurace
privátní pokoje

Laaerstr. 55
2111 HARMANNSDORF-RÜCKERSDORF

So-St 10:30-22:00 hod.
Čt 10:30-14:00 hod.

Tel. 06 991 991 1111
www.hroch.at

KULTURNÍ KLUB

Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku
Informationszeitschrift der Tschechen
und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
mobil (od 10:00): 0043-0-664-97 33 764
fax: 0043-1-79 88 454
e-mail: info@kulturklub.at
www.kulturklub.at

Koniasch Latin Press s. r. o.

Na Hubálce 7
CZ-169 00 Praha 6
tel.: +420-603 256 618
koniasch@gmail.com
www.koniasch.cz

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem
o nákup českých malířů. Zprostředkování
bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7,
Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81,
mobil 0664/3566676.

Restaurace BÖHMERWALD

Česká kuchyně a speciality.
Osłavy pro malé i větší skupiny
v romantickém prostředí
české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinerstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
www.restaurant-boehmerwald.at
otevřeno: po – ne 11:00-23:00 hod.

Restaurant Dinner Theater Schönbrunner Stöckl

beim Meidlinger Tor

České a slovenské speciality!

10:00-23:00, otevřeno po celý rok
Die Künstler-Wirtsleut Tamara Trojani – Konstantin Schenk
1130 Wien, Schönbrunn, Meidlinger Tor
Tel.: +43 1 8134229, 0664 2244849, Karten: +43 660 63 63 200
www.schoenbrunnerstoeckl.com www.dinnertheater.wien

KOREC und BLAŽEK OEG

Mo-Fr 09:00-19:00, Sa 09:00-15:00
17:00-18:00 – sleva 25 %

Täglich Mittagmenü – Spezialitäten aus der ganzen
Monarchie – Trennkost- und Seniorenkarte
Simmeringer Hauptstr. 96a, 1110 Wien
Tel. +74 331 81

Přímo v nákupním centru Simmering
3 hod. parkování v garáži zadarmo

Danica KORECOVÁ
majiteľka
fa. Korec
Veľké Úberce 310
Slovensko

- Ubytovanie
- Reštaurácia
- Gril
- Kaviareň
- Sauna
- Fitness
- Parkovanie

TEL./FAX: 038/7486 159

Danica Korecová

fa. Korec

tel./fax:
038-7486 159
Info v reštaurácii
Pressburg

Jaromír Pech: Povídá babička povídačku**Zaječí vejce**

Jeden sedlák se šel podívat na pole, jak mu rostou brambory. Našel velikou dýni. Nikdy v životě nic takového neviděl.

Copak to je? ptal se sám sebe. To nic jiného nebude než nějaké vejce.

Vzal dýni, šel domů a už z dálky na ženu volal: „Podívej se, takové krásné vejce! Uvidíme, co se z něho vyklubuje.“

Vejce pěkně zabalili do teplé houně a dali je do trouby. Tam bylo hezky teploučko, dýně začala hnit a pořádně zapáchat. Selka se na to zlobila, ale bála se něco říct. Když jednou sedlák odjel do města, nemohla už ten ukrutný zápach dále vydržet. Chytila milé vejce, vynesla je za stavení a tam je hodila za keř. Za keřem spal spokojeně zajíc a dýně dopadla zrovna vedle jeho hlavy. Málem by mu byla usekla půl levého ucha. Ulekl se, vyskočil a začal utíkat. A selka myslela, že zajíc vyběhl z toho vejce. Naříkala:

„Co jsem to jen provedla! Jakou hloupost! Takovou dobu jsme to vejce měli v troubě, a teď se z něho měl vyklubat zajíc a já je zrovna musela vyhodit.“

Když k večeru přišel sedlák z města, byla ještě celá nesvá.

„Copak se ti stalo?“ ptal se jí.

„Nechtěj to ani vědět!“

„No, jen pověz!“

„Tak si představ! To vejce v troubě už tolik zapáhalo, že jsem to nemohla vystát. Dopálila jsem se, a zatímco jsi

byl pryč, hodila jsem je za keř. A jak tam dopadlo na zem, rozpůlilo se a vyskočil z něho pěkný zajíc.“

„Ach, ty jsi hloupá! Mohli jsme mít dobrou pečení. Takovou chuť mám teď na ni.“

A celý večer i celý příští den nemluvil sedlák o ničem jiném, než jakou má chuť na zaječí pečení. Když pak ani následující den na nic jiného neměl myšlenky, poradila mu žena: „Víš co, jdi zase na pole a hledej. Možná že budeš mít štěstí a zaječí vejce najdeš.“

„Máš pravdu, půjdu.“

Šel a do dneška se nevrátil. Hledá zaječí vejce.

To byli ale mudrlanti!

Jak závodil zajíc s ježkem

Jednou stál ježek přede dveřmi své chaloupky. Bylo to právě v neděli ráno. Jeho žena myla doma děti a on se rozhlížel po poli.

Jestlipak už bude pšenice zralá? hovořil sám k sobě. Měl bych se jít podívat. A šel. Jak tak jde, potká pana zajíce. Ten byl švihácky ustrojen, nedělně. Ježek byl nedbale oblečen, měl na sobě starý roztrhaný kabát jako ve všední den. Nafoukaný zajíc se na něj díval svrchu a ani s ním nechtěl moc mluvit. Ba ani na pozdrav řádně neodpověděl. A to ježka dopálilo.

„Co se tak nadýmáš, jako by ti patřil celý svět?!“

„Nač bych se s tebou bavil? Já jsem pán, a ty? – jen se podívej na sebe, jak vypadáš. Jsi oblečen jako hastroš, že

se každý musí stydět někde se s tebou ukázat. A co je na tobě nejvíc k smíchu, jsou tvé křivé nohy. To já mám jinačí. A panečku, jak pěkně běhají!"

„Moc se napaňuješ,“ durdil se ježek ještě více. „Co na tom, že mám křivé nohy. Ale umějí utíkat lépe než tvoje. Když budu chtít, vždycky tě předběhnu.“

„To se ukáže,“ smál se zajíc. „Pojď, zkusme to.“

„Bezevšeho, zkusme!“

„Dobrá! Plácnem si na to. A abys neřekl, sám si vyber, kde budeme závodit.“

„Nejlépe tadyhle v brambořišti, v těch řádkách. Ty v jedné a já v druhé. Tady se nám bude dobře běhat. Ale počkej, já jsem ještě nesnídal. Dojdu si domů, posilním se a pak budeme závodit.“

Ježek přišel domů. Na snídani neměl ani pomyslení. Chtěl jenom navést ženu: „Poslouchej, co ti teď řeknu. Schováš se v brambořišti, na konci tamtoho řádku. Já půjdu na druhý konec. Ty nebudeš nic dělat než čekat, až k tobě přiběhne zajíc. Pak vykřikneš: „Já už jsem tady! Další poznáš sama.“

Ježková přikývla a ježek se pomalu vracel na pole. Zajíc byl celý netrpělivý: „No to je dost, že jdeš! Připrav se, můžeme začít.“

„Tak začnem!“

Zajíc počítal: „Jeden, dva, tři!“

A už běželi, co mohli. Ale ježek neutíkal daleko. Udělal pár kroků, vrátil se, odkud vyběhl, a tam se schoval. Zatím na druhém konci čekala ježková. Jak zajíc přiběhl, křičela: „Já už jsem tady!“

A že ježková od ježka není k rozeznání, myslel si zajíc: On mě ten ježek s křivýma nohama přece jenom předběhl! Zlobil se, to se ví. Jenže se nechtěl tak snadno vzdát.

„Tentokrát jsi vyhrál,“ přiznal nerad ježková. „Uvidíme, jestli vyhraješ taky podruhé.“

A hned počítal znovu: „Jedna, dva, tři!“

Ježková už věděla, o co jde, a vyrazila současně se zajícem. Taky udělala jenom několik kroků, vrátila se a čekala na konci řádku. Zajíc zatím dobíhal na druhý konec a tam ježek křičel: „Já už jsem tady!“

Zajícovi to nešlo z hlavy. Že by ten ježek uměl tak běhat?

„Ještě jednou! Jsem zvědav, zda i tentokrát vyhraješ. Dávej pozor: Jedna, dva, tři!“

A zase utíkali. Ježek se zase po dvou třech krocích vrátil, odkud vyběhl. Na konci řádku čekala ježková, a jakmile uviděla zajíce, znova zavolala: „Já už jsem tady!“

„Přece to není možné,“ čertil se zajíc. „Tohle neplatí.“

„Ještě jednou: Jeden, dva, tři!“

A zase na druhém konci řádku křičel ježek, když zajíc přiběhl: „Já už jsem tady!“

Ani pak se nechtěl zajíc vzdát. Běhal bez ustání sem a tam. Třístokrát utíkal na jeden konec řádku a třístokrát na druhý! Až se tak unavil, že upadl na zem a vyčerpáním zůstal celý den ležet.

Tak ježek potrestal pyšného zajíce.

(Ilustrace: František Skála)

KLUBOVÁ CHVILKA POEZIE

Kamil BEDNÁŘ: *Mé město****Květen***

Korunovačným sálem jara jdeme vstříc
slavnosti květů, červení, bělí kaštanů
a sněhy tavolníků padající do ostrůvků
ohromí srdce hned už po ránu.

Zda po desáté večer slavík tluče
v trnitých křovících na okraji Prahy?
Tak jako tak hrne hvězdy do náruče
květnový večer opojný a nahý,

že kdybys tisíc let měl svého věku,
zas jako jinoch snímáš lunu
a do vlasů ji stavíš nejkrásnější ženě,

ať stříbrem ozařuje modrou noční řeku,
zatím co jaro stéká přes houslovou strunu
a v hrdlech drozdů zvučí roztouženě.

František HALAS: *Do usínání...****Velikonoční***

Zakvokala kvočna
kvokna ukvokaná
zakdákaly slepice
zlobily se velice
na kohouta

Proč se zlobí já už vím
teď já tomu rozumím
Zlobí se ty slepice
že on snáší kraslice
kvočna jenom vejce bílá
Bodejť by se nezlobila

Zakvokala kvočna
kvokna ukvokaná
zakdákaly slepice
zlobily se velice na kohouta

Vítězslav NEZVAL***Ej za černým lánem hoj na koni vraném***

kdo to tam nebesa orá?
Či je snad bez otce
dábelské ovoce
princezna Mandragora?
Slyš dunivou ránu zříš věčnosti bránu
poutníci chřadnou už bledí
ohnivé rakety
padají na světy
namísto odpovědí
Kde bleskem se řítí ó neváhej snítí
poutníče na trudné souši
Ujíždí pohádka
vije ti poupátka
rozžeň se po bělouši:
Ej za černou chýši až v sedmé výši
tam kouzelné čakany stojí
Bohu se zachtělo

nebe se zachvělo
zrodil se k lásce a boji
Být vichřice planá a čítat jen rána
zoufalství k bohu se dralo
Čakanům pokynul
zešlel zahynul
sémě mu odtékalo
Z něj v dědictví synu svou zanechal vinu
jsme též jeho sirobné děti
toužíme milujem
z lásky se vzdalujem
z prokletí do prokletí
Ej za černým lánem hoj na koni vraném
ujíždí květina chorá
květina bez otce
dábelské ovoce
princezna Mandragora
My světy a lidé my co nás kdy přijde
jsme jedna květina chorá
Květina bez otce
dábelské ovoce
princezna Mandragora

Po nás ať přijde potopa

Archa byla zparchantělá loď
Noe do ní nastěhoval choť
Hady slony hejno holubů
Ujeli až někam na Kubu
Vlci bratřili se s kuřátky
Noe vypravoval pohádky
Že už nikdá nebude válka
Tenkrát vlastně vznikla morálka
(Refrén)
Pojď Michaelo pojď pojď zamíchej mně kávu
I my prej přijdem do ráje
Pojď Michaelo pojď pojď navštívit Jávu
Pojď trhat kvítky z Havaje
Pojď odjíždí dnes loď a tady to jde z kopce
Co může nám dát Evropa
Pojď Michaelo pojď pojď mezi domorodce
Po nás ať přijde potopa

Stárnete stárnete mé lásky

říkám si to jen potichu
Studentky chůvy husopasky
a i ty dámy v kožichu
V knihovně popelí se svazky
jak hejno spících kulichů
Stárnete stárnete mé lásky
říkám si to jen potichu
Vznešené a už bez hříchu
chodíte samy na procházku
Žel pod očima máte vrásky
Stárnete stárnete mé lásky

Sbohem a šáteček

Sbohem a kdybychom se víckrát nesetkali
bylo to překrásné a bylo toho dost
Sbohem a kdybychom si spolu schůzku dali

možná že nepřijdem že přijde jiný host
 Bylo to překrásné žel všechno má svůj konec
 Mlč umíráčku mlč ten smutek já už znám
 Polibek kapesník siréna lodní zvonec
 tři čtyři úsměvy a potom zůstat sám
 Sbohem a kdybychom si neřekli už více
 ať po nás zůstane maličká památka
 vzdušná jak kapesník prostá jak pohlednice
 a trochu mámivá jak vůně pozlátka
 A jestli viděl jsem co neviděli jiní
 tím lépe vlašťovko jež hledáš rodný chlív
 Ukázalas mi jih kde máš své hnízdo v skříní
 Tvým osudem je let mým osudem je zpěv
 Sbohem a bylo-li to všechno naposledy
 tím hůř mé naděje nic vám už nezbude
 Chcem-li se setkati nelučme se radš tedy
 Sbohem a šáteček Vyplň se osude!

Oldřich MIKULÁŠEK: *S básní sám*

Odněkud slétne sova
 Valná schůze ticha
 na větvi.
 Až se zavře
 všechno hebké peří
 s jejíma očima
 a větev dosáhne mně do spánku,
 odlétnou slova.
 A v jejich šumu, skoro smrtelném,
 zachvěje se chvíle,
 kdy báseň sotva dýchá,
 plna bázně ze zrození svého.
 A ze surových úst.

Staré stříbro

Ještě foukáme do hasnoucích citů.
 Kouří se však z nich jenom trochu
 jako ze spálenišť.
 A saze rozmazaná slzou
 je drahá k ústům,
 už jen mlčícím.
 A je lhostejno,
 jestli se zaleskne šedý vlas
 na tmavé kdysi skrání,
 anebo hřeben stříbrný
 zachází trýzní
 laskat se s tvou hlavou
 a neuslyšet, jak jiskry srší v noc.
 Jezy se češou nazad
 a proti proudu slepnou
 rybím steskem.

Prší tak, že v uších prší.
 Prší tak, že v stromech šustí
 hedvábičko, které mužští
 slyší v husté chůzi žen -
 a ten déšť je neopustí.
 Nikdy už je neopustí.
 Svět je stále zatažen.
 A zataženo je i v duši.
 Prší tak, že koni mému
 mému grošákovi groše
 stříbrem blyští se a zhoustly.

Smutno je mu samotnému.
 I mně, když už ze strážního koše
 déšť se valí na palubu
 a potom i do mých houslí
 stéká po smyčci a lubu.
 Starým vinohradníkům
 Tož pojďte, chlapci, upijem ten žal,
 že dívky se už po nás neohlédnou,
 že hlavy nám už jako psí srst šednou
 a na pec teploučkou, kde hřejem kosti svoje,
 jen kocour za námi by ještě dolézal.
 Tož pojďte, chlapci! a napijem se vstojte! –
 Křivý je vinný kmen – ale jak vyrušen by stál
 šik vojáků – tak stojí – i ten náš vinohrádek.
 A vlastně proč bychom upíjeli svůj žal?
 I vinohrad je stár; však rodí víno mladé!

Vinohrad u moře

Moře jako mléko. –
 Nevím, kdo je pije.
 Moře jako pruhované zvíře. –
 Nevím, koho žere.
 Moře – opál,
 z něhož se dá hádat,
 jak je dlouho leklá velká, leklá ryba
 s břichem jako moře,
 moře vyvržené
 ze žraločích žaber,
 pusté moře, moře zelené
 jak tvůj zrazený zrak,
 s krůpějí slanou ještě na řasách,
 stínících příliš jasné místo smutku
 v pohledu až tam,
 kde moře končí nebo začíná
 neviditelným křídlem racka.
 Vinohrad nad pláží
 má pouze šíří listu
 révového keře.
 A má i prsty v tom,
 že teď držím číšku proti slunci
 a piju na věci tak malé,
 jako je zrnko písku,
 tvá šlápěj v písku z těch zrn
 a voda tonoucí zas v šlápějí
 ze zrn toho písku,
 který je paměť tvé chůze
 i přesypá tvůj krok,
 tak drobný jako věci, na něž právě piju
 tváří v tvář moři
 – a každý doušek mne vrhá
 na břeh ještě menší básně
 po písku sypké,
 a ta je pro mne jen,
 nic víc,
 nic méně,
 ať naslouchá ji sotva
 jedním uchem škeble.
 Hrozen byl uzavřený vždycky.
 I jeho bobulka.
 A zrnko v ní si myslí své
 a je v tom celé moře:
 moře nářku, jež se samo zpíjí

a bije sebou o zem,
osud v sudu,
tom tympánu bohů,
když se nahnul život přespříliš,
moře temné, když se bleskem svezl
z očí na nůž, z nože do hrudi –
a jak se potom srdce probudí,
srdce koral, barvy korálové? –
moře ticha, dechem vyvanutý pohár,
jenž se tříští v křišťálovém sále,
a pak už jen moře sinavé
v opuštěné slze na poslední z řas,
stínící to místo, jasné místo smutku
v pohledu až tam,
kde láska končí, nebo začíná
neslyšitelným křikem racka.

František BRANISLAV

„Kdo se chce o mně něco dozvědět, ať si přečte mé básně,“ prohlásil v jednom z rozhovorů básník a překladatel František Branislav. A čtenář si z jeho veršů skutečně utvoří představu o autorovi jako o člověku jemném a citlivém, okouzleném krásou přírody, i vnímavém intimním lyrikovi. O „proze“ svého života však František Branislav psal jen málo...

Mosty a věže (úryvek z básně, 1940)

U Kamenného mostu
zní nejkrásněji tvoje lyra.
Hlas řeky, Praho, a tvůj diadém.
Jdem, vítr v listí otevírá
tvou krásu do vějíře pod sadem

Svatební

Tak dlouho někdo z nás se načeká,
po horách bloudí, kolem dravých řek.
A dlouho nepotkává člověka,
aby mu na prst navlék prstýnek.

Dál sněží, bouře dál se přeženou
a do tmy svítí bílý sen a sen.
A jednou srdcem stojíš před ženou
a jméno její tiskneš na prsten.

Usměj se, lásko, třeba slzami,
když jméno vepsali jsme ke jménu,
my dnes to zlaté slunce nad námi
vzali jsme do dvou našich prstenů.

Václav HRABĚ: Infekce

Spadl jsem ze skály prorostlé arnikou
a teď ležím
rozedřenou kůži mám plnou písku suchého listí
a tebe

Nejhorší případ tetanu v dějinách lékařství
Všechny kapacity nade mnou pokývaly hlavami a odešly
Je to prý skorem zbytečné
Vrchní sestra přináší
pomaranče cigarety a třináct reprodukcí od Botticelliho
Posilněte se večer vás budou operovat
Vezmou vám srdce Máte příliš velké srdce
na to abyste s ním mohl žít

Loupu pomaranč a vzpomínám
na Prahu Čvachtavý sníh Rackové Na 7. listopadu
bylo slavnostní osvětlení pamatuješ?
Moje bílá nemocniční postel se houpe jako tramvaj
do které se opřel vítr

Je to smutné nebo možná směšné
ale asi jim umřu pod nožem
protože jenom ty
máš krev
stejně skupiny jako já

Musím jim říct kde tě najdou
Nelekej se. Až pro tebe přijedou
budu ležet mezi lesklými vyvařenými nástroji
a nebudu vědět
že jsi přišla

Vím

že mě nemáš ráda
ale já tě mám
v krvi rozpuštěnou
a bacily tetanu s vůní kouře a arniky a šlágry
tak starými
že je už vůbec nikdo nepamatuje

Ospalé něžnosti

Neony zvoní klekání
V tvých očích vycházejí
hvězdy a květiny
padají na zem mezi stíny
na břeh jezera, kde roste rákosí a kmín
kde dřevaři po skončení práce pijí
kořalku z jeřabin
a mně se chce tak spát
spát
ve stínu tvých vlasů
Spát a na nic nemyslet
při zvuku tvého hlasu se probouzet
jak kuchař
v pohádkách kde spí se stovky let
a znovu usínat
s hrstí tvých vlasů na čele
a trochu žárlit na slunce
které ti po těle kreslí
malé nepochopitelné obrázky

Kdybych měl dospat všechny svoje nedospánky

Kdybych měl dospat všechny svoje nedospánky
už bych se asi neprobudil Ale představa
Lombardského paláce za svou hlavou
stojí za to Tedy
znovu se učit nazpaměť jedno telefonní číslo
znovu šedesát cigaret denně
znovu denně dva rummy pro Pánaboha
aby to dobře dopadlo a každodenně
strach že se dá k abstinentům
a každodenně stejný úlek za svítání:
„Prosím vás pane strážmistře
nemohli by ti ptáci na chvíli
přestat hulákat? Můj miláček
je vochraptělej

a já mu nerozumím
vlastního slova..."

Krátká báseň o Praze

Hořící obručí slunce proskakují cvičení psi
mých myšlenek
Na Karlově mostě se nudí barokní legionáři
a voda pod jezem
z pocené s pěnou v ústech utíká pryč
a vrací se zpátky
jako zelené obilí když je vítr

Voda se vrací
vrací se hoře lásky hozené do světa jako bumerang

Ale můj sen z noci na dnešek se už nevrátí
už nikdy neuslyším hrát internacionálu
tak jako na pohřbu básníka
který ji v každé řádce transponoval
do neobvyklých tónin

Bude se opakovat
léto a zima
křik holubů
a smutek milenců
Vrátí se jako ozvěna jak zvony z Říma i naše životy
Ten můj se už nevrátí..

Internacionála na hrobě básníka
Vrátí se
život voda pod jezem..

Romance

Zelená zářivkami
vybledlá noční obloha
Kymácí se jako opilý kazatel
A hvězdy
i na tu dálku jsou cítit
okurkovým lákem

Krasavec bílý měsíc
si strčil dva prsty do krku
Takový fešák A zvrací!
Úsměvy rady do života vyčichlé
pivo
smutek špiritusu a saze z řas

Až skončí dotáhnu ho do postele
Vždyť celé noci nespí
A potom přijde
můj zlatý hřeb programu
Žongluji s láhvemi
V každé z nich trochu vody písku a slepeného peří
a v jedné ještě srdcová dáma
napůl rozmočená

Musím to dělat rychle aby se to aspoň trochu podobalo
ohňostroji
závrati z milování
bílému úsměvu klaunů
něžným piruetám kormoránů a divokých hus
blýskavému a vratkému kruhu
života
musím to dělat tak rychle
aby to nešlo napodobit

Aby slušný oholený pán z první řady nemohl vstát
poklepat mi otcovsky na rameno
a říci: „Příteli omlouváme vaši ztřeštěnost
ale víme že to všechno je jen namáhavá práce dovedných
rukou

Tak příteli nač potom ty iluze
nač ty iluze?"
Musím to dělat tak rychle aby nikdo nepoznal
jak se mi třesou ruce
a s opatrností tak velkou
jako je velký můj strach
že by se tyto jinak obyčejné lahve
letící vzduchem v touze napodobit
lásku ohňostroje lidí a ptáky
mohly rozbít
Jen tak
Vinou roztřesených rukou
a zemské gravitace

Končím bez potlesku
ráno mne uvidíte
jak krmím racky nad řekou svým povídáním
a plivaje na oblohu dělám obláčky
neboť božský měsíc
má kocovinu
a je potřeba aby to někdo udělal
než pojedou lidé do práce

Ludvík Vaculík: Z knihy rozhovorů

Jako český novinář a spisovatel jsem se jaksí nikdy dost necítil jim být, a když se mi ta funkce nehodila, porušil jsem ji. Nejsem schopen říkat něco jen jako novinář či spisovatel, neměl jsem nikdy tu kázeň. Dal-li jsem se do řeči, nerozlišoval jsem už. Nesnažím se narušovat žádnou ortodoxii ani soubor názorů, zvláště když je dnes ani neznám. Závazek pořád cosi narušovat by mě obtěžoval. Mám rád řád, a kde mě chrání a dává mi svobodu, rád s ním splývám. Vzpouzím se jen nerad a čím dál míň, je mi už 58 roků. (Šetřím si sílu na poslední vzdor?) Salvador Dalí byl mi vždycky protivný.

Na vojně – ať je trochu zábavy – byl jsem vedoucím pěveckého kroužku. Na vojně je dobré všechno, co vyvažuje duševní život a vyvádí člověka z kasáren: na divadelní jeviště, na hřiště, do „patronátního závodu“... Jednou jsme nacvičovali, ale chlapi nedávali pozor, pořád se bavili, nechtěli ani vzít tón. „Tak prosím vás, tak chlapi, no tak ti cho...“ škemral jsem kamarádsky. Až jsem se dopálil a zařval: „Pozor!“ A oni se postavili, vzali tón a zpívali jsme. Dnes nejsem normálně s touto příhodou úplně vyrovnaný. Přimkl jsem se tehdy k ortodoxii vojny, nebo se rozešel s ortodoxií kamarádství?

Dělat, co je třeba. Kéž to jen člověk vždycky pozná.

(*Dialogy*, Torst 1997)

TROCHA HISTORIE

Pražské povstání 1945 očima Františka Schwarzenberga

[...] Dnes je třeba říci, co se vskutku stalo a jaké místo zaujímá povstání v našich (československých dějinách). Někteří naši sousedé či bývalí spoluobčané, kteří rovněž žili pod nacismem, vyčítají našemu (československému) národu, že prý vlastně v žádném odboji nebyl, že ve svém celku kolaboval a že až v poslední chvíli, když poražené německé armády byly na odchodu, nepatrným povstáním chtěl smazat vinu svého kolaborantství. Z vlastních řad se pražskému povstání někdy upírá charakter spontánnosti a lidovosti; jakoby jen malá skupinka jednotlivců byla povolala povstání, jakoby účast nebyla všeobecná.

Dále se tvrdívá, že prý povstání nebylo ani zapotřebí, že bylo zbytečným mrháním životy i statky.

[...] Z komunistické strany se vyčítá vedení povstání, že vyjednávalo s K. H. Frankem a že přijalo kapitulaci německých branných sil v Praze.

Komunisté také upírají zásluhy, které si o ukončení bojů v Praze získali vlasovci, a jindy zase tvrdívají, že veškerou zásluhu na povstání měli pouze oni sami, komunisté.

Na dovršení těchto nepravd dnešní (tehdejší) pražský režim dokonce tvrdívá, že Prahu osvobodila teprve Rudá armáda svým příchodem dne 9. května.

[...] Sám jsem se do odboje dostal hned z jara roku 1939. V této činnosti jsem se sešel s nejrůznějšími lidmi. Byli mezi nimi lidé všech náboženských vyznání, všech politických stran a směrů, všech společenských vrstev. Lidé z měst i venkova, rolníci, dělníci, studenti, živnostníci, železničáři, příslušníci svobodných povolání, úředníci, umělci, literáti, malíři, hudebníci, lesníci, státní zaměstnanci, vojáci, skauti, sokolové, orlové, členové D. T. J., četníci, poštovní zřízenci, mlynáři, novináři, velkopřemyslníci a stejně zas přímáčkutí, zdánlivě ustrašení malí občánkové a strádalové, u kterých by se nikdo takové odvahy a obětavosti nenadál.

Není dnes zajímavé, co kdo z nás dělal. Důležitý je pouze jasný poznatek, jak velký počet lidí byl zapojen do aktivní protinacistické činnosti a jak ještě mnohem větší počet lidí o této činnosti věděl a přes výši slibovaných odměn

Během Pražského povstání se velmi těžké boje sváděly na Staroměstském náměstí

a přisnosti trestů nic nevyzradil a pomáhal alespoň peněžními prostředky, šatstvem, jídlem či léky pro dobro pozůstalých či ukryvaných...

Prostě, tvrdí-li někdo, že celý národ uhýbal a v podstatě těžil z kolaborace, je to lež, úmyslně snižující dobré jméno našeho národa.

[...] Národ nechtěl bojovat v době, kdy jakýkoliv úspěch otevřeného boje byl předem vyloučen. V tom se snad naše národní povaha poněkud liší od Poláků a Maďarů. Ale jakmile se úspěch zdál jen trochu možný, bylo odhodlání k boji nezdolné. Nikdo neměl tenkrát autoritu tak velikou, aby mohl zabránit tomuto boji, i kdyby sebevíce chtěl. Bylo by k němu zcela určitě došlo, i bez příprav, bez plánování a bez výzvy... Povstání, tvrdím, bylo vskutku spontánní i lidové. Vždyť vypuklo samo, dříve než byl vydán povel. Iniciativu měla Praha, nikoliv vedení (Česká národní rada), které se ujalo svých úkolů až ve chvíli, kdy povstání už bylo v proudu.

[...] Někteří lidé říkají, že Pražské povstání nebylo zapotřebí, že bylo zbytečným proléváním krve.

Tož ano, válka se chýlila ke konci a nacistické Německo bylo poraženo. Víme, že zásadně každý národ má právo na svobodu, samostatnost a sebeurčení. Dále je známo, že spojenci byli vázáni zásadami Atlantické charty a úmluvami se zahraniční vládou a že tedy samostatné Československo mělo být obnoveno v předmnichovských hranicích. To vše je pravda. Pravdou je však také smutná skutečnost, že svět přiznává právo na svobodu a samostatnost pouze těm, kteří jsou ochotni za svobodu bojovat. Svoboda oběmi nevykoupená nevydrží. To si plně uvědomovali Slováci při svém hrdinném povstání a tak jsme to chápali také my. Za Mnichova nám nebylo dovoleno bojovat, ač jsme bojovat chtěli. Tím spíše jsme všichni cítili nutnost, pravím nutnost, bojovat alespoň nyní. Zdálo se nám, že pro naši vlastní úctu k sobě samým, pro hrdost příštích pokolení, pro uznání našeho práva na svobodu a samostatnost v přítomnosti i budoucnosti bylo povstání nezbytně zapotřebí.

[...] Nezdálo se nám tedy Pražské povstání zbytečným proléváním krve. Povstání bylo neseno všeobecnou vůlí lidu, takže mu nikterak nebylo možno zabránit. A s ohledem na budoucnost národa i státu jsme je považovali za kategoričnou nutnost.

Přesto však jeho zodpovědné vedení dobře činilo, když se snažilo šetřit lidskými životy. Nebylo tedy chybou, když Česká národní rada v této snaze vstoupila v jednání s K. H. Frankem. Přijetí německé kapitulace nebylo chybou, ušetřilo mnoho lidských životů, což samo o sobě je dostatečným ospravedlněním, když všude jinde válka již byla u konce.

[...] Ruská armáda vtáhla dne 9. května do Prahy již osvobozené.

[...] Ostatně Česká národní rada za těch několika dní své činnosti příliš mnoho skutečné moci ani neměla. Neměli jsme ani možnost zabránit politováníhodným výtržnostem ulice proti odzbrojeným příslušníkům německé branné moci, německým civilistům i vlastním lidem – o horších skutcích, páchaných před našima očima příslušníky Rudé armády ani nemluvě. Na vykonávání vládní a výkoné moci Česká národní rada také nikterak zařizena nebyla.

Dnes doma říkají, že Prahu osvobodila Rudá armáda. Kapitulaci německých jednotek v Praze jistě uspíšila skutečnost, že se Rudá armáda blížila ku Praze. O tom není sporu. Vždyť všichni Němci chtěli padnout do amerického zajetí, nikoliv do sovětského válečného zajetí. Konečné vítězství spojenců a osvobození Prahy však rovněž umožnil a urychlil nezdolný odpor Velké Británie po tragickém pádu Francie, vítězný postup západních armád z Itálie a Francie do srdce Evropy a konečně blízkost Pattonovy armády v Plzni. A průběh místních bojů dozajista značně ovlivnil nečekávaný zásah vlasovců. Postup Rudé armády zcela určitě nebyl jediným činitelem, který přivodil konec války a odchod Němců z Prahy. To at nikdo neříká.

Mnoho bylo příčin německé porážky. Pravdou, nevyzmatatelnou z dějin národa, zůstává skutečnost, že německé jednotky v Praze kapitulovaly do rukou našich. Praha byla svobodná, než do ní vtáhla Rudá armáda.

V dějinách národa zaujímá Pražské povstání věru čestné místo jako důkaz, že národ v čele s Prahou je ochoten bojovat za svoji samostatnost a svobodu.

(Vydala Rada svobodného Československa, Washington 1965, vyňato z příspěvku: *Úvahy a vzpomínky účastníka*)

Dr. František Schwarzenberg

Narodil se 24. března 1913 v Praze jako druhý syn a poslední ze dvou potomků Karla V. Schwarzenberga (26. 2. 1886, Praha – 6. 9. 1914, Vukovar) a jeho manželky (sňatek 5. 2. 1910 ve Vídni) Eleonory, rozené Clam-Gallasové (4. 11. 1887, Frýdlant v Čechách – 31. 5. 1967, Vídeň, ve Vídni byla také pochována). Při křtu dostal jméno František Bedřich Maria Josef Jan Nepomucký Adolf Eduard Paschalis Gabriel ze Schwarzenbergu. Maturoval na Aka-

demickém gymnáziu v Praze, na Karlově univerzitě studoval práva, studoval také v Paříži.

Za první republiky na doporučení Edvarda Beneše působil na ministerstvu zahraničí, v roce 1939 pracoval více než rok v Kanceláři státního prezidenta Emila Háchy. Dne 6. října 1939 přinesl k rukám Emila Háchy deklaraci, ve které se hovořilo o tom, že se česká šlechta připojila k českému národu, a nedlouho poté byl jmenován do čela mládeže v Národním souručenství. Účastnil se květnového povstání v roce 1945 jako spojovací důstojník generála Karla Kutlvašra a byl členem České národní rady. Pro ni překládal prohlášení o převzetí moci do francouzštiny a angličtiny. Po válce pracoval na ministerstvu zahraničí a jako československý velvyslanec ve Vatikánu. Vlastnil zámek v Nalžovicích, který byl za války zkonfiskován Němci. Po válce jej obsadila Rudá armáda a v roce 1948 mu byl vyvlastněn. Po únoru 1948 zůstal v zahraničí a odešel do USA. Zde na Kato-lické univerzitě v Chicagu přednášel jako profesor politologie a po roce 1980 se odstěhoval do Rakouska.

Po roce 1990 mu byl zámek i se 400 hektary lesa vrácen v restituci. Pochován byl 15. března 1992 v Murau.

František Schwarzenberg, 8. května 1945

KVĚTEN

Květen je spojen s lidovými oslavami, které patří mezi české tradice. Český název měsíce května je odvozen od toho, že všechno kvete. První květen je státem vyhlášeným svátečním dnem a představuje den pracovního klidu. Význam tohoto dne je připomenutím svátku práce. Z historického pohledu se jedná o mezinárodní dělnický svátek, kdy se připomíná vypuknutí stávků amerických dělníků v Chicagu dne 1. května 1886. V předvečer 1. května postaví chlapci skoro v každé vesnici na návsi májku a také ji v noci hlídají, aby jim ji přespolní nemohli ukrást. Protože se jedná o symbol jara, měla by to být bříza, která se zdobí pentlemi a věncem. Podle starého obyčeje se někdy také staví malé máje před domy jako vyznání lásky své vyvolené. První máj se neslaví jen v Čechách, ale ještě ve více než dvaceti dalších státech světa. Prvního května se v ČR oslavuje svátek práce, osmého května den vítězství a druhou květnovou neděli den matek. Je zajímavostí, že jako jediný měsíc v roce začíná vždy ve stejný den, jako leden příštího roku. Květen je nejkrásnější měsíc v roce, je lásky čas, narození mláďátek, ale také hodně práce na našich zahradách. Před ledovými muži, Pankrácem, Servácem a Bonifácem, se vysazují popínavé rostliny a letničky. Vysévají se okurky, fazole, hrách, také trávník. Ve druhé polovině května se

vysévá mrkev, pórek, kopr, ledový salát a řepa. Nesmí se zapomenout ani na stromy broskví, meruněk, jablek, švestek a zaštípnout výhonky.

Pranostiky na květen

Březen – za kamna vlezem, duben – ještě tam budem, máj – poženeme kozy v háj.

Sníh v máji – hodně trávy.

Studený máj, v stodole ráj.

Chladno a večerní mlhy v máji hojnost ovoce a sena dají.

Není-li květen ani příliš studený, ani mokrý, naplňuje stodoly i sudy.

Suchý březen, mokrý máj – bude humno jako ráj.

Májová vlažička – naroste travička,

Májový deštiček – poroste chlebiček

Májová kapka platí nad dukát.

Deštivý květen – žízňivý říjen.

Májová voda vypije víno.

Když máj vláhy nedá, červen se předá.

Jestli v máji neprší, červen to dovrší.

Když se v máji blýská, sedlák si výská.

V květnu-li hrom se ozývá, v červnu zřídka mrholivá.

(mk)

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni

MUDr. Jiřina BODNAR
choroby kožní a pohlavní
po, čt 14-18:30, út 8-13, pá 8-11
Josefstädterstr. 3/4-5, Wien 8
tel. 406 99 41

MUDr. Vít DOLEŽAL
zubní lékař (všechny pokladny)
Kegelgasse 14 / Top 12 (vchod
ze Seidlgasse 12), 1030 Wien
tel. 713 72 66

MUDr. Eva DRŠATA
oční lékařka (všechny pokladny)
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne
termín po dohodě
na tel. 587 54 27

MR MUDr. Vladislav LIPTÁK
internista – sportovní lékař
Innere Medizin – Sportmedizin
gerichtlich beeid. Sachverständiger
Diplomsportarzt
všechny pokladny
Zelinkagasse 12, 1010 Wien-City
po, út, st 14:00-16:00, čt 9:00-11:00
tel. 533 58 34, fax 533 58 34 16

Digitale Praxis: **Dr. med. &
Dr. dent. med. Josef LUDVÍK**
FA für Zahn-, Mund- und Kiefer-
heilkunde
Simmeringer Hauptstr. 40/4,
1110 Wien
Po 10:00-13:00, 14:00-19:00,
út 7:30-14:00, st 7:30-14:00,
čt 12:00-17:00 a podle domluvy
tel.: 749 34 76, www.drludvik.at
e-mail: ordination@dr-ludvik.at

MUDr. Ilona POLZER
(roz. Bartošková), choroby oční
a optometrické (Wahlarzt)
Wiener Neudorf, Schillerstr. 26, NÖ
po, út 9-12, po + st 17-19 hod. a po
dohodě (i sobota dopoledne možná)
Tel.: 02236-496 93,
v akutních případech mimo ord. hod.:
0660-3470374
www.gesundeaugen.at

Další česky nebo slovensky
mluvící lékaře najdete na:
www.mimo-domov.cz

Ověřené překlady dokumentů aj.

Mag. Pavlína LÖSSL
Allgemein beeidete und gerichtlich
zertifizierte Dolmetscherin
für die tschechische Sprache
Sprachtrainerin für Tschechisch,
Slowakisch, Deutsch
Dieselgasse 5/2, A-1100 Wien
office@pavlina.at, www.pavlina.at

Mag. Lenka KOVARIK
A-1210 Wien
Felix-Slavik-Str. 3/1/10
tel./fax: 2908809
mobil: 0699/11807581
lenkakovarik@outlook.com
lenka.kovarik@fh-burgenland.at
http://www.deutsch-tschechisch.at

Univ.Lektor Dr. Dietmar KOLLER
Weidengasse 2
2333 Leopoldsdorf/Wien
Tel.: +43 (0) 676 37 62 117
dietmar.koller@univie.ac.at
www.tschechisch-slowakisch.com

ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ

Schulverein Komenský
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel. +43-1-7133188-01

Mateřská škola
Ředitelka:
Sabina Eimer
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-7133188-10

Bilingvní obecná škola
Ředitelka: **Dipl. Päd. Marcela Ofner**
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-20

Bilingvní reálné gymnázium
Ředitelka:
Mag. Helena Huber
Schützengasse 31, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-60
www.rgkomensky.at

DUCHOVNÍ SPRÁVA KRAJANŮ

P. MMag. Peter FIALA, O.Cr.
Tel.: +43 (699) 1265 9399
E-mail:
peter.fiala@katholischekirche.at

P. Mgr. Ing. Václav SLÁDEK, O.Cr.
Tel.: +43 670 40 88 255
E-mail:
vaclav.sladek@katholischekirche.at

Kancelář:
Salvatorgasse 12, A-1010 Wien
Mag. Miroslava CINKOVÁ
T:+431 533 95 94 DW 214 F: DW 9214
E-mail:
miroslava.cinkova@katholischekirche.at
[https://www.redemptoristen.com/
maria-am-gestade/](https://www.redemptoristen.com/ maria-am-gestade/)

Římskokatolická
Katedrála sv. Štěpána
Wiener St. Stephansdom
svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej
1030 Wien, Jaquingasse 12
Svätá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

K. M. Hofbauer Klub
Česko-slovenské společenství věřících
při chrámu Maria am Gestade ve Vídni
Seitzergasse 5, 4. patro vlevo, A-1010 Wien
http://k-m-hofbauer-klub.webnode.at/
Tel.: 0043 699 192 528 87
reneseliga@gmail.com

Kaple sv. Stanislava, Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek v měsíci v 18:00

ST. KARL
Kreuzherren-
gasse 1
1040 Wien

**Die Kirche ist ge-
öffnet:**
Mo-Fr 7:30-19:00
Sa 8:30-19:00
So 9:00-19:00

Kanzleistunden:
Mo-Fr 8:30-11:30

Tel.: 504 61 87
Fax: DW 13
E-Mail:
st.karl.wien@aon.at

Österreichische Post AG
PZ 09Z038029 P
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
1030 Wien

Nezapomeňte nahlásit
případnou změnu adresy!

